Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
14
17 P
9

14 · 17 · P. 9

14.17.P.9
I

BEDAE PRESBYTERI ANGLOSAXONIS VIRI ERUDITISSIMI, DE NATURA RERUM ET TEMPORUM RATIONE LIBRI DUO.

Nunc recens inuenti, & in lucem editi.

Coll. Rom. Societ. Jesu.   Cat. inscript. C.R.

GUSTUM QUENDAM, HUMANISSIME LEctor, habes operum Bedæ, eorum quæ antea non extabant, quem ſi probabis, efficies ut primum tomum deſideratum hactenus, à nobis uero nuper è ſitu prolatum, ſimus quaq; prima occaſione edituri.

BASILEAE EXCUDEBAT HENRICUS PETRUS MENSE MARTIO, AN:
M. D. XXIX.

Cum gratia & priuilegio Cæſareo.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CATALOGVS OPERVM BEDAE QVAE PENES NOS SVNT, NONDVM TAMEN EXCVSA.

In Geneſim, Exodum, Numeros, Leuiticum, Deuteronomium, libros Regum, Prouerbia Solomonis, Eccleſiaſten, Cantica Canticorum, Pſalterium, Eſdram, Neemiam, Tobiam, Eſaiam, Hieremiam, Ezechielem, Danielem, Minores Prophetas omnes, Ioannem. Præterea de gratia dei, de laude charitatis, de nominibus locorum noui & ueteris inſtrumenti, de tabernaculo & uaſis, de ædificatione templi, ſunt elegantiſſimi penes nos libelli, quos omnes ſimul atque dabitur ocium curabimus exire in manus hominum, ſi modo ſenſerimus iſtis nos primitijs gratiam ab eruditis iniſſe.

MEMORABILIVM RERVM, QVAS

Beda paſſim tractat, Index.

A

Abdias Propheta 10. C
Abel ſonat luctum 48. D
Abel quando à Cain occiſus 48. D
Abeſſan 10. B. & 51. A
Abgarus Edeſſæ regnat uir ſanctus 57. D
Abias 10. C. & 51. C
Abimelech 10. B
Abimelech filius Gedeonis 50. D
Abimelech Pontifex 10. C
Abraam 10. B
Abraam filius Thare 50. A
Abraam Aſtrologia initiatus eſt apud Chaldæos 17. A
Abraam aduexit quædam à Chaldæis hauſta Aegyptijs 17. A
Abraam apud Chaldæos exulauit 17. A
Abraam uenit in Chanaan 10. B. 50. A
Abſides quæ ſint 2. C
Acarnanes annum habuerunt VI menſium 35. B
Accius Romanus 60. D
Acephalorũ hæreſis quãdo cœperit 11. C
Acephalorum hæreſis qualis 62. C
Achab filia uxor erat Ioram 51. D
Achaz 10. D. & 52. B
Achialon 10. B. & 51. A
Achiel Hiericho inſtaurat 51. D
Achilleus Aegyptum obtinuit 58. D
Adam quot annorum fuerit 48. D
Adami anni & filij 10. A
Adar menſis Martius 20. C
Adrianus Cæſar Rom: 11. B. & 57. B
Adrianus præcepit Chriſtianos ſine obiectu criminum non debere damnari 57. B
Aedilfridus rex Angliæ 62. A
Aeduinus rex Anglorum 62. B
Aër quid ſit 4. A
Aër pro cœlo nonnunq́ ſumitur 4. A
Aër humidus & calidus eſt 34. A
Aëris elementaris natura 1. B
Aegyptus à fulminibus eſt tuta 4. D
Aegyptus Syluius VII rex Latinorum 51. C
Aegyptus habet media noſtra hyeme floreos campos 34. C
Aegyptus artium mater eſt 23. B
Aegyptus non cernit Septẽtriones 6. A
Aegyptus uerſa in prouinciã ab Auguſto poſt mortem Cleopatræ 56. A
Aegyptus receſſit à Perſis 54. B
Aegyptus imbribus caret 5. D
Aegyptij annum habuerunt IIII menſium 35. B
Aegyptij primi menſes ad curſum ſolis exegerunt 20. D
Aegyptij multa ex D. Marco hauſerũt (39. A
Aegyptij diem inter duos ſolis occaſus numerant 7. B. & 16. A
Aegyptij optimi calculatores 23. A. 30. C
Aegyptiorum regnũ incipit 10. B. 49. D
Aegyptiorum regnum finitũ eſt 54. C
Aelius Pertinax Cæſar Ro: 11. B. 57. C
Aelge monaſterium 63. B
Aelles rex Angliæ 62. A
Aelia dicta Hieroſolyma 57. B
Aeneas uenit in Italiam 10. C
Aeneas primus rex Latinorum 51. A
Aeneas Syluius IIII Latinorũ rex 51. B
Aeolidum inſularum undis nutritur Aetnæ incendium 6. D
Aequinoctia bina ſunt 7. D
Aequinoctia quando 30. A
Aequinoctialis circulꝰ inhabitabilis eſt (æſtu 1. D
Aequinoctialis dies toti mundo eſt æqualis 8. A. & 30. D
Aequoris ſummitas dulcior eſt ea aqua quæ eſt in profundo 5. C
Aeſtas quæ ſit 33. D
Aeſtas ab æſtu dicitur 34. B
Aeſtas meridiei comparatur 8. A
Aeſtatis tẽpore quo nos pacto geramꝰ, ut ualetudinẽ rectam tueamur 30. B
Aeſtatis natura & initium 8. A
Aeſquilinus mons Vrbi adiectus per Seruium Tullum 53. A
Aetas prima quot annorum ſit 48. B
Aetates mundi ſex ſunt 9. D
Aëtius Patritius Attilæ terror occiditur à Valentiniano 61. A
Aetnæ incendium durat ad exemplum gehennæ 6. C

Africa

Africa ſubdita populo Romano 63. B
Africa reparatur Imperio Rom: 11. C
Africa quæ & quibus limitibus clauda-
Africa uaſtatur à Gothis & (tur 6. D
Vandalis 60. C
Africus qui & Libs uentus 4. B
Agamemnon Mycenis imperat 51. A
Agathobolus 30. D
Agatho Pontifex Romanus 62. D
Aggæus Propheta claruit 53. D
Agon Olympicus ab Hercule conſtitu
Agrippa Syluius XI rex (tus 50. D
Latinorum 51. D
Agrippa Herodes accuſat Herodē Te-
trarcham 56. B
Alani inter Scythicas gentes ſunt 59. D
Alani Gallias aggreſſi ſunt 60. A
Alba longa condita ab Aſcanio 51. A
Alba Syluius VI Latinorum rex 51. C
Albinus Iudææ præfuit poſt Feſtū 56. D
Alchimus tentauit inuadere Pontifica-
tum Iudæorum per uim 55. B
Alethis primus rex Corinthiorū 51. B
Alexander Magnus 54. C
Alexander Magnus Babylonē redegit
in poteſtatē ſuā interfecto Dario 54. C
Alexander Magnus Illyrios & Thra-
cas ſuperat 54. C
Alexander Magnus Sardis oppidum
capit 54. C
Alexander Iudæam ſubiugat 54. C
Alexander Magnus ueneni hauſtu pe-
rijt anno uitæ ſuæ XXXII 54. C
Alexāder Magnus quādiu regnauerit
Alexander rex 10. D (54. C
Alexander rex ſecundus 11. A
Alexander Imperator Romanus 11. B
Alexander Romanus Epiſcopus marty
rio coronatur 57. A
Alexander Hieroſolymitanus Epiſco-
pus coronatur martyrio 58. B
Alexāder Epiſcopus Cappadociæ 57. D
Alexandra imperauit Iudæis 55. C
Alexandria ab Alexādro cōdita 54. C
Alexandriæ dies longiſſimus habet ho-
ras XIIII 8. A
Alexandrini Epiſcopi officium 38. D
Alpes Cottiæ fuerunt in patrimonio ſe-
dis Apoſtolicæ 63. D
Altanus eſt in pelago 4. C
Altitudo cœli uaria 1. C
Am ueteres pro circum ponebāt 34. C
Amazias 10. C. & 52. A
Ambacū Prophetæ corpus diuina reue
latione prolatum 60. A
Ambroſius Mediolanenſis claret 11. C.
Ambroſius Aurelianus Bri (59. D
tonum dux 61. B
Ambri rex Iſraël 51. D
Ammonitæ debellati per Iepthe 51. A
Amon 10. D. & 52. C
Amon à ſeruis ſuis occiſus eſt 52. C
Amos prophetat in Iſraël 10. C
Ἀμφίονιοι qui & unde dicantur 31. A
Amphion Muſicus claruit 10. B
Amphitheatrum Romæ à Tito Impera
tore ædificatum 57. A
Amra pater Moſis 50. B
Amterminum dicitur à Catone pro cir-
cum terminos 34. C
Amulius Syluius XV Latinorū rex 52. A
Anaſtaſius Imperator 11. C. 61. B. 64. A
Anaſtaſius hæreſi fauens Eutychetis
fulmine perijt 61. B
Anaſtaſius uictus à Theodoſio 64. A
Anaſtaſius Perſa monachus pro Chri-
ſto martyrio coronatur 62. B
Anaſtaſij martyris reliquiæ Romā per-
Anaſtaſij monaſterium (latæ 62. B
haud procul à Hieroſolymis 62. B
Anatholius Laodiciæ Epiſcopus 17. A.
& 58. D
Anatholij liber Paſchalis 22. C. 34. B
& 58. D
Ancus Martius rex Romanorū 52. C
Anchiale condita à Sardanapalo 52. A
Andreæ Apoſtoli oſſa à Conſtantino-
politanis honorifice ſuſcepta 11. B.
& 59. C
Andromachus cuſtos templi 54. C
Angeli nuntiaturi quippiā hominibus
aërea corpora ſibi ſumunt 1. D
Angeli cœlum ſupremū incolunt 1. D
Angli Saxones dicti 60. D
Angli Chriſtiani eſſe ſub Gregorio
Pontifice cœperunt 62. A
Antheros Epiſcopus Rom: 58. A
Annus unde dicatur 34. C
Annus communis 34. D
Annus magnus omniū Planetarū 34. C

Annus magnus qui dicatur 8. B
Annus ſolaris 34. D
Annus lunaris 14. A
Annus lunaris qui dicatur, & quot diebus abſoluatur 8. B
Annus Lauinijs fuit XIII menſiū 35. B
Annus Arcadibus trium menſium fuit 35. B
Annus dominicæ incarnationis quomodo inueniatur 40. A
Annus communis quis 14. A. & 39. A
Anni ciuilis uel ſolaris ratio 8. B
Anni initium non idem apud omnes gentes 8. B
Annum Romani X menſibus finiebant 7. D
Anni dominicæ natiuitatis antiquitus cereis inſculpebantur. 40. C
Anni ueterum diſpares 35. A
Anni naturales 34. C
Antenor pulſus Ilio ab Hectoris filijs 51. B
Antichriſtus quando ſit uenturus 65. B
Antigonus Aſiæ regnat 54. D
Antiochus Epiphanes omnia ſordibus idolorum complet 55. B
Antiochus Iudæos oppreſſit 11. A
Antiochus rex Syriæ uicit Philopatorem 55. A
Antiochia condita à Seleuco 54. D
Antipater Procurator Palæſtinæ factus 55. C
Antipodes 37. C
Antoninus Pius Cæſar Romanus 11. B. & 57. B
Antoninus pius mitior efficitur in Chriſtianos beneficio Iuſtini Philoſophi 57. B
Antoninus alius regnat 11. B
Antoninus Commodus Cæſar Romanus 57. C
Antoninus Caracalla Cæſar Romanus 11. B. & 57. D
Antoninus Verus Cæſar Rom: 57. B
Antonius uictus ab Auguſto ſe interfecit 56. A
Antonius monachus claruit 11. C. 59. B
Antonij monachi corpus repertum defertur Alexandriam 61. C
Aoth 10. B. & 50. C
Apamia condita à Seleuco 54. D
Aparctias uentus ſeptētrionalis eſt 4. B
Apis condidit Memphim 50. A
Apollinaris Aſianus clarus habet 57. C
Apollinaris Epiſcop9 Laodicen9 59. D
Appius Claudius Cæcus 54. D
Appia uia ſtrata ab Appio Claudio 54.
Aprilis dictus quaſi aperilis (D 7. D. & 21. B
Aprilis Arietis ſignum habet 22. D
Aqua præcingitur terra 5. D
Aqua frigida & humida eſt 34. A
Aqua dulcis alit fructus melius 5. B
Aquæ elementum cuiuſmodi 1. B
Aquæ glaciales in cœlo cur ſint 1. D
Aquarum cœleſtium uſus 1. D
Aquarum duplex natura eſt 5. B
Aquarius Ianuario aſſignatur 3. A
Aquarij ſidus quando oriatur 23. B
Aquilas Interpres quando floruerit 11. B
Aquilo qui & Boreas uentus 4. B
Aratus Poëta claruit 54. D
Arbaces primus rex Medorum 52. B
Arbaces Medus Sardanapalū uicit 52. A
Arbaces Medus tranſtulit regnum Aſſyriorum in Medos 52. A
Arcadius, Honorius & Theodoſius Imperatores Romani 11. C
Arcadius filius Theodoſij Auguſtus
Arcadius à Theodoſio conſors (60. A regni eſt factus 60. A
Archelaus Meſopotamiæ Epiſc: librū contra Manichæos ſcripſit 58. D
Archelaus ſufficitur Herodi 56. A
Archelaus relegatur in Galliam 56. A
Arcturi exortus imbrifer eſt 2. B
Arca Noë præfigurauit eccleſiam Chriſti 49. B
Arcus cœleſtis quadricolor unde 4. D
Aremulus Syluius XII Latinorum rex 52. A
Argiuorum regnum incipit 10. B
Argumentū in quo ſigno ſit luna 3. C
Ariana hæreſis Conſtantij Imperatoris tempore maxime ſæuijt 59. B
Aries Martio menſi propter Hammonem à ueteribus eſt tributus 3. A
Arietis ſignum ubi oriatur 23. A
Ariſtides Athenienſis diſcipulus Apoſtolorum 57. B

Ariſtobolus

Ariſtobolus Hyrcano in Pontificatu ſuccedit 55. C
Ariſtobolus Peripateticus Philoſophus 55. A
Ariſtobolus Pontificis dignitatem coniunxit cum regia poteſtate 54. B
Ariſtobolus unus ex LXX Interpretibus fuit 30. D
Ariſtobolus uinctus à Pompeio Romam abducitur 55. C
Ariſtoboli libri explanationum in Moſen ad Ptolemæū Philometora 55. B
Ariſtoteles qua ætate floruerit 10. D
Ariſtoteles auditor Platonis 54. B
Arius Lacedæmoniorum legatus ad Simonem 55. A
Arius condemnatur in Synodo Nicena 63. B
Armenij fidem Chriſti ſuſcipiunt 11. C
Arnobius Rhetor in Pſalmos 49. B
Arphaxad filius Sem 10. A. & 49. B
Arſes Ochi filius rex Perſarum 54. C
Artabanus 10. D. & 54 A
Artaxerxes 10. D
Artaxerxes Memnon 54. B
Artaxerxes ſecundus 10. D
Artaxerxes qui & Ochus 10. D. & 54. C
Artaxerxes Ochus Aegyptum ſuo iunxit imperio 54. C
Artaxerxes Longimanus 54. A
As XII unciarum eſt 14. C
Aſa filius Abiam 10. C. & 51. C
Aſa ſternit Zara Aethiopem 51. D
Aſcanius ſecundus rex Latinorum 51. A
Aſcanius Albam condidit 10. C
Aſteres qui & unde dicantur 31. A
Aſia magnitudine ſua reliquis duabus partibus terræ eſt compar 6. D
Aſſyriorum imperium incipit 10. B. & 49. D
Aſſyriorum regnum quamdiu durauerit 52. A
Aſſyriorum regnum in Medos transfertur 10. C
Aſtrologia cœpit apud Chaldæos 17. A
Aſuerus eſt qui dicitur Artaxerxes Memnon 54. B
Aſtyages Babyloniorum imperium deſtruxit 53. B
Athalaricus ſucceſſit Theoderico 61. C
Athalia 10. C
Athalia omnem ſtirpem domus Ioram interfecit, præter Ioas filium Azariæ 51. D
Athalia mater Azariæ 51. D
Athanaſius ab Arianis multa pertulit 59. B
Athanaſius exul ſuſcipitur à Maximino Treuirorum Epiſcopo 59. B
Athenienſes diem à meridie in meridiem computant 7. B. & 16. A
Athenienſes XXIIII literis uti cœperũt, cum antea tãtum XVI haberent 54. B
Athenodorus diſcipulus Origenis 58. A
Athur tertius menſis Aegyptiorum 21. A
Atomum in tempore quid dixerint 14. B
Atra bilis cuiuſmodi homines faciat 34. A
Attila Illyricum & Thraciã uaſtat 60. D
Auentinus Syluius XIII Latinorum rex 52. A
Auentinus mons à rege Auentino dictus 52. A
Auentinus mons Vibi adiectus ab Anco Martio 52 C.
Aues cœli unde dicantur 66. A
Auguſtus Leonis ſignum habet 22. D
Auguſtus Sextilis antea dictus 21. C
Auguſtus Octauianus regnat Romæ 55. D
Auguſti & Antonij bellũ ciuile 56. A
Auguſti dicti reges ab Auguſto 55. D
Auguſtinus floret 11. C
Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus moritur 60. C
Auguſtini oſſa Ticinũ tranſlata 64. C
Auitus Hiſpanus Luciani presbyteri reuelationem è Græco uertit in Latinum 60. B
Aura quid ſit 4. C
Aurea porta Conſtantinopoli 61. B
Aurelius Antoninus Cæſar Ro: 57. D
Aurelianus Imperator Romanus 58. C
Aurelius Alexander Cæſar Rom: 58. A

Aurelius Antoninus Imperator 11. B
Aurelianus Imperator ſecūdus Chriſtianos perſequitur 11. B
Auſter uentus plerunq; terræmotus gignit 4. B
Auſter qui & Notus dicitur ubi ſpiret 4. B
Auſtralis circulus frigoribus inhabitabilis eſt 2. A
Auſtralis polus qui 1. C
Auſtrales uenti quamobrem maiores in mari tempeſtates excitent 4. B
Autumnus 33. D
Autumnus unde dicatur 34. C
Autumnus occiduo comparatur 8. A
Autumni tempore quid faciendū 30. B
Autumni natura & initium 8. A
Azabel rex Syriæ affligit Iſraël 52. A
Azarias filius Ioram 51. D
Azymorum dies qui 46. B

B

BAbylas Antiochiæ martyrio coronatur 58. B
Babylonia condita à Semiramide 10. B
Bachylus Aſianus Epiſcopus 57. D
Bacho nonus Aegyptiorū mēſis 21. A
Bachomius Aegyptiorum cœnobiorū fundator 38. B
Baptiſterium factū à Conſtantino 59. B
Barachias quid ſonet 52. A
Barnabæ Apoſtoli corpus repertum 11. C. & 61. B
Baſilica Agnæ uirginis à Conſtantino facta 59. B
Baſilica Pauli facta à Conſtātino 59. B
Baſilica D. Laurentio facta à Conſtantino 59. B
Baſilica D. Petro & Marcellino conſtituta à Conſtantino 59. B
Baſilica Petri in templo Apollinis à Cōſtantino Imperatore Romano facta 59. B
Baſilica Geruaſij & Prothaſij à Vincentio Romano Pontifice dedicata Romæ 60. B
Baſilica Conſtantiniana quæ & Ioannis Baptiſtæ 56. B. & 59. B
Baſilica Petri & Pauli facta à Conſtantino in ciuitate Albanenſi 59. B
Beda de temporibus bis ſcribit 12. A
Bedæ patria 29. D
Benedab rex Syriæ 51. C
Benedictus Abbas floruit 61. C
Beroëa condita à Seleuco 54. D
Bes VIII unciæ ſunt 14. C
Bibliotheca Athenis extructa miri operis ab Adriano Cæſare 57. B
Bilizarius Vandalos deleuit 61. C
Biſſextus qua ratione fiat 8. B
Biſſexti ratio & cauſa 35. B
Biſſexto quantum annuo accreſcat 36. A
Biſſextilis anni aduentus 9. B
Bletla Illyricum uaſtat 60. D
Bonifacius Epiſcopus Romanus 60. C
Boreas qui & Aquilo ubi flet 4. B
Borealis polus qui 1. C
Brennus dux Gallorum Senonum 54. B
Britanni uicti à Claudio 56. C
Britanni auxilium petunt à Romanis contra Pictos & Scotos 60. B
Britanni ſtipendiarij facti ſunt à Cæſare, qui ante hunc diem ne nomen quidem Romanorum audierant 55. D
Britannos nullus auſus eſt ante Iulium Cæſarem & Claudium aggredi 56. C
Britannia ferè amiſſa fuit ſub Nerone 56. D
Britannia communita muris & foſſis à Seuero Romano Cæſare 57. D
Britanniæ longiſſimus dies XVII horarum 8. A
Britanniæ per Aſclepiodotum receptæ 59. A
Brumalis circulus temperatus habitabiliſq; eſt 2. A
Britonum uictoria 61. B
Brutus Hiſpaniam ſubegit 11. A
Bulgarij ubi habitent 64. B

C

CAdmus literarum inuentor 10. B
Cainan 10. A
Cainan filius Enoch 48. D

Caius

Caius Romanus Epiſcopus 58. D
Calo uerbum uſurpatum in Calendis 7. D. & 22. B
Calendæ initia ſunt menſium 7. D
Calendæ in ſcripturis quæ 22. B
Calendæ quæ ſint dictæ 22. B
Caligula Cæſar Romanorum 56. C
Caligula retulit ſe inter deos 56. C
Caligula quando regnauerit & quamdiu 11. A
Calabra curia ubi 22. B
Cambyſes rex Perſarum 53. D
Cambyſes ſuperſtitionem Aegypti abominatus omnes ceremonias abrogauit 53. D
Cancer Iunio eſt conſecratus eò quod ſol tum ad inferiora redeat 3. A
Caneri ſignum ubi oriatur 23. B
Canones Apoſtolorum 22. C
Canopum nec Italia nec Britanni uidēt 32. B
Capetus nonus rex Latinorum 51. D
Capitolium extructum à Tarquinio Priſco 52. C
Capitolium à fundamentis ædificatum eſt à Numa Pompilio 52. C
Capricornus Decēbri aſſignatur, propter Capram Iouis altricem 3. A
Capricornus quare ultima parte piſci ſimilis pingatur 3. A
Capricorni ſignum ubi oriatur 23. B
Capys Syluius octauus rex Latinorum 51. C
Caranus primus rex Macedonū 52. B
Carthago à Didone conſtituitur 10. C. 51. B
Carthago recepta à Romanis 61. C
Carthago euerſa 63. B
Carthaginenſium bellum 54. B
Carauſias Britanniam occupauit 58. D
Carmentes Latinas literas reperit 10. B
Carus Imperator Romanus 11. B. & 58. D
Carus Imperator de Perſis triumphat 11. B
Casleu menſis December 20. C
Caſa Romuli iuxta Calabram curiam 22. B
Caſſius Iudæa capta templum ſpoliat 55. D
Caſtor & Pollux Maio menſi ſunt tributi propter uirtutis inſigne 3. A
Cataphrygarum hæreſis quando exorta 11. B
Cæcias qui & Vulturnus orientalis eſt uentus 4. B
Cæſar Iulius quando floruerit 11. A
Cæſar à coniuratis interficitur in Curia 55. D
Cæſar Iulius primus monarcha Romæ 54. A
Cæſar Germanos capit & Gallos 55. D
Cæſar confirmauit regnum Aegypti Cleopatræ ob conſuetudinem ſtupri 55. D
Cæſari paratæ inſidiæ à Ptolemæo 55. D
Cæſares dicti ſunt à Iulio Cæſare 11. A. & 55. D
Cecrops primus rex Athenarum 51. A
Cecrops Athenas condidit 10. B
Celſus Philoſophus Epicureus contra quem ſcripſit Origenes 58. B
Cenſus ciuium Romanorum inſtitutus per Seruium Tullum 53. A
Cenſus Romæ quinto quoque anno peragebatur 41. A
Centeſimus fructus quis à D. Hieronymo intelligatur in Euangelio 13. A
Centauri qui fuerint 50. D
Ceolfridus Abbas Bedæ 64. B
Chalcedonenſis Tomus 61. A
Chalcedonenſe Conciliū quando 11. C
Chaldæi quomodo diem computent 16. A
Chaldæi diem inter duos ſolis exortus dicunt 7. B
Chaldæi ab Arphaxad oriundi 10. A
Choëac quartus menſis Aegyptiorum 21. A
Choleræ rubeæ natura & effectus 34. A
Corinthiorum imperium 51. B
Choſron rex Perſarum 62. B
CHRISTVS Ieſus naſcitur 56. A
Chriſtus naſcitur XLII anno Auguſti 11. A. & 56. A
Chriſtus crucifigitur XVIII anno Tiberij 11. A. & 56. B
Chriſtus annuntiat regnum cœlorum 56. B

Cibis cuiuſmodi quouis tempore utendum 30. B
Cicero Arpini natus & ubi 11. A. 55. C
Cingus dicebatur etiã Quintius 14. C
Circulus æquinoctialis 33. A.
Circulus brumalis 33. A
Circuli mundi quinq; ſunt 1. D. 33. A
Circuli quare dicantur 33. A
Circuli diuiſio 39. A
Circulis octo terra diſtinguitur pro diuerum uarietate 6. A
Circius Narbonenſiũ eſt uentus 4. B
Circus Romæ ædificatus à Tarquinio Priſco 52. C
Ciuile bellum inter Cæſarem & Pompeium 55. D
Claſſis unde dicta 22. B
Claudius Imperator Rom: 11. B. 56. C
Claudius Cæſar quãdiu regnauerit 11. A
Claudius Imperator Romanus 58. C
Claudio clypeus aureus in Curia collocatus 58. C
Claudia aqua inducta per Appium Claudium Cæcum 54. D
Clemens Alexandrinus 57. D
Clementis libri hiſtoriarum 15. C
Cleopatra quando & quamdiu regnauerit 11. A. & 55. D
Cleopatra regio comitatu urbem Romam ingreſſa eſt 55. D
Cleopatra cum Antonio marito uicta ſe occidit 56. A
Cleopatra filium regno expulit 55. C
Climata mundi ſunt quatuor 2. A
Clodius Albinus interficitur Lugduni 57. D
Cloacæ factæ a Tarquinio Priſco 52. C
Codex Iuſtiniani quo tempore promulgatus 61. C
Commodus Imperator quando & quamdiu 11. B
Commodus Imperator Coloſſi capite ſublato ſuũ caput imponi iuſſit 57. C
Computus duabus rebus conſtat 7. B
Computus temporis trimoda ratione diſcretus eſt 13. D
Computus digitorum qualis 13. A
Computandi quædã diuina ratio 14. A
Cometæ ferè omnes ſub Septentrione uiſuntur 4. A
Cometarum natura & prodigiũ 3. D
Cœlius mons adiectus Vrbi a Tullo Hoſtilio 52. C
Cœli natura ignea eſt 1. C
Cœli nomine quid intelligatur in ſcripturis 15. C
Cœlum aëreum 66. A
Coitus lunæ 3. D. & 28. B
Coloſſus erectus Romæ CVII pedum 56. D
Colliſio ignem parit 4. C
Concurrentes 8. D. & 9. B
Conticinũ pars noctis quæ dicatur 7. B. & 17. D
Corus uentus qui & Argeſtes 4. B
Cornelius Epiſcopus Romanus ſuccedit Fabiano 58. B
Conſtantia Auguſta baptizata 59. B
Conſtãtinus Imperator Ro: 11. B. & C
Conſtantius Imperator miſit Vitaliano Pontifici Romano aurea Euãgelia, exornata miræ magnitudinis gemmis 62. D
Conſtantinus filius Conſtantini Imperator Romanus 62. D
Conſtantinus filius Conſtantini Acephalorum hæreſi fauet 62. D
Conſtantinus filius Heraclij Imperator Romanus 11. C. & 62. C
Conſtantinus Chriſtianus efficitur 59. A
Conſtantinus alius Conſtantini filius Imperator Romanus 11. C
Conſtantiniana baſilica quæ 63. C
Conſtans cum Conſtantio fratre imperat Romæ 59. B
Conſtantius & Conſtans Imperatores Romani 11. B
Conſtantius Conſtantini filius Cæſar Romanus 59. A
Conſtantius Imperator Rom: 59. B
Conſtantius Eboraci obijt 59. A
Conſtantinopolis condita à Conſtantino 59. B
Conſtantinopolitana eccleſia ante Gregorium Pontificem maximum ſcribebat ſe primam eccleſiarum 62. A
Cõſules poſt exactos reges fuerũt 54. A
Conſualibus ludis raptæ Sabinæ 52. B
Creperum ueteres dubiũ dixerunt 7. B

Crepuſculum quid ſit 7. B & 17. D
Creſcens Cynicus 57. B
Crucifixio Chriſti quoto die fuerit 48. C
Cuthbertus Epiſcopus 63. C
Cuthberti uita à Beda proſa & carmine deſcripta 63. C
Cyclus lunaris 43. C
Cyclus paſchalis octo lineis eſt cōmunitus 8. D
Cyclus Romanorum 43. C
Cyclos decennouenales Synodus Nicena inſtituit 8. C
Cyprianus martyrio coronatur 11. B & 58. C
Cyrene conditur in Libya 50. D
Cyrillus Alexandrinus quando floruerit 11. C
Cyrus primus rex Perſarum 53. C
Cyrus Perſarum rex Iudæos à captiuitate liberauit 51. C
Cyrus Alexandriæ Epiſcopus Acephalorum hæreſim inſtaurat 62. C
Cyrus Abbas in Ponto 63. D

D

DAmaſus Pontifex Romanus 59. D
Damaſci habitatores tranſlati Cyrenem 52. B
Danielis locus de quatuor hirci cornibus ad Antigonum pertinet 54. D
Darius, qui nothus 10. D & 54. B
Darius Arſomi filius rex Perſarum 54. C
Darius rex Perſarum 10. D & 53. D
Darius interfectus ab Alexan. 54. C
Darius ultimus rex Perſarum 10. D
Dauid 10. C
Dauid rex 51. B
Debbora 10. B & 50. D
December menſis 21. C
December Sagittarij ſignum habet 22. D
Decius Imperator Romanus 11. B & 58. B
Declaratur locus Hieronymi de fructu centeſimo, ſexageſimo & triceſimo 13. A
Declaratur locus Danielis 18. D
Declaratur locus Euangelij de duodecim horis diei 14. A
Decuns decem unciæ ſunt 14. C
Delphini admonent tempeſtatis futuræ 5. A
Demoſthenes quo ſeculo uixerit 10. D & 54. C
Deunx undecim ſunt unciæ 14. C
Dextans decem unciæ ſunt 14. C
Diadumenus regnat Romæ cum patre Macrino 57. D
Dictatores quando 54. A
Dido Carthaginem ædificauit 51. C
Dies primus ſeculi quis fuerit 16. B & 17. A
Dies uulgaris quis ſit 7. B
Dies longiſſimus in Meroē duodecim horarum 8. A
Dies planetarū nomina habent 7. C
Dies à planetis quare acceperint nomina 18. B
Dies dominicæ reſurrectionis ubi primum fuerit 45. D
Dies unde dicatur 15. A
Dies pares ubi ſint 32. A
Dies ſolſtitialis diuerſus eſt 30. D
Diei uaria obſeruatio apud alias atque alias gentes 7. B
Diei quàm uaria fuerit apud ueteres cōputatio 16. A
Dierum diſpar longitudo 30. D
Dij primum adorantur 10. B
Diluculum quod ſit 7. C & 17. D
Diluuium quo tempore fuerit 10. A & 45. A
Diluuij aqua baptiſmum præfigurauit 45. B
Dimidium hebdomadis in Daniele quid ſit 19. C
Diocletianus Imperator Romanus 58. D
Diocletianus purpuram deponit 59. A
Diocletianus & Maximianus 11. B
Dionyſius Corinthi Epiſcopus clarus habetur 57. C
Dionyſius Abbas Romanus græce & latine doctiſſimus 40. A
Dionyſius Ptolemæus quando regnauerit 11. A

Dionyſius Romanus ſcribit circulos paſchales 11. C & 61. C
Dionyſij liber de cibis paſchalibus & Paſchæ ratione 40. C
Dioſcorus Aegyptum ſeducit 11. C
Dioſcorus humanã in Chriſto carnem negat 61. A
Diuerſitas ſumma eſt in generatione Lamech 49. A
Dodrans ſiue doras nouem unciæ ſunt 14. C
Domitianus Imperator 11. A & 57. A
Dominus quando uenturus ſit 65. A
Duæ ſextulæ quid efficiant 14. C

E

EBoraci factus Metropolitanus Epiſcopus 62. A
Ecfridus rex Anglorum 63. B
Eclypſis facta v Nonas Maias 11. C
Edilbertus rex Canthuariorũ 62. A
Edilthruda filia regis Anglorum 63. B
Edeſſa condita à Seleuco 54. D
Edom receſſit ab Iuda 51. D
Eleazarus Pontifex maximus Iudæorum 54. D
Elementa ſitu differunt & natura 1. B
Eleutherius Epiſcopus Rom. 57. C
Elul menſis September 20. B
Emboliſmus 8. B & 14. A
Emboliſmi qui uocentur 39. A
Emmaus Nicopolis poſtea dicta 57. D
Enoch filius Iareth 10. A & 48. D
Enoch futurus nobiſcum ante aduentũ Antichriſti 63. B
Enoch quædã diuine ſcripſit quæ tamẽ non ſunt in Canone 48. D
Enoch interpretatur dedicatio 49. A
Enos 10. A & 48. D
Enos quid ſonet 48. D
Enos cœpit inuocare nomen Domini 48. D
Epactæ 8. D & 9. B
Epactæ unde dicantur 41. B
Epactæ ſolis 42. C
Epactæ ſolis quot ſint 43. A
Epactarum lunarium argumentum 42. C
Epheſus condita ab Andronico 51. B
Epheſina Synodus propter Neſtorium 1. C
Epiphi undecimus Aegyptiorum menſis 21. A
Epiphanes rex Græcorum 11. A
Epiſcopi creantur per Apoſtolos in Iudæa 56. B
Eſaias prophetat 10. D
Error quorundam in primo menſis initio 41. D
Eſau filius Iſaac 50. A
Eſdras Sacerdos & ſcriba 54. A
Eſdras legem reſtaurat 10. D
Euangelium Matthæi ſuo ſtylo ſcriptũ inuenitur 61. B
Eudoxius Arianus Epiſcopus 55. D
Eudoxus hæreticus condemnatur in Concilio Conſtantinopolitano 65. A
Eudoxia uxor Theodoſij 60. D
Euergetes quamdiu regnauerit 11. A
Euergetes ſecundus 11. A
Euergetis nomen unde ductum 55. A
Euilmerodach rex Babyloniæ 53. A
Euripi refluí meatus 29. A
Euriſtheus Lacedæmoniorum rex 51. B
Europa quæ, & quibus limitibus finiatur 6. D
Eurus nubes generat 4. B
Euroauſter uentus qualis 4. B
Euronoti uenti natura 4. B
Euſebius inuentor circulorum decennouenalium 38. C
Euſebius occaſionem accepit ſcribendi de cyclo decennouenali ab Hippolyto Epiſcopo 58. A
Eutyches humanam in Chriſto carnem negat 61. A
Eutychij hæretici dogmata 61. D
Eutychetis hæreſis condemnata Chalcedone 67. B
Eutychianus Epiſcopus Romanus martyrio coronatur Romæ 58. C
Ezechias 10. D & 52. B
Ezechiel captus eſt cum Ioachim 53. A

F

F

Fabianus pontifex Romanus 11. B & 58. B
Fames grauiſſima Romæ ſub Claudio 56. C
Faunus regnat ante Aeneam in Italia 51. A
Fauonij quem & Zephyrum dicunt natura 4. B
Februus deus luſtrationum 7. D
Februarius menſis à purgationibus nomen habet 7. D & 21. D
Februarius Aquarij ſignum habet 22. D
Felix Procurator Iudææ 56. D
Felicitas uirgo pro Chriſto coronatur martyrio 57. D
Feriæ in quibuslibet Calendis 25. C
Feriarum initium à Syluestro 17. D
Feſtus procurator ſucceſſit Felici 56. D
Feſtus dies à ueſpera in lege incipiebat 37. D
Feſti dies à ueſpere incipiunt & ueſperi finiuntur 16. B
Firmamentum ſecundo die factum eſt 1. B
Firmamentum appellatur inferius cœlum 1. D
Flauia domicilla in Inſulam Pontianam relegatur 57. A
Florus Iudææ præfuit poſt Albinum 56. D
Florianus Cæſar Romanus 58. D
Fluxus & refluxus maris lunæ imputantur 29. B
Foſſæ Romæ circum muros ductæ per Seruium Tullium 53. A
Fulgentius Epiſcopus quando floruerit 11. C
Fulmina unde naſcantur 4. C
Fulminum ignis penetrabilior alio igne 4. C
Fulmina hyeme & æſtate rara ſunt 4. C

G

Gabinius Philippum Syriæ regem cepit 55. C
Gabinius Syriam ditioni populi Romani ſubiecit 11. A
Galerius aſcitus in regnum 58. D
Gallicinium unde habeat nomen 7. C & 17. D
Galienus imperat cum Valeriano 11. B
Galienus Imperator Romanus pacem Chriſtianis reddidit 58. B
Gallus cum Voluſiano regnat Romæ 11. B & 58. B
Gallinico Patriarchæ eruti ſunt oculi 63. D
Gamalielis oſſa inuenta 60. B
Gedeon 10. B
Gedeon ex tribu Manaſſe 50. D
Gedeon liberat Iſraël à Madianitis 50. D
Geiſmerus rex Vandalorum 61. C
Geminorum ſignum ubi oriatur 23. B
Geon altero nomine Nilus dicitur 49. D
Georgius Patriarcha regiæ urbis 63. A
Germanus Epiſcopus dux belli contra Britones cantu alleluiæ hoſtes in fugam uertit 61. A
Germanus Epiſcopus Altiodorenſis 61. A
Germanus Epiſcopus Rauennæ moritur 61. A
Germani uicti ab Antonino Cōmodo Cæſare Romano 57. C
Germani à Cæſare capti 55. D
Geruaſij & Prothaſij reliquiæ Ambroſium liberauerunt ab obſidione Maximi 60. A
Gigantes naſcuntur 10. A
Gigantum fabulæ deſcriptæ ab Enoch 49. A
Giſulphus dux Langobardorum 62. D
Gordianus Cæſar Romanus 11. B & 58. A
Gothi Scythæ ſunt 59. D
Gothi Italiam aggreſſi ſunt 60. A
Gothi uicti à Claudio Imperatore Romano 58. C
Gothi Valentem uicerunt, & Thraciam uniuerſam cædibus incendijsq́ miſcuere 59. D

Gothi à Valente rediguntur in poteſtatem 59. D
Græci nullam diſtinctionem habent Iduum, Calendarum & Nonarum 22. C
Græcorum Chronographorum error 49. C
Græcorum regnũ finitum eſt ſub Cleopatra 11. A
Græcia uſa eſt primum frumento 10. B
Grandinis natura 5. A
Gratianus & Valentinianus Imperatores 59. D
Gratianus Imperator Romanus 11. C & 59. D
Gratianus Auguſtus à Maximo eſt dolis interfectus in Gallia 60. A
Gregorius Epiſcopus Romanus 61. D
Gregorius Epiſcopus Romanus Anglos ad Chriſtum conuertit 62. A
Gregorius Epiſcopus Romanus Eutychium præſente Imperatore conuicit 61. D
Gregorius Papa moritur 62. A
Gregorius Pontifex Romanus quando 11. C
Gregorius Neocæſarienſis Ponti Epiſcopus 58. C
Gregorij libri in Iob 61. D

H

Hadrianus Abbas 62. D
Halaricus rex Gothorũ Romam inuadit 60. B
Hebdomada 7. C
Hebdomada unde dicatur 18. A
Hebdomadæ annorum apud Hebræos 7. C
Hebdomadæ uetus computatio qualis 18. A
Hebdomadarum multæ ſpecies 18. A
Heber filius Sale 10. A. & 49. C
Hebræi ab Heber oriundi 10. A. & 49. C
Hebræi annos ſuos ad lunæ curſum exigunt 19. C
Hebræi lunares tantum menſes obſeruant 39. B
Hebræi diem inter duos ſolis exortus computant 7. B. & 16. A
Hebræorum ſeruitus annorũ CXLIIII 10. B
Hebraica ueritas in temporum ratione præferenda LXX Interpretibus 12. A
Hectoris filij Ilium recipiunt 5. B
Helenus ſubſidium tulit Antenori 51. B
Heldericus Vandalorum rex 61. C
Helenopolis ciuitas dicta à Conſtantino in honorem matris ſuæ Helenæ 59. B
Heli ſacerdos 10. C. & 51. B
Helias prophetat 10. C
Helias Propheta adueniet ante Chriſti aduentum 63. B
Helias pluuiam aliquot annos cõtinuit oratione ſua 51. D
Helias raptus curru igneo 10. C. & 51. D
Heliſæus unctus ab Helia pro ſe 51. D
Heliſæi miracula 51. D
Heliſæus Propheta moritur 52. A
Hendecades in cyclo decennouenali 5. C
Hendecas circuli pars 39. B
Heraclius Imperator Romanus 11. C & 62. A
Heracleonas cum matre ſua Martina regnat Romæ 11. C. & 62. C
Heraclias quidam Alexandrinus Iulium Africanum fama ſui nominis allexit 58. A
Hercules Ilium uaſtat 50. D
Hercules ſe flammis iniecit 10. B
Herculius Maximianus Imperator Romanus 58. D
Hereberchtus rex Alpes Cottias donauerat ſedi Apoſtolicæ 64. A
Hereberchtus rex Langobardorum 63. D
Hermetis liber 57. B
Herminigildus Gothorum rex martyrio coronatur 11. C
Herodes Antipatri filius Iudæorum ſuſcepit principatũ ad ſe nihil pertinentem 55. D
Herodes Agrippa beneficio Caligulæ fit rex Iudæorum 56. C

Herodes Antipas 56. B
Herodes Tetrarcha tetrarchiam perdidit 56. C
Herodis parentes & facinora 55. D & 56. A
Herodes morbo intercutis aquæ & ſcatentibus toto corpore uermibus interijt 56. A
Herode ab angelo percuſſo ſuccedit in Iudæorum imperio Agrippa 56. C
Herodias unà cum Herode mœrore perijt 56. C
Herodotus hiſtoriarũ ſcriptor quando floruerit 10. D & 54. A
Heſter hiſtoria cõpletur ſub Artaxerxe Memnone 54. B
Heſperium regnum cum Aëtio cecidit 61. A
Heſter hiſtoria completa 10. D
Hiatus terræ eſt quod in cœlo fulmen 6. C
Hiericho inſtauratur ab Achiel 51. D
Hieroboam ſeparauit decem tribus à domo Dauid 51. C
Hieroboam ſuperatus ab Abian 51. C
Hieu rex Iſraël interfecit Azariam 51. D
Hieu occiditur 10. C
Hieronymus in Bethleem celebris habetur 11. C
Hieronymus obijt 60. C
Hieronymi catalogus quouſque perductus 60. A
Hieroſolyma anno ſecundo Veſpaſiani ſubuerſa 11. A
Hieroſolyma à Perſis ablata Romanis 62. A
Hieroſolyma uocata Aelia nomine Adriani 57. B
Hieroſolymitanũ templum extructum 10. D
Hieroſolymitanum templum quando inceptum ſit à Solomone 51. C
Hieroſolymis XV præfuerunt ex Iudæis ante Marcum primum Epiſcopum 57. B
Hieruſalem Romæ cognominatur quædam baſilica 59. B
Hilarius Pictauis moritur 59. D
Hilarius Pictauorum Epiſcopus exulat in Phrygia 59. C
Hilarius Pictauorum Epiſcopus librũ Conſtantio pro ſe offert 59. C
Hippocrates medicus claret 54. B
Hippolytus Epiſcopus temporum canonem ſcripſit 57. D
Hippolytus ſedecennouenalem cyclum reperit 58. A
Hirminigildus rex Gothorum 61. D
Hiſtrus ciuitas in Ponto condita 52. C
Hiſtoria Eccleſiaſtica Theodoreti 61. A
Hœdorum exortus imbrifer 2. B
Homo minor mundus dicitur 34. A. & 45. B
Honorius cum Theodoſio minore Impp: Rom: 11. C. & 60. B
Honoricus rex Vandalorum eccleſias Chriſtianorum clauſit 61. B
Hora quibus conſtet 7. B
Hora quid ſignificet & quale nomen 7. B. & 14. B
Hora quot minuta habeat 14. B
Horæ duodecim diei 14. A
Hoſtia condita ab Anco Martio 52. C
Huni Scythæ ſunt 59. D
Huni exarſerunt in Gothos 59. D
Hyadas unde dixerint ueteres 2. B
Hyems 33. D
Hyems Septentrioni comparatur 8. A
Hyemis natura & initium 8. A
Hyemis nomen in ſcripturis quid ſonet 34. C
Hyemis tempore quo pacto te geras ita ut ſanitatem tuearis 30. B
Hyrcanus quare dictus 55. B
Hyrcani ſubiugati ab Alexandro Magno 54. C

I

Iabis rex Chanaam oppreſſit Iſraël 50. D
Iabus idem eſt quod deunx 14. C
Iacob filius Iſaac 10. B. & 50. A
Iacobus frater Domini ordinatur Epiſcopus Hieroſolym: 56. B
Iacobus frater Domini lapidatur à Iudæis 56. D
Iacobus Niſibenus Epiſcopus claret 59. B

Iaddus Iudæorum Pontifex maximus 54. C
Iair præeſt Iſraëli 50. D
Iameus Pontifex maximus Iudæorum 55. C
Ianiculum urbi adiectum ab Anco Martio 52. C
Ianus regnat in Italia 51. A
Ianuæ cœli dicuntur plagæ orientalis & occidentalis 2. A
Ianuarius unde dictus 7. D. & 21. C
Ianuarius Capricorni ſignum habet 22. D
Iair 10. B
Iair menſis qui nunc Maius 20. B
Iareth filius Malaleel 10. A. & 48. D
Idola ab Aſa deſtructa 51. C
Idus 7. D
Idus unde dictæ 22. B
Iduare diuidere eſt 7. D. & 22. B
Iepthe 10. B. & 51. A
Ieſus Sacerdos claruit 53. D
Ignatius Antiochenus Epiſcopus Beſtijs obijcitur 57. A
Ignis calidus & ſiccus eſt 34. A
Ignis officium qui eſt terram in die iudicij operturus 66. B
Ignis elementaris natura 1. B
Imbrium natura 4. D
Inachus primus rex Argiuorum 50. A
Indi oriundi à Sale 10. A
India bis habet æſtatem, bis demetit ſegetes 34. C
Indictiones Romanorum 8. D
Indictiones XV 41. A
Indictiones ubi incipiant 41. A
Indictiones quomodo inueniantur quotæ ſint 41. B
Indictiones quæ dicantur 13. D
Infantiæ nomen unde natum ſit 9. D
Intempeſta noctis quando 7. C. & 17. D
Intercalares dies qui uocentur 7. D
Intercalationi deputatus eſt Februarius 22. A
Intercalationis tempus, & quare ſexto Calendas Martias intercaletur 36. C
Intercalationes quarto quoque anno 22. A
Intercalandi mos à Græcis inſtitutus 21. D
Interiora auſtri appellat ſcriptura polos auſtrales 1. C
Interpretes LXX quando claruerint 11. A
Ioachim qui Iechonias 52. D
Ioachim filius Ioſiæ 10. D. & 52. D
Ioachim captus eſt cum Ezechiel 53. A
Ioachaz 52. D
Ioannes Portuenſis Epiſcopus 63. A
Ioannes Pontifex Romanus ſucceſſit Ioanni 63. D
Ioannes Pontifex Sergio ſuccedit 63. D
Ioannes Apoſtolus moritur Epheſi 57. A
Ioannes Apoſtolus quando Euangeliū ſcripſerit 11. B
Ioannes Apoſtolus relegatur in Pathmon à Domitiano 11. B. & 57. A
Ioannes Apoſtolus Epheſum redit reuocatus ab exilio à Nerone Imperatore Romano 57. A
Ioannes miſſus à Domitiano in dolium feruentis olei 57. A
Ioannes Epiſcopus Romanus eccleſiā Philippi & Iacobi dedicauit 61. D
Ioannes Epiſcopus Romanus roganti cæco lumen reddidit Conſtantinopoli 61. B
Ioannes Epiſcopus Romanus à Theoderico carceris afflictione perimitur 61. C
Ioannes Epiſcopus quando mortuus 11. B
Ioannes Chryſoſtomus claret 11. C
Ioannis Baptiſtæ templum ex fano Serapis 59. C
Ioannis Baptiſtæ caput inuentum 60. D
Ioannis Baptiſtæ oſſa apud Sebaſten urbem Palæſtinæ diſperguntur 59. C
Ioas 10. C. & 52. A
Ioathan 10. D. & 52. B
Iob liber quando ſcriptus 17. A
Iohel prophetat 10. D
Ionadab 10. C. & 51. D
Ionathas Pontifex cū Romanis & Spartiatis iungit amicitiam 55. B

Ionathas frater Machabæi ſortitus ſummum Pontificatum 55. B
Ioras 10. C. & 51. D
Ioſaphat 10. C. & 51. D
Ioſaphat rectum facit coram Domino 51. D
Ioſeph 10. B
Ioſias 10. D. & 52. C
Ioſue regit populum Iſraël 10. B. & 50. B
Iouis ſidus quot annis curſum perficiat 2. B
Iouis ſidus clarum eſt 2. D
Iouinianus Imperator Romanus 11. B & 59. C
Iouinianus ab Athanaſio fidei formam præſcribendam rogauit 59. C
Iouinianus immatura morte ſublatus 59. C
Iouianus cum omni exercitu Chriſtianus efficitur 11. B
Irenæus Epiſcopus Lugdunenſis 57. C
Iris non niſi in plenilunio cernitur 4. D
Iris rarius æſtate quàm hyeme cernitur 4. D
Iſaac filius Abraham 10. B. & 50. A
Iſaac primus octaua die circunciſus eſt 50. A
Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus 34. A
Iſis antea Io dicebatur filia Inachi 50. A
Iſmaël filius Abraham 50. A
Iſmaël pater Iſmaëlitarum 10. B
Iſmaëlitæ dicti ab Iſmaële 50. A
Iſraël depreſſus per Ammonitas & Philiſtinos 51. A
Iſraël quamdiu habitauerit in Aegypto 50. B
Iſraël ſeruit regi Moab 50. D
Iſraël ſeruit regi Meſopotamiæ 50. C
Iſraël ſeruit Philiſtæis 51. A
Iſraël in Medos transfertur 10. D
Iſraël ſeruit Madianitis 50. D
Italia fulminibus expoſita eſt 4. D
Italia ſemper aut uernat aut autũnat 4. D
Italia non cernit Canopum 6. A
Italiæ longiſſimus dies quindecim horarum 8. A
Iubileus 7. C. & 18. D
Iubileus quinquageſimus annus eſt 14. A
Iudas Machabæus ſucceſſit Matathiæ Pont. max. 55. B
Iudæa capta & redacta in Babyloniam 52. D
Iudæi ultima cæde perdomiti ab Imperatore Hadriano 57. B
Iudæi Roma expulſi ſub Claudio 56. C
Iudæi in Hiſpania Chriſtiani efficiuntur 11. C
Iudæi tributarij facti ſunt per Pompeiũ 55. D
Iudæi res nouas molientes cæduntur 57. B
Iudæorum regnum ſubuerſum à Veſpaſiano 56. D
Iudæorum calamitates quando inceperint 55. C
Iudices quot annis præfuerint populo Iſraëlitico 10. B
Iudicij extremi dies quando 65. D
Iudith hiſtoria conſcribitur 10. D & 53. D
Iulius Proculus cum Romulo Romam cõmigrauit 52. A
Iulius Africanus nobiliſſimus eccleſiaſticorum ſcriptorum 58. A
Iulius Africanus legatus 57. D
Iulij Cæſaris ordinatio anni ut hodie eſt 22. A
Iuliæ gentis origo à Iulio Proculo 52. A
Iulius menſis à Iulio 21. B
Iulius Cancri ſignum habet 22. D
Iulianus Imperator Romanus 11. B. & 59. C
Iulianus ex Chriſtiano fit apoſtata 11. B
Iulianus idola probat & Chriſtianos perſequitur 59. C
Iulianus Iuriſperitus Aelium Pertinacem Cæſarem Romanum interficit 57. C
Iulianus Iuriſperitus apud pontem Miluium a Seuero interficitur 57. C
Iuno Moneta 21. B
Iunius menſis unde dictus 7. D. & 21. B
Iunius Geminorum ſignum habet 22. D

Iunius apud Romanos Iunonius dictus 21. B
Iupiter temperantiæ autor 7. C. & 19. B
Iupiter Peregrinus cultus ab Antiocho Epiphane 55. B
Iuſtinus ſenior Imperator 61. B
Iuſtinus Imperator Romanus 11. C. & 61. C
Iuſtinus catholicæ fidei defenſor 61. C
Iuſtinus minor Imperator Romanus 11. C
Iuſtinus philoſophus librum pro Chriſtiana religione compoſitum tradidit Antonino 57. B
Iuſtinus philoſophus pro Chriſto ſanguinem fudit 57. B
Iuſtinianus Iuſtini nepos Romanus Imperator 61. C
Iuſtinianus Imperator ob perfidiam priuatus regno exul ſeceſſit in Pontum 63. C
Iuſtinianus Imperator Romanus 11. C
Iuſtinianus minor Imperator Romanus 63. B
Iuſtinianus cum Tiberio filio imperat Romæ 63. D
Iuſtus Epiſcopus 62. B

L

LAbdon 10. C. & 51. A
Lacteus circulus quis & quo colore 3. A
Lacedæmon conditur 10. B
Lacedæmoniorum regnũ exoritur 10. C
Lacedæmoniorum reges deficiunt 52. B
Lagidæ reges Aegypti regnauerunt uſq; ad Auguſti imperium 56. A
Lamech filius Mathuſalam 10. A. & 49. A
Langobardi inuadunt Italiam 61. D
Laodicia condita à Seleuco 54. D
Laphitarum & Centaurorum bellum 50. D
Latinus Syluius quintus rex Latinorum 51. B
Latinus regnauit in Italia ante aduentũ Aeneæ 51. A
Latini à Romanis perdomiti 54. C
Latinorum regnum poſt tertium aut octauum annum captiuitatis Troianæ exortum eſt 51. A
Laurentij Baſilica facta à Damaſo 59. D
Leander Hiſpolitanus Epiſcopus Richardo regi Gothorum adfuit in fide 61. D
Ledones quaſdicamus 5. B. & 29. C
Leo Pontifex Martiani Auguſti tempore 38. D
Leo Imperator Romanus 11. C. 61. A. & 63. C
Leo Iulio aſcribitur propter feruorem 3. A
Leo maior Imperator Romanus 11. C
Leonis ſignum ubi oriatur 23. B
Leonides Origenis pater martyrio coronatur 57. D
Leuigildus rex Gothorum 61. D
Lex quando data 20. C
Libra duodecim uncijs completur 14. C
Libra Septembri ob æqualitatem diei & noctis aſſignatur 3. A
Libræ ſignum ubi oriatur 23. B
Licinius Imperator 59. A
Linus claruit 10. B
Linguarum confuſio tempore Phalech 41. C
Liuias urbs condita ab Herode 56. B
Londoniæ metropolitanus eſt factus Epiſcopus 62. A
Lucæ Euangeliſtæ oſſa Conſtantinopolim translata 11. B. & 59. C
Lucianus Antiochiæ presbyter uir eruditiſſimus martyrio pro Chriſti fide coronatur 59. A
Lucianus ſcripſit reuelationem reliquiarum Stephani protomartyris 60. B
Lucina Chriſtiana matrona 58. B
Lucius Britanniæ rex Chriſtianus efficitur 57. C
Lucretia corrupta cauſa fuit cur reges Roma expellerentur 53. D
Luminaria cœli quarto die facta 1. B
Luna quàm cito peragat Zodiacũ 20. D
Luna quare nõnunq; uideatur ſuperior ſole cum ſitu ſit inferior 27. C
Luna quota ſit in Calendis Ianuarijs 44. A
Luna terra maior perhibetur 3. B
Luna quare maior aliquando quàm putatur appareat hominibus 37. C

Luna quartadecima Paſchæ 44. B
Luna quantum abſit à ſole 27. C
Luna corpus alit 7. C. & 18. B
Luna inter planetas ultimũ locum ſortita eſt 2. C
Luna cum pleniſſima eſt ſoli eſt oppoſita 23. D
Luna aduentitio lumine fulget 16. C
Luna prona quando uideatur 27. A
Luna erecta quando & quare uideatur 27. A
Luna quotidie quatuor punctis aut uicinior eſt aut remotior ſoli 27. C
Luna quota ſit quoq; die 2?. A
Luna infima planetarum 17. B
Luna quot horis luceat 26. D
Luna eccleſia intelligitur 16. C
Luna ſupina quando uideatur 27. A
Luna non habet lumen proprium 27. A
Lunæ obſcuriora quædam quare uideantur 27. A
Lunæ obſcuritas & claritas unde 17. C
Lunæ curſus per ſigna 3. C. & 13. C. & 24. A
Lunæ curſus decennouenali circulo cõtinetur 14. A
Lunæ defectus 28. B
Lunæ ſitus & natura 3. B
Lunæ ſidus blando colore eſt 2. D
Lunæ magnitudo 28. B
Lunæ uarij effectus 28. C
Lunæ officium 28. C
Lunaris quæſtio uetus admodum eſt 38. C
Lunæ quadrans 36. D
Lunæ cuiuslibet ætas 26. C
Lupus Epiſcopus Trecaſenus 6?. A
Luſtrationes quinto quoque anno Romæ fiebant 41. A
Luſtrationes menſe Februario fiebant 21. D
Luſtrationum dies 18. D
Lux facta eſt primo die 1. A
LXX Interpretum iudicium de Paſchæ celebratione 30. D
LXX Interpretes à Ptolemæo Philadelpho uocati ad interpretandi officium 54. D
LXX hebdomadæ propheticæ 18. D
Lydorum regnum incipit poſt Lacedæmoniorum 52. B

M

Macedonius damnatur ſub Damaſo 59. D
Macedonius condemnatur in Concilio Conſtantinopolitano 63. A
Macedones quando regnauerint 19. A & 52. B
Machabæorum liber primus quæ contineat 10. D
Machabæorum ſecundus liber quid contineat 11. A. & 55. A
Macrinus Cæſar Romanus 11. P. & 57. D
Magi fratres regnant Perſis 5?. D
Magnus Paſchæ circulus 47. D
Maius menſis unde 7. D. & 21. B
Maius Tauri ſignum habet 22. D
Maio menſe mercatores Maiæ & Mercurio ſacrificabant 21. B
Malæus mons in India diuerſe facit umbram ſuam 31. B
Malachias prophetat 53. D
Malaleel filius Cainan 10. A. & 47. D
Malinas quas dicant nautæ ?. B. 29. C
Mammea mater Aurelij Alexandri 58. A
Mammea accitũ Origenem ſummo honore habuit 58. A
Manaſſes 10. D. & 52. C
Manaſſes Iudæorum Pontifex maximus 54. D
Manaſſes uinctus ductus eſt Babylonẽ ob ſcelera ſua 52. C
Manaſſes templum in monte Garizi habuit 54. C
Manichæorum hæreſis de Paſchæ ratione 44. D
Manichæorum hæreſis exorta 11. B. & 58. D
Marcus Euangelium prædicat in Aegypto 56. C
Marcus primus Epiſcopus Hieroſolymorum 57. B
Marcus quando Alexandriam adierit 11. A
Marcus Euangelium Romæ conſcripſit

pſit 56. C
Marcion Antiochenæ eccleſiæ diſertiſſimus presbyter 58. C
Marcion hæreticus tempore Antonini Pij 11. B
Mare cur ſit amarum 5. C
Mare rubrum nomen à roſeo colore duxit 5. C
Mare congelatum ubi 2. A
Mare non fore poſt diem iudicij quid ſit 66. A
Mare rubrũ in duos ſinus ſcinditur 5. C
Mare cur non creſcat 5. C
Mareſuan menſis October 20. C
Mars ſanguinis autor 7. C
Mars feruorem gignit 18. B
Martis ſidus feruidum 2. B
Martis ſidus igneum eſt 2. D
Martinus Epiſcopus clarus habetur 11. C
Martina mater Heracleonis 11. C. & 62. C
Martinus Papa condemnauit hæreſim Acephalorum 62. D
Martius à quo & unde cœperit dici à Romulo 7. D
Martius Piſcium ſignum habet 22. D
Martius menſis dicatus Marti 21. B
Martianus & Valentinianus Auguſti 60. D
Martianus Imperator Romanus 11. C
Martyres multi in Gallia 57. C
Martyrum uno die XVII milia occubuerunt pro Chriſto 59. A
Matathias arma corripit aduerſus Antiochum profanatorẽ religionis 55. B
Matthæus Euangeliſta quare quaſdam generationes in genealogia Chriſti omittat 51. D
Matthæus in Iudæa Euangelium ſcripſit 56. C
Matthæus in ætatum enumeratione aliud quid ſpectauit quàm cæteri 9. D
Matthæus Euangeliſta quando ſcripſerit 11. A
Mathematicorum ſtudium ad atomum uſque deſcendit 14. B
Mathuſalam filius Enoch 10. A. & 49. A
Matutinum tempus quale 7. C. & 17. D
Mauritius Imperator Romanus 11. C & 61. D
Mauſoleum à Conſtantino factum matri ſuæ 59. B
Maxentius Auguſtus appellatur 59. A
Maximus Imperator factus 60. A
Maximus tyrannus à Theodoſio & Valentiniano prope Aquileiam occiditur 60. A
Maximi ducis auaritia Gothi rebellant 59. D
Maximianus purpuram deponit 59. A
Maximinus Imperator 11. B
Maximinus Cæſar Romanorum 59. A & 58. A
Maximinus & Seuerus Imperatores Romani 11. B
Maximinus perſequitur Chriſtianos 59. A
Maximinus Treuirorum Epiſcopus 59. B
Maximianopolis, quæ olim Maggedo 52. C
Mazaroth quid in libro Iob ſignificet 17. A
Mechir ſextus Aegyptiorum menſis 21. A
Melitonis Apologeticus pro Chriſtianis 57. C
Melitius in Synodo Antiochena approbat ὑπομνήματα ſuum 59. C
Melthinas 38. B
Memphis in Aegypto conditur 10. B & 50. A
Menſis ratio 14. A
Menſis nouorum 20. B. & 47. C
Menſis ſolaris lunari eſt amplior 17. C
Menſis lunaris incremento ſenioꝗ́ lunæ efficitur 7. C
Menſes Romanorum diſpares 39. B
Menſes ueteres à lunæ curſu computare ſolebant 20. B & C
Menſes a menſura dicti, uel à luna 20. B
Menſes hebræi à luna naſcente incipiunt 7. C
Menſes Romani à Calendis incipiunt 7. C
Menſium nomina unde 7. D.
Menſium græca nomina 22. C
Menſium initium non idem eſt apud omnes nationes 7. D

Menſium initium in æquinoctio uerno. 37. B
Menſiū diuerſa longitudo 21. B
Menſibus ſingulis ſingula ſigna 22. D
Mercurius ſapientiæ autor 18. B
Mercurius ingenijs & linguæ præeſt 7. C
Mercurij ſidus quale 2. B. & D
Meridianæ plagæ ſidera nobis nunquā uidentur 6. A
Meroë longiſſimus dies qualis 31. B
Michæas prophetat 10. C
Michææ prophetæ corpus prolatum 60. A
Miletus condita 50. D
Minium in rubro mari colligitur 5. C
Minuta unde dicantur 14. B
Miraculum quod Melthinis fit. 38. B
Momentum anguſtiſſimum tempus à motu dictum eſt 7. B
Momenta quot ſint in hora 14. B
Moſes educit populum Iſraël de Aegypto 50. B
Moſes rector Iſraëlitici populi 10. B
Moſis quinque libri quid contineant 50. B & C
Mundus ab elegantia nomen habet 1. B
Muri facti à Tarquinio Priſco 52. C

N

Nabuchodonoſor imperium 52. D
Nabuchodonoſor Iudæam cepit. 10. D
Nabuchodonoſor ſecundus eſt Cambyſes 53. D
Nabuchodonoſor Danielem, Azariā, Miſaëlem captiuos duxit 52. D
Nachor filius Seruch 10. B & 49. D
Nectarius Epiſcopus 38. D & 63. B
Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus 57. D
Narſeus rex Perſarum orienti bellum intulit 58. D
Narſis patritius Totilam regem Gothorum uicit & occidit 61. C
Narſis patritius pro multis recte à ſe factis non retulit dignam gratiam 61. D
Natatilia & uolatilia die quinto creantur 1. B
Naturam deam ethnici finxerunt 14. A
Nechaon Aegypti rex occidit Ioſiam 52. C
Nectanebus rex Aegypti 54. C
Neemias pincerna murum Hieruſalem reſtituit 54. A
Neemias Hieroſolymam reſtaurat 10. D
Nero Cæſar Romanus 11. A. & 56. D
Nerua Imperator 57. A
Nerua omnes exules Domitiani uno edicto reſtituit 57. A
Neſtorius cōdemnatus in Cōcilio Epheſino 63. B
Nicena Synodus ſub Conſtantino 11. B & 59. A
Nicodemi oſſa inuenta 60. B
Nicopolis condita quæ prius Emmaus dicta 57. D
Nilo fluuio utitur Aegyptus pro pluuia 5. D
Ninus regnat 50. A
Niſa menſis 20. B
Niuis natura 5. A
Nimbos repentinos & præcipites pluuias uocamus 14. D
Noë filius Lamech 10. A & 49. A
Nonæ unde dictæ ſint 7. D 22. B
Nouatiana hæreſis exorta 11. B
Nouember menſis 21. C
Nouember Scorpionis ſignum habet. 22. D
Nouus annus quis dicatur in ſcriptura 20. C
Nox quid ſit 7. B & 17. B
Nox à nocendo dicta eſt 17. B
Noctis uſus quamobrem datus mortalibus 17. D
Noctis ſeptem ſunt partes 7. B
Nubium natura 4. D
Nothus qui & Auſter qualis ſit uentus 4. B
Nubila in aëre quare fiant 1. C
Numa Pompilius 52. C
Numa annum ordinat 21. C
Numa duos menſes adiecit 10. D
Numerianus Imperator Romanus 58. D
Nundinæ quæ dicantur 13. D

O

O

OCcidentalis plaga quæ ſit 2. A
Oceani æſtus lunã ſequitur 5. B
Ochoſias 10. C
Octaua ætas ſeculi quæ 66. C
Octaua hebdomadis ſpecies 20. B
Octauianus Auguſtus quando uixerit 11. A
October menſis 21. C
October Libræ ſignum habet 22. D
Odoacer rex Gothorum Romam obtinet 61. B
Ogdoas circuli pars 39. B
Ogdoades in cyclo decennouenali 8. C
Olei mira uis in penetrandis aquarum profundis 15. D
Olympias prima ab Elienſibus conſtituta 52. B
Olympiades quæ 13. D
Olympi altitudo 4. A
Oneſicritus dux Alexandri & ſcriptor. 31. B
Onias Iaddi filius Iudæorum Pontifex maximus 54. D
Onias ſacerdos fugit in Aegyptũ 55. A
Onias Simonis filius Pont. max. 55. A
Operationis diuinæ quadriformis eſt ratio 1. A
Oratorium Romæ factum à Bonifacio. 60. C
Oratorium uirginis Mariæ factum Romæ à Ioanne Pontifice 63. D
Orbis terræ quare dicatur 5. D
Orcades inſulæ adiectæ ſunt Romano imperio 56. C
Orientalis plaga quæ ſit 2. A
Orientales defectus ſolis & lunæ ueſpertinos non ſentiunt 3. D
Origenes Alexandriæ claret 11. B. 58. A
Origenes defunctus ſeptuageſimo ætatis anno 58. B
Origenis quot ſint editi libri 58. A
Orion nimboſus 2. B
Oroſij iter ad Hieronymum pro diſcenda quæſtione de animæ ratione 60. B
Orpheus claruit 10. B
Othoniel 10. B
Othoniel primus Iudex de tribu Iuda 50. C
Ozee prophetat 10. D
Oſias 10. C
Ozias qui & Zacharias 52. A

P

PAlatium Sororianum Romæ 59. B
Palephatus ſcriptor 50. D
Palladius primus Epiſcopus Gothorum 60. C
Pamphilus Euſebij neceſſarius 59. A
Pamphilus martyrio coronatur 59. A
Pandectæ Hieronymi ex Hebræo donatæ ſunt à Ceolfrido Abbate Põtifici Rom loco magni muneris 64. B
Panthaptes filia Cambyſis uxor Smerdis 53. D
Pantheum unde dictum fuerit 57. B
Pantheum à Domitiano factum fulmine ictum concrematur 57. B
Pantheum conuerſum à ſordibus idolorum ad cultum beatæ Mariæ uirginis 62. A
Panthenus Stoicus philoſophus clarus fuit 57. D
Paralleli qui dicantur à Græcis 32. A
Paretonium conditum ab Alexandro Magno 54. C
Partes unde dicantur horæ 14. B
Partes quot ſint horæ 14. B
Pariſatis mater Artaxerxis Memnonis 54. B
Paſcha myſticum quid ſit 47. C
Paſcha ab azymis quid differat 46. B
Paſcha die dominico celebrari initium habuit à Victore Pontifice Ro: 57. C
Paſcha tranſitum ſonat 9. C. & 45. B
Paſchæ exordium quando 16. D
Paſchæ typica interpretatio 46. D
Paſchæ dies dominicus 45. B
Paſchæ obſeruandæ quæ ſit ratio 16. C
Paſchæ celebratio in Niceno Concilio confirmatur certo die 30. C
Paſchaſini Lilybitani Epiſcopi epiſtola de ratione paſchali 60. C
Paſtoris liber ab Hermete ſcriptus 57. B
Paulus Romam uinctus ductus per biennitũ in libera manſit cuſtodia 56. D
Paulus ſupplicio afficitur 11. A. 56. D
Paulus Epiſcopus regiæ urbis Chriſtianos inſequitur 62. C
Paulus Samoſatæus hæreſim condidit 11. B

Pauli corpus à Cornelio Epiſcopo Romano poſitum uia Hoſtienſi 58. B
Pauli Samoſateni dogmata 58. C
Pauni decimus Aegyptiorum menſis 21. A
Pelagius Brito impugnat dei gratiam 60. B
Pelagiani ſic liberum arbitrium aſſerũt, ut gratiam tollant 16. D
Pelagiana hæreſis Britãnos turbat 61. A
Pella condita à Seleuco 54. D
Pentecoſtes Hebræorum 7. C
Perpetua uirgo pro Chriſto martyrium ſubit 57. D
Perſæ quando regnauerint 19. A
Perſæ quomodo diem computent 16. A
Perſæ diem inter duos ſolis exortus ponunt 7. B
Perſarum regnum poſt Darij mortem deſijt 54. C
Perſæ aduerſus Romanos grauiſſima bella gerunt 62. A
Perſecutio prima Chriſtianorum ſub Nerone 56. D
Perſecutio Chriſtianorum ſub Decio 58. B
Perſecutio ſecunda Chriſtianorum ſub Domitiano 57. A
Perſecutio Chriſtianorum ſub Seuero Pertinace 57. D
Perſecutio Chriſtianorum ſub Aureliano Imperatore Romano 58. C
Perſecutio Chriſtianorum ſub Traiano 57. A
Perſecutio Chriſtianorum ſub Gallieno 58. B
Perſecutio Chriſtianorum ſub Maximino 58. A
Peſtilentia unde naſcatur 5. A
Petrus quando Romã uenerit 11. A
Petrus Apoſtolus XXV annis præfuit ſedi apoſtolicæ 56. C
Petrus Apoſtolus Antiochenam eccleſiam fundauit 56. C
Petrus ſupplicio afficitur 11 A. 56. D
Petrus Alexandriæ Epiſcopus martyrio coronatur 59. A
Petri corpus à Cornelio Epiſcopo Romano ſublatum de Catacumbis 58. B
Phalech 10. B
Phalech interpretatur diuiſio 49. C
Phamenoth ſeptimus Aegyptiorum menſis 21. A
Phaoſi ſecundus menſis Aegyptiorum 21. A
Pharmuthi octauus Aegyptiorũ menſis 21. A
Pharus in Alexandria conditur à Soſtrato 54. D
Phierius presbyter Alexandriæ florentiſſime docuit 58. D
Phierius iunior Origenes dictus 58. D
Philippus Cæſar Rom: 10. D. 58. A
Philippus Cæſar omnium Romanorũ Imperatorũ primus Chriſtianus fuit 11. B. 58. A
Philippicus Imperator fit 63. D. & 64. A
Philippus Arideus Macedonibus regnauit 54. D
Philippico Imperatori eruti ſunt oculi 64. A
Philippi presbyteri locus declaratur 14. C
Philometor rex quando 11. A
Philopator quando regnauerit 11. A
Phitheas Maſſilienſis ſcriptor 8. A
Phlegmata cuiuſmodi homines faciant 34. A
Phocas Imperator Romanus 11. C. & 62. A
Picti cum Saxonibus bellum Britonibus inferunt 61. A
Picti tranſmarini ſunt populi 60. A
Pictorum ſedes 60. D
Picturæ Romæ, quæ continebant acta ſex Conciliorum 64. A
Picus primus rex Latinorum 10. B
Picus regnauit in Italia ante Aeneam 51. A
Pilatus Iudææ Procurator creatus à Tiberio Cæſare 56. B
Pilatus ſua ſe manu interfecit 56. C
Pionius martyrio coronatur 57. C
Piſces Februario aſſignãtur ob imbres 3. A
Piſciũ ſidus quando oriatur 23. B

Placidia Auguſta uocatur 6c. C
Placidia matrona 62. C
Plagæ mundi quatuor ſunt 2. A
Planetæ unde ſint dictæ 2. A
Planetæ moderantur curſum cœli 1. C
Planetarum color alius atq; alius 2. D
Planetarum curſus retrogradus 2. B
Planetarum ordo quis ſit 2. B
Plato naſcitur 10. D. & 54. B
Plato moritur 54. C
Plinius Secundus claruit 57. A
Plinij ſententia de hijs qui uel ducētos, uel quadringentos, uel etiam nongē/tos annos uixiſſe leguntur 35. B
Pluuia eſt lentior 4. D
Poli qui uocentur 1. C
Polycarpus floruit 57. B
Polycarpus Aſianæ eccleſiæ Epiſcopus 57. B
Polycarpus pro Chriſto martyrio coronatur 57. C
Pompeius Hieroſolyma capta uſq; ad Sancta ſanctorum peruenit 55. C
Pompeius uictus confugiens ad Ptolemæum Aegypti ab eo interfectus eſt 55. D
Pompeius Iudæam cepit 11. A
Pontianus Epiſcopus Romanus 58. A
Pontifices præfuerunt Iudæis 54. B
Pontificis minoris cura Romæ 22. B
Porta domus Domini ædificata à Ioa/than 52. B
Porta Ioathan quæ 52. B
Poſthumi quare dicantur 51. B
Priamus rex Troianorum 10. B. 50. D
Prima ſabbati, ſecunda ſubbati &c. quæ ſit dies 7. C
Primæ ætatis tempora 9. D. & 10. A
Principes gentium primum adorati tē/pore Reu 45. D
Probus Imperator Rom: 11. B. 58. D
Procas Syluius XIIII Latinorum rex 52. A
Prodigium quid ſit 5. B
Propitiationis dies 18. C
Proſper uir doctiſſimus 38. C
Proterius eruditiſſimus Alexandrinus Epiſcopus 34. B. & 38. D
Ptolemæus Philopator rex Aegyptiorum 55. A
Ptolemæus Alexander rex Aegyptiorum 55. C
Ptolemæus Lagi filius rex Aegy: 54. D
Ptolemæus Philadelphus potentiſſi/mus erat 54. D
Ptolemæus Lagi filius 10. D
Ptolemæus Philadelphus Iudæos, qui in Aegypto erant liberos eſſe permiſit 54. D
Ptolemæus Cleopatræ filius regnat 11. A
Ptolemæus Iudæam redegit in poteſtatem 54. D
Ptolemæus Philometor rex Aegy: 55. A
Ptolemæus Philadelphus rex Aegypti/orum 54. D
Ptolemæus Epiphanes rex Aegyptiorum 55. A
Ptolemæus Euergetes rex Aegyptiorū 55. A
Ptolemæus Euergetes ſecūdus 55. B
Ptolemæus Philadelphus primus Ele/phantos ex Aethiopia bellandi gratia adduxit 55. A
Ptolemæus Phyſcon, qui & Soter 55. C
Ptolemæus Dionyſius rex Aegypti 55. C
Punctum 27. C
Punctum quinta pars horæ eſt 29. B
Puncta quot ſint horæ 14. B
Puncta unde dicantur 14. B. & C
Purificationis Mariæ feſtum unde ſit inſtitutum 21. D
Pyrrhus Regiæ urbis Epiſcopus Ace/phalorum hæreſim inſtaurat 62. C
Pyrrhi Epiſcopi ficta pœnitētia 62. C
Pythagoras Philoſophus morit̄ 53. D
Pythagoræ ſententia dē diſtantia Planetarum inter ſe 27. D

Q

Quadratus diſcipulus Apoſtolorū 57. B
Quadrantem quid uoce/mus 35. B
Quadrans tres unciæ ſunt 14. C
Quadrans quis debeat intelligi in Euangelio ubi dicitur: Non exibit donec ſoluat nouiſſimū quadrantem 15. A
Quarta ætas quot annos habeat 48. B
Quartadecimani quidam 62. B
Quatuor tempora 33. D
Quincuns V ſunt unciæ 14. C
Quinquegentiani Africā uaſtant 58. D
Quinta ætas mundi 52. D

Quinta ætas quot annos habeat 48. B
Quinta editio Hieroſolymis inuenitur 11. B
Quintæ ætatis tēpora 9. D. 10. D. & 51. B
Quirinalis mons urbi adiectus per Seruium Tullum 53. A

R

RAſis rex Syriæ interficitur 52. B
Rechab pater Ionadab 10. C
Reges quamdiu regnauerint Romæ 54. A
Regnum Græcorum quando incœperit 10. D
Regnum Iſraël & Iuda diuidit̄ 10. C
Remus occiſus à Fabio 52. B
Reu filius Phalech 10. B. 49. D
Requies ſeptimi diei qualis fuerit 1. B
Reſurrectionis humanæ quæ ſit futura ratio 66. B
Rex ſacrificulus quid Romæ egerit 22. B.
Rhea filia Numitoris 52. B
Richardus rex Gothorum conuertit uniuerſam Gothiam ad fidē 61. D
Roboam filius Solomonis 10. C. 51. C
Roma conditur 10. D. 52. B
Roma caput factum eſt omnium eccleſiarum à Gregorio Pontifice 62. A.
Romani ueteres Græcos in lunæ curſu ſecuti ſunt 9. C
Romani Græcos redigunt in poteſtatē
Romani diem à medio noctis in (11. A medium finiunt 7. B. 16. A
Romani ludi inſtituti à Tarquinio Priſco 52. C
Romani Gallos ſuperant 54. C
Romanorū imperiū quādo cœperit 19. A
Romulus & Remus ex Marte & Rhea 52. B
Romulus centum Senatores legit 10. D
Romulus quamdiu regnauerit 52. B
Romulei anni ordinatio 21. C

S

SAba regina 51. C
Sabath menſis Februarius 20. C
Sacramentum temporis paſchalis 9. C
Sagittarij ſignum ubi oriatur 23. B
Sale filius Arphaxad 10. A. 49. B
Salluſtius quando natus 11. A
Salmanaſſar rex Aſſyriorum 52. B
Saltus lunæ 37. A
Saltum lunæ quid efficiat 8. C
Samaria nunc Sebaſte dicitur 55. B
Samaritæ oriundi à Sale 10. A
Sampſon 10. C
Sampſon de tribu Dan 51. A
Samuel 10. C. 51. B
Samus condita 51. C
Sanguis facit hilares 34. A
Sapientiæ liber compoſitus à Ieſu 11. A 55. A
Sapor Perſarum rex Valerium Romanorum Imperatorem capit, & luminibus priuat 58. B
Saraceni triennio Conſtantinopolim obſident fruſtra 64. B
Saraceni Siciliam inuadunt 62. D
Sardanapalus uictus ſe incendio cōcremauit 52. A
Sardanapalus ultimus Aſſyriorum rex 52. A
Saturnus regnat in Italia ante Aeneam 51. A
Saturnus tarditatis cauſa 7. C. & 18. B
Saturnus tardior cæteris Planetis eſt 18. B
Saturni ſidus ſummum Planetarum 2. B
Saturno candidus eſt color 2. D
Saul 10. C
Saul primus rex Hebræorum 51. B
Saxones Britanni fidem recipiunt 11. C
Saxones cum Pictis geſſerunt bellum aduerſus Britones 61. A
Scholaſticus Patricius 64. A
Scorpius & Sagittarius Octobri & Nouembri aſſignantur 3. A
Scorpij ſignum ubi oriatur 23. B
Scoti tranſmarini ſunt 60. A
Scoti de obſeruatione Paſchæ errant 62. B
Scribendi quædam ratio occulta 13. C
Scrupulus quid ſit 14. C
Scyllæi canes quam ob rem latrare fingantur 6. D
Scyron uentus eſt Athenienſium 4. B

Scythia à fulminibus tuta eſt 4. D
Scytharum regnum incipit 10. 3
Sebaſte olim Samaria dicta 55. B
Secunda ætas quot annos habeat 48. B
Secundæ ætatis tempora 9. D. & 10. A
Sedechias 10. D. 52. D
Seleucus tribuit Iudæis ius municipale & ciuium in hijs urbibus quas extru/xerat 54. D
Seleucus Nicanor Syriæ præeſt 54. D
Seleucus quas urbes condiderit 54. D
Seleucia condita à Seleuco 54. D
Sem 10. A
Semiramis regnat 50. A
Semis ſex unciæ ſunt 14. C
Semuncia XII habet ſcrupulos 14. C
Senarius numerus quare perfectus 18. A
Senatorum numerus auctus à Tarqui/nio Priſco 52. C
Senones Galli duce Brenno Romam inuaſerunt 54. B
September menſis 21. C
September Virginis ſignũ habet 22. D
Septenarius numerus uniuerſitatem in ſcripturis aliquoties ſignificat 47. B
Septentrio 31. D
Septentrionalis circulus inhabitabilis eſt frigore 1. D
Septentriones quibuſdam Indiæ locis ra riſſime uidentur 1. D
Septentrionalia ſidera nobis ſemper ap/parent 6. A
Septima ætas ſeculi quæ 66. C
Septunx ſiue ſeptus VII unciæ 14. C
Serenitatis ſigna 5. A
Serenus Granius legatus 57. B
Sergius Regiæ urbis Epiſcopus Ace/phalorum hæreſim inſtaurat 62. C
Sergius Pontifex Romanus 63. B
Sergius Epiſcopus Romanus pulſus eſt Roma 63. B
Seruch filius Reu 10. B. & 49. D
Seruius Tullus Sextus Romanorum rex 53. A
Seſac rex templum Hieroſolymorum ſpoliat 51. C
Seſcuns uncia & ſemis eſt 14. C
Seth filius Adam 10. A. 48. D
Seth interpretatur reſurectio 48. D
Seuerus Pertinax Cæſar Romanus 57. D
Seuerus Imperator 11. B
Seuerus Imperator Eboraci moritur 57. D
Seuerus bellum in Britanniam transfert 57. D
Seuerus & Maximinus Imperatores Romani 11. B.
Sex mundi ætates 48. A
Sexageſimus fructus quis à Hierony/mo intelligatur in Euangelio 13. A
Sextans duæ ſunt unciæ 14. C
Sexta ætas quot annos habeat 48. B
Sexta editio Nicopoli inuenta 11. B
Sexta ætate Chriſtus natus 56. A
Sextæ ætatis tempora 9. D. & 11. A
Sextilis menſis 7. D
Sextilis menſis qui antea Auguſtus 21. C
Sextula quid ſit 14. C
Sextula dimidia quid ſit 14. C
Sicilia ſulphure & bitumine eſt ſtrata 6 C
Sicilia cauernoſa eſt 6. C
Sicilicus quid ſit 14. C
Signa XII unde nomina habeant 3. A
Simon Hieroſolymorum Epiſcopus crucifigitur 11. B. & 57. A
Simon frater Ionathæ apud Iudæos con ſtituitur Pontifex maximus 55. B
Simon Oniæ filius Iudæorum Põtifex maximus uir iuſtiſſimus 54. D
Sicyoniorum regnum incipit 10. B. & 49. D
Sicyoniorum regnum quamdiu ſtete/rit 51. B
Sicyoniorum regnum finitur 10. C & 51. B
Siuas unius dictus 20. B
Smerdes Magnus refertur regnaſſe Per ſis 53. D
Smyrna in urbis modum ampliata 51. C
Socrates naſcitur 10. D. 45. A
Sogdianus Perſis imperat 54. B
Solomon 10. C
Solomon filius Dauid 51. C

Sol

Sol aqua nutritur 3. B
Sol Planetarũ medius eſt 2. B. & 18. B
Sol quantum diſtet à terra 27. D
Sol quantum abſit à luna 27. D
Sol Chriſtus dicitur 16. C
Sol exoriens pallidus tempeſtatem præſagit 5. A
Sol ſpiritus eſt autor 7. C 18. B
Sol in exortu maculoſus pluuiam diem præſagit 5. A
Sol in exortu rubens ſyncerum diem præſagit 5. A
Sol quot diebus ſingula ſigna perlabatur 23. C
Solis & lunæ eclypſes 3. C. & 28. B
Solis magnitudo 3. B. 25. B
Solis annus quanto tempore abſoluatur 14. A
Solis defectus non niſi prima & nouiſſima fit luna 3. D
Solem obſcurandum poſt diem iudicij quomodo intelligatur 66. A
Solſtitia bina ſunt 7. D
Solſtitia quando 30. A
Solſtitia in medio temporum 8. A
Solſtitialis circulus habitabilis eſt 1. D
Sophia uxor Iuſtini 61. D
Soſtratus Gnidius extruit Pharon Alexandriæ 54. D
Soter regnat 11. A
Sparta condita à Phoronæi filio Sparto 50. B
Spartus Shoronæi filius 50. B
Speciosa porta in Actibus Apoſtolorũ quæ dicatur 52. B
Speuſippus Platoni ſuccedit in Academia 54. C
Speuſippus moritur 54. C
Spiritus aërea ſibi corpora ſumunt 4. A
Stellæ non proprio ſed aduentitio lumine fulgent 16. C
Stellæ lumen a ſole mutuantur 2. A
Sephanus lapidatur 56. B
Stephani oſſa per Oroſium perlata ſunt in occidentem 60. B
Stephani Protomartyris reliquiæ inuentæ 60. B
Subſolanus qui & Apeliotes dicitur ab oriente flat 4. B
Sylla Athenienſes uaſtat 55. C
Syluester primus diebus nomina feriarum indidit, cum antea Planetarum nominibus uocarentur 7. C
Syluius Aeneæ filius tertius Latinorum rex 51. B
Syluij quare dicantur reges Albani 51. B
Symmachus Papa quæ extruxerit & geſſerit pro eccleſia 61. B
Symmachus Papa exulibus in Africa ueſtes & pecunias ſubmittebat 61. B
Symmachus interpres quando floruerit 11. B
Symmachus Patritius Rom: occiſus à Theodorico 61. C
Synechdochæ frequentes in ſcriptura 20. D
Synodus CL patrum congregata Auguſtæ contra Macedonium 59. D
Synodus ſexta ſub Conſtantino 11. C
Synodus ſub Gregorio Pontifice Romano XXIIII Epiſcoporum quo tempore 61. D
Synodus Antiochiæ à Meletio habetur 59. C
Synodus prima uniuerſalis Nicææ 63. A
Synodus erronea congregata per Iuſtinianum iuniorem Imperatorem Romanum 63. B
Synodus Romæ habita ſub Martino Papa 62. D
Synodus ſecunda Conſtantinopoli 63. A
Synodus tertia in Epheſo celebrata 63. B
Synodus quarta Chalcedone habita 63. B
Synodus quinta Conſtantinopoli 63. B
Synodus ſexta generalis 63. A
Synodus Aquileienſis 63. C

Syria in Romanorum ditionem reda cta 55. C

T

Tacitus Cæſar Romanus 11. B. & 58. C
Tarquinius Priſcus rex Romanorum 52. C
Tarquinius Superbus ultimus rex Romanorum 5?. D
Tarſus condita à Sardanapalo 52. A
Taurus primus rex Scytharum 49. D
Taurus Aprili menſi à ueteribus aſſignatus eſt propter Iouem in taurum uerſum 3. A
Tauri ſignum ubi oriatur 23. A
Tebeth menſis Ianuarius 20. C
Tempeſtas quæ dicenda ſit 5. B
Tempeſtatum ſigna 5. A
Templum Solomonis quando ædificatum 10. C
Templum Hieroſolymis quando inceptum fuerit 54. A
Templum Domini incenſum eſt 52. D
Templum Hieroſolymitanum incenditur 10. D
Templa Paganorum clauſa ſunt à Cōſtantino citra ullam cædem 59. B
Templa primum conſtructa tempore Reu 49. D
Tempora a temperando ſunt dicta 8. A. & 13. D
Temporis diuiſio in quas partes 7. B
Terminus deus & eius feſta 36. C
Terminalia feſta quando 22. A
Terbellius rex Bulgariorum 63. D
Terra figuræ eſt pineæ nucis teſtimonio Plinij 33. C
Terra tertio die creata eſt 1. B
Terra in tres partes diuiditur 6. D.
Terra mundi media eſt 1. B
Terra globo eſt ſimilis 5. D
Terra orbicularis eſt 31. C
Terræ natura quæ 34. A
Terræ rotunditas efficit inæquales dies 31. C
Terræ elementum quale 1. B
Terræ poſitio 5. D
Terræmotus non fiunt niſi cœlo mariq; tranquillo 6. C
Terræmotus uento fieri conſueuerunt 6. C
Terræmotus hoc eſt in terra, quod in cœlo tonitruum 6. C
Terræmotui maxime caua ſunt obnoxia 6. C
Terræmotus gignunt inundationes maris 6. C
Terrenum Chriſti regnum futurum quidam ſomniant 64. D
Terreſtria animalia creantur die ſexto 1. B
Tertia ætas mundi 9. D. 10. B. 48. B 50. A
Tertullianus Afer claret 57. D
Tetrarchæ 56. B
Thales Mileſius claruit 10. D
Thamul menſis qui Iunius 20. B
Thara 10. B. 49. D
Theodora priuigna Herculij 58. D
Theodorus hæreticus condemnatus 63. B
Theodorus Archiepiſcopus 62. D
Theodorus Hexarchus 62. D
Theodorus Papa 62. C
Theglath Phalaſſar rex Aſſyriorum cōducitur ab Achaz 52. B
Theodorus Gregorius diſcipulus Origenis 58. A
Theodoricus ſubita morte perijt 61. C
Theodoretus Cyriæ Epiſcopus librum edidit de incarnatione Domini aduerſus Eutychen 61. A
Theodoſius Auguſtus 60. A
Theodoſius minor quando imperauerit 11. C
Theodoſius Imperator Romanus cum Honorio & Arcadio regnat 11. C
Theodoſius & Valentinianus Imperatores Rom: 11. C
Theodoſius à Gratiano Imperator creatur 59. D
Theodoſius Imperator 64. A
Theodoſius Arcadij filius Auguſtus 60. C
Theodorion interpres quando floruerit 11. B

Theon Epiſcopus Alexandriæ 58. D
Theophanius Epiſcopus factus Antiochiæ 63. A
Theophilus Cæſarienſis uicinus Apoſtolorum fuit temporibus 40. D
Theophilus Alexādrinus ad Theodoſiū maiorem edidit librum de Paſcha 44. D
Theophilus Alexandrinus paſchalem computum ſcribit 60. A
Theophili Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopi de Paſchæ celebratione ſcripta 57. C
Theophili liber Paſchalis 38. D
Theſeri menſis October 20. C
Thoa præeſt Iſraëli 50. D
Thola 10. B
Thoth primus menſis 21. A
Thraſcius uentus qui & Circius 4. B
Thraſamundus Vandalorū rex Chriſtianis infeſtus 61. B
Thyle ſolſtitio nullas noctes habet 31. C
Tiberias condita ab Herode in honorem Tiberij Cæſaris 56. B
Tiberius Cæſar quamdiu regnauerit 11. A. 56. B
Tiberius Conſtātinus Imp. 11. C. 61. D
Tiberius Imperator Rom: 67. C
Tiberinus Syluius X rex Latinorum 51. D
Tiberis appellat̃ à Tiberino rege 51. D
Tiberis Albula dicebatur 51. D
Tiberis alueum egreditur 64. B
Timotheus Romæ perijt martyr 59. A
Timothei Apoſtoli reliquiæ Conſtantinopolim delatæ 59. C
Titus regnat Romæ 11. A. 57. A
Titus Imperator amor & delitiæ humani generis eſt appellatus 57. A
Tonitrua unde generentur 4. C
Totila Gothorum rex occiditur à Narſe Patritio 61. C
Troia quando capta 51. A
Traianus Imperator Rom: 57. A
Traianus promouit limites imperij Romani 57. B
Traianus perſequit̃ Chriſtianos 57. A
Traianus imperat annis XIX 11. B
Tribuni militares pro Conſulibus eſſe Romæ cœperunt 56. B
Tribuni plebis quando 54. A
Triceſimus fructus quis intelligatur à D. Hieronymo in Euangelio 17. A
Triens quatuor ſunt unciæ 14. C
Triphon interfecit Ionatham Pontificem maximum Iudæorum 55. B
Troianum bellū decennouenale 10. B
Tullus Hoſtilius rex Rom: 52. C
Tullus Hoſtilius cenſum egit 10. D
Tullus Hoſtilius primus purpura & faſcibus uſus eſt Romæ 52. C
Tybi quintus menſis Aegypt: 21. A
Tyrus condita 50. D

V

Valamer rex Gothorum ſucceſſit Theodorico 61. B
Valamer multa loca uaſtauit, Italiam quoq; obtinuit 61. B
Vandali ceperunt Carthaginem & Siciliam 60. C
Vandali Gallias aggrediuntur 60. A
Valens Imperator Romanus 11. C
Valens cum Gratiano & Valentiniano regnat 59. D
Valens Imperator coëgit monachos ſub pœna fuſtium militare 59. D
Valēs ab Ariano Epiſcopo Eudoxio baptizatus noſtros perſequitur 59. D
Valerianus Rom: Imperator 11. B
Valentinianus & Theodoſius Imperatores Rom: 11. C
Valentinianus cum fratre Valente regnat 59. D
Valentinianus Conſtantij filius Rauennæ Imperator creatur 60. C
Valentinus hæreticus tempore Antonini Pij 11. B
Valeria uxor Galerij 59. A
Valerius cum Gallieno regnat Romæ 58. B
Varro quando natus ſit 11. A
Vecta inſula Britāniæ, pxima, Rom: Impio eſt per Veſpaſianū ſubiecta 56. D
Venus uoluptatis cauſa 7. C. & 18. B
Veneris ſidus Lucifer, & ueſper etiam appellatur 2. B
Venti ſibi nomina à regionibus ſortiuntur 4. B
Venti quidā ſunt ſtati prouinciarū 4. B
Venti quatuor ſunt cardinales 4. B

Ventorum natura 4. B
Ver 33. D
Ver orienti comparatur 8. A
Ver q̃d in eo omnia uernēt dicit 34. B
Veris tempore quid faciundū 30. B
Veris natura & initium 8. A
Vertingerus Anglorum rex 60. D
Veſperum quid ſit 7. B. 17. D
Veſpaſianus magiſter militiæ miſſus ad uerſus Iudæos 56. D
Veſpaſianus Cæſar 56. D
Veſpaſianus quādiu regnauerit 11. A
Veſtina nobilis matrona ex teſtamento ſuo uoluit Prothaſio & Geruaſio tē- plum fieri 60. B
Victor Epiſcopus Romanus 57. C
Vexillum dominicæ crucis à Perſis ab- latum Hieroſolyma 62. A
Victor Capuanus Epiſcopus doctiſſi- mus 42. B
Victor Capuanus contra Victoriū ſcri- bit paſchales circulos 61. C
Victorius paſchalem circulum ſcripſit in gratiam Papæ Hilarij 61. A
Victorij error de lunis paſchalibꝰ 41. D
Vidua Hetruſcæ originis eſt 22. B
Vigilius Pontifex Romanus 63. B
Viminalis mons adiectus eſt urbi per Seruium Tullum 53. A
Vinū aquæ miſcetur in miſſæ celebrati one 16. D
Virgilius Maro in pago qui Ande dici- tur natus eſt 55. D
Virgilius Cremonæ liberalibus ſtudijs eſt eruditus 55. D
Virgo Auguſto menſi aſcribitur, quod tunc exhauſta caloribus terra nihil pariat 3. A
Virginis ſignū ubi oriatur 23. B
Vitalianus Pontifex Romanus 62. D
Vmbilicus gnomon dicitur 6. B
Vmbram nō niſi tria faciunt 17. C
Vmber fluuius Angliæ 61. A
Vmbræ pares ubi ſint 32 A
Vmbrarum uarius ſtatus 30. D
Vmbri quomodo diem cōputēt 7. B
Vna ſabbati myſtice q̃d ſignificet 47. D
Vna ſabbati &c. quæ dies ſit 18. A
Vncia XXIIII habet ſcrupulos 14. C
Vrbanus Pontifex Romanus multos nobilium ad fidem Chriſti & marty rium perduxit 58. A
Vulturnus qui & Cæcias uentus orien
Vuilibrordus Clemens (talis 4. B
Epiſcopus Freſonum 63. C

X

Xenocrates quo ſeculo floruerit
Xenocrates Speuſippo (10. D
ſuccedit in Academia 54. C
Xerxes rex Perſarum 10. D
Xerxes Darij filius 54. A
Xerxes Ochi filius 10. D
Xerxes Aegyptum quæ diſceſſerat à Dario redegit in poteſtatē 54. A
Xerxis exercitus 54. A
Xiſtus Epiſcopus Romanus 60. D

Z

Zacharias Propheta claruit 53. D
Zacharias Ioiadæ filius lapidat
Zacharias lapidatur inter tem (10 C
plum & altare à Ioade 52. A
Zacharias Protoſpatarius Iuſtiniani
Zacharias quare in Euāgelio Ba (63. B
rachiæ filius dicatur 52. A
Zenon Imp: Romanus 11. C. 61 B
Zeuxis pictor quādo floruerit 54. A
Zephyri, qui et Fauonius, natura 4. B
Zodiacus circulus quis, & unde dictus
Zonæ quare dicanť mūdi 33. A (2. D
Zorobabel claruit 57. D
Zoues uel Vizoues primus rex Aegy- ptiorum 49. D

ERRATA *quæ nos inter legendum ſuffugerunt.*

Fol. 11, uerſu 30, lege Maximinus pro Maximus.
Fol. 34 legitur Iſidorus Hiſpanienſis, lege Hiſpalenſis.
Fol. 49, pagina 2, reperies aliquoties Rhinocoruras, lege Rhinocoluras.
Preterea in numero paginarum eſt erratum, ubi pro 25, ſcribes 23.

BEDAE ANGLOSAXONIS DE NATVRA RERVM LIBER.

ARGVMENTVM.

Naturas rerum uarias, labentis & æui,
Perſtrinxi titulis tempora lata citis.

DE QVADRIFARIO OPERE DEI. CAPVT PRIMVM.

OPERATIO diuina, quæ ſecula creauit & gubernat, quadriformi ratione diſtinguitur. Primo, quod hæc in uerbi dei diſpenſatione non facta, ſed æterna ſunt: qui nos, Apoſtolo teſte, ante tempora ſecularia prædeſtinauit in regnum. Secundo, quod in materia informi pariter elementa mundi facta ſint, ubi qui uiuit in æternum, creauit omnia ſimul. Tertio, quod eadem materies, ſecundum cauſas ſimul creatas, non iam ſimul, ſed diſtinctione ſex primorum dierum in cœleſtem, terreſtremq́ creaturam formatur. Quarto, quod ex eiuſdem creaturæ ſeminibus, & primordialibus cauſis totius ſeculi tempus naturali curſu peragitur, ubi pater uſque nunc operatur & filius, ubi etiam coruos paſcit, & lilia ueſtit deus.

DE MVNDI FORMATIONE. CAP. II.

B IN ipſo quidem principio conditionis facta ſunt cœlum, terra, angeli, aër, & aqua de nihilo. Die autem primo lux facta eſt, & ipſa de nihilo. Secundo, firmamentum in medio aquarum. Tertio, ſpecies maris & terræ, cum eis quæ terræ radicitus inhærent. Quarto, luminaria cœli de lumine primo die facto. Quinto, natatilia & uolatilia de aquis. Sexto reliqua animalia de terra, & homo: carne quidem de terra, anima uero de nihilo creatus: qui in Paradiſo, quam dominus à principio plantauerat, cōſtituitur. Septimo dominus requieuit, non à creaturæ gubernatione, cum in ipſo uiuamus, moueamur, & ſimus, ſed à nouæ ſubſtantiæ creatione. *Requies dei ſeptimo die.*

QVID SIT MVNDVS. CAP. III.

MVndus eſt uniuerſitas omnis, quæ conſtat ex cœlo & terra, quatuor elementis in ſpeciem orbis abſoluti globata: Igne, quo ſydera lucent: aëre, quo cuncta uiuentia ſpirant: aquis, quæ terram cingendo, & penetrando communiunt: atq; ipſa terra, quæ mundi media atq; ima, librata uolubili circa eam uniuerſitate pendet immobilis. Verum Mundi nomine etiam cœlum à perfecta abſolutaq; elegantia uocat̄: Nam & apud Græcos ab ornatu κόσμος appellatur. *Mundus ab elegantia.*

DE ELEMENTIS. CAP. IIII.

ELementa ſibimet ſicut natura, ſic etiam ſitu differunt. Terra enim ut grauiſſima, & quæ ab alia natura ſufferri non poſſit, imum in creaturis obtinet locum. Aqua uero quanto leuior terra, tanto eſt aëre grauior: Qui ſi forte aquis in uaſe aliquo ſubdatur, ſtatim ad ſuperiora ut leuior euadit. Ignis quoq;

C materialiter accenſus, continuo naturalem ſui ſedem ſuper aëra quærit: ſed ne
illùc perueniat, in mollem aërem, cuius circumfuſione deprimitur, euaneſcit:
Quæ tamen quadam naturæ propinquitate ſibimet ita commiſcentur, ut terra
quidem arida & frigida, frigidæ aquæ: aqua uero frigida & humida, humido
aëri: porrò aër humidus & calidus, calido igni: ignis quoq; calidus & ſiccus ter
ræ ſocietur aridæ. Vnde & ignem in terris, & in aëre nubila terrenaq; corpora
uidemus.

DE FIRMAMENTO. CAP. V.

COelum ſubtilis igneæq; naturæ, rotundumq;, & à centro terræ æquis ſpa-
cijs undique collectum. Vnde eſt & conuexum mediumq; quacunq; cer-
natur, inenarrabili celeritate quotidie circumagi ſapientes mundi dixerunt, ita
ut rueret ſi non planetarum occurſu moderetur: argumento ſyderum nitẽtes,
quæ fixo ſemper curſu circunuolant, ſeptẽtrionalibus breuiores gyros circa car
dinem peragentibus: cuius uertices extremos, quos circa ſphæra cœli uoluitur,
Poli. Polos nuncupant, glaciali rigore tabentes. Horum unus ad ſeptentrionalem
Boreas. plagam conſurgens Boreas: Alter deuexus in Auſtros, terræq; oppoſitus, Au
Auſtralis. ſtralis uocatur: Quem interiora Auſtri ſcriptura ſancta nominat.

DE VARIA ALTITVDINE COELI. CAP. VI.

NOn autem ita mundus hoc polo excelſiore ſe attollit, ut undique cernan
tur hæc ſydera: uerum eadem quibuſque proximis ſublimiora credun-
† deiectum tur, eademq; demerſa longinquis: utq; nunc ſublimis in † directo poſitis uide-
tur hic uertex, ſic in illa terræ deuexitate tranſgreſſis illa ſe attollunt, reſidentí-
bus quæ hic excelſa fuerant, opponente ſe contra medios uiſus globo terrarũ,
D adeo ut ſeptentriones, quæ nobis à uertice pendent, in quibuſdam Indiæ locis
XV tantum in anno diebus appareant.

DE COELO SVPERIORE. CAP. VII.

COelum ſuperioris circuli proprio diſcretum termino, & æqualibus undi-
que ſpacijs collocatum, uirtutes continet angelicas: quæ ad nos exeun-
tes ætherea ſibi corpora ſumunt, ut poſſint hominibus etiam in edendo ſimilari,
eademq; ibi reuerſæ deponunt. Hoc deus aquis glacialibus temperauit, ne infe
riora ſuccenderet elementa. Dehinc inferius cœlum non uniformi, ſed multipli
Firmamentũ. ci motu ſolidauit, nuncupans id Firmamentum, propter ſuſtentationem ſupe-
riorum aquarum.

DE AQVIS COELESTIBVS. CAP. VIII.

AQuas ſuper firmamentum poſitas, cœlis quidem ſpiritalibus humilio-
res, ſed tamen omni creatura corporali ſuperiores, quidam ad inundatio-
tionem diluuij ſeruatas, alij uero rectius ad ignem ſyderũ temperandum ſuſpen
ſas affirmant.

DE CIRCVLIS MVNDI. CAP. IX.

QVinq; circulis mundus diuiditur, quorum diſtinctionibus quædam par-
tes temperie ſua incoluntur, quædam immanitate frigoris aut caloris exi
Quinque cir- ſtunt inhabitabiles. Primus enim eſt Septentrionalis, frigore inhabitabilis, cu-
culi mundi. ius ſydera nobis nunquã occidunt. Secũdus Solſtitialis, à parte Signiferi excel
ſiſſima, nobis ad ſeptentrionalem plagam uerſus temperatus, habitabilis. Ter-
tius Aequinoctialis, medio ambitu Signiferi orbis incedens, torridus, inhabita
bilis

A bilis. Quartus brumalis, à parte humilima Signiferi ad auſtrinum polum uer-
ſus, temperatus, habitabilis. Quintus Auſtralis, circa uerticem auſtrinum, qui
terra tegitur, frigore inhabitabilis. Tres autem medij circuli inæqualitates tem
porum diſtinguunt, cum ſol hunc ſolſtitio, illum æquinoctio, tertium bruma *Mare conge-*
teneat: Extremi enim ſemper ſole carent. Vnde & à Tyle inſula unius diei na *latum.*
uigatione ad Aquilonem mare congelatum inuenitur.

DE PLAGIS MVNDI. CAP. X.

CLimata, id eſt plagæ mundi ſunt quatuor. Orientalis ab exortu Solſtitia *Climata.*
li ad brumalem: Auſtralis inde ad occaſum brumalẽ: Occidentalis ex hinc
uſq; ad ſolſtitialẽ: Porrò Septentrionalis ab occaſu ſolſtitiali uſq; ad ortum eiuſ
dem partis contingens. Ex quibus orientalem & occidentalem ianuas cœli no *Ianuæ cœli.*
minant. Hæc in medio tantũ terræ poſitis habentur æqualia. Nam ſub Aquilo-
ne degẽtibus brumalis dies breuior, & ſolſtitialis prolixior, ortum occaſumq;
dilatans, alias plagas anguſtat. Item apud Auſtrales utraq; præfata dies mode-
ratior, ſupradictam diuerſitatẽ immutat, licet ubiq; ſolſtitiali exortui brumalis
occaſus ex eadẽ linea reſpondeat. Nam & cunctis exortibus ſolis eodem modo
poſt ſex ſemper menſes congruit occaſus.

DE STELLIS. CAP. XI.

STellæ lumen à ſole mutuantes, cum mundo uerti, utpote in uno loco fixæ,
& non ſtante mundo, uagæ ferri dicuntur: exceptis hijs quæ planetæ, id eſt
errantes uocantur: easq; diei aduentu cælari: nec unquam cœlo decidere, fulgor
B plenilunij, & ſolis probat deliquium. Quamuis uideamus igniculos ex æthere
lapſos portari uentis, uagiq; lumẽ ſyderis imitari, trucibus cito coorĩẽtibus uen
tis. Sydera autem alia ſunt in liquorem ſoluti humoris fœcunda, alia concreti
in pruinas, aut coacti in niues, aut glaciati in grandines: Alia flatus teporis, alia
uaporis, alia roris, alia frigoris: Nec ſolum errantia, ut Saturnus, cuius tranſitus
imbriferi fiunt, ſed & quædam fixa polo, cum errantium fuerint acceſſu uel ra
dijs impulſa: ut ſuculæ in fronte Tauri, quas ob id Græci pluuio nomine Hya
das appellant. Quin & ſua ſponte quædam, ſtatisq; temporibus, ut Hœdorum
exortus & Arcturi, qui per idus Septembres cum procelloſa grandine ſurgit, &
nimboſus Orion, & Canicula, quæ nimium feruens, XV Calendas Augu-
ſtas emergit.

DE CVRSV PLANETARVM. CAP. XII.

INter cœlum terrasq; ſeptem ſydera pendent, certis diſcreta ſpacijs, quæ uo-
cantur errantia, contrarium mundo agentia curſum, id eſt læuum, illo ſem-
per in dextra præcipiti. Et quamuis aſſidua conuerſione immenſæ celeritatis at-
tollantur ab eo, rapianturq; in occaſus, aduerſo tamen ire motu per ſuos quæq;
paſſus aduertunẽ: nunc inferius, nũc ſuperius, propter obliquitatẽ Signiferi ua
gãtia: Radijs autẽ ſolis præpedita, anomala, uel retrograda, uel ſtationaria fiunt.

DE ORDINE EORVM. CAP. XIII.

Saturnus.
SVmmum planetarum Saturni ſydus eſt, natura gelidum, XXX annis *Iupiter.*
Signiferum peragens. Deinde Iouis, temperatum, annis XII. Tertium *Mars.*
Martis, feruidum, annis II. Medius Sol, CCCLXV diebus, & quadrante. In- *Sol.*
fra Solẽ Venus, quæ & Lucifer, & Veſper, CCCLXVIII diebus, à ſole nun- *Venus.*
quam abſiſtens partibus ſex & quadraginta longius. Proximum illi Mercurij *Mercurius.*

C ſydus, nouem diebus ociore ambitu, modo ante ſolis exortus, modo poſt occaſus ſplendens, nunquam ab eo XXII partibus remotior. Nouiſſima *Luna.* luna XXVII diebus, & tertia diei parte Signiferum conficiens, dein morata in coitu ſolis, biduo non comparere in cœlo. Saturni ſydus & Martis cum plurimum diebus CLXX: Iouis XXXVI, aut cum minimum, denis detractis diebus: Veneris LXVIII, aut cum minimum LII. Mercurij XIII, aut cum plurimum XVIII. Occultantur uero meantes cum ſole in partibus nunquam amplius undenis: interdum & à ſeptenis partibus erumpunt.

DE ABSIDIBVS EORVM. CAP. XIIII.

Abſides. SVnt autem ſui cuique planetarum circuli, quos Græci abſidas in ſtellis uocant, alijq́ quam mundo, quoniam terra à uerticibus duobus, quos appellauerunt polos, centrũ cœli, necnõ & Signiferi eſt obliqui inter eos ſiti. Omnia autem hæc conſtant ratione circini ſemper indubitata. Ergo ab alio cuiq́ centro abſides ſuæ exurgunt: ideóque diuerſos habent orbes, motusq́ diſſimiles. Quoniam interiores abſidas neceſſe eſt breuiores eſſe. Igitur à terræ centro abſides altiſſimæ ſunt, Saturno in Scorpione, Ioui in Virgine, Marti in Leone, Soli in Geminis, Veneri in Sagittario, Mercurio in Capricorno, medijs omniũ partibus. Et è contrario ad terræ centrum humilimæ atque proximæ: ſic fit ut tardius moueri uideantur, cum altiſſimo ambitu feruntur: non quia accelerent tardentúe naturales motus, qui certi ac ſinguli ſunt illis: ſed quia deductas à ſumma abſide lineas coartari ad centrũ neceſſe eſt, ſicut in rotis radios: idemq́ D motus aliâs maior, aliâs minor centri propinquitate ſentitur. Motum autem augeri quàm diu in uicinia ſunt terræ, cum abſcedant in altitudinem minui, lunæ maxime ſublimitatibus approbatur. De quibus ſi plenius ſcire uelis, lege Plinium Secundum, ex quo & iſta nos excerpſimus.

QVARE MVTENT COLORES. CAP. XV.

SVus quidẽ cuique color eſt: Saturno candidus, Ioui clarus, Marti igneus, Lucifero †gaudens, Veſpero †ſplendens, Mercurio radians, Lunæ blandus, Soli cum oritur ardens: Poſtea dies. Sed colores ratio altitudinũ temperat: Siquidem earũ ſimilitudinẽ trahunt, in quarũ aërea uenêre ſubeundo, tingitq́ appropinquantes utrolibet alieni circuli meatus. Circulus frigidior in pallorẽ, ardentior in ruborem, uentoſus in horrorem, Sol atque commiſſuræ abſidũ, extremæq́ orbitæ atram in obſcuritatem.

†forte candẽs
†refulgens

DE ZODIACO CIRCVLO. CAP. XVI.

ZOdiacus, uel Signifer, eſt circulus obliquus, XII ſignis conſtans, per quem errantes ſtellæ feruntur: Nec aliud habitatur in terris, quàm quod illi ſubiacet, reliqua polis ſqualent. Veneris tantũ ſtella excedit eum binis partibus. Luna quoque per totam latitudinem eius uagatur, ſed omnino non excedens eum. Ab hijs Mercurij ſtella laxiſſime, ut tamen è duodenis partibus: tot ſunt enim latitudines, non amplius octonas pererret: Neque has æqualiter, ſed duas medio eius, & ſupra quatuor, & infra duas: Sol deinde medio fertur inter duas partes flexuoſo Draconum meatu inæqualis. Martis ſtella quatuor medijs, Iouis media, & ſupra eam duabus: Saturni duabus, ut Sol.

DE XII

A DE XII SIGNIS. CAP. XVII.

SIgna XII uel à cauſis annalibus, uel à Gentilium fabulis nomina ſumpſe
runt. Nam Arietem Martio menſi propter Hammonem Iouem tribuunt: *Aries.*
Vnde & in eius ſimulachro Arietis cornua fingunt. Taurum Aprili, propter *Taurus.*
eundem Iouem, quod in bouem ſit fabuloſe cõuerſus. Caſtorem & Pollucem *Gemini.*
Maio, propter inſigne uirtutis. Porrò Cancrũ Iunio, quando ſol ad inferiora re- *Cancer.*
dit: Quia cancer impulſus retro curſum dirigere ſoleat. Leonem quem occidit *Leo.*
Hercules, Iulio, propter uim feruoris adſignãt. Virginem Auguſto, quod tunc *Virgo.*
exhauſta caloribus tellus nihil pariat. Libram Septembri, ob æqualitatem diei *Libra.*
& noctis. Scorpium & Sagittarium equinis cruribus deformatum, propter ful *Scorpius.*
mina menſium ipſorum October & Nouember accipiunt. Capricornum De *Sagittarius.*
cembri, propter capram Iouis nutricem, cuius extrema piſci ſimilia pingũtur, *Capricornus.*
quod huius menſis ultima pluuialia ſint. Aquariũ Ianuario: Februario Piſces *Aquarius.*
ob menſes imbriferos tradunt. Singulis autẽ ſignis XXX partes. Ternæ uero *Piſces.*
decades putantur, eò quod ſol XXX diebus & decem ſemis horis illa percur-
rat. A medio menſis, id eſt, XV Calendarum die ſemper incipiens.

DE LACTEO CIRCVLO. CAP. XVIII.

LActeus circulus eſt figura candidior per medium cœli uerticem, quem uul-
go dicunt ex ſplendore ſolis in eo currentis ita fulgere, ſed fruſtra, cum ab
illo nunquam, niſi in parte Sagittarij uel Geminorum tangatur, in quibus can
didum circulum Signifer cingit.

B DE CVRSV ET MAGNITVDINE SO- LIS. CAP. XIX.

SOlis ignem dicunt aqua nutriri, multoq; hunc luna ampliorem: Lunam ue
ro terra eſſe maiorem: unde & cunctis unius magnitudinis apparet. Quod
enim nobis quaſi cubitalis uidetur, nimiæ celſitudinis diſtantia facit: alioqui
maior oriens Indis, & maior Britannis appareret occidens: Qui dum natura ſit
igneus, motu quoque nimio calorem adauget. Hic curſu uariante dies & men
ſes, tempora diuidit & annos, aërisq; temperiem accedendo uel recedendo pro
temporum ratione diſpenſat: ne ſi ſemper in ijſdem moraretur locis, alia calor,
alia frigus abſumeret.

DE NATVRA ET SITV LVNAE. CAP. XX.

LVnam non minui nec creſcere dicunt, ſed à ſole illuſtratã à parte quã habet
ad eum, paulatim uel ab eo recedendo, uel ei propinquãdo, nobis candidã
partem reuoluere, uel atram. Et die quidem creſcente ſupinam cerni nouam lu
nam, utpote ſuperiorem ſole, & ad Aquilonia ſubeuntem: decreſcente uero
erectam, & ut deiectam in Auſtros: Plenam autem ſoli ſemper aduerſam,
ſublimem humili ſoli, humilemq; ſublimi. Quam lucere dodrantis ſemun-
cias horarum à ſecunda adijcientem uſque ad plenum orbem, detrahentemq;
in diminutionem. Intra quatuordecim autem partes ſolis ſemper occultam
eſſe: Nouiſſimam uero primamq; lunam eadem die uel nocte nullo alio in ſi-
gno quàm Ariete conſpici.

C

ARGVMENTVM DE CVRSV LVNAE PER SIGNA. CAP. XXI.

LVna Zodiacum tredecies in duodecim ſuis conficit menſibus, duobus ſcilicet diebus, & ſex horis, & beſſe, id eſt, octo uncijs unius horæ, per ſingula ſigna decurrens. Si ergo uis ſcire, in quo ſigno luna uerſetur, ſume lunam quam uolueris computare, utpote XII multiplica per IIII, fiunt XLVIII. Partire per nouem, nouies quini quadragies quinquies. Quinque ergo ſignis ex quo luna nata eſt, exactis, quæ haud dubie in eodem quo ſol eſt ſydere ſemper accenditur. In ſexto autem ſigno luna duodecima commoratur: Quod ſi unum remanſerit, ſex horas ſigni ſequentis noueris eſſe cõpletas: ſi duo, duodecim: ſi tria, decem & octo: ſi quatuor, diem integrum: ſi octo, octies ſenas horas, id eſt, duos adiectos eſſe dies. Ex quibus tamen horis per terna ſemper ſigna binas ſubtrahere memento. Operoſum eſt enim in ſingulis ſignis horas minutatim diuidere per uncias. Vnde in præſenti quamuis ad nonas portiones tria remanſerint, non horas tamen XVIII, ſed XVI ſexti ſigni duodecima luna complebit. Et hæc quidẽ luna in prima uel media parte ſigni cuiuslibet nata, prompta eſt computatio. Sin autẽ alias, quot primo ſigno luna accenſa uel dempſerit, uel retinuerit partes, tot ſequentibus etiam detrahere uel adijcere recorderis: nouem horis in luna pro quinque diebus in ſole computatis.

DE ECLYPSI SOLIS ET LVNAE. CAP. XXII.

SOlem interuentu lunæ, lunamq́ terræ obiectu nobis perhibent occultari:

D Sed ſolis defectum non niſi nouiſſima, primáue fieri luna, quod uocant

Coitus lunæ. coitum: Lunæ autem non niſi plena. Non poſſe autem totum ſolem adimi terris intercedente luna, ſi terra maior eſſet quàm luna. Omnibus autem annis fieri utriuſq; ſyderis defectus, ſtatis diebus horisq́ ſub terra: Nec tamen cum ſuperne fiant ubiq; cerni, aliquando propter nubila, ſæpius globo terræ obſtante cõuexitatibus mundi: & lunæ defectũ aliquando quinto menſe à priori, ſolis uero ſeptimo fieri. Eandẽ bis triginta diebus ſuper terras occultari, ſed ab alijs hoc cerni, quondam in quindecim diebus utrunq; ſydus defeciſſe: ſemel iam mira ratione lunam in occaſu defeciſſe, utroque ſuper terras conſpicuo ſydere. Sed ne ſingulis menſibus eclypſis fieret, latitudo Signiferi lunam ſuperius inferiusúe tranſmittit.

VBI NON SIT ET QVARE. CAP. XXIII.

DEfectus ſolis & lunæ ueſpertinos Orientis incolæ non ſentiunt, nec matutinos ad occaſum habitantes, ob ſtante globo terrarum. Neque enim nox aut dies, quamuis eadem toto orbe ſimul eſt, oppoſitu globi noctem, aut ambitu diem adferente. Tempore enim Alexandri Magni luna defecit in Arabia hora noctis ſecunda, eademq́ in Sicilia exoriens. Et ſolis defectum, qui fuit Ipſanio & Fonteio COSS. II. Cal. Maij, Campania hora diei inter ſeptimam & octauam, Armenia inter decimam & undecimam ſenſit.

DE COMETIS. CAP. XXIIII.

COmetæ ſunt ſtellæ flammis crinitæ, repente naſcentes, regni mutationem, aut peſtilentiam, aut bella, aut uentos, æſtusúe portendentes. Quarum

aliæ

A aliæ mouentur errantium modo, aliæ immobiles hærẽt. Omnes fermè ſub ipſo ſeptentrione, aliqua eius parte non certa, ſed maxime in candida, quæ lactei circuli nomen accepit. Breuiſſimum quo cernerentur ſpacium ſeptem dierum adnotatum eſt, longiſſimum LXXX. Sparguntur interdum & errantibus ſtellis cæteriſq́ crines, ſed Cometes nunquam in occaſura parte cœli eſt.

Cometæ in ſeptentrione.

DE AERE. CAP. XXV.

AEr eſt omne quod inani ſimile uitalem hunc ſpiritum fundit, infra lunam, uolatus auium nubiumq́, & tempeſtatum capax. Vbi etiam poteſtates aëreæ ſuperna ſede deturbatæ, cum tormento diem iudicij durius tunc damnandæ præſtolantur. Ex quo hominibus apparentes, aërea ſibi corpora meriti ſimilia ſumũt. Nam ſupra lunã, quæ aëris ætheriſq́ cõfinio currit, omnia pura ac diurnæ lucis ſunt plena, cuius uicinia tãgere fertur Olympus. A nobis aũt per noctem cernũtur ſydera, ut reliqua lumina è tenebris. Superior uero & ſerenus aër cœlo, inferior autem, qui exhalationibus humidis corporaſcit, terræ deputatur: ubi ſunt ignis, grando, nix, glacies, & ſpiritus tempeſtatum, quæ dominum laudare de terra iubentur. Sed & ipſe aliquando cœlum uocatur: unde & Petrus ait cœlos in diluuio perijſſe, cum aër turbulentus eſſet conuerſus in undas. Et cœli cœlorum dicuntur ſyderei cœli iſtorum aëreorum, tanquam ſuperiores inferiorum.

Olympus.

Aër pro cœlo.

DE VENTIS. CAP. XXVI.

VEntus eſt aër cõmotus & agitatus, ſicut flabello breui poteſt approbari,
B nec aliud intelligitur quàm flatus aëris: qui, ut Clemens ait, ex quibuſdam montibus excelſis, uelut compreſſus & coanguſtatus, ordinatione dei cogitur & exprimitur in uentos, ad excitandos fructus, æſtusq́ tẽperandos. Pro diuerſis autem partibus cœli nomina diuerſa ſortitur.

Clemens hic Alexandrinus fuit.

ORDO VENTORVM. CAP. XXVII.

VEntorum quatuor cardinales ſunt, quorum primus Septentrio, qui & Aparctias dicitur, flat rectus ab axe, faciens frigora & nubes: Huic dexter Circius, qui & Thraſcias, faciens niues & grandines. A ſiniſtris Aquilo, qui & Boreas, nubes conſtringens. Secundus cardinalis Subſolanus, qui & Apeliotes, ab ortu intonans ſolis, temperatus: Cuius à dextris Vulturnus, qui & Cæcias, cuncta deſiccans: A ſiniſtris Eurus, nubes generans. Tertius cardinalis Auſter, qui & Notus, temperatus, humidus, calidus, atque fulmineus: Huic à dextris Euroauſter, calidus: A ſiniſtris Euronotus, temperatus, calidus. Venti Auſtrales quia ex humili flant, maiores in mari tempeſtates faciunt, quàm Septentrionales. Ideóque poſt Auſtros fiunt noxij præcipue terræmotus. Quartus Cardinalis Zephyrus, qui & Fauonius, hyemem reſoluens, floreſq́ producens: Cui dexter Africus, qui & Libs, tempeſtuoſus, tonitrua generans, & fulmina: A ſiniſtris Corus, qui & Argeſtes, in Oriente nubila, in India faciens ſerena. Sunt autem alij quidam peculiares quibuſque gentibus uenti, non ultra certum procedentes terminum, ut Athenienſibus Scyron, paulum ab Argeſte deflexus. Narbonenſibus Circius, qui nec ad Viennam quidem eiuſdem

Aparchias. Circius. Thraſcias. Aquilo. Boreas. Subſolanus. Apeliotes. Vulturnus. Cæcias. Eurus. Auſter. Notus. Euroauſter. Euronotus. Zephyrus. Fauonius. Africus. Libs. Corus. Argeſtes. Scyron.

C prouinciæ peruenit urbem. Duo ſunt autem extra hos, utique ſpiritus magis
Aura. quàm uenti, aura & altanus: Aura enim eſt lenis motus aëris in terra: Altanus
Altanus. in pelago.

DE TONITRVO. CAP. XXVIII.

TOnitrua dicunt ex fragore nubium generari, cum ſpiritus uentorum earum ſinu concepti, ſeſe ibidem uerſando pererrantes, & uirtutis ſuæ mobilitate in quamlibet partem uiolenter erumpentes, magno concrepent murmure, inſtar exilientium de ſtabulis quadrigarum, uel ueſicæ, quæ licet parua, magnum tamen ſonitum diſploſa emittit.

DE FVLMINIBVS. CAP. XXIX.

FVlmina nubium attritu naſci in modum ſilicum colliſorum, concurrente ſimul & tonitruo: ſed ſonitum tardius ad aures, quàm fulgorem ad oculos
Colliſio. penetrare. Nam omnium rerum colliſio ignẽ creat. Quidam dicunt, dum aër in ſe uaporaliter aquam de imis, & ignem caumaliter de ſuperioribus trahat, ipſis confligentibus horriſonos tonitruorum crepitus gigni: & ſi ignis uicerit,
Fulminis obeſſe fructibus: ſi aqua, prodeſſe. Ideo autem fulminis ignem uim habere ma
ignis. iorem ad penetrandum, quia ſubtilioribus elementis factus eſt, quàm qui nobis in uſu eſt.

VBI NON SINT ET QVARE. CAP. XXX.

HYeme & æſtate rara fulmina dicunt: Quia hyeme gelidus aër quicquid
D accipit ignei uaporis extinguit. Aeſtate calidi uapores raro tenuesque denſantur in nubes, ſine quibus non fulgurat. Quæ ratio Scythiam Aegyptumque præmunit à fulmine: cui ſubiacet Italia, ubi mitiore hyeme & æſtate nimboſa ſemper quodammodo uernat uel autumnat.

DE ARCV. CAP. XXXI.

ARcus in aëre quadricolor, ex ſole aduerſo nubibusque formatur, dum radius ſolis immiſſus cauæ nubi, repulſa acie in ſolem refringitur, inſtar ce
Colores Iridis. ræ imaginem annuli reddentis. Qui de cœlo igneum, de aquis purpureum, de aëre hiacynthinum, de terra gramineum trahit colorem. Rarius autem æſtate quàm hyeme, & raro noctibus, nec niſi in plenilunio cernitur, utpote de luna refulgens.

DE NVBIBVS. CAP. XXXII.

NVbes coacto guttatim aëre conglobantur, qui fumali leuitate uapores aquarum de terra marique ſuſtollens, quamdiu in minutiſſimis ſtillis conſiſtunt, ſua ui ſuſpenditur in altum, qua uel ſolis igne decocti, uel aëris itinere mutati dulceſcunt: ut marinam aquam humo, uel dulcem marinis herbis infundentes, in contrarium ſolemus transferre ſaporem.

DE IMBRIBVS. CAP. XXXIII.

IMbres ex nubium concreti guttulis, dum in maiores ſtillas coëunt, aëris amplius non ferente natura, nunc uento impellente, nunc ſole diſſoluen
Pluuia. te, pluuialiter ad terras dilabuntur. Sed pluuias uocamus lentes & iuges: Nim
Nimbus. bos autem repentinos & præcipites.

DE GRAN-

A DE GRANDINE. CAP. XXXIIII.

GRandinis lapilli ex ſtillis pluuiæ, frigoris & uenti rigore cōglaciati, in aëre coagulanť, ſed citius niue ſoluũt, & interdiu ſæpius quàm nocte decidũt.

DE NIVE. CAP. XXXV.

NIues aquarũ uapore, necdum denſato in guttas, ſed gelu præripiente formantur, quas in alto mari non cadere perhibent.

SIGNA TEMPESTATVM VEL SERENITATIS. CAP. XXXVI.

SOl in ortu ſuo maculoſus, uel ſub nube latens, pluuium diem præſagit. Si rubeat, ſyncerum: ſi palleat, tempeſtuoſum: ſi concauus uidetur, ita ut in medio fulgens radios ad Auſtrum & Aquilonem emittat, tempeſtatem humidam & uentoſam: Si pallidus in nigras nubes occidat, Aquilonē uentum. Cœlum ſi ueſpere rubet, ſerenũ diem: ſi mane, tempeſtuoſum ſignificat. Ab Aquilone fulgur, & ab Euro tonitrus tempeſtatē, & ab Auſtro flatus æſtum portendit. Luna quarta ſi rubeat quaſi aurum, uentos oſtendit: Si ſummo in corniculo maculis nigreſcit, pluuium menſis exordium: Si in medio, pleniluniũ ſerenũ. Item cum aqua in nocturna nauigatione ſcintillat ad remos, tempeſtas erit. Et cum Delphini undis ſæpius exiliunt, quò illi feruntur, inde uentus exurget, & unde nubes diſcuſſæ cœlum aperiunt.

DE PESTILENTIA. CAP. XXXVII.

B PEſtilentia naſcitur aëre uel ſiccitatis, uel caloris, uel pluuiarũ intemperantia pro meritis hominũ corrupto: qui ſpirando uel edendo perceptus, luem mortemq́ generat. Vnde ſæpius omne tempus æſtatis in procellas turbinesq́ brumales uerti conſpicimus. Sed hæc cum ſuo tempore uenerint, tempeſtates: *Tempeſtat.* cum uero aliàs, prodigia uel ſigna dicuntur. *Prodigia.*

DE NATVRA AQVARVM DVPLICI. CAP. XXXVIII.

AQuarum duplici natura formantur & reformantur omnia quæ cernuntur in terra: Nam ſalſæ in mari conuenientes mortalibus fructus nutriunt in terris, & aëre: Dulces aptius alendis fructibus, ſitiq́ ſedandæ congruũt. Sed quæ harum naturalis ſit quæritur. Vtraque autem deprehenditur, dum in alterutrũ refundi, hæc per marinorũ holerum cineres, illa per humum diffuſa queant. Maris uero fructibus crebris terrarũ ſpacia diſtinguuntur, ut & gentiũ terminos intercludant, & alternis opibus omnes prouincias per cōmertia ditent.

DE AESTV OCEANI. CAP. XXXIX.

AEſtus oceani lunam ſequitur, tanquam eius aſpiratione retrorſum trahatur, eiusq́ impulſu retracto refundatur: qui quotidie bis adfluere & remeare, unius ſemper horæ dodrante & ſemiuncia tranſmiſſa uidetur, eiusq́ omnis curſus in Ledones & Malinas, id eſt, in minores æſtus diuiditur & maiores. Sed Ledon à quinta & uiceſima luna inchoās, quot horis occurrit, tot & re- *Ledon.* currit. Malina autē à XIII, & à XXVIII incipiēs, citior in acceſſu, ſed tardior *Malina.* in receſſu, VII diebus, & XV horis perſeuerat. In medio ſui ſemper lunam primam & decimam quintam oſtendens, & per æquinoctia uel ſolſtitia ſolito ualidius exæſtuans, per octonos †autem annos ad principia motus, & paria *† quoque*

incrementa

† centeſimo incrementa† certiſſimo lunæ reuocantur ambitu: illa ſemper aquilonalia tenen
C te mitiores, quàm cum in Auſtros digreſſa propiore niſu uim ſuam exercet.

CVR MARE NON CRESCAT. CAP. XL.

† undis QVod mare fluuiorum occurſu non augetur, dicunt naturaliter ſalſis † ua-
dis fluentum dulce conſumi, uel uentis aut uapore ſolis abripi, ut in lacis
lacunisq́ probamus, in breui momento deſiccatis, uel etiam occulto meatu in
ſuos refluere fontes, & ſolito per ſuos amnes greſſu recurrere: marinis autem
aquis dulces ſuperfundi, utp ote leuiores: ipſas uero ut grauioris naturæ magis
ſuſtinere ſuperfuſas.

CVR SIT AMARVM. CAP. XLI.

MAre idcirco dicunt ſalſum permanere, tot fluminibus ac pluuijs irrigatũ,
ꝙ exhauſto à ſole dulci tenuiq́ liquore, quem facilime trahit uis ignea,
omnis aſperior craſſiorq́ linquatur. Ideoq́ ſummam æquorum aquam dulcio-
rem eſſe profunda. Sed in dulcibus aquis lunæ alimentũ eſſe, ſicut ſolis in mari.

DE RVBRO MARI. CAP. XLII.

MAre rubrum nomen à roſeo colore trahit, quem tamen non naturaliter
habet, ſed uicinis littoribus, quæ ſanguineo colore rubẽt, inficit. Ideoq́
Minium. inde Minium, & alij colores picturarũ, rubræq́ gemmæ leguntur. Sciindtur au-
tem in duos ſinus: quorum Perſicus Aquilonem, Arabicus petit occidentẽ:
qui CXV paſſibus diſtat ab Aegyptio mari.

DE NILO. CAP. XLIII.

D NIlo flumine, quod inter ortum ſolis & Auſtrum enaſcitur, pro pluuijs uti-
tur Aegyptus, propter ſolis calorem imbres & nubila reſpuens. Menſe
enim Maio, dum oſtia eius quibus in mare influit, Zephyro flante, undis eie-
ctis harenarum cumulo præſtruuntur, paulatim intumeſcens, ac retro propul-
Aegyptus im- ſus, plana irrigat Aegypti: uento autem ceſſante, ruptisq́ harenarum cumulis,
bribus caret. ſuo redditur alueo.

AQVIS TERRAM NECTI. CAP. XLIIII.

AQua creator orbem medio ambitu præcinxit, quæ ex omni parte in cen-
trum terræ uergeret, ut in interiora nitens decidere non poſſet: ut cum ter-
ra arida & ſicca cõſtare per ſe ac ſine humore nequiret: nec rurſus ſtare aqua, ni-
ſi ſuſtinente terra, mutuo amplexu iungerentur, hac ſinus pandente, illa uero
permeante totam intra, extra, ſupra, infra, uenis ut uinculis diſcurrentibus, atq́
etiam in ſummis iugis erumpente.

TERRAE POSITIO. CAP. XLV.

TErra fundata eſt ſuper ſtabilitatem ſuam: Abyſſus ſicut pallium amictus
eius. Sicut enim ignium ſedes non eſt niſi in ignibus, aquarũ niſi in aquis,
† arcentibus ſpiritus niſi in ſpiritu: ſic & terræ † areſcẽtibus cunctis niſi in ſe locus nõ eſt, natu-
ra cohibente, & quo cadat negante. Quæ in centro uel cardine mundi ſita, hu-
milimum in creaturis, ac medium, tanquam grauiſſima, locũ tenet: cum aqua,
aër, & ignis ut leuitate naturæ, ita & ſitu ſe ad altiora præueniant.

TERRAM GLOBO SIMILEM. CAP. XLVI.

Orbis. ORbem terræ dicimus, nõ ꝙ abſoluti orbis ſit forma, in tanta montiũ cãpo-
rũq́ diſparilitate, ſed cuius amplexus, ſi cũcta linearũ cõprehẽdant ambitu,
figuram

A figurã abſoluti orbis efficiat. Inde enim fit, ut ſeptentrionalis plagæ ſydera nobis ſemper appareant, meridianæ nunquam: rurſusq; hæc illis non cernantur, obſtante globo terrarũ. Septentriones non cernit Troglodytice & confinis Aegyptus, nec Canopũ Italia: quãuis eiuſdem orbis penè dimidio maior pars ab oriente ad occaſum, quàm à meridie ad ſeptentrionem habitetur: hic calore, illic rigore prohibente acceſſum.

DE CIRCVLIS TERRAE. CAP. XLVII.

OCto circulis terra pro dierũ uarietate diſtinguitur. Primus ab Indiæ parte auſtrali, per rubri maris accolas, & Africæ maritima, ad columnas Herculis peruenit. Quo æquinoctij die in medio gnomon VII pedum, umbram IIII pedes longam reddit. Dies uero longiſſimus XIIII horas æquinoctiales habet. Secundus ab occaſu Indiæ per Medos uadit & Perſas, Arabiam, Syriam, Cyprũ, Cretam, Libyam, & ſeptentrionalia Africæ contingens. Vmbilicus æquinoctio XXXV pedum, umbrã XXIII pedes longam facit. Dies autem maxima XIIII horarum eſt, accedente bis quinta parte unius horæ. Tertius oritur ab Indis Imao proximis, tendit per Caſpias partes, Taurum, Pamphiliam, Rhodum, Cycladas, Syracuſas, Catenem, Gades: gnomonis cunctæ umbram XXXVIII unciarum faciunt. Longiſſimus dies horarum XIIII atq; dimidiæ, cum triceſima unius horæ. Quartus ab altero latere Imai per Epheſum, mare Cycladum, ſeptentrionalia Siciliæ, Narbonenſis Galliæ exortiua, Africæ maritima tendit ad occaſum. Gnomoni XXI pedũ, reſpondent umbræ VI pedum. Longiſſimus dies habet horas XIIII, & tertias duas unius horæ. Quinto circulo continẽtur ab introitu Caſpij maris, Ba-
B ctrij, Armenia, Macedonia, Tarentũ, Thuſcum mare, Baleares, Hiſpania, Media: Gnomonis VII pedes, umbris VI. Maximus dies horarũ XV. Sextus amplectitur Caſpias gentes, Caucaſum, Samothraciam, Illyrios, Campaniam, Hetruriã, Maſſiliam, Hiſpaniam, Terraconenſem mediam, & inde per Luſitaniam. Gnomoni pedes IX, umbræ VIII. Longiſſimus dies horarum XV, addita nona parte unius horæ. Septimus ab altera Caſpij maris hora incipit, uaditq; per Thraciæ auerſa, Venetiam, Cremonam, Rauennam, tranſalpinã Galliam, Pyrenæum, Celtiberiam. Gnomon XXXV, umbræ XXXVI. Ampliſſima dies horarum XV, & quintarum partium horæ trium. Octauus à Tanai per Mæotim lacum, & Sarmatas, Dacos, partẽq; Germaniæ, & Gallias ingreditur. Longiſſimus dies horarum XVI. Hijs circulis antiqui duos præponunt, unum per inſulam Meroën, & Ptolemaidam rubri maris urbem, ubi longiſſimus dies horarum XV eſt, dimidia hora amplior: Alterum per Syenem Aegypti, qui eſt horarum XIII. Duosq; ſubijciunt, primum per Hyperboreos & Britanniam, horarum XVII: alterum Scythicum, à Riphæis iugis in Tylen, in quo dies continuantur noctesq; per uices.

GNOMICA DE IISDEM. CAP. XLVIII.

VMbilici, quẽ gnomonẽ appellant, umbra in Aegypto meridiano tempore, æquinoctij die paulo plus quàm dimidiam gnomonis menſurã efficit. In urbe Roma nona pars gnomonis deeſt umbræ. In oppido Ancona ſupereſt quinta triceſima. In parte Italiæ quæ Venetia appellaẽ, ijſdẽ horis umbra gnomoni par fit. Simili qdẽ modo eſt ſupra Alexandriã V milibus ſtadiorũ, ſolſtitij die medio nullã umbrã iaci. Sicut & in India ſupra flumen Hypaſim: quod & apud Troglodytas

C Troglodytas XLV ante & poſt ſolſtitium die fieri dicũt, medijs XC diebus in meridie umbra ſita. Sed & in Meroë inſula Nili, V milibus ſtadiorũ à Syene bis in anno abſumi umbras, ſole † duodecimam partem Tauri, & quartã decimam Leonis obtinente.

† In Plinio legitur: duodeuicesimam partẽ Tauri. lib. 2. cap. 73.

DE TERRAEMOTV. CAP. XLIX.

TErræmotum uento fieri dicunt, eius uiſceribus inſtar ſpongiæ cauernoſis incluſo, qui hanc horribili tremore percurrens, & euadere nitens, uario murmure concutit, & ſe tremendo uel dehiſcendo cogit effundere. Vnde caua terrarum hijs motibus ſubiacent, utpote uenti capacia: harenoſa autem & ſolida carent. Neq; enim fiunt, niſi cœlo mariq; tranquillo, & uento in uenas terræ condito. Et hoc eſt in terra tremor, quod in nube tonitruum: hocq; hiatus, quod fulmen. Fiunt ſimul cum terræmotu & inundationes maris, eodem uidelicet ſpiritu infuſi, uel reſidentis ſinu recepti.

Caua terræmotui obnoxia.

INCENDIVM AETNAE. CAP. L.

TEllus Siciliæ, quæ cauernoſa, & ſulphure ac bitumine ſtrata, uentis penè tota & ignibus patet, ſpiritu introrſus cum igne concertante, multis ſæpe locis fumum, uel uapores, uel flammas eructat, uel etiam uento acrius incumbente, harenarum lapidumùe moles egerit: Inde montis Aetnæ ad exemplum gehennæ ignium tam diutinum durat incendium, quod inſularum Aeo-
D lidum dicunt undis nutriri, dum aquarum concurſus ſpiritum ſecum in imum profundum rapiens, tam diu ſuffocat, donec uenis terræ diffuſus fomẽta ignis accendat. Hinc Scyllæi canes latrare finguntur, dum procul nauigantes undarum fremore terrentur, quas ſorbente uoragine collidit æſtus.

Scyllæi canes.

DIVISIO TERRAE. CAP. LI.

TErrarum orbis uniuerſus, oceano cinctus, in tres diuiditur partes: Europam, Aſiam, Africam. Origo ab occaſu ſolis, & Gaditano freto, quà irrũpens oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur: hinc intranti dextra Africa, læua eſt Europa. Inter has Aſia magnitudine compar eſt alijs duabus. Termini ſunt amnes Tanais & Nilus. XV paſſuũ in longitudine quas diximus fauces Oceani patent: V in latitudine. Europa ergo ab occidente uſque ad ſeptentrionem, Aſia uero à ſeptentrione per orientem uſq; ad meridiem, atq; inde Africa à meridie uſque ad occidentem extenditur.

Aſiæ magnitudo.

BEDAE ANGLOSAXONIS DE NATVRA RERVM LIBRI FINIS.

BEDAE

BEDAE ANGLOSAXONIS DE RATIONE TEMPORVM LIBER.

CAPITA LIBRI.

Temporis diuiſio.
De die.
De nocte.
De hebdomada.
De menſe.
De menſibus Romanorum.
De ſolſtitio & æquinoctio.
De temporibus.
De annis.
De biſſexto.
De circulo decennouenali.
De ſaltu lunæ.
Continentia circuli eiuſdem.
Argumenta titulorum paſchalium.
De ſacramento temporis paſchalis.
De mundi ætatibus.
Curſus & ordo temporum.
Secunda ætas.
Tertia ætas.
De quarta ætate.
De quinta ætate.
De ſexta ætate.

TEMPORIS DIVISIO. CAP. I.

B TEmpora momentis, horis, diebus, menſibus, annis, ſeculis & ætatibus diuiduntur. Momentum eſt minimũ atq; anguſtiſſimum tempus, à motu ſyderum dictum: Eſt enim extremitas horæ in breuibus interuallis, cum aliquid ſibi cedit atq; ſuccedit. Hora græcum nomen eſt, & tamen latinum ſonat: ora enim finis eſt temporis, ſicut & oræ ſunt fines maris, fluuiorũ, ueſtimentorum. Conſtat autem hora IIII punctis, X minutis, XL momentis. Et notanter propter errorem cauendum, quod computus partim natura, partim autoritate uel conſuetudine nitatur: natura, ut annum communẽ XII menſes lunares habere: conſuetudine, ut menſes XXX diebus computari: autoritate, ut hebdomadam ſeptem ferijs conſtare.

Momentum à motu. *Hora.*

DE DIE. CAP. II.

DIes uulgaris eſt ſolis præſentia ſuper terras, qui proprie XXIIII horis impletur. Hunc Hebræi, Chaldæi, & Perſæ inter duos ſolis exortus: Aegyptij inter duos occaſus numerant: Romani à medio noctis in medium. Vmbri & Athenienſes à meridie computant ad meridiem. Moſes autem à mane uſq; ad mane unum diem appellat. Sed Domino ſurgente ueſpera ſabbati, luceſcebat in primam ſabbati, ut homo de luce lapſus in tenebras, deinceps à tenebris rediret ad lucem.

DE NOCTE. CAP. III.

NOx, eſt ſolis abſentia terrarum umbra conditi, mortalibus ad requiem facta, ne opere diutino auida deficeret humanitas: ubi rigidior, ibi & ad opera minuenda membra fouenda prolixior. Cuius partes ſunt ſeptem: Crepuſculum, id eſt, dubia lux inter lucem & tenebras: Nam creperum dubium dicimus. Veſperum, apparente ſtella huius nominis. Conticinium, quando

Crepuſculum. Veſperum. Conticinium.

Intempeſta. omnia ſilent. Intempeſtam, quod eſt medium & inactuoſum noctis tempus.
Gallicinium. Gallicinium, quando gallus reſonat. Matutinum, inter abſceſſum noctis, &
Matutinum. auroræ aduentu: Et diluculum, quaſi iam incipiens parua diei lux, hæc & Au-
Diluculum. rora, ſolem præcedens.

DE HEBDOMADA. CAP. IIII.

Hebdomada ſeptem diebus conſtat, octauus autem dies idem primus eſt, ad quem reditur, eóque rurſus hebdomada ſemper orditur. Hijs nomina gentilitas à Planetis indidit, habere ſe credēs à Solę ſpiritum, à Luna corpus, à Marte ſanguinem, à Mercurio ingenium & linguam, à Ioue temperantiam, à Venere uoluptatem, à Saturno tarditatem. Sed Syluester Ferias appellare conſtituit, primum diem Dominicum nuncupans, imitatus Hebræos, qui primam ſabbati, ſecundam ſabbati, & ſic cæteros à numero nominant: apud quos heb-
Hebdomadæ domada totidem etiam annis peragitur: qui hebdomadam quoq; hebdomada-
annorū apud rum in diebus ſimiliter habebant & annis. Quinquageſimum diem Penteco-
Hebræos. ſten, annum uero, Iubileum, id eſt libertatem uocantes.

DE MENSE. CAP. V.

Menſis lunaris incremento lunæ ſenioq; conficitur, dum XXIX & ſemis diebus paulo plus quàm Zodiacum peragit: ſed facilitas cōputandi trigenis, & undetrigenis diebus lunæ menſes alternat. Solaris autem menſis XXII horis eſt amplior, ex quibus XI epactarum dies accreſcunt, quibus ſol lunæ curſum ſingulis annis exuperat. Duodecies enim uigeni & bini CC D LXIIII faciunt, & undecies uigeni & quaterni eundem numerū complent. Sed Hebræi menſes à luna naſcente, Romani à Calendis incipiunt, Aegyptij à quarto die Calendarum Septembriū uſq; in nonum Calendarum earundem, XXX diebus ſuos menſes putātes: Reſiduos uero dies intercalares appellant, qui primi ad ſolis curſum menſes terminare cœperunt, ne lunæ uelocior & dubius curſus impedimentum calculandi eis faceret.

DE MENSIBUS ROMANORUM. CAP. VI.

Romani autore Romulo X menſibus annum ordinatum agebant, die-
Martius. bus CCCIIII, qui primum menſem genitori ſuo Marti dicauit: Secun-
Aprilis. dum ab apertione frugum nominauit Aprilem: Tertium Maiæ matri Mercurij.
Maius. *Iunius.* Quartum Iunoni ſacrauit: Quintili & Sextili, qui nunc à natiuitate Iulij Caſa-
Quintilis. ris, & Augusti triumpho nuncupātur, & cæteris ſequentibus à numero nomē
Sextilis. impoſuit: Quorum initia Calendas appellauit, quia tunc calata, id eſt, uocata in Capitolium plebe, dicto quinquies uel ſepties uerbo calo, id eſt uoco, quot
Nonæ. dies ſupereſſent ad Nonas pronuntiabatur. Nonas autē, quod nono ante Idus
Idus. die confluerent in urbem, ſcitaturi quid eſſet eo menſe faciendum. Porrò Idus diem qui medium diuidit menſem: Iduare enim Hetruſca lingua diuidere eſt.
Ianuarius. Hijs Numa duos menſes adijciens, Ianuarium à Iano, Februarium à Februo
Februarius. deo luſtrationum nominando, actis LIIII diebus annum ad curſum lunæ diſpoſuit, quē Iulius Cæſar XI diebus adiectis, ſicut hodie ſeruatur, inſtituit.

DE SOLSTITIO ET AEQUINOCTIO. CAP. VII.

Solſtitia duo. Solſtitia & æquinoctia bina putantur: VIII Cal. Ianuarij & Iulij, Aprilisq;, & Octobris, octauis ſcilicet partibus Capricorni & Cancri, Arietis

& Libræ

A &Libræ. Sed æquinoctialis dies omni mundo æqualis eſt, uario autem lucis incremento. In Meroë longiſſimus dies XII horas æquinoctiales, & octo partes unius horæ colligit. Alexandriæ uero XIIII horas: in Italia XV: In Britannia XVII. Vbi æſtate lucidæ noctes haud dubie teſtantur id quod cogit ratio credi: Solſtitij diebus accedente ſole propius uerticem mundi, anguſto lucis ambitu ſubiectæ terræ continuos dies haberi ſenis menſibus, noctesq́ è diuerſo ad brumam remoto, quod fieri in inſula Thyle Phitteas Maſſilienſis ſcribit, ſex dierum nauigatione in Septentrione à Britannia diſtante.

DE TEMPORIBVS. CAP. VIII.

TEmpora ſunt uices mutationum, quibus ſol accedendo uel recedendo anni temperat orbem: Hyems enim illo longius morante frigida eſt & humida: Ver, illo redeunte, humidum & calidum: Aeſtas uero, illo ſuperferuente, calida & ſicca: Autumnus, illo decedente, ſiccus & frigidus. Hæc autem antiqui ſexto die ante Idus Februarias, & Maias, Auguſtasq́, & Nouembres inchoabant, ut ſolſtitia & æquinoctia in medio eſſent temporum. Ver autem orienti comparatur, quia tunc ex terris omnia oriuntur: Aeſtas meridiano, eò quod pars eius calore flagrantior ſit: Autumnus occiduo, eò quod ob confiniũ caloris & frigoris graues morbos habeat: Hyems ſeptentrioni, eò quod frigore torpeat. *Tempora unde.*

DE ANNIS. CAP. IX.

ANnus ſolaris uel ciuilis eſt, dum ſol actis LXV diebus & quadrante Zodiacum peragit, quem Romani à bruma, Hebræi ab æquinoctio uerno, Græci à ſolſtitio, Aegyptij inchoant ab autumno. Annus lunaris communis XII lunis, id eſt, diebus CCCLIIII. Emboliſmus XIII lunis & diebus actis LXXXIIII implentur, à luna paſchali ſumentes initium. Annus magnus eſt, dum omnia ſydera certis curſibus exactis ad locum ſuum reuertũtur, quem ſexcentis annis ſolaribus Ioſephus dicit impleri. *Annus ſolaris.* B *Lunaris.* *Emboliſmus.* *Annus magnus.*

DE BISSEXTO. CAP. X.

BIſſextus ex quadrantis ratione per quadriennium conficitur, dum ſol ad id ſignum, ex quo egreſſus eſt, non in actis LXV diebus, ſed quarta diei parte ſuperadiecta reuertitur. Verbi gratia: ſi nunc æquinoctialem cœli locum ſol oriens intrauerit, in hunc anno ſequenti meridie, tertio veſpere, quarto medio noctis, quinto rurſum in exortu recurrens, neceſſario diem præmonet augendum: ne ſi forte non addatur, per CCCLXV annos æquinoctium uernale ſolſtitiali diei præueniat, quem Aegyptij anno ſuo expleto, id eſt, IIII Calendarum Septembrium, Romani VI Calendarum Martiarum, unde & nomen accepit, interponunt. Breuiori autem & uulgari ratione biſſextum retardatio generat ſolis, non ad eandem lineam poſt peractos LXV dies plene redeuntis: Quē ſi, uerbi gratia, in æquinoctio uernali, quod iuxta Aegyptios XII Calendarum Aprilium die peruenit, ſurgentē à medio orientis diligenter adnotaueris, hunc anno ſequenti, die uidelicet eodem, aliquanto inferius oriri, & tertio, quarto, quintoq́ anno eandem diminutionē in tantum augeri reperies, ut niſi diem ante ſuperadijcias, XI Calendas Aprilis æquinoctium facturus ſol è medio ſurgat orientis, eandem ſcilicet tarditatem in cæteris quoque ſeruaturus exortibus.

G DE CIRCVLO DECENNOVENALI.

CAP. XI.

Cyclum decennouenalem propter XIIII lunas paſchales Nicæna Synodus inſtituit, eò quod ad eundem anni ſolaris diem unaquæque luna per XIX annos CCXXXV circumacta uicibus, inerrabili curſu redeat, qui di uiditur in ogdoadas, & hendecadas, hoc eſt, in VIII & XI annos: Octo enim anni lunares totidem annos ſolares duobus tantum diebus tranſcendunt: quorum alter ad explementum occurrit hendecadis, alter ratione ſaltus abſumitur, alioqui hendecas ſolaris uno die tranſcenderet lunarem. Licet quidam uiolenter hos dies ex biſſextis octo annorum ſupplere nitantur: cum biſſextus ſoleat in menſe Februario Soli ſuperfuſus, & lunæ futuro tempore nihil præiudicare, & ipſi nullum hendecadi biſſextum addunt. Vt ergo apertius dicam, duo lunæ dies, qui ſuperſunt in ogdoade, duos qui deſunt in hendecade complent.

DE SALTV LVNAE. CAP. XII.

Saltum lunæ locus & hora citior inſcenſionis eius per XIX annos efficit: Quamuis enim quidam ſingulas lunas XXIX ſemis diebus computantes, inſcenſiones earum medio diei, & medio noctis ſemper alternent, non in hoc tamen ueritatem naturæ, ſed calculandi facilitatem uel compendium inquirunt. Nam ſi naturam quæras lunæ primi menſis, quæ nunc in meridie:
D & ſecundi, quæ nunc in medio noctis accenditur, anno futuro hora, & uno puncto, & decem momentis, & nonadecima parte unius puncti ante medium diei uel noctis illuſtratur. Hæc tamen diſtinctio non ad certum emboliſmi, uel communis anni terminum, ſed ad æquam diuiſionem XIX tendit annorum, ſicq; per XIX annos paulatim lunaris aſcenſio ſeſe præoccupando unius diei ſpacium amittens, ultimum decennouenalis cycli annum CCCLXXXIII diebus facit computari. Quod ſi facere negligas, per XV decennouenales cyclos, XV tibi luna ubi prima putatur occurret.

CONTINENTIA CIRCVLI EIVSDEM.

CAP. XIII.

Cyclus idem paſchalis VIII eſt lineis cōmunitus. Primus ordo continet annos ab incarnatione domini, unius ſingulis annis augmento creſcentis. Secundus Indictiones Romanorum, quæ in ſe ſemper XV annorum curſu reuoluuntur. Tertius Epactas XI lunares, quæ per ſingulos annos ſolares adcurſum lunæ ſuccreſcunt, & ad lunam Calendarum quærendam ſemper adijciuntur poſitæ XI Calendas Apriles. Quartus concurrentes ſeptimanæ dies, quæ poſitæ IX Calendas Apriles, propter diſpendium biſſexti neceſſariò XXVIII annis implentur: Quarum ratio cogit cyclos decennouenales XXVIII deſcribi, ut ſingulæ concurrentes ſingulos cyclos inchoënt. Tota q; ſumma paſchalis calculi DXXXII annis explicetur. Quintus cyclum lunarem, quem tribus annis decennouenalis præcedit: XIX annis etiam ipſe comprehenſus. Sextus XIIII lunas, quibus ueteres paſcha faciebant, quæ à

Indictiones. *Epactæ.*

XII Ca

A XII Calendas Aprilesuſquc in XIIII Calendas Maias uario diſcuiſu ua-
gantes, tempus inſcenſionis ab VIII Idus Martias uſquc in Nonas Aprilcs
accipiunt: A XIIII autem luna uſque ad XIIII anni ſequentis dies ſunt
CCCLIIII, ſi communis annus eſt: Si emboliſmus, CCCLXXXIIII,
ſeptimo, dies dominicæ paſchæ repcriuntur ab XI Calendarum Aprilium
uſque in VII Calendas Maias, ob rationem emboliſmorum licenter exten
di, ultimo ordine luna feſti paſchalis à XV uſque in XXI propter dicm
dominicum uariata: † adimit enim ſaltus noctem, addit uero ætatcm, quæ † *aufert*
per omnem cyclum adoleuit. Sed in hoc nox adimitur, quod ante luna de-
ficit, quod putatur, naturaliter uero nox ipſa perſeuerat, quæ nox initium
eſt futuri anni, & cycli incipientis exordium: propter quod idem ultimus an-
nus Epactas XVIII tunc retinens, primo anno non XI, ut in cæteris an-
nis fieri ſolet, ſed XII dies accommodat. Et quia XXX dicrum fine re-
uoluuntur, nulla Epacta in principio cycli ponitur.

ARGVMENTA TITVLORVM PASCHALIVM. CAP. XIIII.

SI noſſe uis quot ſint anni ab incarnatione Domini, ſcito quot fuerint or-
dines Indictionum, ut puta V anno Tiberij Principis XLVI, hos per
XV multiplica, fiunt DCXC. Adde ſemper regulares XII, quia quarta
Indictione ſecundum Dionyſium Dominus natus eſt, & Indictionem anni
B cuius uolueris, utpote in præſenti ſeptimana, fiunt DCCIIII. Iſti ſunt anni na
tiuitatis domini. Si uis ſcire quota ſit Indictio, ſume annos Domini, & ad-
ijce tria, partire per XV, & quod remanſerit ipſa eſt Indictio anni præſentis.
Si uis ſcire quot ſint Epactæ lunares, partire annos Domini per XIX, & *Epactarum*
quod remanet multiplica per XI. Item partire per XXX, & remanent Epa *ratio.*
ctæ. Si uis ſcire concurrentes VII dies, ſume annos Domini, & eorundem *Concurrentes*
quartam partem adijce: Hijs quoque quatuor adde, quia quinque concur-
rentes fuerunt anno natiuitatis Domini, hos partire per VII, & remanent
Epactæ ſolis. Si uis ſcire quotus ſit annus circuli decennouenalis, ſume an-
nos Domini, & unum adijciens, quia eiuſdem anno ſecundo natus eſt Do-
minus, partire per XIX, & quod remanet ipſe eſt annus cycli decennoue-
nalis. Si uis ſcire quotus cyclus lunaris eſt, ſume annos Domini, & duo
ſubtrahens diuide per XIX, & quod remanſerit ipſe eſt annus circuli luna-
ris. Si uis noſſe biſſextilem annum, partire annos Domini per IIII, quan-
tum remanſerit, tot ſunt anni à biſſexto. Hijs ergo ad certum inuentis facile
diem paſchæ lunamque reperies. Quod ſi à præſenti poſt aliquot annos, uerbi
gratia poſt C, paſcha ſcire uelis, Epactas tamen, & concurrentes ſolis dies
inuenire ſufficit, partire autem centum per XIX, remanent V. Illas ergo
ſcito Epactas centeſimo quinto anno futuras. Eodem modo centum per
XXVIII diuidens, eas centeſimo, quas XVI anno concurrentes ſo-
lis inuenies.

C

DE SACRAMENTO TEMPORIS PASCHALIS. CAP. XV.

IDeo autem Paſcha non ad eundem redit annidiem, ſicut tempus dominicæ natiuitatis, quod ibi natiuitatis ipſius memoria tantum ſolennis habeatur: hic uero uitæ uenturæ, & myſteria celebrentur, & munera capiantur: Vnde & nomen ipſum Paſchæ tranſitum de morte ad uitam ſignificans, congruum quoque myſterijs tempus inquirit. Primo, ut æquinoctio tranſcenſo, tenebræ mortis à uera luce uincantur. Deinde, ut primo menſe anni, qui dicitur menſis Nouorum, uitæ nouæ gaudia celebrentur. Tertio, ut reſurrectio die tertio facta, & tertio tempore ſeculi, id eſt, ſub gratia manifeſtata, cui iam ante legem, & ſub lege in prophetico lateret ænigmate, in tertia lunæ ſeptimana ueneretur, cum & ipſa tunc lunæ conuerſio mentis gloriam de terrenis ad cœleſtem doceat mutari contuitum. Atque ad ultimum, ut dies dominica conditione lucis inſignis, & triumpho CHRISTI ueneranda, noſtra quoque reſurrectione nobis optabilis in memoriam reuocetur.

Paſcha tranſitum ſignificat.

DE MVNDI AETATIBVS. CAP. XVI.

D SEx ætatibus mundi tempora diſtinguuntur. Prima ætas ab Adam uſque ad Noë continens generationes X, annos uero M. DCLVI, Quæ tota perijt diluuio, ſicut infantiam mergere ſolet obliuio. Secunda à Noë uſque ad Abraham generationes ſimiliter complexa X, annos autem CCXCII: Quæ in lingua inuenta eſt, id eſt Hebræa. A pueritia nanque homo incipit noſſe loqui poſt infantiam, quæ & nomen inde accepit, quod fari non poteſt, id eſt loqui. Tertia ab Abraham uſque ad Dauid generationes XIII, annos uero DCCCCXLII continens. Et quia ab adoleſcentia incipit homo poſſe generare, Matthæus generationum ex Abraham ſumpſit exordium, qui etiam pater Gentium conſtitutus eſt. Quarta à Dauid uſque ad tranſmigrationem Babylonis generationibus æque iuxta Matthæum XIIII, annis autem CCCCLXXIII porrecta, à qua Regum tempora cœperunt: Iuuenilis enim dignitas regno eſt habilis. Quinta deinde uſque ad aduentum Saluatoris in carnem generationibus & ipſa XIIII, porrò annis DLXXXIX extenta, in qua ut graui ſenectute feſſa malis crebrioribus plebs Hebræa quaſſatur. Sexta, quæ nunc agitur, nulla generationum uel temporum ſerie certa, ſed ut ætas decrepita ipſa totius ſeculi morte finienda.

Infantiæ nomen.

A

CVRSVS ET ORDO TEMPORVM. CAP. XVII.

PRima ergo ætas continet annos iuxta Hebræos M. DCLVI. Iuxta Septuaginta Interpretes II CCXLII. Adam annorum CXXX genuit Seth, qui pro Abel natus eſt. Seth annorum CV genuit Enos. Iſte cœpit inuocare nomen Domini. Enos annorũ XC genuit Cainan. Cainan annorum LXX genuit Malaleel, qui interpretatur plantatio Domini. Malaleel annorum LXV genuit Iareth. Iareth annorum CLXII genuit Enoch, qui eſt translatus à deo. Enoch annorum LXV genuit Mathuſalam. Concupiſcunt filij dei filias hominum. Mathuſalam annorum CLXXXVII genuit Lamech. Gigantes nati ſunt. Lamech annorum CLXXXII genuit Noë, qui Arcam ædificauit. Noë anno DC uenit diluuium.

DE SECVNDA AETATE. CAP. XVIII.

SEcunda ætas continet annos iuxta Hebræos CCXCII. Iuxta Septuaginta Interpretes DCCCCXLII, uel adiecto Cainan M. LXXII. Sem anno II poſt diluuium genuit Arphaxat, à quo Chaldæi. Arphaxat annorum XXXV genuit Sale, à quo Samaritæ & Indi. Sale annorum XXX genuit Heber, à quo Hebræi. Heber annorum XXXIIII genuit Phalech. Turris ædificatur. Phalech annorum XXX genuit Reu. Dij primum adorantur. Reu annorum XXXII genuit Seruch. Regnum Scytharum inchoat. Seruch annorum XXX genuit Nachor. Regnum Aegyptiorum naſcitur. Nachor annorum XXIX genuit Thara. Regnum Aſſyriorum & Sicyoniorum exoritur. Thara annorum LXX genuit Abraham. Semiramis condidit Babyloniam.

Chaldæi. Samaritæ. Indi. Hebræi.

B

DE TERTIA AETATE. CAP. XIX.

TErtia ætas continet annos DCCCCXLII. Abraham annorum LXXV uenit in Chanaan. Abraham annorum C genuit Iſaac. Nam primo genuit Iſmaël, à quo Iſmaëlitæ. Iſaac annorum LX genuit Iacob. Regnum inchoat Argiuorum. Iacob annorum XC genuit Ioſeph. Memphis in Aegypto conditur. Ioſeph CX annos uixit. Græcia ſub Argo ſegetes habere cœpit. Hebræorũ ſeruitus annorum CXLIIII. Cecrops Athenas condidit. Moſes annis XL rexit Iſraël. Lacedæmon conditur. Ioſue annorum XXVI. Iudices à Moſe uſque ad Samuel præfuerunt annis CCCCV. Othoniel annis XL. Cadmus Thebarum rex Græcas literas inuenit. Aoth annis LXXX. Amphion muſicus claruit. Debbora annis XL. Primus Latinis regnat Picus. Gedeon annis XL. Orpheus Linusq́ muſici claruerunt. Abimelech annis III. Iſte fratres ſuos ſeptuaginta interfecit. Thola annis XXIII. Priamus regnat in Troia. Iair annis XXII. Carmentes Latinas literas reperit. Iepthe annis VI. Hercules ſe flammis iniecit. Abeſſan annis VII. Bellum Troiæ decennale ſurrexit. Achialon annis X. Hic in LXX Interpretibus non habetur.

C Labdon annis VIII. Aeneas uenit in Italiam. Samſon annis XX. Aſcanius Albam condidit. Heli annis XL. Regnum Sicyoniorum finitur. Samuel & Saul annis XXXII. Lacedæmoniorum regnum exoritur.

DE QVARTA AETATE. CAP. XX.

Quarta ætas continet annos iuxta Hebræos CCCCLXXIII. Translatores Septuaginta XII adijciunt. Dauid annis XL. Carthago à Didone conditur. Solomon annis XL. Qui templum ædificauit anno CCCCLXXX egreſſionis ex Aegypto. Ex quo apparet Samuel & Saul XXXII annis, non XL præfuiſſe. Roboam annis XVII. Regnum Iſraël & Iuda diuiditur. Abias annis IIII.

Pontifex Abimelech inſignis habetur. Aſa annis XLI. Hieu Prophetes occiditur ab Aſa rege Iſraël. Ioſaphat annis XXV. Helias, & Abdias, Michæáſque prophetant. Ioram annis VIII. Eodem defecit à regno Iudæ. Ochozias anno I. Helias rapitur. Athalia annis VI. Ionadab filius Rechab ſacerdos claruit. Ioas annis XL.

Zacharias Ioiadæ filius lapidatur. Amazias annis XXIX. Amos prophetat in Iſraël. Ozias annis LII. Aſſyriorum regnum in Medos transfertur, quod à belli principio ſteterat, annis M. CCCV. Ioathan D annis XVI. Ozee, Iohel, Eſaiáſque prophetant. Achaz annis XVI. Roma conditur, & Iſraël in Medos transfertur. Ezechias annis XXIX. Romulus centum Senatores conſtituit. Manaſſes annis LV. Numa duos menſes adiecit. Amon annis II. Tullus in Republica cenſum egit. Ioſias annis XXXI. Thales phyſicus claruit. Ioachim annis XI. Huius anno tertio Nabuchodonoſor Iudæam cepit. Sedechias annis XI. Templum Hieroſolymitanum incenſum eſt.

DE QVINTA AETATE. CAP. XXI.

Quinta ætas continet annos DLXXXIX. Hebræorum captiuitas anno LXX. Iudith hiſtoria conſcribitur. Darius annis XXXVI. Huius ſecundo anno templum Hieroſolymis extruitur. Primus autem regni eius inter ſeptuaginta annos captiuitatis Iudaicæ concluditur.

Xerxes annis XXII. Herodotus hiſtoriographus agnoſcitur. Artabanus menſibus VI. Socrates naſcitur. Artaxerxes annis XL. Eſdras legem, Neemias Hieroſolymam reſtaurat. Darius, qui & Nothus, annis XVIIII. Plato naſcitur. Artaxerxes annis LX. Heſter hiſtoria completur. Artaxerxes, qui & Ochus, annis XXVI. Demoſthenes, & Ariſtoteles prædicantur. Xerxes Ochi filius annis IIII. Xenocrates claruit. Darius annis VI. Hucuſque regnum Perſarum, dehinc Græcorum. Alexander annis V. Nam VII eius anni cum Perſarum regibus ſupputantur. Ptolemæus Lagi filius annis XL. Machabæorum liber inchoat. Primus Philadelphus annis XXXIII

A XXXIII. Septuaginta Interpretes claruerunt. Euergetes annis XXVI. Ieſus ſapientiæ librum compoſuit. Philopater annis XVII. Machabæorum liber ſecundus inchoat. Epiphanes annis XXIIII. Romani Græcos obtinuerunt. Philometor annis XXXV. Hunc Antiochus ſuperans Iudæos oppreſſit. Euergetes annis XXIX. Brutus Hiſpaniam ſubegit. Soter annis XVII. Varro Ciceróque naſcuntur. Alexander annis X. Syria per Gabinium ducem ſubijcitur Romanis. Ptolemæus Cleopatræ filius annis VIII. Salluſtius hiſtoriographus naſcitur. Dionyſius annis XXX. Pompeius Iudæam cepit. Cleopatra annis XXII. Hucuſque regnum Græcorum, nunc Romanorum. Iulius Cæſar annis V. Ab hoc Cæſares appellati. *Cæſares.*

DE SEXTA AETATE. CAP. XXII.

SExta ætas cõtinet annos præteritos DCCVIII. Octauianus annis LVI. Huius anno XLII Dominus naſcitur, completis ab Adam annis III DCCCCLII. Iuxta alios, V CXCIX. Tiberius annis XXIII. Huius anno XVIII Dominus crucifigitur. Gaius annis IIII. Matthæus Euangeliſta ſcribit. Claudius annis XIII. Petrus Romam, Marcus Alexandriam petit. Nero annis XIIII. Petrus & Paulus cruci gladióq; traduntur. Veſpaſianus annis X. Huius ſecundo anno Hieroſolyma ſubuertitur.

Titus annis II. Hic facundus & pius fuit. Domicianus annis XVI. Io-
B annes in Pathmon relegatur. Nerua anno I. Ioannes Apoſtolus Epheſum rediens Euangelium ſcripſit. Traianus annis XIX. Simon Hieroſolymorum Epiſcopus crucifigitur, & requieſcit Ioannes Epiſcopus. Hadrianus annis XXII. Aquila interpres habetur. Antonius Pius annis XXII, menſibus IIII. Valentinus & Marcion agnoſcuntur. Antonius minor annis XIX. Cataphrygarum hæreſis exoritur. Commodus annis III. Theodotion interpres habetur. Aelius Pertinax anno I. Seuerus annis XVIII. Symmachus interpres habetur. Antoninus Caracalla annis VII. Quinta editio Hieroſolymis inuenitur. Macrinus anno I. Aurelius Antoninus annis IIII. Sexta editio Nicapoli repetitur. Alexander annis XIII. Origenes Alexandriæ claruit. Maximus annis III. Hic perſequitur Chriſtianos. Gordianus annis VII. Fabianus Epiſcopus Romæ celebratur.

Philippus annis VII. Hic primus Chriſtianus Imperator fuit. Decius anno I. Antonius monachus claruit. Gallus & Voluſianus annis II. Nouatiana hæreſis exoritur. Valerianus annis XV cum Galieno. Cyprianus martyrio coronatur. Claudius annis II. Paulus Samoſatæ hæreſim condidit. Aurelianus annis V. Hic perſequitur Chriſtianos. Tacitus anno I.

Probus annis VII. Manichæorum hæreſis exorta eſt. Carus annis II. Iſte de Perſis triumphauit. Diocletianus & Maximianus annis XX. Iſte perſequitur Chriſtianos. Maximinus Seuerusq; annis II. Conſtantinus annis XXXI. Nicæna Synodus cõgregatur. Conſtantius & Conſtans annis XXIIII. Oſſa Andreæ & Lucæ Conſtantinopolim transferũtur. Iulianus annis II. Hic ex Chriſtiano paganus perſequit̃ Chriſtianos. Iouianus anno I. Hic cum omni exercitu Chriſtianus efficitur. Valentinianus annis

XIIII

† alias XI † XIIII qui à Iuliano ob fidem Chriſti militia fuerat priuatus. Gratianus
C annis IIII. Ambroſius & Martinus Epiſcopi clareſcunt. Valens annis III. Valentinianus cum Theodoſio annis IX. Hieronymus in Bethleem prædicatur. Theodoſius annis III cum Arcadio & Honorio. Anchorita Ioannes claruit. Arcadius annis XIII cum fratre Honorio. Ioannes Chryſoſtomus & Auguſtinus Epiſcopi prædicantur. Honorius annis XV cum Theodoſio minore. Cyrillus Alexandriæ claruit. Theodoſius minor annis XXVI. Epheſina Synodus Neſtorium condemnat. Martianus annis VII. Chalcedonenſe Concilium geritur. Leo maior annis XVII. Aegyptus errore Dioſcori latrat. Zenon annis XVII. Corpus Barnabæ Apoſtoli reperitur. Anaſtaſius annis XXVI. Fulgentius Epiſcopus prædicatur.

Iuſtinus annis IX. Acephalorum hæreſis abdicatur. Iuſtinianus annis XXXIX. Huius VI anno Dionyſius paſchales circulos inchoat. Iuſtinus minor annis XI. Armenij fidem Chriſti ſuſcipiunt. Tiberius annis VII. Herminigildus rex Gothorum martyrio coronatur. Mauritius annis
Saxones Britanni. XXI. Gregorius Romæ floruit Epiſcopus. Phocas annis VIII. Saxones in Britannia fidem Chriſti percipiunt. Heraclius annis XXXV. Iudæi in Hiſpania Chriſtiani efficiuntur. Heracleonus cum matre ſua Martina annis II. Conſtantinus filius Heraclij menſibus VI. Conſtantinus filius Conſtantini annis XXVIII. Eclypſis ſolis facta eſt indictione ſeptima, V Nonas Maias. Conſtantinus filius Conſtantini ſuperioris annis XVII. Hic ſextam Synodum compoſuit. Iuſtinianus filius Conſtantini annis X. Africa reſtaurata eſt imperio Romanorũ. Leo annis III. Reliquum ſextæ ætatis deo ſoli patet.

BEDAE ANGLOSAXONIS DE RATIONE TEMPORVM LIBRI FINIS.

BEDAE ANGLO-SAXONIS IN LIBRVM DE NATVRA RERVM PRAEFATIO.

DE natura rerum, & ratione temporum, duos quondam ſtricto
ſermone libellos diſcentibus, ut rebar, neceſſarios compoſui:
Quos cum fratribus quibuſdã darē atq; exponere cœpiſſem,
dicebant eos breuius multo digeſtos eſſe quàm uellent, maxi-
me ille De tēporibus: Cuius propter rationem Paſchæ potius
uidebatur uſus indigere: Suadebãtq; mihi, latius aliqua de tē-
porum ſtatu, curſu, ac fine differere. Quibus concitus, parens, præſpectis patrũ
uenerabilium ſcriptis, prolixiorem de temporibus librum edidi, pro ut ipſo lar-
giēte potui, qui æternus permanens, tēpora quando uoluit cōſtituit, & qui no
uit temporũ fines: imò ipſe labentibus temporũ curriculis finē cum uoluerit im
ponet. In quo uidelicet opere, ne quē forte offenderet, ꝙ hebraicã magis uerita
tem, quàm LXX translatorũ editionem in ſeculi præcedentis ſerie ſecutus
ſim: & illam quoq; per omnia quoties diſcrepare uidebatur inſerui, ut legens
quiſq; ſimul utrunq; conſpiciat, & quod amplius ſequendum putat eligat. Fi-
xa autē mihi ſtat ſententia, quam à nullo prudentiũ redarguendã autumo, ut ſi-
cut reuerendiſſimus eiuſdē hebraicæ ueritatis interpres obtrectatoribus ſui ope
» ris: non damno, inquit, non reprehendo LXX, ſed omnibus hijs Apoſtolos
» præfero: Ita & ego cōfidenter profiteor, quia nō reprehendo ueteres Chrono-
B graphos; qui translationē LXX interpretũ modo ſecuti eſſe, modo pro ut li-
buit probãtur habuiſſe cōtemptui, ſicut etiã in proceſſu huiuſce opuſculi noſtri
monſtrabitũ, ſed omnibus hijs hebraicæ ueritatis integrã præfero puritatē, quam
præeminentiſſimi doctorũ, Hieronymus in libris Hebraicarũ quæſtionũ, Augu
ſtinus in libro De ciuitate dei, Euſebius ipſe Chronographus in tertio hiſtoriæ
Eccleſiaſticæ libro, ex uerbis Ioſephi hiſtorici aduerſus Appionē grammaticũ
ſcribentis, breuiorē temporũ ſeriem quàm in LXX editione uulgo fertur cōti
neri cōprobant: Neq; hanc amplius ſequendã, etiã hij qui LXX magnis diui-
niſq; laudibus ad cœlos tollunt dubitant, quorũ quiſq; dicta perſpexerit, credo
mox noſtro labori calumniã facere deſiſtet, ſi nō hunc tamen liuidis, quod ab-
ſit, contēplatur obtutibus. Verũ utcunq; ferant hæc mea ſcripta legentes, primo
editũ pro captu meo libellum, tibi dilectiſſime Abba meus percurrendũ offero,
multũ deprecans, ut ſi quid in eo tu uituperabile deprehēderis, ſtatim mihi cor-
rigendum inſinues. At ubi ordinate ac rationabiliter actum uideris, mecũ deo
qui donauit, & ſine quo nihil poſſumus facere, deuotus gratias agas. Si quem
ſanè uel illud offendit, cur aliquid de huiuſmodi negocio tentare præſumpſe-
rim, quare de hijs quæ ſparſim in ueterũ ſcriptis inueniri poterãt, ipſe nouũ opus
» cōdere ſtuduerim, audiat, dicēte ſancto Auguſtino: qa ideo neceſſe eſt plures à
» pluribus fieri libros diuerſo ſtylo, nō diuerſa fide, etiã de quæſtionibus eiſdē, ut
» ad plurimos res ipſa perueniat: ad alios ſic, ad alios autē ſic. Audiat & me pro me
ſimpliciter reſpondentē, cui diſplicet, uel ſuperfluũ uidetũ, ꝙ hæc rogatu fratrũ
undecũq; collegi, uniuſq; libelli tenore cōcluſi, dimittat ea legēda, ſi quis uelit,
& ipſe de cōmunibus patrum fontibus, quæ ſibi ſuiſq; ſufficere arbitretur hau-
riens, mecũ nihilominus debita fraternitatis intemerata iura cuſtodiat.

Hebraica ueritas potius in temporum ratione, quàm LXX ſequenda.

CAPITA

CAPITA LIBRI SEQVENTIS.

De computu uel loquela digitorum.
De trimoda temporum ratione.
De minutiſſimis temporum ſpacijs.
De ratione unciarum.
De die.
Vbi primus dies ſeculi ſit.
De nocte.
De hebdomada.
De hebdomadis LXX propheticis.
De hebdomada ætatum ſeculi.
De menſibus.
De menſibus Romanorum.
De calendis, nonis, & idibus.
De menſibus Græcorum.
De menſibus Anglorum.
De ſignis duodecim menſium.
De lunæ curſu per ſigna.
De lunæ diſcurſu ſi qui ſigna ignorãt.
De eodẽ ſi q cõputare non didicerint.
Quota ſit luna in calendas quaſq;.
Quæ ſit feria in calendis.
Argumẽtũ de qualibet luna uel feria.
De ætate lunæ ſi q cõputare nõ poteſt.
Quot horum luna luceat.
Quando, uel quare luna uel prona, uel ſupina, uel uideatur erecta.
Qua ratione luna cum ſit ſitu inferior, ſuperior ſole aliquoties uideatur.
De magnitudine uel defectu ſolis & lunæ.
De effectiua lunæ potentia.
De concordia maris & lunæ.
De æquinoctijs & ſolſtitijs.
De diſpari longitudine dierum, & uario ſtatu umbrarum.
Cauſa inæqualitatis dierũ eorundem.
Quibus in locis pares ſint umbræ uel dies.
De quinq; circulis mundi, & ſubterraneo ſyderum meatu.
De quatuor temporibus, elementis, humoribus.
De annis naturalibus.
De diſparibus antiquorum annis.
De ratione biſſexti.
De menſura crementi biſſextilis.
Quare ſexta Cal. Martias intercalet.
Quod & luna quadrantem habeat.
De ſaltu lunæ.
Quare luna aliquoties maior quàm putatur appareat.
De circulo decennouenali.
De emboliſmis & annis cõmunibus.
De ogdoade & hendecade.
De annis dominicæ incarnationis.
De indictionibus.
Argumentum inueniẽdi quota ſit indictio.
De epactis lunaribus.
Quomodo errent quidam in primo menſis initio.
Argumentũ quod ſint epactæ lunares.
De epactis ſolis.
De reditu & computu articulari utrarunque epactarum.
Argumentum quod ſint epactæ ſolis, & quando biſſexti annus.
De cyclo lunari.
Argumentum de eo, quota ſit luna in Calendis Ianuarijs.
Argumentum quotus ſit annus cycli lunaris, uel decennouennalis.
De XIIII luna Paſchæ.
Argumentum inueniendi eam.
De die dominico Paſchæ.
De luna ipſius diei.
Quid inter Paſcha & azyma diſtet.
Typica Paſchæ interpretatio.
De circulo magno Paſchæ.
De ſex huius ſeculi ætatibus.
De curſu ætatum earundem.
De reliquijs ſextæ ætatis.
De trina opinione fidelium, quando ueniat dominus.
De temporibus Antichriſti.
De die iudicij.
De ſeptima & octaua ætate ſeculi futuri.

DE COMPVTV

A

DE COMPVTV VEL LOQVELA DIGITORVM. CAP. I.

DE temporum ratione Domino iuuante dicturi, neceſſarium du-
ximus utiliſſimã primo promptiſſimamq; flexus digitorum pau-
cis præmonſtrare ſolertiam: ut cum maximam computandi faci
litatem dederimus, tum paratiore legentium ingenio ad inueſti-
gandam dilucidandamq; computando ſeriem temporum uenia-
mus. Neq; enim contemnenda paruiue pendenda eſt regula, cuius omnes pe-
nè ſacræ expoſitores ſcripturæ, non minus quàm literarum figuras monſtrãtur
amplexi. Deniq; & multi alij aliàs, & ipſe diuinæ interpres hiſtoriæ Hierony
mus, in euangelicæ tractatu ſententiæ huius adiumentũ diſciplinæ non dubita- *Ex primo libro contra Iouinianum.*
,, uit aſſumere: Centeſimus, inquit, & ſexageſimus, & triceſimus fructus quanq;
,, de una terra, & de una ſemente naſcitur, tamen multum differt in numero.
,, XXX referuntur ad nuptias: Nam & ipſa digitorum coniunctio quaſi molli
,, oſculo ſe complectens & fœderans, maritum pingit & coniugem. LX ad ui-
,, duas, eò quod in anguſtia & tribulatione ſint poſitæ: unde & in ſuperiore digi
,, to deprimuntur: quantoq; maior eſt difficultas expertæ quondã uoluptatis il-
,, lecebris abſtinere, tanto maius & præmiũ. Porrò centeſimus numerus, quæ-
,, ſo diligenter Lector attende, à ſiniſtra transfertur ad dexteram, & ijſdem quidẽ
,, digitis, ſed non eadem manu, quibus in læua manu nuptæ ſignificantur & ui-
,, duæ, circulum faciens exprimit uirginitatis coronã. Cum ergo dicis unũ,
minimum in læua digitum inflectens, in medium palmæ artum infiges. Cum
B dicis II, ſecundum à minimo flexum ibidem impones. Cum dicis III, ter-
tium ſimiliter adflectes. Cum dicis IIII, itidem minimum leuabis. Cum
dicis V, ſecundum à minimo ſimiliter eriges. Cum dicis VI, tertium nihi-
lominus eleuabis, medico duntaxat ſolo, qui medicus appellatur, in medium
palmæ fixo. Cum dicis VII, minimum ſolum, cæteris interim leuatis, ſuper
palmæ radicem pones. Iuxta quod cum dicis VIII, medicum: cum dicis
IX, impudicum è regione compones. Cum dicis X, unguem indicis in me-
dio figes artu pollicis. Cum dicis XX, ſummitatem pollicis inter medios in-
dicis & impudici artus immittes. Cum dicis XXX, ungues indicis & polli-
cis blando coniunges amplexu. Cum dicis XL, interiora pollicis lateri uel
dorſo indicis ſuperduces, ambobus duntaxat erectis. Cum dicis L, pollicem
exteriori artui inſtar Γ literæ curuatum ad palmã inclinabis. Cum dicis LX,
pollicem ut ſupra curuatum indice circunflexo diligenter à fronte præcinges.
Cum dicis LXX, indicem ut ſupra circunflexum pollice immiſſo ſuperim-
plebis, ungue duntaxat illius erecta trans medium indicis artum. Cum dicis
LXXX, indicẽ ut ſupra circunflexũ pollice in longum tenſo implebis, ungue
uidelicet illius in medium indicis artum infixa. Cum dicis XC, indicis inflexi
ungulam radici pollicis infiges. Hactenus in læua. Centum uero in dextera
quemadmodum X in læua facies. CC in dextera, quemadmodum XX in
læua. CCC in dextera, quemadmodum XXX in læua. Eodem modo & cæ-
tera uſq; ad DCCCC. Item mille in dextera, quemadmodum unum in læua.
$\overline{\text{II}}$ in dextera quemadmodum II in læua. $\overline{\text{III}}$ in dextera quemadmodum
III in læua, & cætera uſq; ad $\overline{\text{IX}}$. Porrò $\overline{\text{X}}$ cum dicis, læuam medio pecto-
ri ſupinam appones, digitis tantum ad collum erectis. $\overline{\text{XX}}$ cum dicis, eandẽ

C pectori expaſſam late ſuperpones. XXX cum dicis, eadem prona, ſed erecta pollicem cartilagine medij pectoris immittes. XL cum dicis, eandem in umbilico erectam ſupinabis. L cum dicis, eiuſdem pronæ, ſed erectæ pollicē umbilico impones. LX cum dicis, eadem prona fœmur læuum deſuper cōprehendes. LXX cum dicis, eandem ſupinam fœmori ſuperpones. LXXX cum dicis, eandem pronam fœmori ſuperpones. XC cum dicis, eadem lumbos apprehendes pollice ad inguina uerſo. At uero C, & CC, & cætera uſq; ad DCCCC, eodem quo diximus ordine in dextera corporis parte cōplebis. Decies autē centena milia cum dicis, ambas ſibi manus inſertis inuicem digitis implicabis. Eſt & alterius modi computus articulatim decurrens, qui quoniam ſpecialiter ad Paſchæ rationem pertinet, cum ad hanc ex ordine uentum fuerit oportunius explicabitur. Poteſt autem & de ipſo quem prænotaui computu quædam manualis loquela, tam ingenij exercendi, quàm ludi agendi gratia figurari: qua literis quis ſigillatim expreſſis uerba quæ hijſdem literis cōtineantur, alteri qui hanc quoq; nouerit induſtriam, tametſi procul poſito, legēda atq; intelligenda contradat, uel neceſſaria quoq; per hæc occultius innuendo ſignificans, uel imperitos quoſq; quaſi diuinādo deludens: Cuius ordo ludi uel loquelæ talis eſt: Cum primam alphabeti literam intimare cupis, unum manu teneto: cum ſecundam, duo: cum tertiam, tria: & ſic ex ordine cæteras. Verbi gratia: ſi amicum inter inſidiatores poſitum ut caute rem agat admonere deſideras, III, & I, & XX, & XIX, & V, & I, & VII, & V digitis oſtende: huius nanq; ordinis literæ, Caute age, ſignificant. Poteſt & ita ſcribi, ſi cau

D ſa ſecretior exigat, ſed hæc Græcorum computu literiſq; facilius diſci ſimul atq; agi poſſunt, qui non, ut Latini, paucis ijſdēq; geminatis ſuos numeros ſolent exprimere literis, uerum toto alphabeti ſui charactere in numerorum figuras expenſo, tres qui plus ſunt numeros notis ſingulis depingunt, eundem penè numeri figurandi, quem ſcribendi alphabeti ordinem ſequentes, hoc modo:
α I. β II. γ III. δ IIII. ε V. ϛ VI. ζ VII. η VIII. θ IX. ι X. κ XX. λ XXX. μ XL. ν L. ξ LX. ο LXX. π LXXX ϙ XC. ρ C. σ CC. τ CCC. υ CCCC. φ D. χ DC. ψ DCC. ω DCCC. ϡ DCCCC. Qui ideo mox ut numeros digitis ſignificare didicerint, nulla interſtante mora literis quoq; pariter ijſdem præfigere ſciunt. Verum hæc hactenus: Nunc ad tempora, quantum ipſe temporū cōditor ordinatorq; dominus adiuuare dignabitur, exponenda ueniamus.

DE TRIMODA TEMPORVM RATIONE. CAP. II.

Tempora à temperando. TEmpora igitur à temperando nomen accipiunt, ſiue quod unumquodq; illorum ſpacium ſeparatim temperatum ſit: ſeu quod momentis, horis, diebus, menſibus, annis, ſeculiſq; & ætatibus omnia mortalis uitæ curricula temperentur: De quibus ſingulis prout Dominus dederit expoſituri, primo lectorem admonemus, trimoda ratione computum temporis eſſe diſcretum. Aut enim natura, aut conſuetudine, aut certe autoritate decurrit: Et ipſa quidē
Olympiades. autoritate bifarie diuiſum: humana uidelicet, ut Olympiadas IIII annorū, nun
Nundinæ. dinas VII dierum, Indictiones XV annorū ambitu celebrari. Diem quoq;,
Indictiones. qui ex quadrantibus cōficitur, menſe Februario uel Auguſto intercalari Græci, Aegyptij

A ci, Aegyptij, Romaniq́ pro ſuo quiq; captu iuſſerunt. Diuina autẽ, ut ſeptima
die ſabbatum agi, ſeptimo anno à rurali opere uacari, quinquageſimum annũ
Iubileum uocari in lege Dominus præcepit. Nam etſi barbaræ gentes hebdo-
madas habere probentur, à populo tamen dei mutuaſſe non latet. Conſuetu-
dine uero humana firmatum eſt, ut menſis XXX diebus computetur, cum
hoc nec ſolis, nec lunæ curſui conueniat: Siquidem lunam duodecim horis mi-
nus, ſalua ratione ſaltus: ſolem uero X horis & dimidia plus habere, qui ſoler
tius exquiſiere teſtantur. Porrò natura duce repertum eſt, ſolis annum CCC
LXV diebus & quadrante confici. Lunæ uero annum, ſi cõmunis ſit, CCC
LIIII: Si emboliſmus, CCCLXXXIIII diebus terminari, totumq́ lunæ
curſum decennouenali circulo cõprehendi. Sed & errantia ſydera ſuis quæque
ſpacijs Zodiaco circunferri, quæ natura non iuxta ethnicorum dementiã dea
creatrix una de pluribus, ſed ab uno uero deo creata eſt, quando ſyderibus cœ-
lo inditis præcepit, ut ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos.

DE MINVTISSIMIS TEMPORVM SPACIIS. CAP. III

HOra duodecima pars diei eſt: ſiquidẽ XII horæ diem complent, Domi
no atteſtante, qui ait: Nónne duodecim horæ ſunt diei? ſi quis ambulaue *XII horæ*
rit in die non offendet. Vbi quamuis allegorice ſe diem, diſcipulos uero qui à *diei in Euan-*
ſe illuſtandi fuerant, horas appellauerit, ſolito tamen humanæ computationis *gelio quid ſi-*
ordine numerum definiuit horarum. Verum notandum eſt, quia ſi omnes an *gnificent.*
B ni dies duodenis horis putentur, æſtiuos neceſſe eſt dies longioribus, brumales
uero breuioribus horis includi. Si uero omnes horas æquiparare, hoc eſt, æqui-
noctiales habere uolumus, brumali diei nihilominus pauciores, & æſtiuo ne-
ceſſe eſt plures tribuamus. Recipit autem hora IIII punctos, X minuta,
XV partes, XL momenta, & in quibuſdã lunæ computis V punctos: Non
enim hæ diuiſiones temporum naturales, ſed uidentur eſſe condictiuæ. Nam
calculatores cum neceſſe eſſet uel diẽ in XII, uel horã in IIII, aut X, aut
XV, aut XL, aut in alias quaslibet minores, maioresúe quid diſtribuere par
ticulas, quæſiere ſibi uocabula, quibus id quod uolebant nuncupare, & alteru
trum dinoſcere poſſent, horam uidelicet appellantes, quia certi temporis ora, *Hora unde.*
id eſt terminus fit: ſicut & ueſtimentorum, fluuiorum, maris quoque fines
oras uocitare ſolemus. Punctos uero à paruo puncti tranſcenſu, qui fit in horo *Punctus.*
logio. Minuta autem à minore interuallo uocantes. Partes à partitione circuli *Minuta.*
Zodiaci, quem tricenis diebus per menſes ſingulos findant. Porrò momenta *Partes.*
à motu ſyderũ celerrimo nuncupantes, cum aliquid ſibi breuiſſimis in ſpacijs
cedere atque ſuccedere ſentitur. Minimum autem omnium, & quod nulla ra-
tione diuidi queat tempus, atomum græce, hoc eſt, indiuiſibile, ſiue inſectibile
nominant: quod ob ſui puſillitatem grammaticis potius quàm calculatoribus
uſibile eſt: quibus cum uerſum per uerba, uerba per pedes, pedes per ſyllabas,
ſyllabas per tempora diuidant, & longæ quidem duo tempora, unum breui tri-
buant, ultra in quod diuidant non habentibus, hoc atomũ nuncupari compla
cuit. Attamen Mathematici in explorandis hominum genituris, ad atomum
uſque peruenire contendunt, dum Zodiacum circulum in XII ſigna, ſigna
ſingula in partes XXX, partes item ſingulas in punctos XII, punctos ſin

C gulos in momenta XL, momenta ſingula in oſtenta LX diſtribuunt, ut conſiderata diligentius poſitione ſtellarum, fatum eius qui naſcitur quaſi abſque errore deprehendũt: Quæ quia uana, & à noſtra fide aliena eſt obſeruatio, neglecta ea uideamus potius quod Apoſtolus ad celeritatem reſurrectionis intimandam huiuſmodi temporis uocabulo utitur, dicens: Omnes quidem reſurgemus, ſed non omnes immutabimur, in atomo, in ictu oculi, in nouiſſima tuba. Nec prætereundum, quia etſi calculatores neceſſariò diſcernant, plurimi tamen ſcriptores indifferenter breuiſſimum illud temporis ſpacium, quo palpebra oculi noſtri moueri poteſt, quod in ictu pungentis tranſcurrit, quòd ſecari & diuidi nequit, nunc momentum, nunc punctum, nunc atomum uocant.

DE RATIONE VNCIARVM. CAP. IIII.

As. Deunx. Dextans. Dodrans. Semis. Quincunx. Triens. Quadrans. Sextans. Seſcuns. Vncia. Semuncia. Sicilicus. Sextula. Scrupulus.

VNciarum quoque diuiſionẽ noſſe, quæ non minus temporibus rebusúe alijs, quàm numis eſt apta computandis, non ignobilis intentio eſt: Quibus quia & diſperſæ paſſim hiſtoriæ, & ipſa ſacra ſcriptura utitur, nomina earũ paucis affigere curauimus. Libra, uel as, ſiue aſſis, XII unciæ. Deunx, ſiue iabus, XI unciæ. Decunx, uel dextans, X unciæ. Dodrans, ſiue doras, IX unciæ. Bes, ſiue biſſis, VIII unciæ. Septunx ſiue ſeptus, VII unciæ. Semis, VI unciæ. Quincunx, ſiue cingus, V unciæ. Triens, ſiue trias, IIII unciæ. Quadrans, ſiue quadras, III unciæ. Sextans, ſiue ſextàs, II unciæ. Seſcuns, ſiue ſeſcuncia, uncia & ſemis. Vncia, XXIIII ſcrupuli. Semuncia, XII ſcrupuli. Duæ ſextulæ, ſiue ſeſclæ VIII ſcrupuli, id eſt, tertia pars unciæ. Sicilicus, ſex ſcrupuli. Sextula, ſiue ſeſcla, IIII ſcrupuli. Dimidia ſextula, ſiue ſeſcla, II ſcrupuli. Scrupulus, VI ſiliquæ. Hæc, inquam, ponderum uocabula nõ modo ad pecuniam menſurandam, uerum ad quæuis corpora, ſiue tempora dimetienda conueniunt. Vnde & ratio, & mos obtinuit, ut in cantione computorum pueri unum & duo ſæpius aſſe & dipondio mutent: item treſſis, quartùs, quinquis, ſexis, ſeptus, & cætera huiuſmodi, quaſi tres aſſes, quatuor aſſes proferant, & in eundem modum ſequentia numerorum quamplurima. Siue igitur horam unam, ſiue diem integrum, ſiue menſem, ſiue annum, ſeu certe aliud aliquod maius minusúe temporis ſpacium in XII partiri uis, ipſa duodecima pars Vncia eſt: reliquas undecim Deuncem appellant. Si in ſex partiris, ſexta pars Sextans, quinque reliquæ Dextans, uel ut alij, Diſtas uocitantur. Si in IIII, quarta pars Quadrantis nomen, reſiduæ tres Dodrantis accipiunt. Et huius diſciplinæ regula ſoluitur, quod pleroſq; turbat imperitos, quia PHILIPPVS in expoſitione beati Iob, æſtum maris oceani quotidie bis uenire deſcribens, adiunxerit hunc unius æquinoctialis horæ dodrante tranſmiſſo, tardius ſine intermiſſione ſiue die uenire, ſiue nocte. Porrò ſi per tria quid diuidere cupis, tertiã partem Trientẽ, duas reſiduas beſſem nuncupabis. Si per duo, dimidiũ Semis appellatur: Sic & cætera, quæ uerbo melius colloquentis, quàm ſcribentis ſtylo diſci pariter & doceri queunt. Item de corporibus, ſiue miliarium, ſiue ſtadium, ſiue iugerum, ſiue perticam, ſiue etiam cubitũ, pedemúe, aut palmũ partiri opus habes, præfata ratione facies. Deniq; & in Exodo dimidiũ cubiti ſemis appellatur, narrãte Moyſe, quod habuerit Arca teſtamenti duos ſemis cubitos longitudinis, & cubitum ac ſemiſſem altitudinis. Et

Is à nobis ſuperiore anno eſt editus.

A nis. Et in Euangelio quarta pars totius mundani corporis, id eſt terra, myſtice *Quadrans in*
quadrantis nomine cenſetur, cum mittendo in pœnam peccatori dicitur: Non *Euangelio.*
exibis inde donec reddas nouiſſimũ quadrantẽ: id eſt, donec luas terrena pec-
» cata, ut beatus Auguſtinus exponit: Hoc enim, inquit, & peccator audit: ter-
» ra es, & in terram ibis. Quarta ſiquidem pars diſtinctorum membrorum huius
» mundi & nouiſſima terra inuenitur: ut incipias à cœlo, ſecundum aërem nu-
» meres, aquam tertiam, quartam terram. Qui etiam in expoſitione Euangelij
ubi ſcriptum eſt: erat autem paraſceue Paſchæ hora quaſi ſexta, huiuſce diſcipli
» næ meminit, dicens: Non enim iam plena ſexta erat, ſed quaſi ſexta, id eſt,
» peracta quinta, & aliquid etiam de ſexta eſſe cœperat: Nunquam † autem iſti † *aliter.*
» dicerent: quinta & quadrans, aut quinta & triens, aut quinta ſemis, aut ali-
» quid huiuſmodi.

DE DIE. CAP. V.

Dies eſt aër ſole illuſtratus, nomen inde ſumens, quod tenebras à luce diſ *Dies unde.*
iungat ac diuidat: Nam cum in primordio creaturarũ tenebræ eſſent ſu
per faciẽ abyſſi, dixit deus: fiat lux, & facta eſt lux: & uocauit deus lucẽ diem.
Quæ definitio bifarie diuiditur, hoc eſt, uulgariter, & proprie. Vulgus enim
omnem diem ſolis præſentiã ſuper terras appellat. Proprie autẽ dies XXIIII
horis, id eſt circuitu ſolis totum orbem luſtrantis impletur: qui ſecum ſemper
& ubique lumen diurnum circunferens, non minore earũ ſpacio noctu ſubter
terras, quàm ſupra terras interdiu creditur exaltari. Quod multorũ quidem &
noſtrorum, & ſecularium literarum teſtatur autoritas: Sed nos un us patris Au
B guſtini teſtimonium ponere ſat eſt. Dicit in libro quæſtionum Euangelij ſe-
» cundo, LXXII diſcipulorum ſummam figuraliter explanans: Sicut
» XXIIII horis totus orbis peragitur atq; luſtratur, ita myſterium illuſtrandi
» orbis per Euangelium trinitatis in LXXII diſcipulis intimatur: Vicies qua-
» ter enim ſeptuagies terni dipondius. Dicit idem in libro de Geneſi ad literam
» primo: An dicendum eſt, quod cum cito peractum eſſet hoc opus dei, tam diu
» ſtetit lux non ſuccedente nocte, donec diurnum ſpacium perageretur? & tam
» diu manſit nox luci ſuccedens, donec ſpacium nocturni temporis præteriret, &
» mane fieret diei ſequentis, uno primoq; tranſacto? Sed ſi hoc dixero, uereor
» ne ridear & ab hijs qui certiſſime cognouerunt, & ab hijs qui poſſunt faciſſime
» aduertere, quod eo tempore quo nox apud nos eſt, eas partes mundi præſentia
» lucis illuſtret, per quas ſol ab occaſu in ortum redit: ac per hoc omnibus XX
» IIII horis non deeſſe per circuitum gyri totius alibi diem, alibi noctem. Et
» paulo poſt, commemorata Eccleſiaſtis ſentẽtia de ſole: Auſtralis ergo pars, in-
» quit, cum habet ſolem, nobis dies eſt: dum autem partem Aquilonis circũiens
» peruehitur, nobis nox eſt: Non tamen in aliã partẽ non eſt dies, ubi præſentia
» ſolis: niſi forte poëticis figmentis cor inclinandum eſt, ut credamus ſolem ma-
» ri ſe immergere, atque inde lotum ex alia parte mane ſurgere. Quanquam
» ſi ita eſſet, abyſſus ipſa præſentia ſolis illuſtraretur, atque ibi eſſet dies: poſſet
» enim & aquas illuminare, quando ab eis non poſſit extingui: Sed hoc mõſtro-
» ſum eſt ſuſpicari. Ante uero ſolis creationem primitiuæ lucis circuitu, quod
» nunc per ſolem fit agebatur: primo quidem ſecundoq; die aquas abyſſi, quæ

C „ omnem terram texerant: tertia uero aëra uacuum ſua circunuagatione luſtran
„ tis. Sunt etenim quidam patrum, qui in eo quod ſcriptum eſt: in principio crea
„ uit deus cœlum & terram, terra autem erat inanis & uacua, & tenebræ erant ſu
„ per faciem abyſſi: informem cœli, terræ, & aquæ, omniumq́ elementorum cō
„ fuſionem putent eſſe deſignatam, ita ut nec aqua, nec terra, nec cœlum, ſed
„ eorum omnium una, ut ita dixerim, ſeminaria ſit indicata materies. Ideóque
„ non inuenientes mundi locum, primæ lucis capacem, neceſſariò cuncta quæ
„ de ſeptem primis diebus legunt aliter, quàm conſuetudo noſtri ſeculi ſe te-
„ net, altius perſcrutando dogmatizant. Sed multo facilior eſt ſenſus, ſi iuxta

Cœlum.

„ traditiones patrum atque catholicorum, cœli nomine circulus cœli ſuperio-
„ ris intelligatur eſſe monſtratus: Terræ nomine tellus ipſa, ſuis quibuſque, ut
„ nunc eſt, finium ſpacijs incluſa: excepto quod nihil uirentium germinum, ni-
„ hil uiuentium produxerat animantum. Abyſſi uocabulo infinita aquarum dif
„ fuſio, omnem alluentium terram, in quarum medio poſtmodum firmamen-

Clementis liber historiarũ

tum cœli eſſe factum commemoratur. Denique ſanctus CLEMENS
Apoſtolorum diſcipulus, & Romanæ eccleſiæ tertius poſt Petrum Epiſcopus,
„ in ſexto hiſtoriarum ſuarum libro ita ſcribit: In principio fecit deus cœlum
„ & terram, terra autem erat inuiſibilis & incompoſita, & tenebræ erant ſuper
„ abyſſum, & ſpiritus dei ferebatur ſuper aquam: Qui ſpiritus dei iuſſu dei,
„ quaſi ipſa conditoris manus lucem ſeparauit à tenebris, & poſt illud inuiſibile
„ cœlum iſtud uiſibile produxit: ut ſuperiora quidem habitacula faceret ange-
„ lis, inferiora uero hominibus. Propter te ergo iuſſu dei aqua, quæ erat ſuper fa
„ ciem terræ receſſit, ut terra tibi produceret fructus. Conſentit huic Ambro-
D ſius Mediolanenſis Antiſtes, in libro Hexameron ſecundo. Sed & Baſilius
„ Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus, qui in quarto eiuſdē operis libro: Congre
„ gantur, inquit, aquæ, ut appareat arida. Velamentum ſubducitur, ut conſpicua
„ fieret quæ interim non uidebatur. Hieronymus quoque ſacræ hiſtoriæ do-
ctiſſimus interpres, in expoſitione propheticæ ſententiæ, qua dictum eſt: Qui
dicebas in corde tuo: in cœlum aſcendam, ſuper ſydera dei exaltabo ſoliũ meũ:
„ meminit cœli ſuperioris, ita ſcribens: Vel anteq́ de cœlo corrueret iſta dicebat,
„ uel poſtquam de cœlo corruit? Si adhuc in cœlo poſitus, quomodo dicit aſcen
„ dam in cœlum? Sed quia legimus: cœlum cœli domino, cum eſſet in cœlo, id
„ eſt firmamento, in cœlum, ubi ſolium domini eſt, cupiebat aſcendere, non hu
„ militate, ſed ſuperbia. Sin autem poſtquam de cœlo corruit iſta loquitur, uer-
„ ba arrogantiæ debemus intelligere, qui nec præcipitatus quieſcat, ſed adhuc ſi-
„ bi grandia repromittat: nō ut inter aſtra, ſed ſuper aſtra dei ſit. Quantum ergo
nobis ueſtigia patrum ſequentibus conijcere datur, cum diceret deus, fiat lux,
mox tenebræ quæ abyſſum texerant abierunt, & lux ab oriente medias inter
undas emergens, cunctam terræ ſuperficiem operuit latitudine ſui fulgoris,
boreales ſimul auſtralesq́, nec non & occiduas oras attingens: paulatimq́ ſe
completo diei unius ſpacio ſubducens, inferiora terræ girando ſubijt, atque
aurora præcedente, diem ſecundum tertiumq́ ſimili ordine compleuit: Hoc tan

Nautæ olei aſpergine profunda maris rimantur.

tum à ſolari luce differens, quod caloris fotu carebat, & quia ſydera nondum
erant, priſcis adhuc tenebris noctes illas relinquebat obſcuras. Quod ſi cui ui-
detur incredulum, mearus aquarum luminis eſſe capaces, uideat opera nauta-
rum, qui olei aſpergine perſpicuum ſibi profundum maris efficiunt, ut intelli-
gat rerum

A gat rerum cõditorem deum multo amplius ſui oris afflatu quantamlibet aquarum profunditatem illuſtrare potuiſſe, maxime cum tenuiores tunc aquæ fuiſſe credantur, priuſquam eas conditor in congregationem unam cogeret, ut appareret poſſet arida. Et diem quidem uulgarem Dominus ſententia quam & ſupra poſui definiuit, dicens: Nónne duodecim horæ ſunt diei? Moyſes autem proprium ita deſcripſit: Et factum eſt, inquiens, ueſpere & factum eſt mane dies unus. Quem Hebræi, & Chaldæi, & Perſæ ſequentes, iuxta primæ conditionis ordinem diei curſum à mane ad mane deducunt: umbrarũ uidelicet tempus luci ſupponentes. At contra Aegyptij ab occaſu ad occaſum: Porrò Romani à medio noctis in medium: Vmbri & Athenienſes à meridie ad meridiem dies ſuos computare maluerunt. Diuina autem autoritas, quæ in Geneſi dies à mane uſque ad mane computandos eſſe decreuit, eadem in Euangelio totius diei tempus à ueſpere inchoari, & cõſummari ſanxit in ueſperam: Quia qui in exordio mundi prius lucem uocauit diem, deinde tenebras noctem, ipſe in fine ſeculorum primo noctem gloria ſuæ reſurrectionis illuſtrauit, & ſic diẽ ſe diſcipulis oſtendendo conſecrauit: Quos etiam ueſpera procedente conueſcendo, & ſe palpandum offerendo, ſpiritus quoque ſancti gratiam tribuendo plenius ſuæ reſurrectionis fide confirmauit. Et quia tunc poſt creatam lucẽ factum eſt ueſpere & mane dies unus, nunc autem ueſpera ſabbati luceſcit in prima ſabbati, ipſa mutatio temporis nos quoque à paradiſi quondam lumine translatos in conuallem lachrimarum iam modo à peccatorum tenebris ad cœleſte gaudium transferendos eſſe deſignat: Neque enim aliter quàm nocte diei

Diei ratio.

B præpoſita poteſt explicari, quod Dominus in exemplum Ionæ tres dies & tres noctes in corde terræ fuerit: ubi ſynechdochicôs ſi diei paraſceues partem, qua ſepultus eſt, cum præterita nocte, pro nocte ac die accipies, hoc eſt pro toto die, ſabbati noctem, & diem integram, & noctem dominicam cum eodem die illuceſcente, ac per hoc incipiente partem pro toto, habes profecto triduum, & tres noctes. Merito autem quæritur, quare populus Iſraël, qui diei ordinem iuxta Moyſi traditionem à mane ſemper uſque ad mane ſeruabat, feſta tamen omnia ſua, ſicut & nos hodie facimus, ueſpere incipiens, ueſpere conſummarit, legislatore dicente: A ueſpera uſque in ueſperam celebrabitis ſabbata ueſtra.

Feſti dies à ueſpere incipiunt.

VBI PRIMVS DIES SECVLI SIT. CAP. VI.

Qvo ſanè in loco primus ſeculi dies ſit, nonnulli quærentes, VIII Calendarum Aprilium: Alij XII Calendarum ſupraſcriptarum die magis adnotandum putarunt, uno utrique, hoc eſt æquinoctij argumento nitentes, quaſi rationi congruat, ut quia deus æquis in principio partibus lucem tenebraſq; diuiſerit, ibi præcipue tunc caput mundi, ubi nunc æquinoctiũ fieri creditur: Bene quidem inquirentes, ſed non plene quod dicerent præuidẽtes, multo utique peritius acturi, ſi tempus æquinoctij non primo diei quo lux, ſed quarto quo luminaria ſunt facta potius adſignarent: ibi nanque temporis initium ſtatuit, qui luminaribus conditis dixit, ut ſint in ſigna, & tempora, & dies, & annos: Nam præcedens triduum, ut omnibus uiſum eſt, abſque ullis horarum

C dimẽſionibus, utpote necdum factis ſyderibus, æquali lance lumen tenebrasq́ pendebat: Et quarto demum mane ſol à medio procedens orientis, oris umbratim ſuas per lineas currentibus, æquinoctium quod annuatim ſeruaretur inchoauit: poſitus uidelicet cum primo terris oriretur in eo cœli loco, quem Philoſophi quartam partem Arietis appellant, eundemq́ peracto annuo circuitu, poſt dies CCCLXV, & ſex horas repetiturus, cuius augmento quadrantis efficitur, ut ipſe uernalis æquinoctij punctus modo mane, modo meridie, modo ueſpere, modo medio noctis occurrat. Luna è contrario ueſpere pleniſſima: neque enim quid imperfectum creator æquiſſimus inſtituit, ſtellis unà fulgentibus, ac medio apparens orientis, quartam partem libræ, qua æquinoctium autumnale adſeuerant, tenuit, initiumq́ paſchale ſuo conſecrauit exortu: Neque enim alia ſeruandæ Paſchæ regula eſt, quàm ut æquinoctiũ uernale plenilunio ſuccedente perficiatur: at ſi uel uno die plenitudo lunæ præceſſerit æquinoctium, iam non primi menſis, ſed ultimi luna putetur: Oportet enim, ut ſicut tunc primo ſol poteſtatem diei, deinde luna cum ſtellis poteſtatem noctis accepit, ita & nunc ad inſinuandum noſtræ redemptionis gaudium, primo dies noctem longitudine adæquet, ac deinde luna pleniſſima eam luce perfundat, certi utique myſterij gratia: quia uidelicet ſol ille creatus omniũ illuminator aſtrorum, æternam ueramq́ lucem ſignificat, quæ illuminat omnem hominem uenientem in hunc mundum. Luna autem & ſtellæ, quæ nõ proprio ut debent, ſed aduentitio, & à ſole mutuato lumine fulgent, ipſum eccleſiæ corpus, & quoſque uiritim ſanctos inſinuant: qui illuminari, non illumi-

obſeruandæ paſchæ ratio.

Sol Chriſtus.

Luna eccleſia.

D nare ualentes, cœleſtis gratiæ munus accipere ſciunt, dare neſciunt: Atqui in celebratione maximæ ſolennitatis Chriſtus eccleſiæ debuit anteponi, quæ non niſi per illum luceret. Nam ſi quis plenilunium paſchale ante æquinoctium fieri poſſe contenderit, oſtendat uel eccleſiam ſanctam priuſquam Saluator in carne ueniret, extitiſſe perfectam: uel quemlibet fidelium ante prouentum gratiæ illius aliquid poſſe ſupernæ lucis habere: Neque enim ſine ratione paſchalis obſeruantia temporis, qua mundi ſalutem & figurari & uenire decebat, ita diuinitus eſt procurata, ut neque prima die qua lux facta eſt: neque ſecunda, qua firmamentum: neque tertia, qua arida apparuit: neque mox quarta inchoante, qua ſol æquinoctialis tanquam ſponſus è thalamo proceſſit, ſed ad ueſperam tandem oriente luna ſortiretur exordium. Expectata eſt enim hora, quæ illuminationem eccleſiæ olim in Chriſto uenturam deſignaret: Vt ſicut in myſterio ſacrificij cœleſtis nec uinum ſolum, nec aquam ſolam offerre licet: ne uidelicet ipſa oblatio uel deo tantum, uel homini tantum conueniat: ſed ſanguinem, qui torculari crucis expreſſus eſt, noſtræ fragilitatis aqua temperamus: Granum quoque frumenti, paſſionis mola contritum, aqua miſcemus, ut iuxta quod Apoſtolus ait, adhærentes Domino, unus cum eo ſpiritus effici ualeamus. Ita etiam in eiuſdem ſacrificij tempore obſeruando, nec ſolis tantummodo curſum quæritemus, quaſi dominum quidem credentes, ſed ultra noſtri curam ſublimatum, iuxta eos qui dicunt: nubes latibulum eius: nec noſtra conſiderat, & circa cardines cœli perambulat. Nec itẽ lunæ ſolius plenũ captemus exortũ, quaſi iuxta Pelagianos abſq́ gratia ſuperna beati eſſe queamus: uerũ iuxta eum qui dixit: Deus meus miſericordia eius præueniet me. In noſtra Paſchæ celebratione æquinoctialem ſolis exortum, cuncta uidelicet tenebrarũ offendicula

Paſchæ exordium.

A offendicula deuincentes, plenilunio noſtræ deuotionis eueſtigio ſequente, dedicemus. Hanc Moſaicæ Paſchæ rationem die propriæ reſurrectionis perfe cit, qui non uenit ſoluere legem, ſed adimplere. De quibus ſingulis ſuo loco conſequentius, prout Dominus dederit, exponemus: Nunc admonere con- tenti, XII Calendarum Aprilium die occurſum æquinoctij, & ante triduum hoc eſt, XV Calendarum earundem, primum ſeculi diem eſſe notandum: cuius ad indicium primitus ibi reor antiquos initium Zodiaci circuli uoluiſſe præfigere: Neq; enim illa die uel Romanorū, uel Græcorum, uel certe Aegy- ptiorum menſis annuſúe, cuius hoc cauſa fieret, oritur: ſed nec ab hijs gen- tibus, quamuis ſe Græci iactitent, uerum ab antiquioribus Chaldæorum aſtrologia cœpit, à quibus Abraham patriarcha, ut Ioſephus teſtatur, edoctus, *Abrahā aſtrologiæ peritus.* ut deum cœli ſyderumq; conuerſione cognouit, ipſam mox diſciplinam uera- cius intellectam Aegyptiorum genti aduexit, cùm apud eos exularet. Nam & in libro beati Iob, qui non longe poſt Abraham extitit, mazaroth, id eſt ſi- *Liber Iob.* gna horoſcopi legimus. Igitur iuxta Zodiaci quidem diuiſionem XV Ca- lendarum Aprilium die, quando facta eſt lux, ſol Arietis ſignum ingreditur. Iuxta uero primæ ſuæ conditionis ordinem XII Calendas ſupraſcripti initiū ſui circuitus, & omnium ſimul temporum caput attollit, iuxta quod ANATHOLIVS Laodiciæ Antiſtes de æquinoctio ſcribens euidenter ad- » ſtruit: In qua, inquit, die inuenitur ſol non ſolum conſcendiſſe primam parte, » uerumetiam quadrantem in †ea die iam habere, id eſt, in prima ex XII parti- *†eadem.* » bus. Hæc autem particula prima ex duodecim uernale eſt æquinoctium, & ipſa » eſt initium menſium, & caput circuli, & abſolutio curſus ſtellarum, quæ pla- » netæ, id eſt, uagæ dicuntur, ac finis duodecimæ particulæ, & totius circuli termi B nus. Vbi & ueriſſime intellexit, & elegantiſſime promiſit, non niſi in æquino ctio uernali, quantum ad naturam, caput eſſe Signiferi, & ibi XII ſigna, quæ ab illo particulæ nuncupantur, initium ibi habere & terminum, ibi quadran- tem, quem biſſextum dicimus, ibi ſaltum lunæ incipere ac finire, ibi annum magnum, hoc eſt, planetarum curſum exordium finemq; ſortiri.

DE NOCTE. CAP. VII.

NOx dicta, quod noceat aſpectibus uel negocijs humanis: ſiue quod in *Nox à nocendo.* ea fures latronesq; nocendi alijs occaſionem nanciſcãtur. Eſt autem nox ſolis abſentia terrarum umbra conditi, donec ab occaſu redeat ad exortum, iu- xta quod naturā eius & Poëta deſcribens, inquit: Ruit oceano nox,
Inuoluens umbra magna terramq;, polumq;.

Et Solomon ſacris literis expreſſit: Qui paſcitur inter lilia donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ. Eleganti utique ſenſu deceſſionem noctis inclinatio- nem appellans umbrarum: Nam quoniam pro conditionibus plagarum, quibus ſolis curſus intenditur, & ſplendorē eius à nobis obiectio terrenæ mo- lis excludit, inumbratio illa, quæ noctis natura eſt, ita erigitur, ut ad ſydera uſq; uideatur extendi, merito contraria uiciſſitudine, id eſt lucis exortu umbras in- clinari, noctē uidelicet deprimi pelliq; ſignauit: quā uidelicet umbrā noctis ad aëris uſq; & ætheris confinium Philoſophi dicunt exaltari, & acuminatis inſtar pyramidum tenebris lunam, quæ infima planetarum currit, aliquando contin gi, atque obſcurari, nullumq; aliud ſydus taliter eclypſim, id eſt defectum ſui lu-

C ſui luminis pati, eò quod circa fines telluris ſolis ſplendor undique diffuſus, ea
libere quæ tellure procul abſunt aſpiciat. Ideoq; ætheris quæ ultra lunam ſunt
ſpacia, diurnæ lucis plena ſemper efficiat: uel ſuo uidelicet, uel ſyderum radia-
ta fulgore. Et queādmodū nocte cæca procul accenſas faces intuens, circūpoſi
ta quaq; loca eodem lumine perfundi nō dubitas, tametſi tenebris noctis ob-
ſtantibus, non amplius quàm ſolas facum flam mas cernere præualeas, ita, in-
quiunt, puriſſimum illud & proximum cœlo inane, diffuſis ubique ſyderum
flammis, ſemper lucidum fit: ſed præpeditis aëre craſſiore noſtris obtutibus, ſy
dera quidē ipſa luce radiantia apparent, uerū reddita ex eis illuſtratio non appa
ret. Lunam uero aiunt, cum infimas ſui circuli abſidas plena petierit, nonnun-
quam umbra memorata fuſcari, donec paulatim centrum terræ tranſgreſſa, rur
ſus à ſole cernatur. Verum ne hoc omni plenilunio patiatur, latitudinem ei Si-
gniferi, quæ XII partium eſt, diuerſamq; abſidum altitudinem ſuccurrere:
Nam quia in umbra facienda tria ſimul concurrere neceſſe eſt, lucem, corpus,
& obſcuratū locū: & ubi lux corpori par eſt, ibi æqualis umbra iacitur: ubi lux
corpore exilior, ibi umbra ſine termino augeſcit: ubi lux corpore maior, ibi um
bra paulatim rareſcendo deficit, argumentantur ſolem terra eſſe maiorē, quā-
uis ob immenſam longinquitatem modicus uideatur: atq; ideo noctis umbram
quia ſenſim decreſcat, priuſquam ad æthera pertingat deficere. Meminit huius
D umbræ ac noctis & beatus Ambroſius in ſexto Hexameron libro ita dicens:
„ An nō ille, id eſt Moyſes, putauit dicendum, quantum de ſpacio aëris occupat
„ umbra terræ, cum ſol recedit à nobis, diemq; obducit, inferiora axis illuminās:
„ & quemadmodum in regionem umbræ huius incidens lunæ globus eclypſim
„ faciat: Eſt autem noctis umbra mortalibus ad requiem corporis data, ne ope-
Noctis uſus. ris auida continuato labore deficeret ac periret humanitas: & ut animantibus
quibuſdam, quæ lucem ſolis ferre nequeunt: ipſis etiam beſtijs, quæ præſentiā
uerentur humanam, diſcurſandi ubiq;, ac uictum quæritandi copia ſuppeteret,
iuxta quod in dei laudibus Pſalmiſta decantat: Sol cognouit occaſum ſuum,
poſuiſti tenebras & facta eſt nox, in ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluarum,
& cætera. Quam mira prouiſio creatoris ita temperauit, ut ubi ob ſolis longin
quitatem rigidior, ibi ad opera breuianda & fouenda ſit membra prolixior:
quia & hyeme quàm æſtate uniuerſo orbi longior: & in ipſa hyeme multo Scy
tis quàm Afris eſt productior: Sicut etiam æſtate multo longior in Scythia
quàm in Africa dies flagrat. Nam ſi non tanto breuior quanto ardentior Libyā
dies ureret, totamq; nimirum iam dudum abſumeret. Noctis ſanè partes ſunt
Crepuſculum. VII: Crepuſculum, ueſperum, conticinium, intempeſtum, gallicinium, ma-
tutinum, diluculum. Crepuſculum eſt dubia lux: Nam creperum dubium di
Veſperum. cimus: hoc eſt, inter lucem & tenebras. Veſperum, apparente ſtella eiuſdem
nominis, de qua Poëta:

Ante diem clauſo componet Veſper olympo.

Conticinium. Conticinium, quando omnia conticeſcunt, id eſt ſilent. Intempeſtum, me-
Intempeſtum. dia nox, quando omnibus ſopore quietis nihil operandi tempus eſt. Gallici-
Gallicinium. nium, quando galli cantum leuant. Matutinum inter abſceſſum tenebrarum
Matutinum. & auroræ aduentum. Diluculum, quaſi iam incipiens parua lux diei: hæc &
Diluculum. Aurora, pertingens uſque ad ſolis exortum.

DE HEBDOMADA. CAP. VIII.

A Hebdomada græce à ſeptenario numero nomen accepit, humana quidem conſuetudine ſeptenis ſolum acta diebus, ſed ſcripturæ ſacræ autoritate multis ſpeciebus inſignis, quæ tamen cunctæ, ni fallor, ad unũ finem ſpectant: nos ſcilicet admonentes, poſt operum bonorum perfectionem in ſpiritus ſancti gratia perpetuam ſperare quietem. Prima ergo ſingularis illa hebdomada, & à qua cæteræ formam capeſſunt, diuina eſt operatione ſublimis: Quia Dominus ſex diebus mundi ornatum complens, ſeptima requieuit ab operibus ſuis. Vbi notandum, quod non ideo ſenarius numerus eſt perfectus, quia Dominus in eo mundi opera perfecerit, ſed ſicut Auguſtinus ait: Ideo Dominus, qui omnia ſimul creare ualebat, in eo dignatus eſt operari, quia numerus eſt ille perfectus, ut etiam per hunc opera ſua probaret eſſe perfecta, qui ſuis partibus primus implet, id eſt ſexta & tertia, & dimidia, quæ ſunt unum, duo, & tria, & ſimul ſex fiunt. Ad huius exemplum diuinæ hebdomadis ſecunda hominibus obſeruantia mandatur, dicente Domino: Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, ſeptimo autem die ſabbati domini dei tui non facies omne opus: Sex enim diebus fecit deus cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt, & requieuit in die ſeptimo. Quæ à populo dei hebdomada ita computabatur antiquitus: prima ſabbati, uel una ſabbati, ſiue ſabbatorũ: ſecunda ſabbati, tertia ſabbati, quarta ſabbati, quinta ſabbati, ſexta ſabbati, ſeptima ſabbati, uel ſabbatum: Non quod omnes ſabbatorum, hoc eſt, requietionum dies eſſe potuerint, ſed quod à requietionum die, quæ ſuo nomine & cultu ſin-

Senarius numerus quare perfectus.

Vetus hebdomadæ computatio.

B gularis excellebat, prima, uel ſecunda, uel tertia, uel cæteræ ſuo quæque cenſerent ex ordine. Verũ Gentiles cum obſeruationẽ à populo Iſraël hebdomadis addiſcerent, mox hanc in laudem ſuorũ deflexere deorũ. Primã uidelicet diem Soli, ſecundam Lunæ, tertiam Marti, quartam Mercurio, quintam Ioui, ſextã Veneri, ſeptimam Saturno dicantes: eiſdem utique monſtris ſuos dies, quibus & errantia ſydera conſecrantes, tametſi diuerſo ordine putantes. Exiſtimabant enim ſe habere à Sole ſpiritum, à Luna corpus, à Marte feruorem, à Mecurio ſapientiam & uerbum, à Ioue temperantiam, à Venere uoluptatem, à Saturno tarditatem: Credo quia Sol in medio Planetarum poſitus totum mundum ſpiritus inſtar calefacere, & quaſi uiuificare uidetur, Eccleſiaſte atteſtante, qui de ipſo loquens ait: Girans girando uadit ſpiritus, & in circulos ſuos reuertitur. Luna per humoris miniſterium cunctis incrementũ corporibus ſuggerit. Martis ſtella, utpote Soli proxima, colore ſimul & natura eſt feruẽs. Mercurius perpetuo circa Solẽ diſcurrendo, quaſi inexhauſta ſapiẽtiæ luce radiari putabat. Iupiter frigore Saturni & ardore Martis, hinc inde tẽperat. Venus luminis uenuſtate, quã ex ſolis uicinitate percipit ſuo cernẽtes allicit aſpectu. Saturnus eo tardior cæteris Planetis, quo & ſuperior incedit. Nam XXX annis Signiferũ cõplet, inde Iupiter XII annis, tertius Mars II annis, quartus Sol CCCLXV diebus & quadrante, infra Solem Venus, quæ & Lucifer & Veſper, CCCXLVIII diebus à Sole nunquam abſiſtens partibus XLVI longius. Proximũ illi Mercurij ſydus IX diebus, ocyore ambitu modo ante ſolis exortus, modo poſt occaſus ſplendens, nunquã ab eo XXII partibus remotior. Nouiſſima luna XXVII diebus & VIII horis Signiferũ conficiens. Hæc igitur erat ſtultitia Gentiliũ, falſa ratiocinatione ſubnixa, qui quaſi iure primã diem Soli, quia maximũ eſt luminare: ſecundã Lunæ, quia ſecundũ luminare eſt, ſe cõſecrare putabant,

Dies à planetis quare appellari cœperint

C putabant, de inordinata alternatione tertiæ diei primam à ſole ſtellam, quartæ primam à luna, quintæ ſecundam à ſole, ſextæ ſecundam à luna, ſeptimæ tertiā à ſole præponebant. Ferias uero haberi dierum primus Papa Syluester edocuit: cui deo ſoli uacanti nunquam militiam uel negociationem liceat exercere mundanam, dicente Pſalmographo: Vacate & uidete quoniam ego ſum deus. Itemq; Apoſtolus: Nemo militans deo implicat ſe negocijs ſecularibus. Et primum quidem diem, qua & lux in principio facta, & Chriſti eſt reſurrectio celebrata, dominicum nuncupauit: quod illi nomen iam primis Eccleſiæ temporibus fuiſſe inditum, teſtatur Ioannes, qui dicit in Apocalypſi: Fui in ſpiritu in die dominico. Deinde ſecundam feriam, tertiam feriam, quartam, quintam & ſextam de ſuo adnectens, ſabbatum ex uetere ſcriptura retinuit: Nihil ueritus grammaticorum † ferulas, qui ſicut Calendas, Nonas, & Idus, ita etiam ferias plurali tantum numero proferendas eſſe decernunt. Tertia ſpecies hebdomadis in celebratione Pentecoſtes agitur: VII uidelicet ſeptimanis dierū & monade, hoc eſt, L diebus impleta. Qua die & Moyſes ardentem conſcendens in montem, legem de cœlo accepit, & Chriſtus in linguis igneis ſpiritus ſancti gratiam de cœlo miſit. Quarta ſeptimi menſis erat heddomada, qui ſolennitatibus præclaris penè totus expendebatur. Inter quas præcipue dies propitiationis eminebat, qua ſola per annū Pontifex derelicto foris populo, ſancta ſanctorum intrabat, annuis antea fructibus, hoc eſt, frumenti, uini, & olei ex ordine collectis: Significans, Ieſum Pontificē magnum impleta diſpenſatione carnis per proprium ſanguinem cœleſtis regni ianuas ingreſſurum, ut appareat nunc uultui dei pro nobis, qui foris adhuc poſiti præſtolamur & diligimus aduentum eius. Vbi notandum, quia ſicut quidam immundi per legem prima, tertia, & ſeptima die iubebantur luſtrari, ſic & primus, tertius, ac ſeptimus menſis ſuis quiq; ceremonijs extitere ſolennes. Quinta hebdomada ſeptimi anni, quo toto populus ab agricolandi opere legis imperio uacabat, dicente domino: Sex annis ſeres agrum tuum, ſeptimo ceſſabis. Sexta, anni Iubilei, hoc eſt remiſſionis hebdomada eſt, quæ ſeptem hebdomadibus annorū, hoc eſt, XLIX annis texitur: qua expleta, hoc eſt, quinquageſimo demum anno incipiente, tubæ clarius reſonabant, & ad omnes, iuxta legem, poſſeſſio reuertebatur antiqua.

Feriarum initium à Syluestro. — *† regulas* — *Propitiationis dies.* — D — *Luſtrationes.* — *Iubileus.*

DE HEBDOMADIBVS LXX PROPHETICIS. CAP. IX.

SEptima ſpecies hebdomadis eſt, qua Propheta Daniel utitur, more quidē legis ſeptenis annis ſingulas complectens hebdomadas, ſed noua ratione ipſos annos abbreuians, duodenis uidelicet menſibus lunæ ſingulos determinans. Emboliſmos uero menſes, qui de annuis XI Epactarū diebus adcreſcere ſolent, non lege patria tertio uel altero anno ſingulos adijciens, ſed ubi ad duodecimum numerum augeſcendo peruenirent, pro integro anno pariter inſerens. Hoc autem fecit nō ueritatis cognitionē quærentibus inuidendo, ſed prophetiæ more ipſum quærentium exercendo ingenium: malens utiq; ſuas margaritas à filijs clauſas fructuoſo ſudore ueſtigari, quàm profuſas à porcis faſtidioſa deſpectione calcari. Verum ut hæc apertius eluceſcant, ipſa iam Angeli ad Prophetam dicta uideamus: Septuaginta, inquit, hebdomades abbre-

Dan. 9. „ uiatæ

A uſatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper urbem ſanctam tuam, ut cõſumetur
" præuaricatio, & finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas, & adducatur
" iuſtitia ſempiterna, & impleatur uiſio & prophetia, & ungatur ſanctus ſancto-
rum. Nulli dubium quin hæc uerba Chriſti incarnationem deſignent, qui tu-
lit peccata mundi, legem & Prophetas impleuit, unctus eſt oleo lætitiæ præ par-
ticipibus ſuis, & quod hebdomades LXX per ſeptenos annos diſtinctæ CCCC
& XC annos inſinuent. Sed notandum quod eaſdem hebdomadas non ſimpli-
citer adnotatas ſiue computatas, ſed adbreuiatas aſſerit; occulte uidelicet lecto-
" rem commonẽs, ut breuiores ſolito annos nouerit indicatos. Scito ergo, inquit,
" & animaduerte ab exitu ſermonis, ut iterum ædificetur Hieruſalem, uſque ad
" Chriſtum ducem hebdomades VII, & hebdomades LXII erunt, & rurſus ædi-
" ficabitur platea & muri in anguſtia temporis, Eſdra narrãte, didicimus: quod
Neemias cum eſſet pincerna regis Artaxerxis, XX anno regni eius, menſe Ni-
ſan impetrauerit ab eo reſtaurari muros Hieruſalem, templo multo ante Cyro
permittente conſtructo: Ipſum quoq; opus ut dictum eſt, in anguſtia temporis
perfecerit, adeo ſcilicet à finitimis gentibus impugnatus, ut ſtructores ſinguli
gladio renes accincti una manu pugnaſſe, altera murum recuperaſſe narrẽtur.
Ab hoc ergo tempore uſq; ad Chriſtum ducem hebdomadas LXX computa,
hoc eſt annos duodenorum menſium lunarium CCCCXC, qui ſunt anni ſo-
lares CCCCLXXV. Siquidem Perſæ à præfato XX anno regis Artaxerxis,
uſq; ad mortem Darij regnauerunt annis CXVI: Ex hinc Macedones uſq; ad
interitum Cleopatræ annis CCC: Inde Romani uſq; ad XVII Tiberij Cæſa-
B ris annum, monarchiam tenuerunt annis LIX, qui ſunt ſimul, ut diximus, an-
ni CCCCLXXV. Et continentur circulis decennouenalibus XXV, decies no-
uies enĩ uiceni & quini fiũt CCCCLXXV. Et qa ſingulis circulis emboliſmi
ſeptem adcreſcunt, multiplica XXV per VII, fiunt CLXXV, qui ſunt embo-
liſmi menſes CCCCLXXV annorum, Si ergo uis ſcire quot annos lunares fa-
cere poſſint, partire CLXXV per XII, duodecies deni & quaterni CLXVIII,
XIIII ergo annos faciũt, & remanent mẽſes VII, hos iunge ad ſupraſcriptos
CCCCLXXV, fiũt ſimul CCCCLXXXIX: adde & mẽſes ſuperfluos VII, par-
temq; XVIII anni imperij Tiberij, quo dominus paſſus eſt, et inuenies à tem-
pore præfinito ad eius uſque paſſionem LXX hebdomadas adbreuiatas, hoc
eſt annos lunares CCCCXC. Ad eius uero baptiſmum, quando unctus eſt ſan-
ctus ſanctorum, deſcendente ſuper eum ſpiritu ſancto ſicut columba, non ſolũ
hebdomades VII, & LXII fuiſſe completas, ſed & partem iam ſeptuageſi-
" mæ hebdomadis inchoatam. Et poſt hebdomadas, inquit, LXII occidetur
" Chriſtus, & nõ erit eius populus qui eum negaturus eſt. Nõ ſtatim poſt LXII
hebdomadas, ſed in fine ſeptuageſimæ hebdomadis occiſus eſt Chriſtus, quã
ideo, quantum conijcere poſſumus, ſegregauit à cæteris, quia de hac erat plura
relaturus: Nam & Chriſtus in illa crucifixus, & à populo perfido nõ modo in
paſſione, uerum continuo ex quo à Ioanne prædicari cœpit negatus eſt. Quod
" autem ſequitur: Et ciuitatem & ſanctuarium diſſipabit populus cum duce uen-
" turo, & finis eius uaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta deſolatio: non ad LXX
heddomadas pertinet: prædictum enim fuerat, quod ipſæ hebdomades ad Chri-
ſti uſq; ducatum pertingerẽt, ſed ſcriptura prædicto aduentu & paſſione ipſius,
quid etiam poſt hanc populo qui eum recipere nollet eſſet euenturum oſten-
dit. Ducem enim uenturum Titum dicit, qui XL anno dominicæ paſſionis

C ſta cum populo Romano & ciuitatem & ſanctuarium diſſipauit, ut non remaneret lapis ſuper lapidem. Verum hijs per anticipationem prælibatis, mox ad exponendum hebdomadæ, quam omiſerat, redijt euentum: Cõfirmauit autem pactum multis hebdomas una. Hoc eſt in ipſa nouiſſima, in qua uel Ioannes Baptiſta, uel Dominus & Apoſtoli prædicando multos ad fidem cõuerterunt: Et in dimidio hebdomadis deficiet hoſtia, & ſacrificium. Dimidium hebdomadis huius XV annus Tiberij Cæſaris erat, quando inchoato Chriſti baptiſmate hoſtiarum purificatio fidelibus paulatim uileſcere cœpit. Item quod ſequitur: & in templo erit abominatio deſolationis, & uſq; ad conſummationem & finẽ perſeuerabit deſolatio: ad ſequentia tempora reſpicit, cuius prophetiæ ueritatem & hiſtoria ueterum, & noſtrorum hodie temporum teſtatur euentus. Totum ideo Prophetæ teſtimonium ponentes, quantum facultas ſuppetebat expoſuimus, quia hoc & à pleriſq; lectoribus ignorari, & ſpeciale genus hebdomadæ flagitare cognouimus. Fallunt aũt qui putãt Hebræos annis talibus uſos, alioqui tota ueteris inſtrumenti feries uacillat, nec ullius ætas tanta, quanta ſcripta eſt debet intelligi, ſed ad lunæ curſum ſtringi. Et Græcos quidẽ ueteres legimus CCCLIIII diebus, annũ ad lunæ curſum cõputantes, octauo ſemper anno XC dies qui naſcantur, ſi quadrans cum XI diebus Epactarum octies cõponatur pariter intercalaſſe, in tres uidelicet menſes tricenarũ dierũ diſtributos. Iudæos autem nunq;, ſed altero uel tertio anno menſe lunæ tertiũdecimũ quem emboliſmum uocitamus, inſerere ſolitos, ſicut notiſſima XIIII lunæ paſchalis aperte ratio probat. Sciendum ſanè quod Africanus hebdomadarũ curſum,

Dimidium hebdomadis.

Anni Hebræorum ad lunæ curſum exiguntur.

D quem nos in XVII uel XVIII Tiberij Cæſaris annũ, quo Dominũ paſſum credimus, iuxta Chronicam Euſebij perduximus, ab eodem quo nos incipiens exordio, XV eiuſdem Imperatoris anno, quo eum paſſum credit, putat eſſe completum, ponens annos regni Perſarum CXV: Macedonum CCC: Romanorum LX. Sed diligens lector quod magis ſequendũ putauerit, eligat.

DE HEBDOMADA AETATVM SECVLI. CAP. X.

Octaua ſpecies hebdomadis uniformis, & ſola ſine circuitu reuolutionis extans, ad figuram per omnia primæ hebdomadis labentibus huius ſeculi cõficit ætatibus: Prima eñ die facta eſt lux, & prima ætate homo in paradiſi amœnitate locat. Diuiſa luce à tenebris factũ eſt ueſperũ, et ſeparatis dei filijs à ſemine nequã nõ longe poſt natis Gigãtibus corrupta eſt omnis terra, donec Creator pœnitẽs ſe hominem feciſſe, mundũ diluuio perdere diſponeret. Secũda die firmamentum in medio libratur aquarum: Secunda ætate arca in medio fertur aquarum, hinc fonte abyſſi ſupportata, illinc cœli cataractis compluta, quæ habuit ueſperam, quando filij Adam pedes ab Oriente mouentes, qui in conſtruenda ſuperbiæ turre conuenerant, linguarum diuiſione multati, & ab inuicem ſunt diſperſi. Tertia die aquis in congregationem unam coactis apparuit arida, ſyluis herbiſq; decora: & tertia ætate ſubmotis in cultu dæmonum nationibus, Abraham patriarcha cognationem patriamq; deſerens, ſanctorum ſemine fœcũdatur. Aduenit & ueſpera, quando gens hebræa malis coacta præmentibus, contra dei uoluntatem regem ſibi petit, qui mox ordinatus primo domini ſacerdotes Prophetaſq; trucidat, poſtmodum ipſe cum tota gente gladio perijt Allophilorum. Quarto die cœlum luminaribus ornatur: quarta ætate gens

A te gens illa cœleſti fide inclyta, regno Dauid & Solomonis glorioſa, templi etiam ſanctiſſimi altitudine totum nobilitata in orbem, ſed accepit & ueſperam quando crebreſcentibus peccatis regnum illud à Chaldæis diſſipatum, templũ dirutum, & tota gens eſt Babyloniam tranſlata. Quinta die piſces aueſq; aquis eductæ, hij patrijs manent undis, illæ aëra terramq; peruolant: quinta ætate multiplicatus in Chaldæa populus Iſraël, pars cœleſtium deſideriorum pennis fulta Hieroſolymã petunt, pars uolatu deſtituta uirtutum inter Babyloniæ fluenta reſident. Succeſſit & ueſpera, quando imminente iam Saluatoris aduẽtu gens Iudæa propter ſcelerum magnitudinem Romanis tributaria facta, inſuper & alienigenis eſt regibus preſſa. Sexta die terra ſuis animantibus implet, & homo primus ad imaginem dei creatur, moxq; ex eius latere dormientis ſumpta coſta fœmina fabricatur: ſexta ætate præconantibus Prophetis filius dei in carne, qui hominem ad imaginẽ dei recrearet apparuit, qui obdormiẽs in cruce ſanguinẽ & aquam de latere, unde ſibi eccleſiam conſecraret emanauit. Huius ætatis ueſpera cæteris obſcurior in Antichriſti eſt perſecutione uentura. Septima die conſummatis operibus ſuis deus requieuit, eamq; ſignificans ſabbatum nuncupari præcepit, quæ ueſperam habuiſſe non legitur. Septima ætate iuſtorum animæ poſt optimos huius uitæ labores in alia uita perpetuò requieſcunt, quæ nulla unquam triſtitia maculabitur, ſed maiori inſuper reſurrectionis gloria cumulabitur. Hæc ætas hominibus tunc cœpit, quando primus martyr Abel, corpore quidem tumulum, ſpiritu autem ſabbatum perpetuæ quietis intrauit. Perficiet
B autẽ, quando receptis ſancti corporibus in terra ſua duplicia poſſidebũt, lætitia ſempiterna erit eis, & ipſa eſt Octaua, pro qua, VI Pſalmus inſcribitur. Credo quia ei in ſex huius ſeculi ætatibus pro ſeptima uel octaua illius ſeculi eſt ætate ſupplicandum, in qua quia iuſti gaudia, ſed reprobi ſunt ſupplicia percepturi, Pſalmus hic ingenti pauore incipit, currit, finitur: Domine ne in ira tua arguas me, &c.

DE MENSIBVS CAP. XI.

MEnſes dicti à menſura, qua quiſque eorum menſuratur. Sed melius à luna, quæ græco ſermone μήνη uocatur: nam & apud eos menſes uocantur μῆνες. Sed & apud Hebræos Hieronymo teſte, luna, quam ירח nominant mẽſibus nomẽ dedit: Vnde & Ieſus filius Syrach, qui utiq; Hebraice ſcripſit, de luna loquens ait: Menſis ſecundum nomen eſt eius. Antiqui menſes ſuos non à ſolis, ſed à lunæ curſu computare ſolebant: unde quoties in ſcriptura ſacra, ſiue in lege, ſeu ante legem quota die menſis quid factum dictumúe ſit indicatur, non aliud quàm lunæ ætas ſignificatur, à qua ſemper Hebræi, quibus credita ſunt eloquia dei, antiquo patrum more menſes obſeruare non ceſſant. Primum menſem nouorum, qui Paſchæ ceremonijs ſacratus eſt, Niſan appellantes, qui propter multiuagum lunæ diſcurſum, nunc in Martium menſem, nunc incidit in Aprilem, nunc aliquot dies Maij menſis occupat. Sed rectius Aprili deputat: quia ſemper in ipſo uel incipit, uel deſinit, uel totus includit, ea duntaxat regula, cuius & ſupra meminimus, obſeruata, ut quæ XV poſt equinoctium luna extiterit, primum ſequentis anni menſem faciat: quæ uero antea, nouiſſimum præcedentis, ſicq; per ordinem. Secundus eorum mẽſis Iar Maio: tertius Siuan Iunio: quartus Thamul Iulio: quintus Auguſto: ſextus Elul Septẽbri: ſeptimus Theſeri Octobri, quem propter collectionem frugũ, & celeber-

Menſes.

Hieronymus in Amos Prophetam.

C & celeberrimas in ipſo feſtiuitates nouũ annum appellãt. Octauus Marcſuan, Nouembri. Nonus Casleu, Decembri. Decimus Tebeth, Ianuario. Vndecimus Sabath, Februario. Duodecimus Adar, Martio ſimili ratione comparat: Quos uidelicet menſes propter lunæ circulum, qui XXIX ſemis diebus conſtat, tricenis undetricenisq; diebus alternantes, ſecũdo demum uel tertio anno exacto, menſem ſuperfluum, qui ex annuis XI Epactarũ diebus confici ſolet, intercalant. Vnde nonnullo moueor ſcrupulo, quomodo maiores noſtri diem, qua lex data eſt, quæ eſt tertia menſis tertij, quinquageſimã ab agni occiſione cõputẽt, ponentes uidelicet primi mẽſis reſiduos dies numero X & VII, quia tredecim priores fuerant ante Paſcha tranſacti, ſecũdi XXX, tertij III, qui fiunt ſimul dies L, cum conſtet duos menſes lunares non LX, ſed LIX diebus terminari. Ideoq; ſi paſchalis menſis XXX diebus cõputatus, XVII ſui curſus dies poſt Paſcha retinuerit, ſecundũ iam menſem non XXX, ſed XXIX diebus debere concludi, ac per hoc in ſumma temporis memorati nõ

Synechdoche. plus quàm XXXXIX dies inueniri: Niſi forte putandum eſt ſynechdochicῶs, quæ eſt regula ſanctæ ſcripturæ frequẽtiſſima, à parte totum cõputari. Verum hæc utcunq; acta, uel computata fuerint, claret tamen Hebræos ad lunæ curſum ſuos menſes obſeruare conſueſſe. Nec aliter in Geneſi recte ſentiendum, ubi Noẽ cum ſuis XVII die ſecundi menſis arcam ingreſſus, & XXVII eiuſdem menſis die poſt diluuium egreſſus aſſeritur, quam annum ſolis integrum, hoc eſt CCCLX V dierum eſſe deſcriptum: quia uidelicet luna, quæ præſenti anno, uerbi gratia, per Nonas Maias ſeptimadecima exiſtit,

D anno ſequẽte uiceſimaſeptima pridie Non. Maias occurret. Notandũ ſanè, q̃d nimiũ falluntur, qui menſem definiendũ, uel ab antiquis definitum autumãt, quam diu luna Zodiacum circulum peragat, quæ nimirum, ſicut diligẽtior inquiſitio naturarũ edocuit, Zodiacum quidem XXVII diebus, & VIII horis, ſui uero curſus ordinem XXIX diebus, & XII horis, ſalua ſui ſaltus ratione conficit. Ideoq; rectius ita definiendũ, quod mẽſis lunæ ſit luminis lunaris circuitus, ac redintegratio de noua ad nouã. Solaris autẽ menſis digreſſio ſit ſolis per duodecimã partem Zodiaci, id eſt, ſigniferi circuli, quæ XXX diebus, & decẽ ſemis horis implet, uiginti uidelicet duabus horis ac dimidia, lunari mẽſe productior, è quibus XI Epactarum dies & quadrans annuatim ſubcreſcere ſolent: duodecies enim uiceni & bini CCLXIIII faciunt, quas eſſe horas XI dierũ hinc facile patet, quia undecies uiceni & quaterni eandẽ ſummam conficiunt. Porrò duodecies ſemis ſex faciũt, quæ annuæ ſunt horæ quadrantis: ſiquidẽ luna XII ſuos menſes XI diebus, ut dictum eſt, & quadrante breuiores totidem ſolis menſibus agens, in iiſdem peragendis tredecies Zodiaci ambitum luſtrat. Sed in utroq; menſe cõputando, conſuetudo, uel autoritas, uel certe cõpendium calculandi naturæ præualuit: nam non ſolum lunæ mẽſes, quod calculãdi neceſſitas cogit, tricenis undetricenisq; diebus ordinãt, ſed & lunam ſuperfluã, quæ iuxta naturæ rationẽ in fine anni debuerat intercalari, pleriq; ubilibet intercalant, & quod eſt grauius, tantũ inter ſe calculatores diſſident, ut uno nõnunq; eodemq; die hic quartãdecimam, ille quintãdecimã, alius ſextamdecimã adſeuerent lunã eſſe putandam, nec nõ & ſolis annuos mẽ-

Aegyptij menſes ad ſolis curſum exegerũt. ſes diſſimillima regula diuerſo quæq; gens ordine metit. Denique Aegyptij, qui primi propter ocyorem lunæ diſcurſum, ne uidelicet error calculandi eius uelocitate gigneretur, ad ſolis curſum, cuius motus tardior facilius poterat comprehendi,

A prehendi, ſuos menſes putare cœperũt, ſumpto ab autumni tẽpore primo dió, tricenis hos produnturincludere diebus, quorũ primus menſis Thoth, IIII Cal. Septembriũ: ſecundus Phaoſi, IIII Cal. Octob. tertius Athur, V Cal. Nouẽb. quartus Choeac, V Cal. Decẽbrium: quintus Tybi, VI Cal. Ianuariarũ: ſextus Mechir, VII Cal. Februariarũ: ſeptimus Phamenoth, V Cal. Martiarum: octauus Pharmuthi, VI Cal. Aprilium: nonus Bacho, VI Cal. Maiarũ: decimus Pauni, VII Cal. Iuniarũ: undecimus Epiphi, VII Calendarum Iuliarũ: duodecimus Meſor, VIII Cal. Auguſtarum die ſumit exordium: quem decimo Cal. Septembres die terminantes, reſiduos quinque dies ἐπαγομένας, uel intercalares, ſiue additos uocant, quibus etiam quarto anno diem ſextum, qui ex quadrantibus confici ſolet adnectunt. Vnde fit ut eorum anni primi ab biſſexto tertio Cal. Septemb. cæteri uero IIII Cal. earundẽ die ſortiantur initium: ipſi autem biſſextilis anni IIII, cæteri V, Cal. memoratarum die terminẽtur. Porrò diſſonãtia, quã biſſextilibus annisã tempore intercalati ab eis quadrantis dicimus oriri, non ante noſtræ tempus intercalationis, quæ fit ſexto Cal. die Martiarum in computo lunæ, uel earundem feſtiuitate dierum poteſt cum noſtri anni curriculo recipere concordiam, ſed idem dies feſtus eadem luna, uerbi gratia, ſeptima, quæ apud nos ſecunda ſabbati, apud illos tertia ſabbati computantur, & cætera in hunc modum.

DE MENSIBVS ROMANORVM. CAP. XII.

QVare autem Romani tam diuerſæ longitudinis habeant menſes, hæc, ut in diſputatione Hori, & Prætextati legimus, cauſa extitit: Romulus cũ ingenio acri quidẽ ſed agreſti, ſtatum proprij ordinaret imperij, initium menſis ex illo ſumebat die, quo nouã lunã contigiſſet uideri: qa uero nõ continuo euenit, ut eo die ſemper appareat, ſed modo tardius, modo celerius ex certis cauſis uideri ſolet, cõtigit ut cum tardius apparuit, præcedẽti menſi plures dies, aut cũ celerius pauciores darentur, & ſingulis quibuſq; menſibus perpetuã numeri legem primus caſus adduxit, ſic factum eſt, ut alij XXX & I, alij †XXX ſortirentur dies. Primum menſem Marti, cuius ſe filium credi uoluit, dicauit, eò quod hoc menſe cõſtet Iunonem Martem peperiſſe in Phrygia, quẽ menſem anni primum aliquando fuiſſe, uel ex hoc maxime probatur, quod ex eo ſeptimus, octauus, nonus & decimus inditũ antiquitus à numero nomẽ uſq; hodie ſeruant. Secundũ menſem nominauit Aprilem, quaſi aperilem, eò quod in illo remotis nubibus, pruinis, ac tẽpeſtatibus hybernis, cœlũ, terra, & mare nautis, agricolis & horoſcopis aperiatur: arbores quoq; & herbæ in germen, ſed & animantia quæq; in prolem ſe aperire incipiant. Maium tertium, quartũ Iuniũ poſuit, in honorem uidelicet maiorũ ac iuniorum, in quos diuiſit populum, ut altera pars armis, altera cõſilio rempublicã tueretur. Contendũt alij Maiam Mercurij matrem, Maio nomen dediſſe: hinc maxime probantes, quia hoc menſe mercatores omnes Maiæ pariter Mercurioq; ſacrificabant. Iunius mẽſis aut ex parte populi, ut diximus, nominatur, aut ut Cincius arbitrabatur, Iunonius apud Latinos ante uocatus eſt: Et hæc appellatio menſi apud maiores diu permanſit, ſed poſt detritis quibuſdam literis ex Iunonio Iunius dictus eſt: nam & ædes Iunoni Monetæ Calendis Iunijs dedicatæ ſunt. Iulius mẽſis nomẽ Quintilis, quod à numero ſumpſerat, etiã poſt præpoſitos Martio duos mẽſes ſeruauit, ſed poſtea in honorẽ Iulij Cæſaris Dictatoris legẽ ferẽte Marco Antonio

Ex Macrobio.
B
† XXIX
Martius.
Aprilis.
Maius.
Iunius.
Iuno Moneta
Iulius.

C Marci filio Cõſule, Iulius uocatus eſt, quod hoc menſe ad IIII Idus Quin-
Auguſtus. tiles Iulius procreatus ſit. Auguſtus menſis Sextilis antea uocabatur, donec ho-
nor Auguſto daretur ex ſenatuſconſulto, eò quod ipſe die primo huius menſis
Antonium & Cleopatram ſuperauerit, & imperium populi Romani firmaue-
September. rit. September menſis, October, Nouember & December principalem ſui re-
tinent appellationẽ, ſignificantes nomine quoti ſint à uerno menſe, id eſt Mar-
tio, uel quod imbres in eis immineant. Hæc Romuli fuit annua ordinata dimẽ-
ſio, qui annum X menſium, dierum uero CCC & IIII habendum eſſe con
ſtituit. Mẽſesq; ita diſpoſuit, ut IIII ex hijs, Martius, Maius, Quintilis, Octo-
ber tricenos ſinguli, ſex uero reliqui tricenos haberent dies, qui hodie quinta-
nas habent nonas, cæteri ſeptimanas. Septimanas autem habentibus, ab Idibus
reuertebantur Calendæ ad diem ſeptimũ decimum: uerũ habẽtibus quintanas,
ad octauũ decimũ remeabat initium Calendarum: Sed cum hic numerus neq;
ſolis curſui, neq; rationibus lunæ conueniret, nõnunquam uſuueniebat, ut fri-
gus anni æſtiuis menſibus, & contrà calor hyemalibus proueniret. Quod ubi
contigiſſet, tantum dierum ſine ullo menſis nomine patiebãtur abſumi, quan-
tum ad id anni tempus adduceret, quo cœli habitus inſtanti menſi aptus inue-
niretur. Sed ſecutus Numa ita dies addit, ut in CCCL & IIII dies, quibus XII
lunæ curſus confici credidit, annus extenderetur, atq; hijs L diebus à ſe additis,
adiecit alios VI retractos illis VI menſibus, qui XXX habebant dies, id
eſt, de ſingulis ſingulos, factosq; L & VI dies, in duos nouos menſes parira
Ianuarius tione diuiſit, ac de duobus priorem Ianuarium nuncupauit, primumq; anni eſ-
unde. ſe uoluit, tanquam bicipitis dei menſem, reſpicientem ac proſpicientem tranſ-
D acti anni finem, futuriq; principia. Quidam autumant Ianuarium nuncupatũ
Februarius. ex eo, quod limes & ianua ſit anni: Secundum dicauit Februario, id eſt, Pluto-
ni, qui luſtrationũ potens credebatur: luſtrariq; eo menſe ciuitatẽ neceſſe erat,
quo ſtatuit, ut iura dijs manibus ſoluerentur. Sed hanc luſtrandi conſuetudinẽ
bene mutauit Chriſtiana religio, cum in menſe eodẽ diem ſanctæ Mariæ plebs
uniuerſa cum ſacerdotibus ac miniſtris, hymnis modulatæ uocis per eccleſias,
perq; congrua urbis loca procedit, datosq; à Pontifice cuncti cereos in mani-
bus geſtant ardentes, & augeſcẽte bona cõſuetudine, idipſum in cæteris quoq;
CEREO- eiuſdem beatæ matris, & perpetuæ uirginis feſtiuitatibus agere didicit, nõ utiq;
RVM IN in luſtrationẽ terreſtris imperij quinquennem, ſed in perennem regni cœleſtis
eccleſia origo memoriã: quando iuxta parabolam uirginum prudentiũ, omnes electi lucen-
luſtrationibus tibus bonorũ actuum lampadibus, obuiã ſponſo ac regi ſuo uenientes, mox cũ
debetur. eo ad nuptias ſupernæ ciuitatis intrabunt. Paulo poſt Numa in honorẽ imparis
numeri unum adiecit diem, quẽ Ianuario dedit, ut tam in anno, quàm in menſibus
ſingulis, præter unum Februariũ impar numerus ſeruaretur, quaſi inferis & di-
minutio, & par numerus cõueniret. Cum ergo Romani ex hac diſtributione
Intercalandi Pompilij ad lunæ curſum, ſicut Græci, annum propriũ computarent, neceſſa-
mos à Græcis riò & intercalarem menſem inſtituerunt more Græcorum: Nam & Græci cum
inſtitutus. animaduerterẽt temere ſe CCCLIIII diebus ordinauiſſe annũ, quoniã appare
ret de ſolis curſu, quòd CCCLXV diebus & quadrante Zodiacũ conficit, deeſſe
anno ſuo XI dies & quadrantem, intercalares ſtatuta ratione commentati
ſunt, ita ut octauo quoq; anno XC dies, ex quibus tres menſes tricenorum di-
erũ cõputauerunt, intercalarẽt. Hunc ergo ordinẽ Romanis quoq; imitari pla
cuit, ſed fruſtra: quippe fugit eos diem unum, ſicut ſupra admonuimus, additũ
à ſe ad

A à ſe ad græcum numerum in honorem imparis numeri ea re per octennium conuenire numerus atq; ordo nõ poterat, ſed qui ex inde ſit error genitus, qualiterq; eidẽ ſit ſuccurſum, in præfata Hori et Prætextati diſputatiõe, unde & iſta decerpſimus, q ſcire uult inueniet. Tandẽ Caius Iulius Cæſar imitatus Aegyptios, ad numerum ſolis annum, ſicut hodie ſeruatur inſtituit, X uidelicet dies obſeruationi ueteri ſuperadijciens, ut annum CCCLXV dies, quibus ipſe Zodiacum luſtrat, efficerent. Et ne quadrans deeſſet, ſtatuit ut quarto quoque anno ſacerdotes, qui curabant, menſibus ac diebus unum intercalarent diem, eo ſcilicet menſe ac loco, quo etiam apud ueteres menſis intercalabatur, id eſt, ante quinque ultimos menſis Februarij dies, idq; biſſextum cenſuit nominandũ: Omni enim intercalationi menſis Februarius deputatus eſt, quoniam is ultimus anni erat, quod etiam ipſum ex Græcorũ imitatione faciebant: nam illi ultimo anni ſui menſi ſuperfluos interſerebant dies. Verum una re à Græcis differebant, nam illi confecto ultimo menſe, Romani non confecto Februario, ſed poſt uiceſimũ & tertium diem eius intercalabant, Terminalibus ſcilicet iam peractis, deinde reliquos Februarij menſis dies, qui erant V poſt intercalationem ſubiungebant, credo ueteri religionis ſuæ more, ut Februarium omnimodo Martius ſequeretur.

Februarius deputatus intercalationi.

DE CALENDIS, NONIS, ET IDIBVS. CAP. XIII.

B PRiſcis temporibus Pontifici Minori hæc prouidẽtia delegabatur, ut nouæ lunæ primum obſeruaret aſpectum, uiſumq; Regi ſacrificulo nũtiaret: Itaq; ſacrificio à Rege & Minore Pontifice celebrato, idem Pontifex calata, id eſt, uocata in Capitolium plebe, iuxta Curiam Calabram, quæ caſæ Romuli proxima eſt, quot numero dies à Cal: ad Nonas ſupereſſent pronuntiabat, & quintanas quidem dicto quinquies uerbo καλῶ, ſeptimanas repetito ſepties prædicabat: Verbum autem καλῶ Græcum eſt, id eſt uoco, & hunc diem, qui ex hijs diebus, qui calarentur primus eſſet, placuit Calẽdas uocari, & hinc ipſi Curiæ ad quam uocabantur, Calabræ nomen datum eſt, & Claſſi, quod omnis in eam uocaretur populus: Ideo autem Minor Pontifex numerum dierũ qui ad Nonas ſupereſſent calando prodebat, quod poſt nouam lunam oportebat Nonarum die populares, qui in agris eſſent, confluere in urbem, accepturos cauſas feriarum à Rege ſacrorum, ſciturosq; quid eſſet eo menſe faciũdũ. Vnde quidam hinc Nonas exiſtimãt dictas, quaſi nouæ initium obſeruationis, uel quod ab eo die ſemper ad idus IX dies putarentur. Porrò Idus uocari placuit diem, qui diuidit menſem: Iduare enim Hetruſca lingua diuidere eſt: unde uidua, quaſi ualde idua, id eſt, ualde diuiſa: aut uidua, id eſt, à uiro diuiſa. Nonnullis placet Idus dictas uocabulo græco, à ſpecie, quæ apud illos εἶδος uocatur, quod ea die plenam ſpeciem luna demonſtret. Notandum autem quod in ſcriptura ſacra Calendas cum legimus, nihil aliud quàm nouæ ortum lunæ intelligere debemus, iuxta illud Numerorum: In Calendis autem, id eſt, in menſium exordijs offeretis holocauſta Domino. Quia nimirũ Hebræi, ut ſupra dictum eſt, non alia menſium exordia, quàm Neomenias, id eſt, nouilunia norunt.

Minoris Pontificis officium

Calendæ.

Calabra curia

claßis.

Nonæ.

Idus.

Vidua hetruſcæ originis.

Calendæ in ſcripturis.

C DE MENSIBVS GRAECORVM. CAP. XIIII.

SEd & Græci & Aegyptij, de quibus ſupra diximus, nullam in ſuis menſibus Calendarũ, Nonarum, Iduum diſtinctionem obſeruãt: uerum ab incipiente cuiuſq; menſis exordio uſq; ad terminum eius, creſcente ſimpliciter, & inerrabiliter dierum concurrentium ordine computando perueniunt: Siquidẽ Græci, nam de Aegyptiorum anno & menſibus ſupra diſſeruimus, mutatis ex tempore & correctis prædictarum intercalationum ambagibus, cunctis fixum in XII menſibus anni uertentis ordinauere circulum, quorum pleriq; à Calẽdis Decembribus ſuum inchoantes annum, eodem quo Romani menſes ſuos dierũ numero perſtringũt: nil quidẽ de Romanorum, ut præfati ſumus, Calendis, Nonis, uel Idibus curantes, ſed à primo uſq; ad extremũ diem augeſcente paulatim numero, ſingulũ quenq; mẽſem cõputantes: Vocatur autem apud eos ipſe December, ἀπελλαῖος: Januarius, αὐδυναῖος: Februarius, περίτιος: Martius, δύστρος: Aprilis, ξανθικός: Maius, ἀρτεμίσιος: Iunius, δαίσιος: Iulius, πάνεμος: Auguſtus, λῶος: September, γορπιαῖος: October, ὑπερβερεταῖος: Nouember, δῖος: Quo illos ordine annum obſeruare, uel menſes, & nuper tranſmiſſus ad nos de Roma Computus eorũ, annales oſtendit, & Canones, qui dicunt Apoſtolorũ idẽ antiquioribus literis edocuere, ubi XII dies menſis ὑπερβερεταίου, IIII Iduũ Octob. eſſe memoratur: quo utiq; colligit, utrũq; mẽſem pariter incipe, qui uterq; diẽ XII habere ꝓbat eũdẽ. Quibus etiã liber ſancti patris

Anatholius. Anatholij, quẽ de Paſcha cõpoſuit, aſtipulat, ubi ſcriptũ eſt: Eſt ergo in primo „ anno initium primi menſis, quod eſt X & IX annorum circuli principiũ, D ſecundum Aegyptios quidem menſis Phamenoth XXVI die, ſecundũ Macedones Diſtri menſis XXII: ſecundũ Romanos uero XI Cal. April. Hic eñi uiceſimã ſecundã diem Diſtri menſis æque uiceſimam ſecundam Martij fore commendans, indicat manifeſte, quia ſimul uterq; menſis initium ſumit. Et ne quis dicat, quod Anatholius in hac ſententia non ſcripſerit XI Calendas, ſed VIII Calendas Apriles, conuincet hoc non ita eſſe menſis Aegyptiorum Phamenoth, cuius uiceſima ſexta dies, non VIII Calẽdarum, ſed XI Calendarum Aprilium dies eſt: utrique autem, id eſt, & qui VIII Cal. & qui XI Cal. Apriles, in Anatholio legũt, XXVI diẽ Aegyptij menſis in eadem ſententia habent adnotatam, quæ abſque ulla dubietate in XI Calendas Apriles deuenire probatur, iuxta ꝙd ſuperius eorũ annalẽ deſcribentes ſignauimus.

DE SIGNIS XII MENSIVM. CAP. XV.

SInguli autẽ menſes ſua ſigna, in quibus ſolẽ recipiãt, habent: Aprilis, Arietis: Maius, Tauri: Iunius, Geminorũ: Iulius, Cãcri: Auguſtus, Leonis: Septembe, Virginis: October, Libræ: Nouember, Scorpionis: December, Sagittarij: Ianuarius, Capricorni: Februarius, Aquarij: Martius, Piſcium, ſicut quidam ueterum etiam uerſibus explicauit heroicis.

Reſpicit Apriles Aries Phrixæ Calendas.
Maius Agenorei miratur cornua Tauri.
Iunius æquatos cœlo uidet ire Laconas.
Solſtitio ardentis Cancri fert Iulius aſtrum.
Auguſtum menſem Leo feruidus igne perurit.
Sydere Virgo tuo Bachum September opimat.
Aequat & October ſementis tempore Libram.
Scorpius hybernum præceps iubet ire Nouembrem.

Terminat

A Terminat Arcitenens medio ſua ſigna Decembri.
Principium Iani ſancit tropicus Capricornus.
Menſe Numæ in medio ſolidi ſtat ſydus Aquarij.
Procedunt duplices in Martia tempora Piſces.

Qui quod de uno Decembri ſpecialiter dixit, de cæteris utique generaliter intelligendum ſignauit: quia uidelicet ſingula quæque ſignorum medio ſuo menſe terminentur, à medio priore ſumant exortum. De quorũ poſitione ſtrictim neſcientes cũ inſtruemus, obſecro ſcientibus oneri non ſit. Vndiq; gyrũ cœli rotundiſſimum per lineam Zodiaci circuli, quaſi per zonam quandam ampliſſimæ ſphæræ circundatam, diſtincti ordines gemmarum XII ſeſe inuicem cõtingentium obſident: tantæ ſunt magnitudinis, ut non minore quàm duarum ſpacio horarum, uel oriri, uel occidere, uel de loco poſſint moueri: Singulis tricenæ partes ob tricenos dies, quibus à ſole luſtrantur adſcribuntur, decem ſemis horæ quæ plus ſunt, quia plenam partem XXIIII horarum non reddunt, ſimul computari negliguntur, attamen & ipſæ duodecies circumactæ, ubi dies quinque & quadrantem conſummauerint, iam quãtum ad tricenas partes addiderint patebit, completúsque ſolis annus non CCC ſolum & LX diebus, ſed additis V diebus, & quadrante perficietur. Primum igitur Arietis ſignũ in illa cœli parte, quam in medio Martij menſis ſol tenet, oriri incipit, conſummatur in illa, qua in medio Aprilis ipſe circumfertur, ideoq; in octaua ſua parte iuxta quoſdam, ſed uerius iuxta Aegyptios, qui calculationis præ omnibus gnari ſunt, in quarta ſua parte locum æquinoctij uernalis oſtendit. Secundum B Tauri ab illa cœleſtis circuli parte, qua in medio Aprilis ſol circumfertur, ortus initium faciens, complet in ea, quam ipſe in Maij medio ſeruat. Tertium Geminorum à parte Signiferi, quam ſol in medio Maij. Quartum Cancri, ab ea quã in medio luſtrat Iunij, facit principium ortus, & ideo iuxta quoſdam in octaua ſua parte recipit ſolſtitium. Iuxta uero ſollicitiorem indaginem aliquot partibus prius inde deflexo ad inferiora ſitu Zodiaci, id eſt, ſigniferi circuli, quintum Leonis ſignum à parte qua ſol in medio Iulij, ſextum Virginis, ab ea qua in medio Auguſti, ſeptimum Libræ, ab ea qua in medio Septembri circumagitur, inchoat oriri. Quapropter & in octaua ſua parte iuxta uulgarem opinionẽ, ſed iuxta enucleatiorem ſententiã aliquanto prius locum autumnali præbet æquinoctio, hinc uergente ad brumalem zonam Signifero, octauum Scorpionis ſignum à parte, quam in medio Octobri, nonum Sagittarij, ab ea quam in medio Nouembri, decimum Capricorni, ab ea quam in medio Decembri ſol inhabitat, caput attollit, et ꝓpterea, ut uulgo credit̃, in octaua ſua parte, ut uero Aegyptus mater artiũ docet, aliquot partibus antea brumali ſolſtitio dedicat manſionem. Dein reuerſo ad altiora ſigniferi curſu circuli, undecimum Aquarij ſydus à parte ſolari mediantis Ianuarij, duodecimũ Piſcium ab eadem parte Februarij uerticem erigens, finitur in medio Martij, ubi Aries ſubſequens ortus ſui pandit initium: ſiquidem omnia ſigna, etſi non formæ figura, regionum tamen ſuarum coniunctione, & computandi ſibi ratione cohærent, de quibus Poëta: *Aegyptus artium mater.*

Idcirco certis dimenſum partibus orbem,
Per duodena regit mundi ſol aureus aſtra.

Signifer aũt lacteũ circulũ in Sagittario recipit, et Geminis. Multa hinc dici poterãt, ſed hæc melius à conloquẽte, ꝙ à ſcribente fiunt. Sanè quia de planetarũ quarum

C quantum per ſigniferum circulum meatus eſt, ordine & tempore ſupra memorauimus. Tantum nunc dicamus, quia ſol actis LXV diebus, & VI horis, luna XXIIII diebus, & VIII horis Zodiaci ambitũ luſtrant: ſingula uero ſigna ſol tricenis diebus, & denis horis ac ſemiſſe: Luna autem binis diebus & ſenis horis, ac beſſe unius horæ perlabitur. Si autẽ quæris beſſis quid ſignificet, & in principijs huius opuſculi de calculis diximus, & nũc breuiter repetimus: Tanto minus eſt beſſis ab integra hora, quanto VIII à XII, XX à XXX, X à XV: tertia enim parte ſubtracta, quoties duæ ſolum remanent, ipſæ duæ partes beſſis, ipſa tertia triens nũcupatur. Errant ergo qui lunam tricenis diebus tantum ſpacij cœleſtis, quantum CCCLX ſolem percurrere dicunt, cum manifeſta ueritas prodat, quod & ſupra perſtrinximus, lunam XXVII diebus & tertia diei parte tantum conficere curſum, quantum CCCLXV diebus, & quarta diei parte conſtat conficere ſolem, & quantum ſpacij in uno ſuo menſe lunam, tantum in tredecim ſuis ſolis explere circuitum.

DE LVNAE CVRSV PER SIGNA.
CAP. XVI.

LVna quotidie IIII punctis, ſiue creſcens à ſole longius abit, ſeu decreſcens ſoli uicinior ꝗ̃ pridie fuerat redditur: ſingula autem ſigna X punctos habent, id eſt, duas horas, ſicut & ſuperius admonuimus, V puncti horã faciunt. Et ideo ſi uis ſcire in quo ſigno luna eſt, ſume lunam quam uolueris, ut puta quintã, multiplica per IIII, fiunt XX: partire per decẽ bis deni uies, duobus ergo ſignis quinta luna ſemper à ſole diſtat. Item ſume octauam lunã, multiplica per IIII, fiunt XXXII, partire per decem, ter deni tries, & remanent II: tribus ergo ſignis & duobus punctis, octaua luna ſemper à ſole dirimitur. Duos autem punctos VI partes intellige, id eſt, quantum ſol in Zodiaco VI diebus conficit itineris: punctus ſiquidem habet tres partes, quia ſignum quodq; X punctos, XXX autem habet partes. Item ſume nonam decimam lunam, multiplica per IIII, fiunt LXXVI: partire per decem, ſeptíes deni ſeptais, & remanent VI: ſeptem ergo ſignis & hora una, quod eſt dimidium ſigni ac puncto, id eſt tribus partibus, nonadecima ſemper in itinere quo cœperat à ſole digreſſa eſt. Et ne ſuſpicio tibi forte argumenti fallentis incidat, quære ad diametrum cœli, quod quintamdecimã lunã tenere nemo eſt qui dubitet, multiplica XV per IIII, fiunt LX: partire per decem, ſexies deni ſexais: ſex enim ſignis XII luna ſemper, id eſt, dimidio ſphæræ cœleſtis à ſole diſcernitur, ſiue ante, ſeu retro reſpexeris. Deniq; orbem lunæ quoties pleniſſimus eſt, contra ſolem cernis oppoſitum, humilem uidelicet ſole ſublimi, & ſublimẽ humili: quia nimirum cum ſole æſtiuum tenẽte circulum plena eſt, ipſa te net brumalem cum ſole deuexo in brumalem plena eſt, ipſam ſolſtitiali ſcandere circulo nox longiſſima prodit: At cum iſte equinoctium in plenilunio, tum illa alterum ſeruat, & quot partibus ſol equinoctium, uel ſolſtitium, quod nuperrime luſtrauerat tranſijt, totidem partibus luna plena, uel equinoctium, uel ſolſtitium, quod contrà eſt, patet eſſe tranſgreſſa.

Punctus.

D

A DE LVNAE DISCVRSV SI QVI SIGNA IGNORANT. CAP. XVII.

QVod ſi quis ſignorum neſcius, lunares tamen curſus agnoſcendi cupidus eſt, nouerit & ipſe ſolem quotidie partem unã Zodiaci ſui complere: neq; enim aliud partes Zodiaci, quàm quotidianos ſolis in cœlo debemus ſentire ꝑgreſſus: lunã uero quotidie XIII partes eiuſdẽ Zodiaci cõficere, id eſt, punctos IIII, & unã partem: Et quia illa XIII partes complẽte ſol unã complet, inde fieri, ut ſicut ſupra docuimus, non plus quotidiano progreſſu à ſole, quàm quaternis punctis, hoc eſt, duodenis partibus elongetur. Ponat ergo lunam ubilibet computare uoluerit, utpote in Cal. Ianuarias primam: hæc ubi prima noctem diemq; tranſegerit, illum cœli locum tenet, quem ſol XIII menſis eiuſdem die completo. Vbi ſecunda eſt, multiplica II per IIII, fiunt VIII. Item ut de punctis ad partes peruenias, multiplica VIII per III, fiunt XXIIII. Illam ergo cœli partem tenet luna II, in IIII Nonas Ianuarias, quam ſol XXIIII ab hinc die cõfecto. Vbi tertia eſt, multiplica III per IIII, fiunt XII, partire per decem decies aſſe decus, & remanẽt duo puncti, id eſt, VI partes: illam ergo cœli partem tenet luna III, quam ſol menſe toto & diebus VI poſt tertiũ Nonas Ianuarias exactis, id eſt, VI poſt tertiũ Nonas Februarias die conſũmmato. Vbi quarta eſt, multiplica hæc per IIII, fiunt XVI, partire per decem decies aſſe decus, & remanẽt VI puncti, id eſt, partes X & VIII: Illam igitur cœli partem tenet luna quarta, quam ſol mẽſe expleto ac X & VIII diebus poſt Pridie Nonas Ianuarias. Vbi quinta B eſt, multiplica V per IIII, fiunt XX, partire per decẽ bis deni uies: duobus ergo menſibus expletis adueniet ſol partem cœli, quam luna quinta tenet, id eſt, die Nonarum Martiarum. Vbi octaua eſt VI Idus Ianuarias, multiplica VIII per IIII, fiunt XXXII, partire per decem ter deni tries, & remanẽt duo puncti, id eſt, VI partes cœli, illam partem cœli tenet luna VIII, in VI Iduum Ianuariarum die: quam ſol aditurus eſt poſt tres ab hinc menſes, & dies VI, id eſt, VI die poſt VI Idus Apriles. Vbi XIX eſt XIIII Calendas Februarias, multiplica per IIII, fiunt LXXVI, partire per decem ſepties deni ſeptais, & remanent VI, multiplica hæc per III, fiunt X & VIII. Illam partem cœli circũuolat luna XIX in XIIII Cal. Februarias, quam ſol poſt VII ab hinc menſes ac dies X & VIII, id eſt, XVIII die poſt XIIII Cal. Septẽb. qui eſt VIII Iduũ Septẽb. dies. Et ne ſcrupulus tibi forte argumenti fallẽtis incidat, proba ad diametrũ anni, quod XV tenere lunam rarus qui neſciat, multiplica XV per IIII, fiunt LX: partire per decẽ ſexies deni ſexais: VI eñ menſibus exactis, id eſt, medio circuitus anni cõfecto itinere, ſol ingredieẽ partẽ cœli, qua luna XV circũfertur. Et quia tũc XV Ian. dies eſt, nimirũ illã partẽ ſol XV die Iulij menſis adibit. Et ut ad ſummũ ueniamus, ſume XXX lunũ, quæ tunc fit in Cal. Feb. multiplica per IIII, fiunt CXX, partire per decẽ duodecies deni centuies, illa cœli parte luna XXX currit, quã XII mẽſibus exactis, id eſt, toto anni circulo trãſacto eſt ſol obtẽturus: Ipſa eſt eñ pars eadẽ in qua & nũc cõuerſatus lunã ſuo recipet in coitu. Quæ ut manifeſtiora cuilibet etiã tardioris ingenij reddanẽ, per ſingulas lunæ ætates quantum ea diſtet à ſole diſtinctius adnotare curauimus. Prima ergo luna ubi ſuã ꝑfeceritætatẽ, elõgatur à ſole ſpacio dierũ XII: ſecũda ſpacio dierũ XXIIII: tertia

ſpacio

C ſpacio mēſis unius, & dierū VI: quarta ſpacio mēſis unius, & dierum XVIII:
quinta ſpacio menſiū II: ſexta ſpacio menſiū II, & dierū XII: ſeptima ſpacio
mēſium II, & dierū XXIIII: octaua ſpacio menſium III, & dierum VI:
nona ſpacio menſium III, & dierum XVIII: decima ſpacio menſium IIII:
undecima ſpacio menſium IIII, & dierum XII: duodecima ſpacio menſiū
IIII, & dierum XXIIII: tredecima ſpacio menſium V, & dierum VI:
quartadecima ſpacio menſium V, & dierum XVIII: quindecima ſpacio mē-
ſium VI: decimaſexta ſpacio menſium VI, & dierum XII: decimaſepti-
ma ſpacio menſium VI, & dierum XXIIII: decimaoctaua ſpacio menſium
VII, & dierum VI: decimanona ſpacio menſium VII, & dierum XVIII:
uigeſima ſpacio menſium VIII: uigeſimaprima ſpacio menſiū VIII, & dierū
XII: uigeſimaſecunda ſpacio menſiū VIII, & dierum XXIIII: uigeſima-
tertia ſpacio menſium IX, & dierum VI: uigeſimaquarta ſpacio menſium
IX, & dierum XVIII: uigeſimaquinta ſpacio menſium X: uigeſimaſe-
xta ſpacio menſium X, & dierum XII: uigeſimaſeptima ſpacio men-
ſium X, & dierum XXIIII: uigeſimaoctaua ſpacio menſium XI, & di-
erum VI: uigeſimanona ſpacio menſium XI, & dierum XVIII: triceſi-
ma ſpacio menſium XII.

DE EODEM SI QVI COMPVTARE NON DIDICERINT. CAP. XVIII.

SI quis uero etiam calculādi minus idoneus, lunaris tamen circuitus exiſtit
curioſus, & huic ad capacitatem ingenioli ſui commodamus argumentū,
D quo id quod quærit inueniat: ſiquidē totam annalis circuitus ſeriem, quæ XII
menſibus continetur, alphabetis diſiunximus, ita duntaxat, ut primus & ſecun
dus ordo uicenos & ſeptenos dies, tertius autem uno amplius complectatur: il
lo uidelicet qui de tertio repetitis VIII horis ſuperfluis accreſcit. Et ut diebus
quos ſignare uolebamus literæ ſufficerent, non ſingulis has diebus, ſed alternis
appoſuimus, atq; ideo nō ultra o literam alphabetum tangere opus erat. Præ-
poſuimus eidem operi paginam regularem, quæ X & IX alphabeta huiuſ
modi à diuerſis literis inchoantia, totidem annorum circuli decennouenalis ca
peret, ſimul & menſium ſingulorum ſignorumq; uocabula XII, quæ hoc or
dine diſpoſita eſt, iuxta numerum dierum, quibus luna Zodiacum peruolat,
XXVII lineas habet in longitudine: nominibus ſignorum ante, nominibus ue
ro menſium retro adnotatas, ut qui ſignorum imperitus eſt, ex menſium tamē
notitia poſſit inuenire quod quærit: X uero & IX habet in latitudine lineas,
quæ ordinem decennoualis circuli ſupra adnotato annorum numero præmon
ſtret. Cum igitur anno quolibet diem quemlibet quo in ſigno, uel cuius men-
ſis in partibus lunam habeat, ſcire uolueris, aperto codice nota literam, quæ ei-
dem ſit præpoſita diei, & recurrens ad regularem paginam, in qua literarum eſt
diſtincta congeries, eodēq; ſtatim anno ex titulo frontis inuento, illā quā quæ-
rebas literam eiuſdem diei inuenies, atq; ante ac retro inſpiciens, quod ſignum
quemúe menſem è regione habeat adnotabis. Ponamus aliquod quod ad cæte
ra, lector, cōualeſcat exemplū: Quæris, ubi ſit luna, uerbi gratia: In Cal. Apri-
lis anno VI circuli decennouenalis: aperi codicem, quære diem Calendarum
memoratarum, inuenies e literam præſcriptam, recurre ad paginam regularē,
uidebis annum VI, perſpecto eius alphabeto e literā reperies, circumfer ocu-
los ad

A los ad latera, hinc geminorum extrema, illinc Iunij menſis initia deprehendes eſſe notata. Et ſiue eruditus, ſiue ſimplex es lector, palàm te quod cupiebas inueſtigaſſe lætaberis. Inſuper & toto illo anno quibuſcunq; diebus e literã uideris adſcriptam, ſiue creſcentem, ſeu decreſcentem, in ijſdem cœli partibus lunam noueris eſſe conuerſatam: Non enim hoc argumento in detrimento an cremẽto ſuæ lucis in aduerſo, an in coitu ſolis ſit poſita luna requiris, ſed & ſi hoc ſcire deſideras, aderit argumentũ uetuſta Aegyptiorũ obſeruatione traditũ.

QVOTA SIT LVNA IN CALENDAS QVASQVE. CAP. XIX.

PRimo decennouenalis circuli anno, in quo nullæ ſunt Epactæ, in Calendas Ianuarias IX eſt luna, in Calendas Februarias X, in Calendas Martias IX, in Calendas Apriles X, in Calendas Maias XI, In Calendas Iunias XII, in Calendas Iulias XIII, in Calendas Auguſtas XIIII, in Calendas Septembres XVI, in Calendas Octobres XVI, in Calendas Nouẽbres XVIII, in Calendas Decembres XVIII. Hos tibi numeros pro regularibus ſingulorum menſium ſume, quibus annuas addens Epactas, luna quota ſit per Calendas quaſq; ſine errore reperies. Si enim uis ſcire quota ſit luna in Calendas Ianuarias anno ſecundo circuli decennouenalis, tene IX regulares, adde Epactas XI, fiunt XX, uiceſima eſt luna. Si uis ſcire quota eſt luna in Calẽdas Iunias anno tertio, tene regulares X, adde Epactas anni illius XXI, fiunt XXXI, tolle XXX remanet I, quarta eſt luna in Calendas memoratas. Quod ſi quis obiecerit uel huius, uel præcedentis argumenti alicubi ordi-

B nem uacillare, doceat ipſe in huiuſmodi quæſtionibus indagandis ueracius & compendioſius argumentum, & nos libenter gratanterq; accipiemus. Hoc autem præcedens quod commemorauimus argumentum, & nonnullis ad tranſcribendum iam dedimus, & in principijs huius noſtri opuſculi præfigendum eſſe cenſemus. Porò præſens argumentum quod de luna Calendarum quærenda poſuimus, hoc tantum loco commemoraſſe & docuiſſe ſufficiat: Nam cognita quota ſit in Calendas luna, facile etiam cæteris cuiuſq; menſis diebus qua ſit ætate cantato ipſo menſe, & concurrentibus digitis apparebit. Sunt autẽ anni tres circuli decennouenalis, in quibus idem argumentum ſtabilitatẽ ſui tenoris conſeruare nequeat: octauus uidelicet, undecimus, & nonuſdecimus, cuius cauſam nutandi uaria facit ac diſperſa per annum emboliſmorum inſertio. Siquidem anno octauo luna Calendarum Maiarum iuxta rationem quidem argumenti XXVIII computatur, ſed propter emboliſmum, qui in Martio menſe inſeritur, XXVII probatur exiſtere. Item in Calẽdas Iulias iuxta argumentum XXX fieri potuit luna, ſed propter adiectionem diei, quem ſuperfluitas emboliſmi attulerat, fit XXIX. Item anno X, quia luna emboliſmi pridie Nonas Decembres accenditur, facit lunam in Calendas Martias uigeſimã eſſe & octauã: cum hanc ratio argumenti XXIX tunc exiſtere doceat. Itẽ anno XIX quia luna emboliſmi tertio die Nonarum Martiarum incipit, cogit lunã in Calendas Maias XVIII computari, cum XXIX ſecundum argumenti calculationem canatur: quo etiam anno ratio ſaltus lunaris, de quo in ſequentibus dicemus, fidem eiuſdem argumenti impugnat: Si enim ipſum argumentũ iuxta Aegyptios à Septembri menſe, ubi principium eſt anni eorum, inchoaueris, neceſſe eſt ut luna Iulij menſis eo anno XXIX dies ut nunquam aliàs habeat, uno uidelicet ratione ſaltus amiſſo, & ob id luna Calendarum Auguſta-

Eam partem quæ ad nos temporum iniuria imperfecta peruenit calci libri adiecimus.

C rum tertia reddatur, quæ iuxta argumenti regulam ſecunda computabatur. Si uero, iuxta hoc quod nos ſupra docuimus, à Ianuario principium argumẽti ſu mere mauis, eodem ordine luna in Calendas Decembres VII incurrit, quæ iuxta argumentum ſexta fieri debuiſſe putabatur: quia nimirum luna Nouembris menſis unam amittit diem, & pro XXX conſuetis XXIX ſolum diebus cogitur eſſe contenta. Quæ profecto omnia melius colloquẽdo, quàm ſcribendo docentur. Non autem tranſitorie commemorandum, quod hoc argumentum à Septembri quidam incipiunt, ponentes eidem Septembri regulares V, Octobri V, Nouembri VII, Decembri VII, & cætera ut ſupra nos poſuimus: Quod ob autoritatem Aegyptiorum rationabiliter prorſus agunt, ut à quibus origo computandi ſumpta eſt, horum quoque in computando anni principium imitentur. Verum alijs aptius multo & expeditius uidetur, ut computatio omnis, quantum non neceſſitas rationis obſiſtat, à principio anni ſui etiam apud Romanos incipiat, & uſque ad terminum anni rato atque intemerato ordine procurrat.

QVAE SIT FERIA IN CALENDIS. CAP. XX.

SImile autem huic tradunt argumentum ad inueniendam diem Calendarũ promptiſſimum, ita duntaxat, ut alijs utens regularibus, quod in hoc per Epactas facis, in illo facies per concurrentes ſeptem dies. Habet ergo regulares Ianuarius III, Februarius V, Martius V, Aprilis I, Maius III, Iunius VI, Iulius I, Auguſtus IIII, September VII, October II, Nouember V, December VII: Qui uidelicet regulares hoc ſpecialiter indicãt, quota ſit feria per Calendas, eo anno quo ſeptem concurrentes adſcripti ſunt dies: cæteris uero annis addes concurrentes quotquot in præſenti fuerint adnotati ad regulares menſium ſingulorũ, & ita diem Calendarũ ſine errore ſemper inuenies: Hoc tantum memor eſto, ut cum imminente anno biſſextili unus cõcurrentium intermittendus eſt dies, eo tamen numero quem intermiſſurus es, in Ianuario Februarioq; utaris: ac in Calendis primũ Martijs per illum qui circulo continetur ſolis computare incipias. Cum ergo diem Calendarum, uerbi gratia, Ianuariarum quærere uis, dicis Ianuarius II, adde concurrentes ſeptimanæ dies, qui fuerunt anno quo computas, utpote III, fiunt V, quinta feria intrant Calendæ Ianuariæ. Item anno qui ſex habet concurrentes, ſume V regulares menſis Martij, adde concurrentes VI, fiunt XI, tolle VII remanent IIII, quarta feria ſunt Calendæ Martiæ.

D

ARGVMENTVM DE QVALIBET LVNA VEL FERIA: CAP. XXI.

EST etiam uetus argumentum, non modo de Calendarũ, uerum & de quorumlibet inter Calendas dierum luna uel feria dinoſcenda repertum, aliquanto quidem grauius ad diſcendum, ſed maiorum tamen nobis autoritate contraditum, atque ideo minoribus noſtra æque ſolertia tradendum. Si ergo uis ſcire, hoc uel illo die quota ſit luna, computa dies à principio menſis Ianuarij uſque in diem de quo inquiris: & cum ſcieris, adde ætatem lunæ quæ fuit in Calendis Ianuarijs, partire omnia per LIX, & ſi amplius XXX remanſerint, tolle XXX, & quod ſupereſt ipſa eſt luna diei quam quæris. Item ſi uis ſcire

A ſcire hoc uel illo die quota ſit feria, computa dies à Calendis Ianuarijs uſque in diem de quo inquiris: & cum noueris, adde feriam quæ fuit die Calendarum Ianuariarum: & ſi biſſextilis annus eſt, etiam biſſexti diem poſtquam tranſierit augmentare memento: partire omnia per ſeptem, & quod remanet diem tibi ſeptimanæ quæ ſit ubicunque quæris oſtendet. Quod ita ſolum ſine labore currit argumentum, ſi numerum menſium ſingulorum per Calendas, Nonas & Idus memoriter decantare conſueſcas. Ianuarius in Calendas I, in Nonas V, in Idus XIII. Februarius in Calendas XXXII, in Nonas XXXVI, in Idus XLIIII. Martius in Calendas LX, in Nonas LXVI, in Idus LXXIIII. Aprilis in Calendas XCI, in Nonas XCV, in Idus CIII. Maius in Calendas CXXI, in Nonas CXXVII, in Idus CXXXV. Iunius in Calendas CLII, in Nonas CLVI, in Idus CLXIIII. Iulius in Calendas CLXXXII, in Nonas CLXXXVIII, in Idus CXCVI. Auguſtus in Calendas CCXIII, in Nonas CCXVII, in Idus CCXXV. September in Calendas CCXLIIII, In Nonas CCXLVIII, in Idus CCLVI. October in Calendas CCLXXIIII, in Nonas CCLXXX, in Idus CCLXXXVIII. Nouember in Calendas CCCV, in Nonas CCCCIIII, in Idus CCCXVII. December in Calendas CCCXXXV, in Nonas CCCXXXIX, in Idus CCCXLVII. Si ergo ſcire uis, uerbi gratia, anno quo per Calendas Ianuarias nona eſt luna, quota ſit luna in Calendas Maias, dicito, Maias in Calendas CXXI, tolle Calendas remanent CXX, adde IX, fiunt CXXIX: partire per LIX, quinquagies nouies bini centum

B decus octos: tolle CXVIII, remanent XI: undecima eſt luna in Calendas Maias. Si uis ſcire quota eſt luna in XV Calendas Iunias, dicito, Iunius in Calendas CLII, tolle XV Calendas Iulias, remanent CXXXVII, adde IX, fiunt CXLVI: partire per LIX quinquagies nouies bini cendecus octos, tolle CXVIII, remanent XXVIII, uiceſima octaua eſt luna in XV Calendas Iunias. Si uis ſcire quota eſt luna VII Idus Decembres, dicito, December in Idus CCCXLVII, tolle VII Idus, remanent CCCXL, adde IX, fiunt CCXLIX: partire per LIX, quinquagies nouies quini CCXCV, tolle CCXV, remanent LIIII, tolle XXX, remanent XXIIII, uiceſima quarta eſt luna die memorato. Iuuat huiuſce argumenti uſum, ſi calculator ultima quinquageſimæ nonæ partis diligentius memoriæ commendat: quinquagies nouies ſeni CCCLIIII, quinquagies nouies quini CCXCV, quinquagies nouies quaterni CCXXXVI, quinquagies nouies terni CLXXVII, quinquagies nouies bini CXVIII, quinquies nouies aſſis LIX. Eodem ordine diem ſeptimanæ quocunque uolueris tempore adiuncto Calendarum Iuniarum die requiris. Si enim uis ſcire, uerbi gratia, anno quo Calendæ Ianuariæ quinta feria celebrantur, octauo Calendarum Octobrium die quota feria ſit dicito: October in Calendas CCLXXIIII, tolle VIII Calendas Octobres, remanent CCLXVI, adde quintam feriam quæ fuit in Calendis Ianuarijs, fiunt CCLXXI: partire per VII, ſepties triceni ducenti decus, ſepties octoni quinquagies ſexis, remanent V, quinta eſt feria octauo Calendas Octobres.

C DE AETATE LVNAE SI QVIS COMPVTARE NON POTEST. CAP. XXII.

QVod ſi adeo quis deſes uel hebes eſt, ut abſque omni labore computandi lunæ curſum ſcire uoluerit, innitatur alphabetis quæ in annali uidet libello iuxta curſum diſtincta lunarem, ubi duos lunæ circuitus, id eſt, quinquagenos & nouenos dies terna tenent alphabeta: & quamcunq; literam luna in hac ætate ſemel habet, eandem per totum annum ſimili modo notatam in eadem ſemper ætate habere non deſinit: niſi forte, quod tamen raro accidit, embolíſmorum hæc ratio immutet: Verbi gratia, anno tertio cycli decennouenalis, luna quæ XXX dies habitura eſt, ſemper ab a nudo incipit, ſecunda eſt in b, tertia in c, ſimiliter nudis, id eſt, nullo puncto adnotatis: & ſic ex ordine ſuā litera quæque ſeruat ætatem lunæ. Item luna, quæ undetriginta dies habitura eſt, ab l ſubnotato incipiēs, ſecunda ſemper in m, tertia in n, ſimili figura notatis: Et ſic ex ordine recurrens luna ſuam cuique literæ reſtituit ætatem. Diſcernendi enim gratia primum de ternis alphabetum nudis utrinq; literis, ſecundum ſubnotatis, tertium ſupernotatis determinandum prouidit antiquitas.

QVOT HORIS LVNA LVCEAT. CAP. XXIII.

D TRadunt quoque argumentum ueteres, quo luna cuiuſcunque ætatis quot horis luceat exploretur: Quia enim prima luna, inquiunt, IIII punctos lucet, adijcitur hic numerus à ſecunda luna quotidie uſque ad plenilunium, detrahiturq; dehinc paribus ſpacijs in diminutionem. Et ideo ſi noſſe uis luna ſecunda quot horas luceat, multiplica per IIII duo, fiunt VIII: partire per V, quia quinque puncti horam faciunt, quinquies aſſe quinquis, & remanent III: horam ergo & tres punctos lucet luna ſecunda. Item multiplica III per IIII, fiunt XII: partire per V, quinquies bini decus, & remanent duo: duas horas, & totidem punctos tertia luna lucet. Item ubi ad decimam lunam perueneris, multiplica per IIII, fiunt XL: partire per quintam partem, quinquies octoni quadrais: octo horas lucet decima luna. Et ne argumentum dubium fore arbitreris, tene XV, inquiunt, & ubi pernox luna candet exquire, multiplica per IIII, fiunt LX: partire per V, quinquies duodeni ſexais XII horas, id eſt noctem integram decima quinta luna perluſtrat. Item ſi noſſe uis ſextam decimam, & ſeptimam decimam, & cæteras deinceps, quot horis luceat luna recole, per ſingulas quanto minus ſint à XXX, & inde computandi crepidinem ſtrue. Verbi gratia: Si noſſe uis uiceſima quinta quam diu luceat luna, dicito: quanto minus à XXX patebit, quia V multiplica per IIII, quater quini uies: partire per V, quinquies quaterni uies, quatuor ergo horis ſplendet uiceſima quinta, quomodo & quinta luna. Et quidem hoc argumentum tempore æquinoctiali legitima fixum ſtatione perlabitur: uerum longiſſimis in bruma noctibus, uel item æſtate breuiſſimis, quarum alias XII horarum ſpacium longe tranſcendere, alias nequaquam ad hoc pertingere poſſe conſtat: qua ratione lunam XII horas lucere credamus; niſi forte putamus non æquinoctiales horas intelligendas, ſed

A das, ſed ſingulas quaſque noctes pro ſua menſura longitudinis, aut breuitatis in XII particulas, quas horas uocitemus æqua diſtributione findendas.

QVANDO VEL QVARE LVNA VEL PRONA, VEL SVPINA, VEL VIDEATVR ERECTA. CAP. XXIIII.

SVnt qui auras explorare conati, dicant lunam nouam quoties ſupino cornu utroq; uideatur, tempeſtuoſum menſem: quoties erecto uno, ſerenum portẽdere. Quod longe aliter eſſe naturalis ratio prodit. Quid enim? nunquid credibile eſt lunæ ſtatum, qui fixus in æthere permanet, pro ſubiacentium mutatione flabrorum, uel nubium poſſe aliorſum quàm fuerat conuerti, & eam quaſi futuræ metu tempeſtatis aliquanto altius cornu, quàm naturæ ordo poſcebat attollere? Maxime cum non omnibus in terris idem fluctuantium poſſit exiſtere flatus aurarum: lunæ autem ſtatus idem, eademq; ſit pro uariante ſolis digreſſu conuerſio. Dicunt enim eam, ſicut & beatus AVGVSTINVS in expoſitione Pſalmi decimi docet, non habere lumen proprium, ſed à ſole inluſtrari. Sed quando cum illo eſt, eam partem ad nos habere, qua non illuſtratur, & ideo nihil in ea lucis uideri: cum autem incipit ab illo recedere, illuſtrari ab ea etiam parte, quam habet ad terram, & neceſſariò incipere à corni-
B bus, donec fiat quindecima contra ſolem: Tunc enim ſole occidente oritur, ut quiſquis occidentem ſolem obſeruauerit, cum eum cœperit non uidere, conuerſus ad orientem lunam ſurgere uideat, atque inde ex alia parte, cum ei cœperit propinquare, illam partem ad nos conuertere, qua non illuſtratur, donec ad cornua redeat, atque inde omnino non appareat: Quia tunc illa pars quæ illuſtratur, ſurſum eſt ad cœlum, ad terram autem illa, quam radiare ſol non poteſt. Cum ergo die creſcente ſol à meridianis plagis ad boreales paulatim partes aſcenderit, neceſſe eſt luna, quæ eo tempore nata eſt, ocyori tranſitu ſolem ad borealia ſigna præcurrat: Atque ideo cum noua poſt occaſum ſolis uidetur, quæ ad ſeptentrionem ſolaris occaſus occaſura eſt, nimirum non iuxta, ſed ſupra ſolem ſita eſt, quo inferiora eius illuſtrante, æqualia penè cornua protendere, & inſtar nauis ſupina ire uidetur. At reuerſo poſt ſolſtitium æſtiuum ad inferiora & auſtralia curſu ſolis, luna quoque illis nata menſibus, ad inferiora curſum tendat neceſſe eſt: Vnde fit, ut quæ ad auſtralem partem ſolis, qui occiderat occaſura eſt, abſque ulla dubietate cum primo poſt occaſum ſolis apparet, non iam ſupra illum, ſed iuxta illum ad meridiem poſita uidetur. Atque ideo aquilonalia eius latera ſole aſpectante cernitur erecta progredi: ſemper enim luna auerſis à ſole cornibus, rotundam ſui partem pandit ad illum, cuius rationis ordine agitur, ut quo dies longior, eò ſit noua luna excelſior: & quò breuior atque ad meridiem decliuior eſt dies, eò deiectior noua luna cernatur. Et inde uulgi creuit opinio, lunam cum ſupina & celſior incedit, turbines tempeſtatũ; cum uero erecta, & in auſtros deiectior, tranquillitatem deſi-

C gnare, quia is nimirum ſtatus eſt anni uertentis, ut ſex menſibus, quibus decreſcit dies, multo clementior fit aëris motus, quàm reliquis ſex. Eadem ratio eſt etiam lunæ decreſcentis, quare matutino in exortu nunc erecta, nunc ſupina appareat, eadem cur interdiu ſæpe prona procedat: nimirum ſolis eam radijs ſuperiore ex loco tangentibus. Non ergo lunæ conuerſio, quæ naturalis eſt & fixa, poteſt futuri menſis portendere ſtatum. Sed qui curioſi ſunt, huiuſmodi rerum coloris, uel eius, uel ſolis, uel cœli ipſius, aut ſtellarum, ſiue nubium mutatione, uel alijs quibuslibet indicijs ſæpe ſtatum aëris, qui ſit futurus explorant. Denique lunam quartam, ſi pura fuerit, neque obtuſis cornibus, dare reliquis diebus uſque ad exactum menſem indicium ſerenitatis exiſtimant, & cætera talia.

QVA RATIONE LVNA CVM SIT SITV INFERIOR, SVPERIOR SOLE ALIQVOTIES VIDEATVR. CAP. XXV.

D NEc mirari opus eſt, cum lunam per auſtralia ſigna currentem, multo inferius ac uicinius terræ quàm ſolem, cum iiſdem moratur in partibus, circuire uiderimus: quia uidelicet multo inferius non ſolum Soli, ſed & Veneri, ac Mercurio, quæ infimæ ſtellarum ſunt, luna in confinio aëris huius turbulenti, & puri decurrit ætheris. Denique multi Philoſophorum ſolem abeſſe à luna undeuiginti partes, quantas lunam ipſam à terra prodiderunt. PYTHAGORAS uero uir ſagacis animi, à terra ad lunã CXXVI milia ſtadiorum eſſe collegit, ad ſolem ab ea duplum, inde ad duodecim ſigna triplicatum. Sed merito quærere ac mirari ſollicitus quiſque poteſt, quare luna in ſolſtitiali circulo decurrens, tanto altior æſtiuo ſole currere, quãto breuiores uideat facere umbras. Vnde paucis intimãdum eſt, quod hunc lunæ progreſſum ultra ſolem in utraque cœli plaga, & auſtrali uidelicet & ſeptentrionali, Signiferi gignat latitudo. Porrò in auſtrali ipſa quoq; lunæ eiuſdem deiectio iuuet: ſiquidẽ Signifer idem CCC quidem LXV partibus & quadrante per cœli ambitum longus, ſed XII eſt partibus latus: Harum duas tantum medias ſol, luna omnes peruagari conſueuit: quæ cum auſtrales illius deuenit in locos, aliquanto humilior hyberno ſole apparet, non ſolum quia uicinior eſt terræ, ſed etiam quia quinque ferè partibus aliquoties, ſiue etiam ſex ſolaris curſus terminos in meridiem tranſijt, & quanto amplius interiora auſtri penetrat, tanto deiectior noſtris, qui eam ab aquilone ſpeculamur paret obtutibus. Ac cum ſolſtitiali graditur in circulo, aliquanto ſæpe elatior ſole uidetur æſtiuo: quia cũ propinquior ſit terræ quàm ſol, quinque etiam, uel ſex partibus aliquando ſolis terminos ad aquilonem tranſcendit, & idcirco noſtris obtutibus, qui in terra poſiti utrunque ſydus de

Terra quantũ diſtet à ſole & luna.

A dus de inferioribus aſpectamus, tanto eminentior cœli culmina petere uidetur, quanto magis boreales ſeſe recipit in partes. Quod hoc probabitur exemplo: Intrabis noctu in aliquam domum prægrandem, certe eccleſiam longitudine, latitudine, & altitudine præſtantem, & innumera lucernarum ardentium copia, pro illius cuius natalis eſt martyris honore repletam: inter quas duæ maximæ ac mirandi operis pharis ſuis quæque ſuſpenſæ ad laqueariacatenis, ſed quæ tibi ex hijs intranti uicinior, ipſa quoque eſt ſubiacenti pauimento uicinior, tanta autem uaſtitas domus, tanta eſt longe diſtantium celſitudo pharorũ, ut magis nocturno uiſu lucem comasq; flammarum, quàm ipſa ignium ualeas uaſa dinoſcere: nimirum ubi pharis adpropinquare incipiens, recto intuitu oculos ad pharos, & per pharos ad contrapoſita laqueariorũ uel parietis loca ſuſtuleris, illa tibi altior, quæ uicinior eſt pharus apparebit: & quãto acceſſeris, tanto tibi quæ ſubmerſior eſt uidebitur eſſe ſuſpenſior, donec perſpecta certius ueritate, cuncta ut ſunt poſita cognoſcas. Ita ergo & nos infra duo magna cœli luminaria ſiti, quia utrunque habemus ad meridiem, quo hoc quod inferius eſt in ſeptentrionem ſe ſubrigendo magis magisq; nobis adpropiat, eò nobis oculos ad illa & per illa dirigentibus, ad cœlum uidetur eſſe illo ſublimius, quo deiectius incedere manifeſta ratione patebit.

DE MAGNITVDINE, VEL DEFECTV SOLIS ET LVNAE.

B

CAP. XXVI.

DE magnitudine, uel defectu ſolis, ſiue lunæ Plinius Secundus in opere pulcherrimo Naturalis hiſtoriæ ita deſcribit: Manifeſtum eſt ſolem interuentu lunæ occultari, lunãq; terræ obiectu, ac uices reddi, eoſdẽ ſolis radios luna interpoſitu ſuo auferente terræ, terraq; lunæ. Hac ſubeunte repentinas obduci tenebras, rurſumq; illius umbra ſydus hebetari: Neque enim aliud eſſe noctem, quàm terræ umbram. Stati autem, atque non menſtrui ſunt utriq; defectus, propter obliquitatẽ Signiferi, lunæq; multiuagos, ut dictũ eſt, flexus, non ſemper in ſcrupulis partium congruẽte ſyderum motu. Hæc ratio mortales animos ſubducit in cœlum, ac uelut inde contemplantibus, trium maximarum rerum naturæ partium magnitudinem detegit: Non poſſet quippe totus ſol adimi terris intercedente luna, ſi terra maior eſſet quàm luna. Certior ex utroq; uaſtitas ſolis aperitur, non ſit ut neceſſe amplitudinem eius oculorum argumentis, atque coniectura animi ſcrutari immenſum eſſe, qui arborum in limitibus porrectarum in quodlibet paſſuum milia umbras paribus iaciat interuallis, tãquam toto ſpacio medius. Et paulo poſt: Certum eſt, inquit, ſolis defectũ, non niſi nouiſſima, primáue fieri luna, quod uocant coitũ, lunæ autem nõ niſi plena ſemperq; citrà quàm proxime fuerit: Omnibus autem annis fieri Coitus lunæ.

C utriuſque ſyderis defectus, ſtatutis diebus horiſq; ſub terra: nec tamen cum ſuperne fiant ubique cerni, aliquando propter nebulam, ſæpius globo terræ obſtante conuexitatibus mundi intra ducētos annos HIPPARCHI ſagacitate compertum eſt. Sed ne gentilis tantum uiri dictis uideamur conſummare capitulum, etiam eccleſiæ doctores quid de hoc ſenſerint quæramus.

Beatus HIERONYMVS interpretans Euangelij ſententiam, qua di-
» ctum eſt in Domini paſſione tenebras factas ſuper terram: Qui ſcripſerunt,
» inquit, contra Euangelia, ſuſpicantur deliquium ſolis, quod ueris æſtatisq;
» temporibus accidere ſolet, diſcipulos Chriſti ob imperitiam ſuper reſurrecti-
» one Domini interpretatos, cum defectus ſolis nunquam niſi ortu lunæ fieri
» ſoleat: Nulli autem dubium eſt, Paſchæ tempore lunam fuiſſe pleniſſimam.

DE EFFECTIVA LVNAE POTENTIA. CAP. XXVII.

DE effectiua lunæ potentia beatus antiſtes AMBROSIVS in li-
» bro quarto Hexameron ita commemorat: Similia de lunæ ratione con
» uenīūt, quæ de conſorte eius ac fratre memorauimus: Siquidē in id ſe induit mi
» niſteriū in quod & frater, ut illuminet tenebras, foueat ſemin a, augeat fructus.
» Habet etiam pleraque à fratre diſtincta, ut quem tota die calor humorem ter-
D ræ ſiccauerit, eundem exiguæ noctis tempore ros reponat: Nam & ipſa luna
» larga roris adſeritur. Denique cum ſerenior nox eſt, & luna pernox, tunc largi-
» or ros fertur arua perfundere, & plerique ſub aēre quieſcentes, quo magis ſub
» lumine fuiſſent lunæ, eò plus humoris ſe capite collegiſſe ſenſerunt. Vnde
Can.5. » & in Canticis dicit Chriſtus ad eccleſiam: Quoniam caput meum repletum
» eſt rore, & crines mei guttis noctis. Tum deinde minuitur & augetur, ut
» minor ſit cum reſurgit noua, & cum ſit imminuta cumuletur. In quo gran-
» de myſterium eſt: Nam & defectui eius compatiuntur elementa, & pro-
» ceſſu eius quæ fuerint exinanita cumulantur, ut animantium cerebra mariti-
» morum humida: Siquidem pleniores Oſtreæ reperiri ferantur, multaq; alia,
» cum globus lunaris adoleſcit. De arborum quoque internis idem allegant,
» qui hoc uſu proprio compererunt. Hæc beati Ambroſij uerba etiam archi-
tectorum omnium ars, & quotidianus uſus adfirmat, qui obſeruandum præcipue docent, ut à quintadecima luna uſque ad uiceſimam & ſecundam arbores præcidantur, ex quibus uel liburnæ texendæ, uel publica quæque ſunt opera facienda: Hijs enim octo diebus cæſa materies immunis ſeruatur à carie, reliquis autem diebus præciſa, etiam in eodem anno, interna uermium labe exeſa in puluerem uertitur. Qui hoc quoque obſeruant, ut poſt ſolſtitium æſtiuum, id eſt poſt menſem Iulium, & Auguſtum, uſque ad Calen-
Plin. lib.37. cap.10. das Ianuarias materias cædant: Hijs nanque menſibus areſcente humore, ſicciora, & ideo fortiora ſunt ligna. Sed & lapis Selenites in Perſide potentiæ

lunaris

A Lunaris effectum mirifice demonſtrat, qui lunæ continens imaginem, fulgore candido niueóque translucet, atque iuxta curſum aſtri ipſius uel augeri diebus ſingulis perhibetur, uel minui. Hijs conſentanea Baſilius Cæſareæ Cappadociæ reuerendiſſimus Antiſtes in ſexto Hexameron libro ſcribit, dicens: Opinor autem quod & animalibus creandis, cæterisq́; omnibus quæ terra producit non parua confertur ex lunæ mutatione formatio: modo autem laxiora eorum corpora uidentur & uacua, cum ſeneſcit: modo integra & repleta, cum creſcit: quoniam humorem quendam cum calore permixtum interius hijs latenter infundit: Quod ita eſſe demonſtrant hij, qui ſub dio dormientes lucente luna, poſtquam ſurrexerint inueniunt capita ſua largiſſimo rore madentia. Sed & recentes carnes ſi ſub luna iacuerint, fluida mox putredine corrumpuntur. Idemq́; ſignificat pecorinum cerebrum, uel etiam uiſcera marinorum animalium, quæ ſunt humectiora, nec non arborum medullæ. Et paulo poſt: Sed aëris motus ijſdem ipſis commutationibus continetur, ſicut lunæ nouitas atteſtatur, quæ ex longa plerunque ſerenitate ſubito nubium glomerationes & perturbationes exuſcitat. Euriporum quoque meatus refluus hoc indicat, uel etiam reciprocatio Syrtium, quæ uicinæ habentur oceano, quas pro lunæ ſchematibus concitari locorum accolæ prodiderunt: Euripi etiam in utraque parte ſoliti ſunt propria leniter fluenta conuertere reliquo omni tempore, cum uero luna naſcitur, nullo modo poſſunt quieſcere, ſed uehementi feruore ſemper exæſtuant, donec luna rurſus appareat, ſedationem commotis turbinibus allatura. *Euripus.*

B

DE CONCORDIA MARIS ET LVNAE. CAP. XXVIII.

MAxime autem præ omnibus admiranda tanta oceani cum lunæ curſu ſocietas, qui ad omnem eius ortum, omnemq́; occaſum ipſe quoque commiſſo ſui feruoris, quod Græci ῥεῦμα uocant, impetu litora late contegat, eodemq́; reuocato detegat, ac dulces fluminum occurſus ſalſis abunde commiſceat ſimul & accumulet undis: Nec mora prætereūte luna recedens & ipſe, natiuæ has dulcedini menſuræq́; relinquat, tanquam lunæ quibuſdam aſpirationibus inuitus protrahatur, & iterum eiuſdem ui ceſſante in menſuram propriam refundatur: Sicut enim luna, iuxta quod & ſupra docuimus, IIII punctorum ſpacio quotidie tardius oriri, tardius occidere quàm pridie orta eſt uel occiderat ſolet, ita etiam maris æſtus uterque, ſiue diurnus ſit, ſiue nocturnus, ſeu matutinus, ſiue ueſpertinus eiuſdem penè temporis interuallo tardius quotidie uenire, tardius redire non deſinit. Punctus autem quinta pars horæ eſt, quinque enim puncti horam faciūt. Vnde fit, ut quia luna in duobus ſuis menſibus, id eſt, diebus LIX, quinquagies & ſepties terræ orbem circuit, æſtus oceani per tempus idem geminato hoc numero, ideſt, CXIIII uicibus exundet ad ſuperiora, & tot æque uicibus ſuum relabatur in alueum: quia luna in XXIX diebus uicies octies terræ ambitum luſtrat: & in XII horis, quæ ad naturalis uſque menſis plenitudinem ſuperſunt, dimidium terræ circuit orbem: ut quæ, uerbi gratia, præterito menſe ſuper terram meridie, nunc media nocte ſub terra ſolem accendenda conſequatur, per tantundem temporis geminatis æſtus ſui uicibus, quinquagies ſepties *Punctus.* Maria alta tumeſcunt,

Obicibus

C Obicibus ruptis, rurſusq́ in ſeipſa reſidunt.

Quia luna in dimidio mēſis ſpacio, hoc eſt, in XV noctibus ac diebus quater decies terrā circumlabitur, inſuper & dimidiū terræ ſemel. Vnde fit ut orientem plena ueſpere teneat, quæ pridem noua ueſpere occidentem tenuerat. Mare per id temporis uicies nouies adfluit ſimul & remeat: & ſicut luna per dies XV, ut diximus, naturali curſus ſui tarditate de occidente in orientem ueſpertina refunditur: & quæ matutina hodie orientēm tenebat, poſt dies XV matutina in occidente uidebitur, ita etiam æſtus oceani nunc ueſpertinus poſt dies XV fit matutinus, ac contrà matutinus, quotidiano detractus impedimētoueſpertinus adſurgit. Et quoniam luna per annum, id eſt menſes XII, ſuos qui ſunt dies CCCLIIII, duodecim uicibus minus, hoc eſt, trecenties quadragies & bis terræ ambit orbē, æſtus oceani tempor eodem DCLXXXIIII uicibus & ipſe terras adluit ac reſilit. Imitatur autem lunæ curſum mare non ſolum communi acceſſu & receſſu, ſed etiam quodam ſui ſtatus profectu defectuq́ perenni, ita ut non tardior ſolum quàm pridie, uerum etiam maior minórue quotidie redeat æſtus, & creſcentes quidem Malinas, decreſcentes autem placuit appellare Ledones: qui alternante per ſeptenos octonóſue dies ſucceſſu, menſem inter ſe quenque quadriformi ſuæ mutationis uarietate diſpertiunt. Sæpe quidem æqua uterque ſorte ſeptenis diebus ac dimidio curſum conſummantes: ſæpe uel uentis impellentibus, aut repellentibus, uel alia qualibet accedente ſiue naturali ui cogente tardius citiúſue uenientes, aut minus ampliúſue ſolito feruentes, ita ut aliquoties ordine turbato Malina plures ſibi æſtus hoc menſe, pauciores uindicet in alio: unde uterque motus nunc ueſpertino naſci, nunc matutino conſueuit in æſtu. Et ſiquidem æſtu ueſpertino uel nouilunio, uel plenilunio inſtante Malinam naſci contigerit, idem æſtus quotidie per VII Malinæ dies ſubſequentes fit maior & uiolentior æſtu matutino. Similiter matutino ſi fuerit Malina orta ſub æſtu, matutinus iam maiori per dies contegit æquore terras. Porrò ueſpertinus finibus quos matutinus æſtus cœperat contentus, ulterius curſum extendere negligit: quamuis quibuſdam in menſibus uterque æſtus in diſſimili per omnia cremento proficit. Quanto autem plus æſtus maior littora terrasq́ contexerit, & fluuios ac freta compleuerit, tanto latius recedēs eadem littora maris exhaurire atque enudare conſueuit. Vnde uideat qui poteſt, an uerum ſit quod Philippo teſte ferunt quidam atque confirmant, illam immenſam maris oceani effuſionem per omnium regionum ac patriarum fluuios ituram, uno puncto temporis fieri: Scimus enim nos qui diuerſum Britannici maris littus incolimus, quod ubi hoc æquor æſtuare cœperit, ipſa hora aliud incipiat ab æſtu deferuere: Et hinc uidetur quibuſdam, quia recedens aliunde aliorſum unda recurrat, iterumq́ relictis quos adierat finibus, priores feſtina repetat. Ideóque ſe ad tempus maior Malina hijs littoribus abiens amplius abducat, ut alibi adueniens amplius exundare ſufficiat: quod ex lunæ curſu poteſt facillime deprehendi. Verbi gratia: hoc mare, poſita circa brumalem ſolis ortum, uel ſolſtitialē eius occaſum luna, cuiuſcunq́ ætatis, ſiue ſuper terram, ſeu ſub terra ſit, æſtum ſolet attollere: at poſita circa brumalem ſolis accubitum, uel ſolſtitialem eius exortum, reflectere. Porrò alijs in partibus ab ea cœli plaga receſſum maris luna, qua hic ſignat acceſſum: non ſolum autem ſed & in uno eodemq́ littore quo ad Boream mei habitant, multo me citius æſtum maris omnem: qui uero ad Auſtrum, multo ſerius accipere pariter & refundere

Marginal notes: Malinæ. Ledones. D Bedæ patria.

A fundere ſolent, ſeruante quibuſq; in regionibus luna ſemper regulam, ſocietates ad mare quamcunq; ſemel acceperit, erga Malinam quinq; ferè ante nouam ſiue plenam lunam diebus, Ledonem totidem ante diuiduam ſæpius incipere comperimus, & circa æquinoctia duo maiores ſolito æſtus adſurgere, inanes uero bruma, & magis ſolſtitio, ſemperq; luna in Aquilonia, & à terris longius recedente minores, quàm cum in Auſtro digreſſa propiore niſu uim ſuam exercet, æſtus adfluere naturalis ratio cogit. Per denos autem & nouenos annos iuxta lunaris circuli ordinem, etiam maris curſus ad principia motus, & paria incrementa recurrit.

DE AEQVINOCTIIS ET SOLSTITIIS. CAP. XXIX.

DE æquinoctijs, quod octauo Calendarum Aprilium, & octauo Calendarum Octobrium: & de ſolſtitijs, quod octauo Calendarum Iuliarum, & octauo Calendarum Ianuariarum die ſint notanda, multorum late & ſapientium ſeculi, & Chriſtianorum ſententia claret. Deniq; Plinius Secundus, idem *Plinius.*
» orator & philoſophus, in libro ſecundo Naturalis hiſtoriæ: Sol autem, inquit,
» ipſe quatuor differentias habet, bis æquata nocte diei: uere & autumno in cen-
» trum incidens terræ, octauis in partibus Arietis ac Libræ, bis permutatis ſpacijs
» in auctum diei bruma octaua in parte Capricorni: noctis uero ſolſtitio totidem
» in partibus Cancri. Inæqualitatis cauſa obliquitas Signiferi eſt, cum pars æqua
» mundi ſuper ſubterq; terras omnibus fiat momētis. Sed quæ recta in exortu ſuo
» conſurgunt ſigna, longiore tractu tenent lucem: Quæ uero obliqua, ocyore
» tranſeunt ſpacio. Sed & Hippocrates ἀρχίατρος Antigono regi ſcribens, per *Hippocrates.*
B anni ſpacium qualiter ad præcauendas imbecillitates ſe obſeruare deberet, ita dicit: Itaque exordium incipiamus à ſolſtitio, id eſt VIII Calendas Ianuarias, ex qua die humor corporibus creſcit uſque ad æquinoctium uernum, qui ſunt dies XC: Hoc tempus auget hominis phlegma, ex quo frequēter naſcitur hominibus catarrus, & diſtillatio uuæ, & punctio laterum, caligo, & tinnitus auriū, & odorari nihil poſſunt. Tali igitur tempore utere calidis & laſeratis, & optimis cibis, piper habentibus & ſinape: Raro laua, caput uero ſine intermiſſione purga: uino indulge, Veneri non parcas dies XLV proxime. Sequentes autem ſunt ex ſupradicto die uſque ad æquinoctium uernum dies XC, ex ſupradicto die XII Calendas Aprilis uſque ad VIII Idus Maias ſunt dies XLV: Hijs diebus augentur hominibus humores dulces, id eſt ſanguis: Vtere bene olentibus cibis & acerrimis. Item ex die octauo Idus Maias uſq; in diē octauū Calendas Iulias XLV: Hijs diebus creſcit bilis amara, id eſt cholera rubea: Vtere cibis dulcibus, uino indulge, Veneri parce, ieiunia minime exequere. Item incipit tempus æſtiuum ex die octauo Calendas Iulias, ipſo momento incrementa fellis rubei amittuntur, & cholera nigra adcreſcit, quod eſſe conſtat uſq; ad æquinoctium autumni, id eſt, uſq; ad tempora frigoris: Vtere cibis dulcibus †cunctis, & bene olentibus, & frigidioribus, & qui uentrem molliant per dies XC. Ab æquinoctio autem autumni, quod eſt ex die VIII Calendarū Octobriū uſq; in diem octauum Calendarum Ianuariarum, deſinit nigri fellis amaritudo, & humoris craſſitudo augetur: Vtere cibis calidis & acerrimis omnibus, & abſtine Venere, & minus lauabis. Ex die ſupraſcripto uſque in occaſum uergiliarum, hoc eſt in diem ſextum Idus Februarias *† conditis.*

ſunt

C ſunt dies XLVI in occaſum Pleiadum: De hac hora hominibus ſanguis adcreſcit: Conuenit ergo comedere lætiſſimos cibos, & indulgere uino & Veneri: dies ſunt hij hiberni XLVII. Hæc quidem Gentiles, quibus non diſſimilia de tempore etiam perplures eccleſiæ tradidere magiſtri, dicentes: VIII Calendas Aprilis in æquinoctio uerno Dominum conceptum & paſſum, eundem in ſolſtitio brumali VIII Calendas Ianuarias natum. Item beatum præcurſorem & baptiſtam Domini VIII Calendas Octobres in æquinoctio autumnali conceptum, & in æſtiuo ſolſtitio VIII Calendas Iulias natum: addita inſuper expoſitione, quod autorem lucis æternæ cum cremento lucis temporariæ cõcipi ſimul & naſci deceret. Pœnitentiæ uero præconem, quem oportebat minui, cum inchoata minoratione lucis generari pariter & concipi. Verum quia ſicut in ratione paſchali didicimus æquinoctiũ uernale duodecimo Calendarũ Aprilium die cunctorum Orientalium ſentẽtijs, & maxime Aegyptiorũ, quos calculandi eſſe peritiſſimos conſtat, ſpecialiter adnotatum, cæteros quoque tres temporum articulos putamus aliquanto plus quàm uulgaria ſcripta continent eſſe notandos.

Aegyptij arithmeticæ periti ßimi.

Vt enim de æquinoctio uerno, quod caput eſſe memoratarum quatuor mutationum annalium mundi origo docet, breuiter loquamur, regula tenet eccleſiaſticæ obſeruationis, à Nicæno confirmata Concilio, ut Paſchæ dies ab XI Calendas Apriles uſq; in VII Calendas Maias inquiratur. Item catholicæ inſtitutionis regula præcipit, ut ante uernalis æquinoctij transgreſſum Paſcha non celebretur. Qui igitur VIII Calendarum Aprilium die putat æquinoctium, neceſſe eſt idem aut ante æquinoctium Paſcha celebrari licitum dicat, aut ante ſeptimum Calendarum Aprilium diẽ Paſcha celebrari licitum neget. D Ipſum quoq; Paſcha, quod Dominus pridie quàm pateretur cum diſcipulis fecit, aut IX Calendarum Aprilium die non fuiſſe, aut ante æquinoctium fuiſſe confirmet: non enim noſtri tantum temporis, ſed etiam legalis & Moſaica decernit inſtitutio, non ante tranſcenſum huius æquinoctij diem feſti paſchalis eſſe celebrandum, ſicut atteſtante Anatholio euidenter docet Philo & Ioſephus, ſicut eorum antiquiores AGATHOBOLVS, & ab eo eruditus ARISTOBOLVS ex Paneade, qui unus ex illis LXX Senioribus fuit, qui miſſi fuerunt à Pontificibus ad Ptolemæũ regem, Hebræorum libros interpretari in græcum ſermonem: quiq; multa ex traditionibus Moſi proponenti Regi percunctantiq; reſponderunt. Ipſi ergo cum quæſtiones Exodi exponerent, dixerunt Paſcha non prius eſſe immolandum, quàm æquinoctium uernale tranſiret. Vnde nos neceſſe eſt ob conſeruandam ueritatis regulam, dicamus aperte, & Paſcha ante æquinoctiũ tenebraſq; deuictas non immolandũ, & hoc æquinoctium duodecimo Calendarum Aprilium diei ueraciter adſcribendum, ſicut non ſolum autoritate paterna, ſed & horologica conſideratione docemur: Sed & cætera tria temporum huiuſmodi cõfinia ſimili ratione aliquot diebus ante octauum Calendarum ſequentium eſſe notanda.

Agathobolus.
Ariſtobolus.

DE DISPARI LONGITVDINE DIERVM ET VARIO STATV VMBRARVM, CAP. XXX.

EQuidem æquinoctialis dies omni mundo æqualis & una eſt: uerum ſolſtitialis & cæteri omnes diuerſæ longitudinis pro ratione climatum diſparium ſunt & umbrarum: quod & libri uel Chriſtianorum, uel Gentilium indu

ſtria

A ſtria editi, & teſtes idonei, qui de utriſq; partibus, & borealibus ſcilicet & meridianis aduenere, luce clarius pandunt. Deniq; beatus Ambroſius in libro quarto Hexameron de tẽporibus & diſcurſu ſolis diſputans, ait inter cætera: Medio quoq; die minor umbra, q̃ uel in principio eſt diei, uel fine, & hoc apud nos in parte occidentis. Cæterum ſunt qui per duos totius anni dies ſine umbra fuerint in partibus meridianis, eò quod ſolem habentes ſuper uerticẽ ſuũ, undique per circuitum illuminẽtur, unde & ἄσκιοι dicũtur græce. Pleriq; etiam ferunt ſic è regione ex alto ferri ſolem, ut per anguſtiã puteorum aquam, quæ in profundo eſt, uiderint refulgere: Eſſe autem dicuntur in meridiano, qui ἀμφίσκιοι uocant, eò quod umbram ex utroq; latere tranſmittãt. Et paulo poſt: Sunt enim in hoc quem nos incolimus orbe terrarum, circa meridiem poſiti, qui in auſtralem plagam uideantur umbram tranſmittere: hoc autem fieri dicitur ſummo æſtu, cũ in Aquilonẽ ſol dirigitur. Cui paria ſcribit Baſilius, & ipſe in expoſitione Geneſeos. Sed & Plinius ſecularibus literis, ſed non contemnendis, hæc ipſa latius exequens ita ſcribit: Vaſaque horoſcopij non eadem ſunt uſui in trecentis ſtadijs, aut ut lõgiſſime in quingentis, mutantibus ſemet umbris ſolis: Itaq; umbilici, quem gnomonẽ appellant, umbra in Aegypto meridiano tempore, æquinoctij die, paulo plus q̃ dimidiam gnomonis menſuram efficit. In urbe Roma nona pars gnomonis deeſt umbræ. In oppido Ancona ſupereſt quinta triceſima: In parte Italiæ, quæ Venetia appellatur, iiſdem horis umbra gnomoni par fit. Simili modo in Syene, q̃d eſt ſuper Alexandriã v milibus ſtadiorũ ſolſtitij die medio nullam umbrã iaci, puteumq; eius experimenti gratia factum, totum illuminari. Ex quo apparere tum ſolem illi loco ſupra uerticem eſſe: quod & in India ſupra flumen Hypaſim fieri tempore eodem Oneſicritus ſcripſit: Con-

B ſtatq; in Berenice urbe Troglodytarũ, unde ſtadijs IIII DCCCXX in eadẽ Ptolemaide oppido, quod in margine rubri maris ad primos elephantorum uenatus conditum eſt, hoc idem ante ſolſtitium quadragenis quinis diebus, totidemq; poſtea fieri, & poſt eos XC dies in meridiem umbras iaci. Rurſus in Meroẽ inſula quæ caput eſt gentis Aethiopum, v milibus ſtadiorũ à Syene, in amne Nilo habitatẽ, bis anno abſumi umbras, ſole duodeuiceſimã Tauri partẽ, & quartam decimam Leonis obtinente. In India gente Oretum, mons eſt Malæus nomine, iuxta quem umbræ æſtate in auſtrum, hyeme ad ſeptentrionẽ iaciuntur, XV tantum noctibus ibi apparet Septentrio. In India Patalis celeberrimo portu ſol dexter oritur, umbræ in meridiem cadunt: Septẽtrionem ibi Alexandro morante adnotatum, prima tantum parte noctis aſpici. Oneſicritus dux eius ſcripſit, quibus in locis †Indiæ umbræ non ſint, ſeptentrionẽ nõ conſpici, & ea loca appellari Aſcia, nec horas dinumerari ibi. Et tota Troglodytice, umbras bis XLV diebus in anno Eratoſthenes in contrariũ cadere prodidit. Sic fit, ut uario lucis incremento in Meroẽ longiſſimus dies XII horas æquinoctiales, & VIII partes unius horæ colligat. Alexandriæ uero XIIII horas: in Italia XV: in Britannia XVII, ubi æſtate lucidæ noctes haud dubie repro mittunt id quod cogit ratio credi, ſolſticij diebus accedente ſole propius uerticem mundi, anguſto lucis ambitu ſubiecta terræ cõtinuos dies haberi ſenis mẽſibus, noctesq; è diuerſo ad brumã remoto. Quod fieri in inſula Thyle Pythias Maſſilienſis ſcribit, VI dierum nauigatione in ſeptentrionẽ à Britãnia diſtante. Hæc de longitudine diſpari ſolſtitialiũ dierum Plinius intexendo, etiam brumalium dierum, quæ ſit in partibus lõgitudo ſubintelligendum reliquit.

† In die

f

C quit. Sed & noctis utroque tempore quæ ſit menſura, æque clarum reddidit, quia neceſſe eſt cuiuſcunque ſint longitudinis dies ſimul & nox XXIIII horarum ſpacium compleant. Sed notandum quod de Thyle aliter ſcripſit Solinus: Thyle, inquit, ultima, in qua æſtiuo ſolſtitio, ſole de cancri ſydere faciente tranſitum, nox nulla: brumali ſolſtitio perinde nullus dies. Quod Plinius quoque in libro ſeptimo non prætermiſit: Vltima, inquiens, omnium quæ memorantur Thyle, in qua ſolſtitio nullas eſſe noctes indicauimus, Cancri ſignũ ſole tranſeunte, nulloſq; contrà per brumam dies: Hoc quidam ſenis menſibus fieri arbitrantur.

Thyle.

CAVSA INAEQVALITATIS DIERVM EORVNDEM. CAP. XXXI.

Cauſa autem inæqualitatis eorundem dierum terræ rotunditas eſt: neque enim fruſtra & in ſcripturæ diuinæ, & in communium literarum paginis orbis terræ uocatur: Eſt enim reuera orbis idem in medio totius mundi poſitus, non in latitudinis ſolum gyro, quaſi inſtar ſcuti rotundus, ſed inſtar potius pilæ undiqueuerſum æquali rotunditate perſimilis: Neque autem in tantæ mole magnitudinis, quamuis enormẽ montium ualliumq; diſtantiam, quæ quantum in pila ludicra unum digitum, tantum addere uel demere crediderim. Talis ergo ſchematis terra mortalibus ad inhabitandum data, ſolis circuitus ſemper in hoc mundo lucentis certa ratione conſtitutionis dei, alibi diem exhibet,
D alibi noctem relinquit. Et quia ſicut Eccleſiaſtes ait: Oritur ſol, & occidit, & in locum ſuum reuertitur, ibiq; renaſcens gyrat per meridiem, & flectitur ad aquilonem, neceſſe eſt circũiens orientalibus quibuſque prius quàm occidentalibus ſub eadem linea poſitis mane meridiem ueſperam adducat, eiuſdem tamẽ longitudinis dies utriſque toto anno, ſicut & noctes faciat. Item neceſſe eſt omnibus ſub aquilonis & auſtri plaga contra inuicem in eadem linea poſitis, per totũ anni uertentis circuitum, uno eodemq; temporis puncto

Sol medium cœli conſcendat igneus orbem.

Nec tamen eodem utriſque puncto uel hora oriatur, aut occidat, ſed cum plagam auſtri circumiens hyberno tempore peruehitur, eos qui meridianum terræ latus inhabitant, ante oriens adit, ſed ſerius dimittit occidens, quàm nos, qui ad ſeptentrionem poſiti, globo terrarum obſtante, tardius eius ortum, ſed citius ſortimur occaſum: At contrà idem in æſtiuo degens circulo multo nobis qui ſub eodem habitamus ante ortus apparet: multo diutius uidetur occaſurus, quàm eis qui in meridiano terræ ſinu conuer ſati, & prius illum eiuſdem terræ obiectu cernere uetantur, & poſt ocyus amitt ere coguntur. Ideoq; illi breuiores nobis dies æſtate, longiores habent in hyeme, quod non de ſolari gyro tantummodo, ſed de ſtellarum quoque omnium, ſub diuerſis poli plagis currentium poteſt ſitu cognoſci: eadem quippe facit terræ rotunditas, ut nonnulla etiam clariſſima auſtralis ſydera climatis nobis nunquam pareant, contrà noſtra ſeptentrionalia illis non parua ex parte celentur. Denique ipſos Septentriones, qui nobis ſupra uerticem aſcendunt, neque occidunt unquam, non cernit Troglodytice, & confinis Aegyptus. Porrò ipſorum ſydus per maximum

Orbicularis terra.

Septentrio.

A ximum,& dei quondam nomine cultum:non ſolum nos Britanni,ſed nec Ita-
lia quidem poteſt uidere Canopum: non quia lux ſtellarum longinquioribus *Canopus.*
paulatim minorando ſubtrahitur & deficit,ſed quia terræ moles oppoſita ſpa-
cium præcludit aſpectandi. Quæ cuncta de monte quolibet pergrandi undiq;
circumhabitato ualent facillime probari.

QVIBVS IN LOCIS PARES SINT VMBRAE VEL DIES. CAP. XXXII.

ET quia ſupra diſtantiam dierum ſolſtitialium inter eos, qui ad meridiem *Plinius libro*
&ſeptentrionem ab inuicem ſunt remoti, PLINII Secundi dictis *6. Cap. 54.*
oſtendimus,uidetur oportunum & eadem nunc latius,& conſonantiam quo-
que dierum inter eos,qui in quacunque mundi parte ſub eadē ab oriente in oc-
cidentem ducente linea commorantur,eiuſdem declarare ſermonibus.Igitur in
ſexto Naturalis hiſtoriæ libro de hijs ſcribens: Plura ſunt, inquit, ſegmenta
mundi,quæ noſtri circulos appellauere, Græci παραλλήλους: Principium habet
Indiæ pars uerſa ad auſtrum,patet uſque Arabiam,& rubri maris accolas,con
tinētur Gedroſi,Carmani,Perſæ,Elymæi, Parthyæne,Aria, Suſiane,Meſopo
tamia,Seleucia,cognominata Babylonia, Arabia ad petras uſque, Syriacœle,
Peluſium Aegypti: inferiorq; ora quæ uocatur Alexandriæ,Africæ maritima,
Cyrenaica oppida omnia, Tapſus,Hadrumetū, Clupea, Carthago, Vtica, u-
traq; Hippo. Numidia, Mauritania utraque, Atlantiacum mare,columnæ
B Herculis. In hoc cœli circumplexu æquinoctij die media umbilicus,quē gno-
monem uocant, VII pedes longus,umbram non amplius IIII pedes
longam reddit.Noctes uero dies q; longiſſima ſpatia XIIII horas æqui-
noctiales habent,breuiſſima è contrario. X: Sequens circulus incipit ab In-
dia uergente ad occaſum,uadit per medios Parthos, Perſepolin, citima Perſi-
dis,Arabiam,citeriorem Iudæam, Libani montis accolas. Amplectitur Baby
lonem, Idumæam,Samariam,Hieroſolymam,Aſcalonem, Ioppen, Cæſare-
am,Phœnicen, Ptolemaidem,Sydonem, Tyrum, Berytum, Botrin, Tripo-
lin,Byblum,Antiochiam,Laodiceam,Seleuciam,Ciliciæ maritima, Cyprū,au
ſtrinā Cretam,Lilibæum in Sicilia, ſeptentrionale Africæ & Numidiæ. Vm-
bilicus æquinoctio XXXV pedum,umbram XXIIII pedes longam
facit. Dies autē noxq; maxima XIIII horarum æquinoctialium eſt,acce-
dente bis quinta parte unius horæ. Tertius circulus ab Indis Imao proxi-
mis oritur. Tendit per Caſpias portas Mediæ proximas,Cataoniam,Cappado
ciam,Taurum,Amanum,Iſſum,Cilicias portas,Solos,Tarſum, Cyprum, Pi
ſidiam, Pamphiliæ Siden,Lycaoniam,Lyciæ Patarum,Xanthum,Caunum,
Rhodum, Coum, Halicarnaſum, Gnidum,Dorida,Chium,Delum, Cy-
cladas medias,Gythiū,Maleam,Argos,Laconiam, Elin,Olympiam,Meſſe-
niam Peloponneſi,Syracuſas,Catinam,Siciliam mediam, Sardiniæ auſtrina,
Cartegiam, Gades. Gnomonis cunctæ umbram LXVII unciarum faci-
unt. Longiſſimus dies eſt æquinoctialium horarum XIIII, atque dimi-
diæ cum triceſima unius horæ.Quarto ſubiacent circulo,quæ ſunt ab altero la-

C tere Imai. Cappadociæ auſtrina, Galatia, Myſia, Sardis, Smyrna, Sipylus,
Tmolus mons Lydiæ, Caria, Ionia, Trallis, Colophon, Epheſus, Miletus,
Chios, Samos, Icarium mare, Cyclades ſeptentrionales, Athenæ, Megara, Co-
rinthus, Sycion, Achaia, Patræ, Iſthmus, Epirus, ſeptentrionalia Siciliæ, Narbo-
nenſis Galliæ exortiua, Hiſpaniæ maritima à Carthagine noua, & inde ad oc-
caſum gnomoni XXI pedum, reſpondent umbræ XVIII pedum. Longiſ-
ſimus dies habet æquinoctiales horas XIIII, & tertias duas unius horæ.
Quinto continentur ſegmento ab introitu Caſpij maris, Bactria, Iberia, Ar-
menia, Myſia, Phrygia, Helleſpontus, Troas, Tenedos, Abydos, Scepſis, Ili-
um, Ida mons, Cyzicum, Lampſacum, Sinope, Amiſum, Heraclea in Ponto,
Paphlagonia, Lemnus, Imbrus, Thaſſus, Caſſandria, Theſſalia, Macedonia,
Lariſſa, Amphipolis, Theſſalonice, Pelle, Edeſus, Beroea, Pharſalia, Caryſtũ,
Euboẽa, Bœotum, Chalcis, Delphi, Acarnania, Aetolia, Apollonia, Brundu-
ſium, Tarentum, Thurij, Locri, Rhegium, Lucani, Neapolis, Puteoli, Thuſ-
cum mare, Corſica, Baleares, Hiſpania media. Gnomoni VII pedes, umbræ
VI. Magnitudo diei ſumma, horarum æquinoctialium XV. Sexta compre-
henſio, qua continetur urbs Roma, amplectitur Caſpias gentes, Caucaſum,
ſeptentrionalia Armeniæ, Apolloniam ſupra Rhyndacum, Nicomediam, Ni-
cæam, Chalcedonem, Byzantium, Lyſimachiam, Cherroneſum, Melanen
ſinum, Abderam, Samothraciam, Maroneam, Oenum, Beſſicam, Thraciam,
Mediam, Pæoniam, Illyrios, Dyrrachiũ, Canuſium, Apuliæ extima, Campa-
D niam, Hetruriam, Piſas, Lunam, Lucam, Genuam, Liguriam, Autipolin,
Maſſiliam, Narbonem, Tarraconem, Hiſpaniam, Tarraconenſem mediam,
& inde per Luſitaniam. Gnomoni pedes IX, umbræ VIII. Longiſſima
diei ſpacia, horarum æquinoctialium XV, addita nona parte unius horæ, aut
ut Nigidio placuit quinta. Septima diuiſio ab altera Caſpij maris ora incipit,
† uaditq; † uadit ſuper Callatim, Boſphorum, Boryſthenem, Tomos, Thraciæ auerſa,
Triballos, Illyrici reliqua, Adriaticum mare, Aquileiam, Altinum, Venetiam,
Vicentiam, Patauium, Veronam, Cremonam, Rauènnam, Anconam, Pice-
num, Marſos, Pelignos, Sabinos, Vmbriam, Ariminum, Bononiam, Placen-
tiam, Mediolanum, omniaq; ab Apennino, transq; alpes, Galliam Aquitani-
am, Viennam, Pirenæum, Celtiberiam. Vmbilico XXXV pedum, um-
bræ XXXVI. Vt tamen in partem Venetiæ exæquetur umbra gnomoni,
ampliſſima dies horarum æquinoctialium XV, & quintarum partium ho-
rarum trium. Hactenus antiquorum exacta celebrauimus. Sequentium di-
ligentiſſimi quod supereſt terrarum tribus aſſignauere ſegmentis. A Tanai
per Mæotin lacum, & Sarmatas uſque Boryſthenem, atque ita per Dacos
partemq; Germaniæ, Gallias oceani litora amplexi, quod eſſet horarum
XVI. Alterum per Hyperboreos & Britanniam, horarum XVII. Po-
ſtremum Scythicum à Riphæis iugis in Thylen, in quo dies continuarentur,
ut diximus, noctesq; per uices. Iidem & ante principia quæ fecimus, po-
ſuere circulos duos. Primum per inſulam Meroën, & Ptolemaiden, in ru-
bro mari ad elephantorum uenatus conditam, ubi longiſſimus dies XII
horarum eſſet, dimidia hora amplior. Secundum per Syenen Aegypti eun-
tem

A tem, qui eſſet horarum X·I I I. Hæc de Plinij Secundi ſcriptis excerpta, hunc in noſtris opuſculis habeant locum.

DE QVINQVE CIRCVLIS MVNDI, ET SVBTERRANEO SYDERVM MEATV. CAP. XXXIII.

SAnè quoniam de temporibus loquentes, neceſſe habuimus aliquoties æquinoctialis, uel ſolſtitialis, uel brumalis meminiſſe circuli, uel zonæ, & de hijs paulo latius dicendum putauimus: Solent enim Philoſophi inæqualitates temporum, uel curſuum ſolis annuorũ hijs diſtinguere uocabulis, ut æquinoctialem uocent zonam, uel circulũ, illam cœli regionẽ, qua ſol circa æquinoctia: ſolſtitialem, qua circa ſolſtitium: brumalem, qua in hyeme mundum conſueuit ambire. Circuli autem, uel zonæ uocantur ex eo, quod circuitu ſolis efficiuntur, è quibus æquinoctialis, quæ media eſt zona, æquali ſpacio terras ſuper ſubtusq; circumflectitur: at ſolſtitialis tam parum ſpacij ſub terris, quàm brumalis agit ſuper terras. Itemq; brumalis, qui ſuper terras anguſtus eſt, tantam habet amplitudinem circuitus ſub terra, quantam ſolſtitialis ſupra terram: quia nimirum ſol in æquinoctio tantum ſpacij noctu ſub terris, quantum interdiu ſuper terras exigit, tanto utique diſcrimine ſub Boreas partes occultus, quanto uiſus iter ſuum deflectens ad auſtros. Porrò in bruma tantum ſub terræ inferiora longe lateq; circumfertur, quantum in ſolſtitio ſupra terrã *Circuli quare.*
B edita, longo latoq; circumlabitur flexu: Similiter æſtiuo, id eſt, ſolſtitiali decurrens in circulo, tam breuem ſub aquilonia terræ loca noctu facit digreſſum, quàm ſuper meridiana eius loca diebus hybernis breuem facit aſcenſum: Sicut enim quælibet anni uertentis nox illam habet longitudinem, quam ante V I menſes habuit, & poſt V I menſes habitura eſt dies: ita omni nocte ſol tantum agit iter ſub terra, quantum ante V I menſes egit, & poſt V I menſes acturus eſt ſuper terram: Tantum nunc noctu ad aquilonem, quantum tunc interdiu gyrans ad meridiem. Sed & ſtellæ omnes expleto V I menſium curriculo, illam cœli plagam interdiu, quam noctu antea luſtrando circumeunt, eãdem replicato totidem menſium tempore repetentes, ſolitis noctu tranſigunt excubijs, tanto latiorem quæque ſub terris, quanto anguſtiorem ſupra: itemq; tanto breuiorem ſubtus, quanto productiorem ſupra terras curſum peragentes. Vnde fit, ut in anno ſolari, Arcturus, Orion, & Canis, ſed & lacteus circulus, cæteraq; militia cœli una uice plus terræ orbem, quàm ſol ipſe circumeat. Extra hos ſanè circulos ſolis tres, duos utrobique circulos, ſeptentrionalem ponunt & auſtralem: quorum ſeptentrionalis ſemper noſtris uiſibus apparens, non ſolis, ſed Arcturi, & quæ circa eum ſunt ſtellarum ambitu conficitur: & quia uicinitate caret ſolis, frigidus eſſe non ceſſat. Cui ſimilis eſt auſtralis, & ipſe ob longinquitatem ſolis gelidus, obq; terræ obiectum nobis ſemper abſconſus: De quo utroque in dei laude dicitur: Qui facit Arcturum & Oriona, & Hyadas, & interiora auſtri. Et alibi: Qui extendit aquilonem ſuper uacuum. Meminit horum & Poëta:

Quinq; tenent cœlum zonæ, quarum una coruſco

C Semper ſole rubens, & torrida ſemper ab igni.
Ipſa eſt æquinoctialis, quã qa ſemper ſol aut præſens, aut hinc uel inde uicinus il luſtrat, nimirũ ſubiecta terrarũ exuſta flãmis et cremata, cominus uapore torrẽt
Quam circum extremæ dextra læuaq́ trahuntur
Ceruleæ glacies concretæ, atque imbribus atris.
Septentrionalẽ dicit & auſtralẽ, quibus ſubiecta omnia ob ſolis, molliorumq́ ſyderum abſentiam, infeſta rigore, & gelu premuntur æterno, teſte ipſo mari congelato, quod ab inſula Thyle dici unius nauigatione diſtat ad Boream.
Has inter mediamq́ duæ mortalibus ægris
Munere conceſſæ Diuûm.
Solſtitialem & brumalem ſignificat, quæ uicina utrinque feruentis & gelidarum ſunt ui temperatæ: ideoq́ ambas dicunt habitabiles, id eſt, habitationi habiles, & nec frigoris immanitate, nec caloris mortalium à ſe repellentes acceſſum: quamuis unam ſolummodo probare poſſunt habitatam: Neque *Antipodes.* enim uel Antipodarum ullatenus eſt fabulis accommodandus aſſenſus, uel aliquis refert Hiſtoricus uidiſſe, uel audiſſe, uel legiſſe ſe, qui meridianas in partes ſolem tranſierunt hybernum, ita ut eo poſt tergum relicto, tranſgreſſis Aethiopum feruoribus, temperatas ultra eos hinc calore, illinc rigore, atque habitabiles mortalium repererint ſedes. Denique ſolertiſſimus naturalium inquiſitor PLINIVS, qui non negat terram etſi ſit figuræ pineæ nucis,
„ nihilominus undique incoli, uide quid de hijs ſcribens zonis dicat: Circa, in-
„ quit, duæ tantum inter exuſtam & rigentes temperantur, eæq́ ipſæ inter ſe non
D peruiæ propter incendium ſyderis. Facillimum ſanè harum zonarum dant exemplum, qui gelidiſſimo hyemis rigore ad focum oblongo ſchemate factum ſeſe calefaciant, ubi ignis ipſe, quaſi media zona & proxima, quæque illi prorſus intangibilia ſunt ob ardorem: quæ uero ſunt longius à flammis hinc uel inde remota, communi frigore torpent. Porrò quæ inter hæc utrinque temperata ſunt, & ad calefaciendum accommoda, ſiue ex una, ſiue ex utraq́ ignis parte ſtare uoluerint, qui hunc ſibi algidæ noctis in tenebris ſub diuo ad lucem focumq́ pararunt, qui ſi circumire ignis in modum ſolis poſſet, quinque nimirum circulos redderet: quia uero ſtat, lineas quinque facit, unam in medio feruidam, duas circum gelidas, totidem inter has temperatas.

DE QVATVOR TEMPORIBVS, ELEMENTIS, HVMORIBVS. CAP. XXXIIII.

Tempora unde. TEmpora ſunt anni quatuor, quibus ſol per diuerſa cœli ſpacia diſcurrendo ſubiectum temperat orbem: diuina utique procurante ſapientia, ut nõ ſemper eiſdem commoratus in locis, feruoris ariditate mũdanum depopuletur ornatum, ſed paulatim per diuerſa commigrans, terrenis fructibus naſcendis maturandisq́ temperamenta cuſtodiat. A quo temperamento uidetur temporibus inditũ nomen, uel certe quia quadã ſuæ ſimilitudine qualitatis ad inuicem contemperata uoluũtur, tempora rectè uocantur: Hyems enim, utpote longius ſole remoto, frigida eſt & humida: Ver, illo ſuper terras redeunte, humidum & calidum: Aeſtas, illo ſuperferuente, calida & ſicca: Autumnus, illo ad inferiora decedente, ſiccus & frigidus: ſicq́ fit, ut amplexantibus ſingulis medio moderamine quæ circa ſe ſunt, orbis inſtar ad inuicem cuncta concludantur, quibus æquæ qualitatibus diſparibus quidem per ſe, ſed alterutra adinuicem ſoci-

A etate connexis,ipſa quoque mundi elementa conſtat eſſe diſtincta. Terra nanque ſicca & frigida:aqua frigida & humida: aër humidus & calidus: ignis eſt calidus & ſiccus:ideoq; hæc autumno, illa hyemi, iſte ueri, ille comparatur æſtati. Sed & homo ipſe, qui à ſapientibus microcoſmos, id eſt, minor mundus appellatur, iiſdem per omnia qualitatibus habet temperatum corpus, imitantibus nimirum ſingulis eius, quibus conſtat humoribus, modum temporum quibus maxime pollet: ſanguis ſiquidem qui uere creſcit, humidus & calidus: Cholera rubea, quæ æſtate, calida & ſicca: Cholera nigra, quæ autũno, ſicca & frigida: Phlegmata, quæ hyeme, frigida ſunt & humida. Et quidem ſanguis in infantibus maxime uiget, in adoleſcentibus cholera rubea, melãcholia in tranſgreſſioribus, id eſt, fel cum fece nigri ſanguinis admixtũ, phlegmata dominantur in ſenibus. Item ſanguis eos, in quibus maxime pollet, facit hilares, lætos, misericordes, multum ridentes & loquentes. Cholera uero rubea, facit macilentos, multum tamen comedentes, ueloces, audaces, iracundos, agiles: Nigra bilis, ſtabiles, graues, compoſitos moribus, doloſosq; facit: Phlegmata, tardos, ſomnolentos, obliuioſos generant. Horum autem principia temporum diuerſe ponunt diuerſi. ISIDORVS nanque Hiſpanienſis Epiſcopus, hyemem IX Calen. Decemb. Ver VIII Calen. Mart. Aeſtatem IX Calendas Iunias, Autumnum X Calendas Septembres habere dixit exortum. Græci autem & Romani, quorum in huiuſmodi diſciplinis potius, quàm Hiſpanorum autoritas ſequi conſueuit, Hyemem VII Id. Nouemb. Ver VII Id. Febr. Aeſtatem VII Id. Maij. Autumnum VII Id. Auguſti. inchoare decernunt, hyemis uidelicet & æſtatis initia, ueſpertino uel matutino

Sanguis. *Cholera.* *Atra bilis.* *Phlegma.*

B Vergiliarum ortu occaſuq; ſignantes. Item ueris & autumni, cum Pleiades media ferè die uel nocte oriuntur & occidunt, ponentes ingreſſum. Deniq; & in libris Coſmographorum autenticis ac nobiliſſimis, ita eadem tempora ad lineam diſtincta reperimus, adnotato etiam ortu Vergiliarũ VII Id. Maij: occaſu quoq; eorundem VII Id. Nouemb. Et Plinius Secundus in libro ſecundo naturalis hiſtoriæ, eodem modo diſtinguenda iudicauit. Sed & homo eccleſiæ ſanctus Anatholius in opere ſuo Paſchali, cũ de æquinoctijs & ſolſtitijs, deq; horarum ac mométorum incrementis ſubtiliſſime diſputaſſet, ita diſputationẽ ſuam ſimul & ipſum libellum terminauit: » Hoc autẽ non ignores, quod ipſa quatuor, quæ prædiximus temporũ confinia, licet menſium ſequentiũ Calendis approximentur, unũquodq; tamẽ medium temporũ, id eſt, uerni & æſtatis, autumni & hyemis teneat, & nõ exinde temporũ principia inchoëntur, unde menſiũ Calendæ initiantur, ſed ita unumquodq; tempus inchoandum eſt, ut à prima die ueris tẽpus æquinoctiũ diuidat, & æſtatis IX Cal. Iul. & autũni VIII Cal. Octob. & hyemis VIII Calen. Ian. ſimiliter diuidat. Vbi autẽ dei populus in lege temporũ faceret initia, teſtatur ſcriptura, quæ præcipit dicẽs: Obſerua menſem nouorum, frugum, & uerni primũ temporis, & facies Phaſe domino deo tuo. Quẽ ſecuti eſſe Aegyptij uidẽtur, ex eo q̃d eruditiſſimus eorũ Antiſtes PTOTERIVS ait: » Illud etiã oportet attendere, q̃d errent nimiũ, qui primi menſis initiũ lunaris curſus à XXV die menſis Phamenoth, qui eſt XII Cal. April. omnino eſſe conſtituũt, cõ quod tunc initiũ uerni temporis, ab hijs qui hoc inuenire uoluerunt, cum omni diligentia præfixũ eſſe uideatur. Vocatur autem uer, quod in eo cuncta uernent, hoc eſt, uireſcant. Aeſtas ab æſtu, qui

Anatholij opus paſchale. *Proterius Alexandrinus.* *Ver.* *Aeſtas.*

C in ea maturandis fructibus datur. Autumnus, de autumatione fructuum, qui in eo colliguntur. Porrò hyems à doctoribus frigus interpretatur, & ſterilitas. Et hæc quidem noſtris partibus temporum uocabula congruunt. Verum In-
India. dos, ubi alia cœli facies, alij ſunt ortus ſyderum, binas æſtates in anno, binas habere perhibent meſſes, media inter illos hyeme Eteſiarum flatu, noſtra uero bru-
Aegyptus. mali lenes ibi auras, & mare nauigabile narrant. Sed & Aegyptus noſtra hyeme media, maxime campos herbis floreos, & ſyluas fertur habere pomis onuſtas.

DE ANNIS NATVRALIBVS.

CAP. XXXV.

Annus. *Am.* ANnus uel ab innouando cuncta quæ naturali ordine tranſierant, uel à circuitu temporis nomen accepit, quia ueteres am pro circum ponere ſolebant, ut CATO dicit in Originibus Oratorum, amterminum, id eſt, circumterminum: & ambire dicitur, pro circumire: Eſt autem annus lunaris, eſt & ſolaris, eſt & errantium diſcretus ſtellarum, eſt & omnium Planetarum u-
Magnus annus. nus, quem Magnum ſpecialiter nuncupant. Sed lunaris annus quadrifarie accipitur: primus eſt nanque, cum luna XXVII diebus, & VIII horis Zodiacum percurrens, ad id ſignum ex quo egreſſa eſt reuertitur. Secundus duobus diebus, et quatuor horis prolixior, qui conſuete Menſis adpellatur, cum ſolem,
D à quo noua digreſſa eſt, XXIX diebus & XII horis exactis iam defecta repetit. Tertius, qui XII menſibus huiuſmodi, id eſt, diebus CCCLIIII expletur, & uocatur Communis, eò quod duo ſæpiſſime tales pariter currant.
Annus communis. Quartus qui [illegible] græce dicitur, id eſt ſuperaugmentum, & habet XIII mēſes, id eſt, dies CCCLXXXIIII, qui uterque apud Hebræos à principio menſis paſchalis incipit, ibidemque finitur. Apud Romanos uero ab incipien-
Annus ſolaris. te luna menſis Ianuarij ſumit initium, ibique terminatur. Item ſolis eſt annus, cū ad eadem loca ſyderum redijt, peractis CCCLXV diebus & VI horis, id eſt, quadrāte totius diei, quæ pars quater ducta cogit interponi diem unum, quod Romani biſſextum uocant, ut ad eundem circuitum redeatur. Quartus ſolaris gyri annus biſſextilis eſt, cæteris tribus uno die prolixior, quo confecto ſol ad cuncta ſignorum loca eiſdem dierum noctiumque, quibus ante quadrienniſum
Annus planetarum. reuertitur horis. Annus errantium ſtellarum eſt, quo illarum quæque Zodiaci ambitum perluſtrat, de quo ſupra diximus. Annus magnus eſt, cum omnia ſimul errantia ſydera ad ſua quæque loca, quæ ſimul habuere, recurrunt: De quo IOSEPHVS in primo Antiquitatum libro, cum longæuitatem primo-
„ rum hominum deſcriberet, ita meminit: Nullus autem ad uitam modernam,
„ & annorum breuitatem, quibus nunc uiuimus, uitam comparans anti-
„ quorum, putet falſa quæ de illis ſunt dicta, & eò quod nunc uita tanto non
„ ducatur tempore, credat neque illos ad uitæ illius longitudinem perueniſſe.
„ Illi nanque cum eſſent religioſi, & ab ipſo deo facti: cumque eis pabula oportu-
„ niora ad maius tempus exiſterent præparata, tantorum annorum curriculis rite
„ uiuebant: deinde propter uirtutes & glorioſas utilitates, quas iugiter perſcruta-
„ bantur, id eſt, Aſtrologiam, & Geometricā, deus eis amplius uiuendi ſpacia

condonauit,

A condonauit, quæ nunc haud ediſcere potuiſſent, niſi ſexcentis uiuerent annis: per tot enim annorum curricula magnus annus impletur. Annum autem ciuilem, id eſt, ſolarem, Hebræi ab æquinoctio uerno, à ſolſtitio Græci, Aegyptij ab autumno, à bruma incipiunt Romani.

DE DISPARIBVS ANTIQVORVM ANNIS. CAP. XXXVI.

HAec de annis ſint dicta naturalibus, cæterum antiquos diuerſarum gentium populos diuerſe in obſeruatione annali à uero deuiaſſe etiam beatus AVGVSTINVS edocet: qui cum in duodecimo de Ciuitate dei libro contra eos ageret, qui etiam ſanctam ſcripturam putabant aliter primis ſeculi temporibus annos computaſſe, id eſt, tantæ breuitatis, ut unus annus noſter decem illos habuiſſe credatur, dicentes: Cum audierit quiſque, uel legerit nongentos annos quenquam uixiſſe, debet intelligere nonaginta: decem quippe illi anni unus eſt noſter: & decem noſtri, centum illi fuerint: Dicit inter alia: Vt „ autem aliter annum tunc fuiſſe computatũ non ſit incredibile, adijciunt quod „ apud pleroſque Scriptores hiſtoriæ reperitur, Aegyptios habuiſſe annum IIII B menſium, Acarnanas VI menſium, Lauinios XIII menſium. PLINIVS Secundus cum commemoraſſet relatum fuiſſe in literas, quendam uixiſſe CLII, alium decem amplius, alios ducentorum annorum habuiſſe uitam, alios trecentorum annorum, quoſdam ad quingentos, alios ad ſexcentos, nonnullos ad octingentos etiam perueniſſe, hæc omnia inſcitia temporum accidiſſe arbitratus eſt: Alij quippe, inquit, æſtate determinabant annum, & alterum hyeme: alij quadripartitis temporibus, ſicut Arcades inquit, quorum anni trimeſtres fuerunt. Adiecit etiam aliquando Aegyptios, quorum paruos annos quaternorum menſium fuiſſe ſupra diximus, lunæ fine limitaſſe annũ. Itaque apud eos, inquit, & ſingula millia annorum uixiſſe produntur. *Annalis ratio uarie habita.*

DE RATIONE BISSEXTI. CAP. XXXVII.

DE ratione biſſexti non noua nunc cudere, ſed quæ in Epiſtola roganti amico quõdam dixi, etiam hijs inſerere opuſculis placuit, ubi poſt præfationem congruam ita ſubieci: Sicut, inquam, ſaltum lunæ quem dicunt, locus & hora citior incenſionis eius per X & IX annos efficit: ita ècontrario biſſextũ nõ alia cauſa, quàm tarditas ſolaris curſus generat. Sunt enim nõnulli qui facilitate computandi abſque labore comprehendant, quanta biſſexti creſcentis particula per ſingulos annos, uel menſes, uel etiam ſeptimanas, & dies inceſſanter adimpleatur: Nec tamen dicere nouerint, qualiter eadem particula creſcat, uel quæ ſit cauſa, quæúe ratio crementi ipſius, quidúe naſceretur erroris infeſti, ſi non ipſe dies biſſexti ſuo iuxta morem neceſſarium intercaletur in ordine. Biſſextus igitur ex quadrantis ratione per quadriennium conficitur: Quadrantem nanque ſolent appellare quartam partem cuiuslibet

C uslibet rei, uerbi gratia, pecuniæ, temporis, loci: & ideo quarta pars diei, qui XXIIII horis cum ſua nocte completur, id eſt, horæ VI, quadrans conſuete uocatur. Quadrãtis autem huiuſce per quadriennium in diem integrum colligendi, & in loco ſuo intercalandi hæc eſt ratio, quia ſol annuum cœli ambitum, id eſt, XII ſigna circuli Zodiaci notiſſima, non in CCCLXV diebus, ſed ſuperadditis VI horis adimplere cognoſcitur: unde fit, ut ſi uerbi gratia, nunc æquinoctialem cœli locum mane oriens intrauerit, in hunc anno ſequente meridie, tertio ueſpere, quarto media nocte, quinto rurſus in exortu diei, utpote completo diei totius circuitu recurrat, ſicq; neceſſariò diem ſuperfluum admoneat ubilibet interponendum, anniq; quarti plenitudini eſſe copulandũ. Quem Aegyptij anno ſuo ſolenniter expleto, id eſt, IIII Calendarum Septembrium, Romani autem VI Calendarum Martiarum die, unde & biſſextum uocant, intercalare conſuerunt. Quod ſi quis calculatorum facere negligens CCC ſolum ac LXV diebus omnes ſe annos agere debere putauerit, magnum ſibi mox inueniet annui circuitus occurriſſe diſpendium, ita ut poſt aliquot annorum uertẽtium curricula, æſtiuis menſibus uernum tempus, uernis brumale, brumalibus autumnale, autumnalibus æſtiuum ſe offendiſſe peruerſus computator horreſcat. Si cui ſanè quæ de Signifero & cœli ambitu paucis diximus, forte habentur incognita, huic uulgari, & fortaſſis compendioſiori, ac manifeſtiori ratione ſatisfacere curauimus, ut qui cœli ſignis intendere puerili in ſchola non didicit, ſaltem horologij lineis in terra, quæ neceſſaria quærit apprehendat. Et hic ergo ſciat, ſolem morulis ſuis & tarditate quoti-

D diana quadrantis huius annui diſponente opere Creatoris eſſe miniſtrum, quem diligentior inquiſitio declarat, non ad eandem horologij lineam per CCCLXV dies poſt ſe plene reduci, ſed ſi, uerbi gratia, præſenti anno in æquinoctio uernali, quod iuxta Aegyptios, qui calculatorum palmam tenent, XII Calendarum Aprilium die ſolet uenire, à medio orientis ſurrexerit, eadem die poſt annum aliquanto inferius oriri, & tertio, quarto, quintoq; anno eãdem diminutionẽ in tantum naturali ſui curſus augere temperantia, ut niſi dies biſſextilis antea iuxta morem intercaletur, iam XI Calendarum Aprilium die facturus æquinoctium à medio ſurgat orientis, eandem nihilominus tarditatis ſuæ conſtantiam in cæteris quoque per totum annum ſeruaturus ex ortibus ſimul & occaſibus.

DE MENSVRA CREMENTI BISSEXTILIS. CAP. XXXVIII.

Sed & de menſura crementi biſſextilis nete noſtra lateat ſententia, dicimus quadrantem eius diei, id eſt, VI horas per annum adcreſcere, horam autem per duos menſes, dimidium uero horæ per unum menſem, ſolis dico naturalem. Porrò quartam partem horæ, id eſt, punctum per medium menſis, quia ſolem nouimus Zodiacũ circulum, id eſt, XII ſigna horoſcopi per CCCLXV dies, & VI horas ambire. Singula autem ſigna eiuſdem Zodiaci per XXX dies, & X horas, ac ſemiſſem naturali curſu peragere: dimidium

A uero ſigni cuiuſque per XV dies V horas & quadrantem unius horæ percurrere: Nec omnino putamus eorum ſuſcipiendam eſſe ſententiam, qui quaſi nocti nihil tribuentes, tres tantum horas per annum biſſexto adcreſcere confirmant. Quod ſi ita eſſet, non ante annorum VIII circuitum dies, qui creuerat totus compleretur: diem nanque totum, id eſt, cum ſua nocte XXIIII habere horas, etiã uulgus ignobile nouit. Qui dum totus per quadriennium non negetur impleri, qua ratione quarta pars eius per ſingulos IIII annorum negatur impleri? Verum ſi quis noſtram in hoc ſpernendam putat aſſertionem, legat beati AVRELII AVGVSTINI quartum de ſancta trinitate libellum, ubi de ſenarij numeri, in quo mundus factus eſt, perfectione diſſerens, etiam huius quadrãtis mentionem facere, imò & eum certi myſterij gratia per omni-
» potentem conditoris ſapiẽtiam prouiſum factumq́ docere non omiſit. Vnum
» enim, inquit, & duo & tria, ſex fiunt, qui numerus propterea perfectus dicitur,
» quia partibus ſuis completur: Habet enim eas tres, ſextã tertiam & dimidiam,
» nec ulla pars alia, quæ dici poſſit quota ſit iuueniẽ in eo: Sexta ergo eius unum
» eſt, tertia duo, dimidia tria. Vna autẽ & duo & tria conſummant eundem ſena-
» rium, cuius perfectionem nobis ſcriptura ſancta commendat in eo maxime,
» quod deus VI diebus fecit opera ſua, & ſexto die factus eſt homo ad imaginẽ
» dei, & ſexta ætate generis humani, filius dei uenit, & factus eſt filius hominis,
» ut nos reformaret ad imaginem dei. Annus etiam unus, ſi XII mẽſes integri
» conſiderentur, quos triceni dies complent, talem quippe menſem ueteres ob-
» ſeruauerunt, quem circuitus lunaris oſtendit, ſenario numero pollet: Quod e-
B nim ualent ſex in primo ordine numerorũ, qui conſtat ex unis ut perueniã-
» tur ad X, hoc ualent LX in ſecundo ordine, qui conſtat ex denis, ut perue-
» niatur ad centum: Sexagenarius ergo numerus dierũ, ſexta pars anni eſt. Et
» paulo poſt: Proinde, inquit, per ſenarium primi uerſus multiplicatur, tan-
» quam ſenarius ſecundi uerſus, & fiunt ſexies ſexageni triceni & ſexaginta di-
» es, qui ſunt integri XII menſes: Sed quoniam ſicut menſem circuitus lunæ
» oſtendit hominibus, ſic annus circuitu ſolis animaduerſus eſt: reſtant autem
» V dies, & quadrans diei, ut ſol impleat curſum ſuum, annumq́ concludat:
» quatuor enim quadrantes faciunt unam diem, quem neceſſe eſt intercalare ex
» curſu quadriennio, quod biſſextum uocant, ne temporum ordo turbetur. Eti-
» am ipſos V dies & quadrantem ſi conſideremus ſenarius numerus in
» eis plurimum ualet: primo, quia ſicut fieri ſolet, ut à parte totum compu-
» tetur, non ſunt iam dies V, ſed potius ſex, ut quadrans ille accipiatur pro die.
» Inde quia in ipſis V diebus ſexta pars menſis eſt, ipſe autem quadrans VI
» horas habet: totus enim dies, id eſt, cum ſua nocte XXIIII horæ ſunt, qua-
» rum pars quarta, qui eſt quadrans diei, VI horæ inueniuntur, ita in anni cur-
» ſu ſenarius numerus plurimum ualet. Hæc de tanti autoris excerpere dictis libuit, ut de natura biſſexti meæ puſillitatis ſenſum relegens, non ſolum hunc per ſenas horas annuatim creſcere, ſed & multiplicem eiuſdem ſenarij numeri perfectionem, qua & annus ipſe conſtat ex ore doctiſſimi Tractatoris intelligas.

QVARE

C QVARE SEXTO CALENDAS MARTIAS INTERCALETVR. CAP. XXXIX.

OB hoc autem biſſexti diem in menſe Februario placuit intercalare Romanis, quia hic breuior cæteris, & extremus anni menſis erat. Verum ideo nondum expleto eo, quemadmodum Aegyptij & Græci de curſu totius anni ſui curriculo facere uolebant, ne omnino diſciſſa lege ſua ueteri, initium Martij menſis à Februarij fine ſeiungerent: ideo non ante ſextum Calendarum Martiarum diem, quia deum Terminum colentes, Terminalia ſacra, quæ uiceſimo tertio menſis eiuſdem die ſemel inſtituerant, in alium diem mutare prorſus nõ audebant: Sed hijs rite celebratis, ſic tandem neceſſariò aliquandiu per plures, creſcente autem per ætates ſeculi peritia, unum quadrantis interponebant diẽ. Heu miſere deſipiẽtes, qui neſcientes eum, cuius regni non erit finis, qui dixit: Ego ſum principium, quod & loquor uobis, Terminum diuino cultu honorandum, & ei ſacra ac ſacrificia credebant agenda. Sed multo miſerius dementes, qui habentes promiſſionem regni cœleſtis, hijs potius, quæ termino ſunt obnoxia adhærere perituri, quàm ad æterna uolunt properare, ſine fine uicturi.

QVOD ET LVNA QVADRANTEM HABEAT. CAP. XL.

D INter hæc autem meminiſſe debet calculator, ut lunam menſis Februarij cæteris annis XXVIIII dierum, anno autem biſſextili computet XXX, ſiue illam ante intercalatum quadrantem, ſeu poſtmodũ terminari contingat. Cuius adiectio diei efficit lunarem tunc annum, ſi communis ſit, CCCLV, ſi emboliſmus, CCCLXXXV diebus compleri: Palàm nanque apparet quadrantem, de quo ſermo eſt, non ad ſolis tantummodo, ſed & ad lunæ curſum æque pertinere: quia ſi lunæ quoque quadrantem accommodare negaueris, ſed biſſextili anno eiuſdem quantitatis menſem lunarem Februario, cuius & antea ſolebas aptaueris, fit profectò ut & quartadecima luna paſchalis eiuſdem anni, pridie quàm debuerat adueniat: Ideoque paſchalis ratio uacillet, & totus mox anni curſus titubet, ſtatusque ille ſemper inuiolabilis circuli decẽnouẽnalis magis magisque turbatus euertatur. Quare oportet, ut ſicut dictante quadrãtis ratione, quarto anno, quem biſſextilem dicimus, in una eademque ſexta Calendarũ Martiarum linea, uerbi gratia, tertiam quartamque ſolemus ponere feriam, ita etiam tunc ibidem lunam, uerbi gratia, tertiam ſimul ac quartam computare meminerimus. Hac ſemper induſtria peruigiles, ut cum lunam mẽſis Februarij tunc uno die plus quàm ſolebat habere fecerimus, in diebus tamen Calendarũ Martiarum, excepto ſolũ undecimo circuli decennouẽnalis anno, ipſam quã & ante conſueuerat luna ſeruet ætatem: Nam & ideo maxime lunæ quadrantem dandum monemus, ne maior ſolito in Calendas Martias exiſtendo, ratum paſchalis obſeruantiæ curſum recto à tramite deflectat: Quibus autem quantisue temporum particulis idem lunæ quadrans adcreſcat, maiore quæſitu indiget: nanque cum ipſo quadrante etiam crebra emboliſmorum interruptio, & ſaltus quoque ratio, ne tota diſcurſus lunaris menſura ad purum dinoſci queat, obſiſtit.

A

DE SALTV LVNAE. CAP. XLI.

DE quo tamen ſaltu uериſimile apparet, quod eum citior quàm uulgo putatur lunaris inſcenſionis locus & hora procreet: Nam quomodo fieri poſſet, ut per annos denos & nouenos unum neceſſe eſſet ſolito dierum lunæ numero auferri, ſi non hoc uelocitas aliqua lunaris gyri paulatim toto circuli decẽnouenalis tempore procuraret? Quo modo econtra tarditate curſus ſolaris agi probatum eſt, ut unus per quadriennium eius curſui dies augeatur. Huius autem uelocitatis, &, ut ita dicam, anticipationis, tametſi ordo nõ facile patet, menſura nequaquam latet: Conſtat enim quia diminutio illa, atq; ablatio diei unius, quæ quoquo modo agitur, per denos & nouenos annos tota conficitur, hora per annos ſingulos, & uno puncto, & nonadecima parte unius puncti augetur. Dies nanq; XXIIII habet horas, è quibus cum XIX totidem annis circuli decennouenalis diſtribueris, remanent V: hos per IIII multiplica, quia uidelicet hora quatuor punctis conſtat, fiunt XX: da ſingulos annis ſingulis, & remanet unus: hunc diuide per XIX, & uidebis quod ad ſaltũ lunæ complendum, ut diximus, annuatim, hora & punctus, & nonadecima pars puncti unius adcreſcit. Non ergo unis ijsdemq; uel articulis temporum, uel cœli climatibus lunæ celebratur aſcenſio, ſed ſemper aliquãto citius quàm præcedenti menſe prouenerat, ut ſit unde unus anno nonodecimo tranſiliatur dies. Diuerſis autẽ locis circuli decennouenalis, diuerſi quiq; calculatores hunc eundem lunæ ſaltum interponendum, id eſt menſem lunarem, qui cæteris annis tricenos dies habere conſueuerat, undetriginta dierum eſſe faciendum putauere:
B & ratio quidem naturalis in promptu eſt, cuncta huiuſmodi crementa, uel detrimenta ſolis & lunæ in partibus æquinoctiorum, ubi primo creata ſunt, initium finemq; ſortiri: ſolis quidem in uerni, lunæ uero in autumnalis loco æquinoctij. Deniq; ANATHOLIVS, qui ueriſſime in æquinoctio uerno initium menſiũ, & caput circuli totius, terminũq; decernit, non ipſe hanc in capite uel fine ſui circuli decennouenalis, ſed decimo quarto eius anno, qui eſt ultimus ogdoadis, mutationem lunæ poſuit, faciens illam aſcẽdere in æquinoctio de octaua in uiceſimam. *Initium menſium in æquinoctio uerno.* At contra VICTORIVS tertio ante finem ogdoadis anno, hanc interſerendam cenſuit lunam Calendarum Ianuariarũ, de quarta in ſextamdecimam conuertens. Porrò Aegyptij, in quorum ſententiam catholica nunc conſentit eccleſia, eandem mutationem primo anno circuli decennouenalis adfigunt, facientes epactas lunæ annuas, quarũ locus eſt in XI Calendas Aprilis, de octaua decima in nullam facere ſaltum. Ideoq; annum eundem, ſi nõ biſſextus adſit, diebus trecentis quinquaginta tribus conſummantes, quod etiã Dionyſius in epiſtola tangere uidetur, cum ait: A decima quinta luna paſchalis feſti, anni, uerbi gratia, præcedentis, uſque ad decimã quartam ſequentis, ſi cõmunis annus eſt CCCLIIII dies habebit: ſi emboliſmus, CCCLXXXIIII. Quod ſi unus dies, plus minusúe contigerit, euidens error eſt: excepto uidelicet anno primo ſæpe dicti decẽnouenalis cycli, quẽ à decima quarta luna paſchæ ultimi, id eſt nonidecimi anni uſq; ad quartamdecimã lunam eiuſdem primi numerare curamus. Propter quod idem ultimus Epactas, id eſt adiectiones lunares XVIII tunc retinet: Primo anno nõ XI, ut in cæteris annis fieri ſolet, ſed XII dies accommodat. Et quia XXX dierũ fine uoluuntur, nulla epacta in principio ipſius cycli ponitur. Secundus autem annus epactas XI ſuſcipit. Et ideo ſicut diximus, à quintadecima luna paſchæ primi cycli, uſq; ad finẽ eius in

C communibus & emboliſmis annis præfixos dies nos inuenire non dubium eſt. Huiuſmodi ergo cogit diuerſitas, ſex ſolū primos circuli decennouenalis annos æquali nobiſcum ætate lunā putare Victoriū. Nam deinceps inſerta mutatione ſaltus, una ſemper die maiorem nobis eam uſq; dum etiam nos finito eam circulo toto inferimus habere non ceſſat: qui profecto ſaltus non alibi aptius quàm XII Calendarū Aprilium die uidetur anno reddendus, propter originem uidelicet quā præfati ſumus conditionis ſiderum, ut luna menſis Martij, quæ eo fit die uiceſima nona, dehinc uertatur in nouā. Sed ſunt qui hoc nobis in luna Nouembris menſis agendū magis autument: quatenus huiuſmodi impedimentis cum præcedentis anni fine abſolutis, nouū de cætero annū libero poſſint computu ingredi, iuxta exemplum uidelicet Aegyptiorum, qui hoc in penultimo anni ſui menſe, qui eſt noſter Iulius facere perhibentur. Sed ſiue hic, ſiue illic, ſiue alibi feceris, neceſſe eſt ibidem ni fallor tres pariter menſes undetricenorum computare dierum.

QVARE LVNA ALIQVOTIES MAIOR QVAM COMPVTATVR APPAREAT. CAP. XLII.

Notandum ſanè, quod huius ratio ſaltus lunaris, longa ſui facit exundantia crementi lunam aliquoties maiorē quàm putatur uideri, adeo ut etiam die triceſima ueſpere aſcendente illam non gracilem in cœlo apparere contingat, & quanto circuli decennouenalis terminus amplius inſtat, tanto hoc crebrius patiatur, cauſa exiſtēte perſpicua, quod ſaltus ille, de quo loquimur iam, maxime tūc ſit ex parte perfectus. Sed in naturalis aſſertione ueritatis, quæ & Nicæno Concilio probata firmatur, hæc eſt ſpecialiter regula tenenda, ut lunæ ætatem non iuxta quoſdam à meridiana uel dimidia poſt meridiē, ſed à ueſpertina potius hora mutare nouerimus: quia nimirū luna quæ ueſpere primū mundo exorta eſt, ueſpertinis ex eo ſemper horis neceſſe eſt aliā aliamq; ſumat ætatē, ſingulas quaſq; uicenis & quaternis explicans horis, ſicut ē cōtrario ſol qui mane primo ortus eſt teſte Geneſis ſcriptura, à mane uſq; ad mane diem compleuit unum. Quid enim rationis eſt, lunæ mutationem meridianis computari ab horis, cum nec impoſita tūc in cœlo, nec ſit regeſſa ſuper terrā, ſed nec ulla legis ſolennia meridianis uel pomeridianis, ſed omnia ueſpertinis incipiāt ſimul & cōſummanē in horis? Niſi forte quia Adam peccans ad auram poſt meridiem increpatus à Domino, & de paradiſi gaudijs eſt pulſus, ad rememorationē cœleſtis uitæ, quā ſeculi huius erumna mutauimus, mutatio lunaris, quæ cremētis detrimentiſq; perennibus labores noſtros imitatur, in ea ſpecialiter qua exulare cœpimus debuit hora notari: ut ex ipſa lunaris hora mutationis quotidie uerſiculi illius admoneremur: quia ſtultus ut luna mutatur; nam ſapiens cum ſole permanebit, ſuſpiraremusq; ad illam ardentius uitam pace æterna beatiſſimā, quādo erit lux lunæ ſicut lux ſolis, & lux ſolis ſeptempliciter ſicut lux VII dierū. Verum quia ſicut ſcriptū eſt, à luna ſignum diei feſti, & quo modo prima lunæ lux à ueſpera mundum inradiauit, ita omnis dies feſtus in lege à ueſpera initiari, in ueſperam perfici debere præcipitur, congruentius ætas lunaris à ueſpertina hora quàm aliunde noua computabitur: eandemq; ætatem quam ueſpere inchoat, ſequentem uſq; ſeruabit ad ueſperam. Et ſiquidem eam paulo ante ueſperā accendi à ſole contigerit, mox ſole occidente primā cōputari & eſſe neceſſe eſt: quia uidelicet illam tēporis horā, qua primū terris fulgere cœpit adijt. Sin aūt poſt occubitum ſolis accendatur, nō tamen prima priuſquam

A priuſquã ueſperã uiderit, ſed triceſimã potius oportet æſtimare, etiamſi XXIII horas poſt occaſum ſolis accenſa ſuppleuerit, illã tamen quã occidente ſole habuerat, ne primæ cõditionis ordo turbet, uſq; ad aliũ eius occaſum retinere debebit ætatem. Nec mirum lunã cum tot horas noua trãſegerit manifeſtam in cœlo monſtrari, cum aliquoties etiã ſexta uel ſeptima poſt accenſionem appareat hora. Sæpe nanque euenit, maxime poſita ea in Ariete, una eademq; die illa mane ſimul et ueſpere cerni, motu uidelicet accenſionis circa meridiem facto. Quod ſi qui grauius huic inſiſtens quæſtioni, dixerit ſe nouam lunam eo anno quo ſaltus inſerendus eſt, hoc eſt, ultimo circuli decennouenalis biduo priuſquã prima caneretur multis cum teſtibus uidiſſe, id eſt, quarto Nonarũ Aprilium die, cum eiuſdem anni XIIII luna paſchalis in circulo memorato XV Calendarum Maiarum ſit adnotata, ideoq; non niſi pridie Nonas Apriles eſſe prima ualeat, rationemq; à nobis huius cauſæ exegerit, hic noſtra puſillitas, ne ſui fragilitate deficiat, ad paternæ, imò diuinæ autoritatis auxilium concurrat. Paternæ etenim autoritatis ſubſidio fulcimur, dum Nicænæ Synodi ſcita ſectamur, quæ quatuor decimas feſti paſchalis lunas tam firma ſtabilitate præfixit, ut decennouenalis eorum circuitus nuſquã uacillare, nunquam fallere poſſit. In quo uidelicet circuitu, lunam paſchalem anni de quo agitur II Nonas Aprilis fieri primã nulli calculantiũ in dubio eſt. Ideoq; hanc aliter definire nulli fidelium fas eſt. Quid enim? nunquid credendũ eſt quia illam quã nos IIII Nonas Aprilis nouam uidimus lunã, nemo uiderit de illis CCCXVIII Pontificibus, qui in Nicæno Concilio reſidebant? Nemo de minorum cœtu graduum, qui illorum conſilijs
B aderant et ſtatutis? Et non potius intelligendum, quia cum lunam anni illius paſchalem à pridie Nonas Aprilis incipere ſignabãt, aliud maius periculũ per hoc declinauerint, ne uidelicet ſi aliter decernerent, indiſſolubilis ille cõmunium annorum & emboliſmorum ſtatus ſolueretur, quem inuiolabiliter obſeruandum diuinæ legis autoritate Hebræis tradentibus agnouerant. Sed & ſpecialibus diuinæ autoritatis indicijs obſeruantiam lunarem quã tenemus defendimus. Legimus nanq; ſcribente beato Cyrillo Alexandriæ Epiſcopo, quia BACHOMIVS monachus inſignis apoſtolicæ gratiæ, fundatorq; Aegypti cœnobiorum ediderit ad monaſteria quæ regebat literas, quas angelo dictante perceperat, ut non errorem incurrerent in ſolennitatis paſchalis ratione, ſcirentq; lunam primi menſis in anno cõmuni & emboliſmo. Legimus eodẽ referente Cyrillo, quia ſi non ſcripſiſſet Synodus Nicæna cyclum lunarem primi menſis, ſufficeret cyclus lapidis Silenitis in Perſide ad exemplum rationis paſchalis, cuius candor interior cum luna primi menſis creſcit & decreſcit. Legimus item ſcribente ſancto Paſchaſino Lylibæo Antiſtite ad beatiſſimum Papam Leonem, quia tempore Zoſimi Papæ cum eſſet ultimus circuli decennouenalis annus, & declinarent quidam decimo Calendarum Maiarum die Paſcha tenere, celebrantes octauo die Calendarum Aprilium, id eſt, pro emboliſmo cõmunem tenentes annum, quæ eſſet paſchalis obſeruantiæ ueritas multiplici miraculo ſupernæ uirtutis claruerit. Quædã, inquit, uiliſſima poſſeſſio Melthinas appellatur, in montibus arduis ac ſyluis denſiſſimis conſtituta, illic perparua atque uili opere conſtructa eccleſia eſt, in cuius baptiſterio nocte ſacroſancta paſchali baptizandi, hora † cum nullus canalis, nulla ſit fiſtula, nec aqua omnino uicina, fons ex ſeſe repletur, paucisq; qui fuerint conſecratis, cum deductorium nullum habeat, ut uenerit aqua ex ſeſe diſcedit. Tunc ergo ſub ſanctæ memoriæ Papa Zoſimo uſque ad lucem

Bachomij literæ de Paſcha.

Melthinas.

† *In Paſchaſino qui penes nos eſt uetuſtiſſimus legitur: nullus locus canali.*

g 2 aqua

C aqua non ueniente, non conſecrati qui baptizandi fuerant receſſerunt. Illa uero
» nocte quæ luceſcebat in diem dominicam decimo die Calendarum Maiarum,
» fons ſacer hora competenti repletus eſt, euidenti ergo miraculo claruit, occiden
» talium partium fuiſſe errorem. Liquet itaq; quia uetus hæc de hac ætate lunari
quæſtio eſt, etiam olim beati Papæ Leonis induſtria diligenter exquiſita, ipſa
eſt quæ longam inter orientis & occidentis eccleſias grauemq; controuerſiam
fecit. Hæc & Hilarum Papã poſt tot Nicæni Concilij tempora nouum petere,
& Victorium paſchalẽ nouum condere perſuaſit. In huius certamine præfatus
Proſper. Papa Leo adnitente Proſpero uiro doctiſſimo ac diſertiſſimo uincere ſedulus,
inſtans tandem unanimitate eorum qui Nicænæ Synodi decretis inuincibiliter
adhærebant, laudabiliter uinci gaudebat. Vnde mihi meisq; in eadem quæſtio-
ne nil melius agendum, nil dicendum reperio, quàm quod illum feciſſe compe-
rio, qui nobis in tantũ ſcientia, merito, autoritate præcellit, certam uidelicet pa-
trum reuerendiſſimorũ ſentẽtiam in eis quæ nobis dubia ſunt & incerta ſectari.
Neq; enim putandum eſt, nos uel acutius antiquis diuerſitatem lunaris diſcur-
ſus deprehendere, uel ſalubrius poſſe dinoſcere, quæ in eadẽ diuerſitate potiſſi-
mum ſit uia ſequenda.

DE CIRCVLO DECENNOVENALI. CAP. XLIII.

Euſebius in- DEcennouenalis circuli ordinẽ primus Euſebius Cæſariæ Palæſtinæ Epi-
uentor circu- ſcopus, ob quartas decimas lunas feſti paſchalis, ipſumq; diem Paſchæ
lorum decen- inueniendum compoſuit, eò quod luna cuiuslibet ætatis poſt tantũ temporis ad
nouenalium. eundem redeat anni ſolaris diem: non quod Aegyptus, uel cætera per orientem
D Chriſti eccleſia uerum eatenus lunæ curſum, uel diem neſcierit rite inuenire pa-
ſchalẽ, ſed quia ea quæ ipſis tẽporibus annuatim cum labore inueſtigata, & per
orbem mandata ſæpius in quæſtionẽ uenire ſolebãt, facilius præfixa ſemel regu-
la circulari ſemper obſeruari, & ſine ſcrupulo ambigendi poterẽt edisci. Deniq;
fertur antiquitus Alexandrinæ eccleſiæ delegatũ, ut officioſe operam curamq;
inueſtigationi computi paſchalis impẽderet, quatenus Pontifici apoſtolicæ ſe-
dis adnuntians, per eam diem Paſchæ ſolennem cæteros eccleſiarum principes
agnoſcere faceret. Vnde beatiſſimus Papa Leo Martianũ principem poſtulans,
Theophili li- ut Alexãdrino Antiſtiti delegaret, quatenus Paſchale ſancti Theophili, in quo
ber Paſchalis. VIII Calendarũ Maiarum die Paſcha uidetur adfixum, diligenti perſcrutare-
tur examine, arbitratus ab eo non recte memoratũ diem fuiſſe conſcriptũ, inter
alia hæc dicit: Studuerunt quidem ſancti patres occaſionẽ huius erroris auferre,
Alexandrini omnem hanc curam Alexandrino Antiſtiti delegantes, quoniam apud Aegy-
Epiſcopi offi- ptios huius ſupputationis antiquitus tradita uidebatur eſſe peritia, per quẽ quot-
cium. annis dies prædictæ ſolennitatis ſedi apoſtolicæ indicaretur, cuius ſcriptis ad lon
» ginquiores eccleſias indicium generale percurreret. Verum ut huiuſmodi labor
» aliquando quieſceret, compoſuit memoratus uir circulum nũc longe lateq; no-
» tiſſimũ, quo decimas quartas lunas primi menſis ex ordine cõprehẽdendo, diem
» Paſchæ, qui mox ſequenti dominica futurus erat, facilime cuilibet inueniendũ
» relinqueret. Cuius circuli PROTERIVS Alexandrinæ urbis Antiſtes, ad in-
» quiſitionẽ ſancti Papæ Leonis luculentiſſimã reddens rationẽ, talis reſcripti ab
» eo meruit tenor prædicari: Lætificauerunt me literæ Dilectionis tuæ, quas frater
» & coëpiſcopus noſter NECTARIVS pio adportauit officio. Oportebat enim
» ut ab Alexandrinæ eccleſiæ Præſule talia ſcripta ad ſedem apoſtolicã mitterẽtur,
quæ oſten-

A quæ oſtenderent magiſterio beatiſſimi Petri Apoſtoli hoc ab initio per beatum Marcũ eius diſcipulũ didiciſſe Aegyptios, quod conſtat crediſſe Romanos. *Aegyptij hau ſerunt multa ex Marco.*

DE EMBOLISMIS ET COMMVNIBVS ANNIS. CAP. XLIIII.

Diuiditur autem circulus idem in emboliſmos, annosq́ cõmunes, quos Hebræorũ quoq́ priſcorũ autoritate conſtat obſeruatos: cõmunes quidem annos, id eſt, CCCLIIII dierum XII, emboliſmus autem, id eſt, CCCLXXXIIII dierũ, continens VII. Primus nanq́ & ſecundus cõmunes, tertius eſt emboliſmus: quartus & quintus cõmunes, ſextus emboliſmus: ſeptimus cõmunis, octauus emboliſmus: nonus & decimus cõmunes, undecimus emboliſmus, duodecimus & tertiusdecimus cõmunes, quartusdecimus emboliſmus: quintusdecimus & ſextusdecimus cõmunes, ſeptimusdecimus emboliſmus: octauusdecimus cõmunis, nonusdecimus emboliſmus. Qui utriq́ ſicut & ſupra dictũ eſt, ab exordio primi menſis, quẽ Hebræi Niſan uocant, hoc eſt, ab acceſione lunæ paſchalis initium ſumunt, cuius exordiũ menſis hac regula debet obſeruari, ut nunquã lunæ paſchæ XIIII uernum præcedat æquinoctiũ, ſed uel in ipſo æquinoctio, hoc eſt, XII Calendarũ Apriliũ die, uel eo tranſgreſſo legitima procedat. Vnde fit, ut ab octauo Iduũ Martiarũ, uſq́ in Nonarũ Aprilium diem lunaris anni ſint quærenda primordia. Ipſa autẽ luna decimaquarta, cum primũ XII Calendas Aprilis cum nouiſſime XIIII Calendas Maias, occurrendo diem feſti paſchalis ab XI Calendas Aprilis, uſq́ in VII Calendas Maias faciat inquirendũ. *Anni communes.* *Emboliſmi.*

B Emboliſmorũ autem ſicut Dionyſius ait, iſta ratio probatur exiſtere, quod annorũ cõmunium uidetur damna ſupplere, quatenus ad ſolare tẽpus lunaris exæquetur excurſio. Quãuis enim ſolis annuũ cyclũ per ſingulos menſes luna circumeat, tamen eius perfectionẽ XII ſuis menſibus implere non præualet. Deniq́ in annis cõmunibus ad rationem ſolaris anni XI dies lunæ deeſſe cernuntur: In emboliſmis uero X & IX diebus eundem annũ uidetur ſolarem luna tranſcendere. Et Hebræi quidẽ, qui ſolos lunares in lege nouerant & obſeruabãt menſes, iuxta naturalẽ lunæ curſum tricenis, undetricenisq́ diebus cõmunium annorũ menſes duodenos explicabãt, & tertio uel ſecundo ubi decebat anno, tertiũdecimũ in fine anni menſem XXX dierũ adponebant emboliſmũ. Porrò Romani qui diſpares habẽt menſes, non unoquolibet in loco emboliſmos computando interponere uoluerunt, ſed potius ubilibet medijs anni tẽporibus uacuũ congruumq́ inter Calendas locum inuenire potuiſſent. Primã igitur emboliſmorũ lunam IIII Nonas Decembris, ſecundam IIII Nonas Septembris, tertiã pridie Nonas Martias, quartã pridie Nonas Decembris, quintam IIII Nonas Nouembris, ſextam IIII Nonas Augusti, ſeptimã III Nonas Martias naſci dixerunt, ſolertiſſime quantũ potuerũt curãtes, ut cuiuſcunq́ ætatis luna in Calẽdas occurriſſet, ipſa eiuſdẽ menſis luna diceretẽ eſſe putanda. Quod tamen non uſquequaq́ ualuerunt obtinere propter præfixũ paſchalis lunæ curſum, cuius cum extrema nõnunq́ in Calendas Maias incurrant, & ſecundũ quoq́ uel etiam tertium poſt Calendas diem teneant, nõ tantũ Maij menſis, ſed potius Aprilis lunæ ſicut ſemper eſſe dicenda eſt. *Hebræi lunares tantũ menſes obſeruant.*

DE OGDOADE ET HENDECADE. CAP. XLV.

Eſt & alia præfati circuli diuiſio, qua in ogdoadem & hendecadem, id eſt, in VIII & in XI diſtinguit annos, eò quod octauo & undecimo anno luna paſchalis ſupremas ſuæ natiuitatis metas ſubeat, & utrunq́ eorũ in ſolito em bo

C lifmis more unus cõmunis præcedat annus; uel certe q̃a antiquis uiſum eſt VIII annos ſolares totidem lunaribus annis dierũ numero æquari, quod ab eruditioribus æuo ſequente doctoribus expertũ eſt, niſi annis XI adiectis, nequaq̃ fieri poſſe, ad indicium utriuſq; obſeruationis ogdoadibus eſt & hendecadibus tota lunæ digeſta cõuerſio. Nam & Græci quondã, quos & antiquiſſimi Romanorum perhibentur imitati, cum ad lunæ curſum adhuc annos cõputarent, VIII annis cõmunibus pari ratione confectis, embolifmos triũ menſium pariter intercalabant: Si enim octies undecim, & quartã partem uolueris ſupputare, XC dies, hoc eſt tres mẽſes efficies. Verumetiã nunc ſunt qui ſolis octo annos totidem annis lunaribus, itẽq; ſolis XI totidẽ putant annis lunaribus dierũ æqualitate cõponi. Vbi primo dicendũ, q̃ abſq; ulla cõtradictione eſt: Si octoni anni utriuſq; ſideris aliquãdo longitudine concordant, ſemper idem facere habebũt, neq; ullum undenorũ annorũ æqualitas locũ inueniet. Si aũt uel ſemel XI anni amborũ ſimul incipiunt, ſimulq; terminãtur, ſemper ipſum facturi ſunt, nec erit quando octonorũ concordia redire poſſit annorũ. Deinde numerus ipſe pulſandus, uidendumq; quia octo anni ſolares habent dies, exceptis biſſextis, $\overline{II}$ DCCCCXX: octies enim trecenteni ſexageni & quini, faciũt $\overline{II}$ DCCCCXX. At lunares anni totidẽ uide quot habeãt dies, octies trecenteni quinquageni & quaterni, faciunt $\overline{II}$ DCCCXXXII, adde XC trium menſium embolifmorũ dies, fiunt II DCCCCXXII. Sed duo qui minus habẽtur in ogdoade ſolari duorũ biſſextorũ ſperant adiectione ſupplenda. Videamus & hendecadẽ utriuſq; ſideris, ſi forte ibi ſol biſſextile quærat auxiliũ: Vtrunq; enim tempus neceſſe eſt una regula cõplectatur, undecies trecenteni ſexageni & quini, fiunt $\overline{IIII}$ XV.

D Item undecies trecenteni quinquageni & quaterni, fiunt $\overline{III}$ DCCCXCIIII. Adde embolifmorũ mẽſium dies CXX, fiunt $\overline{IIII}$ XIIII. Tolle unũ ſaltus diem, remanẽt $\overline{IIII}$ XIII. Vide igitur ſi hic opus habeat hendecas ſolis ſubſidio biſſextili, ut additis uidelicet duobus uel tribus diebus, lunarẽ compenſare ſufficiat hendecadem. Non utiq; eget quadrãtili iuuamine ad æquiparandam lunæ hendecadem, quam duobus inſuper diebus exuperare probatur, ſed ſuis potius quibus ſuperabundat diebus, quod minus eſt in ogdoade ſolis adimplet: Liquidoq; patet in horũ cõcordatione temporũ nihil præiudicari biſſextis, ſed quotquot in circulo decẽnouenali incurrerint, omnes utroq; ſideri, iuxta quod ſupra docuimus, æqualiter eſſe proficuos. Denique ut rei ipſius euiſceremus interna, primo anno circuli decennouenalis nullæ ſunt epactæ, quia in XI Calendas Apriles lunæ finitus eſt curſus. Item nono eiuſdem circuli anno, id eſt, poſt dies $\overline{II}$ DCCCCXXII nono Calendarum Aprilium die trigeſima eſt luna, quod etiam epactarum, quæ tunc XXVIII ſunt, ordo manifeſte teſtatur. Quid ergo opus erit ad completionem lunaris ogdoadis duos ſolaris curſus ſuperadijcere dies, id eſt, decimum & nonũ Calendarum Aprilium, ſi hoc duo biſſextiles poterant perficere dies? Non ergo duos dies, qui in ogdoade ſolis à lunari ogdoade minus ſunt, duorum intercalatione biſſextorum, ſed duorum magis qui in hendecade eius à lunari plus ſunt adiectione ſupplentur. Nec nocet quod ſaltum lunæ, quem quidam in ogdoadis initio ponunt, in hendecade ponendum memorauimus. Vbicunq; enim interpoſueris, eodem propoſita quæſtio fine ſoluetur, & habet circulus decẽnouenalis menſes ſolares CCXXVIII, lunares CCXXXV dies, exceptis biſſextis $\overline{VI}$ DCCCCXXXV: decies nouies enim duodeni CCXXVIII, adde VII, fiunt CCXXXV. Itẽ decies nouies trecenteni ſexageni & quini $\overline{VI}$ DCCCCXXXV: Decies nouies trecenteni

teni

A tenſ quinquageni & quaterni $\overline{\text{V}}$IDCCXXVI, adde emboliſmos VII menſium dies CCX, fiunt $\overline{\text{V}}$IDCCCCXXXVI, ſubtrahe unum ſaltus lunaris diem, & uno eodemq́ dierum numero ſolis & lunæ curſum decennouenalem cyclum includere probabis. Item ogdoas ſolis habet menſes XCVI, lunæ autem XCIX: hendecas uero ſolis menſes habet CXXXII, lunæ autem CXXXVI. De numero dierum ſupra dictum eſt.

DE ANNIS DOMINICAE INCARNATIONIS. CAP. XLVI.

PRimo decennouenalis circuli uerſu temporũ ordo præfigitur, quem Græci calculatores à Diocleciani principis annis obſeruauere. Sed DIONYSIVS uenerabilis abbas Romanæ urbis, et utriuſq́ linguæ, græcæ uidelicet ac latinæ nõ ignobili præditus ſcientia, paſchales ſcribẽs circulos, noluit eis, ſicut ipſe teſtatur, memoriã impij & perſecutoris innectere, ſed magis elegit ab incarnatione dñi noſtri Ieſu Chriſti annorũ tempora prænotare, quatenus exordiũ ſpei noſtræ notius nobis exiſteret, & cauſa reparationis humanæ, id eſt, paſſio redemptoris noſtri euidentius eluceret. Qui in primo ſuo circulo quingenteſimum triceſimum ſecundũ dominicæ incarnationis annũ in capite ponẽdo, manifeſte docuit ſecundum ſui circuli annũ ipſum eſſe, quo eiuſdẽ ſacroſanctæ incarnationis myſteriũ cœpit. Quia enim lunaris circulus decennouenalis eſt, ſolaris autẽ XX & VIII conficitur annis, multiplicatis per ſe inuicem ambobus, ſumma DXXX & II colligitur annorum. Qua tandem replicata, totus ſolaris lunarisq́ recurſus ordo in ſe ſua per ueſtigia reuoluitur, eundemq́ decennouenalis lunarisq́ cycli Diocletianus.

B annũ, eaſdem epactas lunæ, ſolis quoq; dies cõcurrentes, eandẽ quartamdecimã lunã, eundẽ dominicæ Paſchæ diẽ ac lunã ipſius ex ordine reſtituens. Quod etiã Victorius, quãuis alterius inſtitutionis paſchalem cõdens, deſcripto tot annorũ circulo manifeſte probauit. Quia ergo ſecundo anno circuli quẽ primũ Dionyſius ſcripſit, quingenteſimus triceſimus tertius ab incarnatione Dñi cõpletus eſt annus, ipſe eſt nimirũ iuxta concurſus ſiderũ ille, in quo incarnari dignatus eſt: quia hic ſecundus annus decennouenalis octauuſdecimus eſt cycli lunaris, XI habẽs epactas, V concurrẽtes ſeptimanæ dies, lunã paſchæ decimãquartã VIII Calendas Apriles, omnia tunc fuere ſimilima, & ſi eſſet qui tunc Paſcha more nũc eccleſijs uſitato die dominica faceret, ipſa nimirũ dies quo modo hic adnotatum eſt VI Calendas Apriles ueniret, ac lunã haberet decimãſextã. Denicq; Dionyſius ipſe nobis quodãmodo tacite quæ Dñs in paſchalibus, quæ ſcripſit argumẽtis oſtendit, ubi ad inueniendũ quotus ſit annus circuli decennouenalis, ſumere annos Domini, & priuſq́ hos per X & IX partiamur unũ præcipit adijcere, ſignificans illo incarnato unum circuli decennouenalis annum iam fuiſſe completum. Item ad ſciendũ quotus ſit annus cycli lunaris, ſumere monet annos Domini, & ſubtrahere ſemper duo, ac ſic per X & IX partiri, ut uidelicet duobus qui reliqui tunc eran, tannis ſublatis, cæteros calculatos per nonam decimã partem diuidens, quod reliquũ foret teneret. Porrò ad inueſtigandum quot ſint epactæ lunares, annos Domini rite ſumere, diuidere, multiplicare. Itẽ diuidere, ſed nullo dempto uel addito iubet: quia nimirum ſecundo decennouenalis cycli anno, incipientes epactæ ad inueniendũ ſuum ſtatũ, addi quid uel demi de annis Dñi qui ſecũ inchoauerant minime poſcebant. Item ſi uelimus ſcire adiectiones ſolis, id eſt, concurrentes ſeptimanæ dies, ſumere annos Domini iubet, & addita quarta parte, IIII inſuper regulares ſemper adijcere docet, ac ſic tandẽ per VII

C partiri: quia nimirũ V erant concurrentes anno quo natus eſt Dominus, & ut
cõputandi fixa ſeries procurrere poſſet, neceſſe habebat computator IIII quæ
præceſſerunt annectere. Hijs igitur ita ſe habẽtibus, annum paſſionis dominicæ
diligenter inquirere nec ignota quærendi uia eſt, ſi non computus errat alicubi:
Habet enim, ni fallor, eccleſiæ fides, Dominũ in carne paulo plus ꝙ XXXIII
annis uſq; ad ſuæ tẽpora paſſionis uixiſſe, quia uidelicet XXX annorum fue-
rat baptizatus, ſicut Euangeliſta Lucas teſtatur, & tres ſemis annos poſt baptiſ
ma prædicauerit, ſicut Ioannes in Euangelio ſuo non ſolum commemorato re-
deuntis Paſchæ tempore perdocet, ſed & idem in Apocalypſi ſua. Daniel quoq;
in ſuis uiſionibus prophetice deſignat. Sancta ſiquidem Romana & Apoſtoli-
ca eccleſia hanc ſe fidem tenere & ipſis teſtatur indiculis, quæ ſuis in cereis an-
nuatim ſcribere ſolet, ubi tempus dominicæ paſſionis in memoriã populis reuo
cans, numerum annorum triginta ſemper & tribus annis minorẽ quàm ab eius
incarnatione Dionyſius ponat, adnotat. Deniq; anno ab eius incarnatione iu-
xta Dionyſium ſeptingenteſimo primo, Indictione quartadecima, fratres no-
ſtri qui tunc fuere Romæ, hoc modo ſe in natali Domini in cereis ſanctæ Ma-
riæ ſcriptum uidiſſe, & inde deſcripſiſſe referebant: A paſſione domini noſtri
Ieſu Chriſti anni ſunt DCLXVIII. Quomodo igiť, ut ſupra memorauimus,
DXXXII annis circulus paſchalis circumagitur. Hijs adde XXXIII, uel
potius XXXIIII, ut illum ipſum quo paſſus eſt Dominus attingere poſſis
annum, fiunt DLXVI. Ipſe eſt ergo annus dominicæ paſſionis & reſurrecti-
onis à mortuis. Quia ſicut quingenteſimus triceſimus tertius primo, ita quingen
teſimus ſexageſimus ſextus triceſimo quarto per uniuerſos ſolis & lunæ concor

Cereis antiquitus annos dominicæ natiuitatis inſcalpebant.

Dionyſius hic eſt Romanus, cognomento Exiguus, cuius quidẽ ſunt penes nos libri de Paſche ratione & cibus paſchalibus.

D dat diſcurſus. Et ideo circulus beati Dionyſij apertiſſime quingenteſimũ ſexage
ſimũ ſextum ab incarnatione Domini contingens annũ, quartamdecimã lunã
in eo IX Calendarũ Aprilium quinta feria reperies, & diẽ Paſchæ dominicũ
VI Calendarũ Apriliũ luna decima ſeptima. Age deo gratias, quia quod quæ-
rebas, ſicuti ipſe promiſit, te inuenire donauit. Nam quod Dominus XV, luna
feria ſexta crucem aſcenderit, & una ſabbatorũ, id eſt die dñica reſurrexerit à mor
tuis, nulli licet dubitare catholico, ne Legi, quæ per agnũ paſchalẽ decimaquarta
die primi menſis ad ueſperã immolari præcipit, pariter & Euangelio, quod Do
minũ eadẽ ueſpera tentum à Iudæis, & mane ſexta feria crucifixũ ac ſepultũ, pri
ma ſabbati reſurrexiſſe perhibet, uideatur incredulus. Quod autẽ VIII Calen
darũ Apriliũ crucifixus, VI Calendarũ earundem die reſurrexerit, multorũ late
Doctorũ eccleſiaſticorũ conſtat ſentẽtia uulgatũ. Quãuis THEOPHILVS
Cæſarienſis, antiquus uidelicet uicinusq; apoſtolicorũ temporũ Doctor, in epi
ſtola ſynodica, quã aduerſus eos qui decima quarta luna cum Iudæis Paſcha ce
„ lebrabant, unà cum cæteris Palæſtinæ Epiſcopis ſcripſit, ita dicit: Et impiũ nõ
„ eſt, ut paſſio dominica tanti ſacramenti myſteriũ foras limitẽ excludatur: Paſſus
„ nanq; Dominus ab XI Calendas Apriles, qua nocte à Iudæis eſt traditus, & ab
„ VIII Calendas Apriles reſurrexit. Quomodo tres dies foras terminũ excluden
„ tur: Conſtitutũq; eſt in illa ſynodo, ut ab XI Calendas Apriles uſq; in XI Ca
„ lendas Maias Paſcha debeat obſeruari. Et in eodẽ libro ſuperius ſcriptũ eſt: Nã
„ Galli quacũq; die VIII Cal. Aprilis fuiſſet, quãdo Chriſti reſurrectio fuiſſe tra
„ debať, Paſcha ſemper celebrabãt. Sin uero annũ qualẽ quærebas, in loco quẽ
putabas inuenire non poteris, uel Chronographorũ incuriæ, uel tuæ potius tardi
tati culpã adſcribe, tantũ diligẽtiſſime caueꝰs, ne Chronicorũ ſcripta defenſando
intemerabile legis uel Euãgelij teſtimoniũ uidearis impugnare, dicẽdo dñm ſal
uatorẽ uel XV, uel XVI imperij Tiberij Cæſaris, uel XXIX, aut XXX ſuæ

Theophilus Cæſarienſis.

ætatis

A ætatis anno ſacroſanctum crucis ſubiſſe myſterium, cum Euangelia manifeſte ſignificent, XV anno Tiberij Præcurſorē Domini prædicare cœpiſſe, ipſumq; mox inter alios baptizaſſe Ieſum, incipientē iam fieri quaſi XXX annorū.

DE INDICTIONIBVS. CAP. XLVII.

SEcundus ordo circuli decennouenalis complectitur Indictiones XV, annorum circuitu in ſua ſemper ueſtigia reduces, quas antiqua Romanorū induſtria comperimus ad cauendum errorem, qui de temporibus forte oboriri poterat inſtitutas: Dum enim, uerbi gratia, quilibet Imperator medio anni tempore uita uel regno decederet, poterat euenire ut eundem annum unus hiſtoricus eiuſdem regis adſcriberet temporibus, eò quod eius partem regnaret: alter uero hiſtoricus eundem ſucceſſori illius potius attitulandum putaret, eò quod & hic partem æque eius haberet in regno. Verum ne per huiuſcemodi diſſonantiam error temporibus inoleſceret, ſtatuerunt Indictiones, quibus utcunque ſcriptor, imò etiam uulgus omne, temporum curſum facillime ſeruaret, quas pro XV *Indictiones.* facilitate quoq; calculandi quindecim eſſe uoluerūt, ut planiſſimo numero, & ad multiplicandum promptiſſimo compendioſius tranſacti temporis ſtatus in memoriam poſſit reduci. Quidam autem putant, quia quondam in republica poſt cenſum quinto anno peractum Vrbs Roma luſtrabatur, ad indicium ter- *Luſtratio quinto quoq; anno.* næ luſtrationis & cenſus Indictiones eſſe conditas. Incipiunt autem Indictiones ab VIII Calendas Octobris, ibidemq; terminantur.

ARGVMENTVM INVENIENDI QVOTA SIT INDICTIO. CAP. XLVIII.

B HOc autem argumento quota ſit anno quocunq; computare uolueris Indictio reperies: ſume annos ab incarnatione Domini quotquot fuerint in præſenti: uerbi gratia, DCCXXV, adde ſemper tria, quia quarta Indictione ſecundum Dionyſium natus eſt Dominus, fiunt DCCXXVIII: hæc partire per XV, quindecies quadrageni, ſexcenti, quindecies octoni centuies, remanent octo: octaua eſt Indictio. Si uero nihil remanſerit, decima quinta eſt.

DE EPACTIS LVNARIBVS. CAP. XLIX.

TErtia præfati circuli linea continet epactas lunares, quæ ad curſum ſolis annuatim undenis diebus accreſcere ſolent, inde epactæ græco uocabulo, id *Epactæ unde dicantur.* eſt adiectiones dictæ, quod per annos ſingulos XI dierum, ut diximus, accumulentur augmento. Vel certe quia ad inueniendas quotæ ſint lunæ Calendarum, XI per totum adijciuntur annum, ut ſupra docuimus: epactæ iure, id eſt adiectiones uocantur, & quidem per totum anni uertentis orbem ſuos quæque dies habet adiectiones lunares XI. Nam, uerbi gratia, ſi hodie cū ſcribo quinta eſt luna, iſto ipſo die poſt annum decima ſexta erit luna, poſt duos annos uigeſima ſeptima: poſt tres, octaua: nec eadem huc quæ nunc eſt priuſquā XXIX annorum peracto circulo redit. Sed proprie quæ in circulo decennouenali annotatæ ſunt epactæ, lunā quota ſit in XI Calendas Apriles, ubi paſchalis eſt feſti principium ſignant: hanc præfixam ſui curſus regulam ſemper obſeruantes, ut quoties minorem XVI numerum habent, paſchalem lunam præferant: quoties autem maiorem, inſequentem lunam Paſcha quærendum præmonſtrent: quia nimirum lunæ paſchalis plenitudo non æquinoctium præire, ſed ſicut in principio creaturarum ordinatum eſt, ſequi potius debet, quando primum

C quando primum ortus eſt ſol in inchoatione diei uernum tenens æquinoctium? Deinde orta eſt luna in inchoatione noctis autumnalis æquinoctij tenens ipſa particulam. Vnde multum errare conſtat eos, qui lunæ paſchalis initium à tertio Nonarum Martiarum die quærendum definiunt: quia uidelicet ibi nata luna ante tempus æquinoctij plenilunium oſtendit. Ideoq; ſolennitati paſchali inhabilis eſt, in qua, ſicut diximus, primo ſolem primitiuæ creationis ſtatum, ac deinde lunam neceſſe eſt conſcendere, ut & hic per æquinoctij tranſgreſſum longitudinem noctis ſuperet, & illa per plenilunium totam eius quantulacunque eſt longitudinem illuſtret. Quod ad Chriſti & eccleſiæ ſacramentũ reſpicere nemo eſt ferè qui ambigat: de quo & in primordijs huiuſce opuſculi aliqua perſtrinximus, & nunc paucis replicemus: Quia ſicut luna & ſtellæ non à ſeipſis, ut perhibent, ſed à ſole habent ut luceant, ſic & eccleſia, ſanctiq; omnes non ſuæ merito uirtutis, ſed gratia largitoris habeant bonum quo uiuunt. Et ſicut non noſtri uigore arbitrij fortitudinem noſtram, ſed illo nos ſuſcipiente, illius miſericordia præueniente cuſtodimus, nec ſufficientes ſumus cogitare aliquid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt, ita etiam in tempore quo noſtræ redemptionis inſignia celebramus, ſolaris perfectio ſplendoris quæ illuminat, lunarem quæ illuminatur antecedere debet.

QVOMODO ERRENT QVIDAM IN PRIMO MENSIS INITIO. CAP. L.

SEd error eorum qui aliter ſapiunt, uide an ipſis ſaltem qui huiuſmodi cõdunt leges iniquas, & ſcribentes iniuſtitiam ſcribunt, ſatis hac ueritate ui

D deatur eſſe ſuffultus. Victorius qui illorum circulos ſcripſit, dicit in prologo
» eiuſdem operis inter alia ſic: Latini nanque à III Nonarum Martiarum uſq;
» in IIII Nonas Aprilis, diebus ſcilicet XXIX obſeruandum maxime cen-
» ſuerunt, ut quocunq; eorum die luna fuerit nata efficiat primi menſis initium,
» cuius luna decima quarta ſi feria ſexta prouenerit, ſubſequens dominicus, id
» eſt luna decima ſexta feſtiuitati paſchali ſine ambiguo deputetur. Sin autem die
» ſabbati plenilunium eſſe contigerit, & conſequenti dominico luna decimaquin
» ta reperiri, eadem hebdomada tranſmiſſa, in alterum diem dominicum, id eſt lu
» nam uigeſimam ſecundam transferri debere Paſcha dixerunt: ne minus eiuſdẽ
» dominici peragendo myſterio deſtinarent quàm ſextamdecimam, nec amplius
» quàm uigeſimam ſecundam lunam aliquando recipiunt, eligentes potius in lu
» nam uigeſimam ſecundam diem feſti paſchalis extendi, quàm dominicam ante
» lunam quartamdecimam ullatenus inchoari. Quartasdecimas porrò lunas men
» ſis eiuſdem à XV Calendarum Aprilium, uſque in XVI Calendas Maias
» adſerunt eſſe ſeruandas. Item in fine eiuſdem prologi: Cum uero contigerit,
» inquit, lunam uiceſimam ſeptimam ſabbato, uel maxime die Calendarum Ia-
» nuariarum prouenire abſque biſſexto, nouerit Sanctitas ueſtra, quod Paſcha
» XIII Calendas Apriles ſecundum Latinos haud unquam celebrandum,
» etiamſi luna conueniat, penitus inuenitur: Aut VIII Calendas Maias ſecun
» dum Aegyptios, quod aliquoties obſeruandũ eſt, reperiri non poſſe. Videamus ergo Latinos ſuos quomodo cõmendet Victorius: Dicit eos maxime cenſuiſſe à III Nonas Martias natã lunã efficere primi menſis initiũ, & decimaſexta luna die dominico Paſcha celebrandum. Et iterũ dicit, nunq; XIII Calendas Apriles, etiamſi luna cõueniat, Paſcha celebrandũ ſecundũ Latinos, ſed magis ſecun

A gis ſecundum Aegyptios VIII Calendas Maias. Conſtat autem lunam III Nonas Martias natam, XIII Calendas Apriles eſſe ſextamdecimam. Obſecro te ſancte frater VICTORI, ſi III Nonas Martias nata luna facit primi menſis initium, quid rationis eſt, ut nõ in eo Paſcha celebremus, ſed potius alium differamus in menſem? cum lex toties imperet, ut omnes qui poſſint in primo menſe Paſcha faciant. Soli autem qui in uia fuerint & immundi ſecundo hoc menſe celebrent. Quid eſt, rogo, quod addis, abſq; biſſexto? An forte quia quando Calendæ Ianuariæ ſabbato ſunt, tertiadecima Calendarum Aprilium dies in dominicum occurrit, ſi biſſextilis annus non eſt? Si autem biſſextus interceſſerit, eadem dies ſecunda feria prouenit, docere uis cum ſecunda feria fuerit XIII Calendas Aprilis in luna decima ſexta, ſequenti dominica VI Calẽdas Apriles luna uigeſima ſecunda Paſcha rite celebrari? Cum uero eadem dies XIII Calendas Aprilis lunam decimam ſextã dominica die habuerit, non poſſe in ea Paſcha celebrari: quia necdum æquinoctium tranſierit? Sed nec in ſequenti dominica, quia luna ſuperadulta, hoc eſt uiceſima tertia illam incidat in diem, atque hac cogente neceſſitate in ſecundi tempora menſis Paſchæ differenda ſolennia? Mirus calculandi præceptor, qui principaliter doceas, lunam III Nonas Martias natam efficere primi menſis initium. Et rurſum ratione ipſa ſuperatus compelleris fateri, niſi interueniente biſſexto nullatenus lunam hac die natam, ſed potius eam quæ poſt XXIX dies fuerit accenſa, paſchalibus feſtis congruam. Si uero adfuerit biſſextus, tunc effici lunam ſequentis anni primam, quæ abſq; illo fieri poterat extrema tranſacti. Et quid eſt

B quod ais: etiamſi luna conueniat, XIII Calendas Aprilis nunquã Paſcha celebrandum penitus inueniri? Quomodo enim poteſt luna conuenire paſchalibus ſolennijs, ubi nunquam paſchalia ſunt celebranda ſolennia? Et ſi nunquã XIII Calendarũ Apriliũ Paſcha celebrandum, etiãſi ſextadecima prouenerit, errant profectò Latini, qui lunam paſchalem à III Nonas Martias inchoare decernunt: in qua XVI uel XVII, eò quod æquinoctium non tranſierint, non licet Paſcha fieri. Et merito illorum contempta obſeruatione, cum Aegyptijs potius eo anno in VIII Calendas Maij Paſcha differendum ſuades: Si autem magis obſeruandum quod Aegyptij docent autumas, quare non illorũ per omnia ſcientiam ſectaris? Verum quia hoc facere non uis, ſed inter utroſque medius incedens, magis Latinorum quos uituperas, quàm Aegyptiorum quos præfers, calculum tuis legendum ſequendumq; contradis, nos Aegyptiam calculandi diſciplinam, quæ & tuo iudicio, & uniuerſalis eccleſiæ conſenſu uerior apparet, omnibus ſequendam nouimus, initium uidelicet primi menſis ab VIII Iduum Martiarum uſque in Nonarum Aprilium diem. Quartas decimas uero lunas Paſchæ, à XII Calendarum Aprilium uſque in XIIII Calendas Maias. Porrò diem Paſchæ dominicum ab XI Calendarum Aprilium uſque in VII Calendarum Maiarum: & hoc in luna decima quinta uſq; ad uigeſimam primam eſſe quærendum. Verum ne nos amatores Victorij temere illum aggreſſos eſſe lacerent, legant librum doctiſſimi & ſanctiſſimi uiri, VICTORIS uidelicet Capuani Epiſcopi de Paſcha, quod XV Calendas Maias putabatur celebrari debere, Indictione decima tertia† decies: præterea Baſilij, & quanti à prudentibus, & catholicis eccleſiæ Doctoribus æſtimatus ſit ſuus magiſter inuenient, cuius principiũ libri eſt: Cum paſchalis ueneranda ſolennitas, quanam die potiſſimum proueniret per anni præſentis Indictionem tertiamdecimam à nobis ſollicite quæreretur, & iuxta patrum uenerabilium

† *Sic legebatur in explari: nouies pc Baſilij.*

lium

C lium conſtituta VIII Calendarũ Maiarũ diceremus reſurrectionem Domini proculdubio celebrandam. Aliquibus minime rationabilis uiſa eſt noſtra reſpõſio, eò quod VICTORIVS quidã in circulo Paſchali quẽ edidit aliter diẽ dominicæ reſurrectionis adſixerit, licet & hunc deſignauerit quem nos celebrandum pariter profitemur & in proceſſu operis. Sed nunc, inquam, ordo expetit, Victorij error. ut cyclorum quos Victorius edidit patefaciam euidenter errores, dum neſcit legitimum diem definire Paſchalem, ut cum in præteritis oſtenſus hoc modo fuerit deliquiſſe, in præſentibus ac futuris & autoritate careat, & occaſionẽ prauæ perſuaſionis amittat.

ARGVMENTVM QVOT SINT EPACTAE LVNARES. CAP. LI.

SI autem uis cognoſcere per annos ſingulos quot ſint epactæ, ſume annos Domini quot fuerint, utputa in præſenti octaua Indictione DCCXXV, hos partire per XIX: decies nouies triceni, DLXX, decies nouies octoni, cenquinquais dipondius, remanent III, hos item multiplica per XI, fiunt XXXIII, tolle XXX remanent tres: Tres ſunt epactæ, id eſt, adiectiones lunares.

DE EPACTIS SOLIS. CAP. LII.

QVarto decennouenalis circuli tramite deſignantur epactæ ſolis, id eſt, concurrentes ſeptimanæ dies unius ſemper ternos per annos, duorum au D tem per annum biſſextilem uſque ad ſeptimum numerũ adiectione creſcentes, quarũ circulus habet annos quater ſeptenos, id eſt, XXVIII, quia nimirum non ante poteſt conſummari, quàm biſſextus qui quarto redire ſolet anno cunctos ſeptimanæ dies contingat, dominicam uidelicet, ſextam feriam, quartã feriam, ſecundam feriam, ſabbatum, quintam feriam, tertiam feriam: hoc etenim illos ordine percurrit. Cumq; ſuas quæq; anni dies habeat concurrentes, hæ quæ in circulo adfixæ concurrentes ſunt, ſpecialiter quæ ſit nono Calendarũ Apriliũ feria deſignant, uidelicet ut propius feſtiuitatis Paſchalis exordio poſitæ, faciliũe diem epactarum, uel decimæ quartæ lunæ quota ſit feria pandant, ac per hoc ad Paſchalis inuentionem diei dominici planum faciant iter. Contingit autem eadem concurrentium annua dies, quod calculatorem meminiſſe iuuat, etiam II Calendas Aprilis, VII Idus Aprilis, XVIII Calendarũ Maiarũ, & XI Calendarũ earundem. Cuius circuli talis eſt curſus, ut quecunq; biſſextili anno ſunt concurrẽtes, ipſæ & ante quinquennium fuerint, & poſt VI annos futuræ ſint. Quæ primo poſt biſſextũ anno ſunt, eadem & ante annos XI tranſierint, & poſt VI redeant. Quæ ſecundo poſt biſſextũ, eadem & ante VI annos ierint, & poſt XI remeẽnt: Quæ tertio poſt biſſextum, ipſæ & ante VI annos præterierint, & poſt V reuertantur. Et huius ordo diſcretionis cunctos annorum uertentium complectitur dies. Notandum ſanè quod huius gyri ſolaris, qui XXVIII annis peragitur, cauſa facit decẽnouenales circulos XXVIII debere compleri, priuſquam idem per omnia paſchalis obſeruantiæ curſus in ſeipſum redeat, ut omnis nimirum huius circuli annus caput circuli decennouenalis inſtituat. Itemq; annus quiſque circuli decennouenalis huius caput adſequatur, ac per hoc tota paſchalis obſeruantiæ ſeries non minus quingentis triginta duobus annis explicetur.

ARGVMENTVM

A
ARGVMENTVM QVOT SINT EPACTAE SOLIS, ET QVANDO BISSEXTI ANNVS. CAP. LIII.

QVoniam uero cōmunis atque indiſcretus epactarū, id eſt adiectionū ſolis, cum biſſexto curſus eſt, amborum pariter qui ſit ſtatus argumento condiſce. Si ergo uis ſcire quādo biſſextus dies ſit, ſume annos Domini DCCXXV, partire hos per IIII, & ſi nil remanſerit biſſextus eſt: ſi uero unū, aut duo, uel tria remanēt, primus, aut ſecundus, aut tertius eſt annus à biſſexto, utputa quater centeni, CCCC, quater octogeni, CCCXX, quater aſſe quarta, remanet unum, quia primus eſt annus à biſſexto. Si uis noſſe adiectiones ſolis, id eſt, concurrētes ſeptimanæ dies, ſume annos ab incarnatione Domini quot fuerint, utputa DCCXXV per indictionem octauam, & annorū qui fuerint quartā partem ſemper adijce, id eſt, nunc CLXXXI, qui fiunt ſimul DCCCCVI, hijs adde IIII, fiunt DCCCCX. Hos partire per VII, ſepties centeni DCC, ſepties triceni CCX, et non remanet aliquid, quia VII ſunt epactæ ſolis, id eſt, concurrentes ſeptimanæ dies.

DE REDITV ET COMPVTV ARTICVLARI VTRARVNQVE EPACTARVM. CAP. LIIII.

VErum quia facilime diem Paſchæ, uel cæteros temporū recurſus comprehendit, qui ſolis & lunæ circulum memoriter tenet, excepto eo quod eoſdem circulos per X & IX, & per XXVIII multiplicandos partiendosq́
B nouit, omnis calculator meminiſſe debet, eaſdem concurrētes ſolis triceſimo ab hinc anno quas & proximo ſecuturas, eaſdē ſexageſimo quas & quarto, eaſdē nonageſimo quas & ſexto, eaſdē centeſimo uigeſimo quas & octauo, eaſdem centeſimo quinquageſimo quas & decimo: & cæteras in hunc modū eſſe redituras. Quocunq; enim numero annorū tranſacto concurrentes ſcire deſideras, eundem numerū uide quoties habeat XXX, & triceſima parte geminata concordiā uertentiū cognoſcis annorū. Verbi gratia, trecenti decies habent XXX, & propterea eædem cōcurrentes trecenteſimo anno quæ uiceſimo ſunt futuræ, ſi quid reſidui fuerit & hoc adijcies. Eodem modo etiā in præterita tempora concurrentiū ordo reſpicit. Item quia circulus lunaris decennouenalis eſt præſentis anni, epactæ uiceſimo anno redeunt, ſequentis ab hinc quadrageſimo tertij, ſexageſimo quarti, octuageſimo quinti, centeſimo ſexti, centeſimo uigeſimo ſeptimi, centeſimo quadrageſimo octaui, cēteſimo ſexageſimo noni, cēteſimo octuageſimo decimi, ducenteſimo &c. Similiter quod & de luna decimaquarta Paſchæ, cæterisq́ quæ decennouenali circulo includunt̄ æque ſentiendū eſt, poterit diligens calculator hoc modo etiā prolixiores ſibi temporū ſequentiū annotare recurſus, quibus ſemper meminerit etiam præteriti æui congruere ſtatū. Memoratu autem dignū uidetur, quia quidā ob cōpendiū calculandi utriuſq; ordinem circuli, & ſolaris uidelicet & lunaris transferunt in articulos: nam quia manus humana articulos habet adiunctis unguibus X & IX, ſingulis hijs ſingulos aptantes annos, lunarē curſum in læua manu, intrinſecus à radice pollicis incipiunt, & in ungue minimi digiti intrinſecus eundē conſummant. Itemq́ manus binæ articulos, exceptis unguibus, habent XXVIII, hijs ſingulos annos ſin-

C gulis aptant, inchoantes à minimo læuæ digito, & in dexteræ pollice cõplentes,
non ut in lunari cyclo ſingulos ex ordine digitos expediẽtes ad numerũ, ſed ob
rationem quadrantis per quaternos tranſuerſim digitos quadrienniũ omne ſi-
gnantes, ita ut minimorũ bis terni articuli digitorũ totidem biſſextiles contineãt
annos. Item proximorũ à minimis bis terni articuli digitorũ proximos à bis ter-
nis biſſextis annos totidem explicent, ſecundi ſimiliter ſecundos, & tertij digiti
tertios totidẽ annos æqua ratione cõplectantur. Porrò ſeptimus biſſextilis cum
tribus ſe ſequentibus annis bis binos ſibi pollicum uindicet articulos. Hæc ſiue
alia quiſq; ſibi calculator ordinare uoluerit, modo nihilominus circulũ utriuſq;
ſideris libẽter capient manus. Sed innumera huiuſcæ diſciplinæ, ſicut et cæterarũ
artium, melius uiuæ uocis alloquio quàm ſtili ſignantis tradunt officio.

DE CYCLO LUNARI. CAP. LV.

Romanorũ cyclus.

QVinta circuli decennouenalis regione lunaris cyclus includitur, à quarto
eas incipiens, & tertio cõpletur in anno, qui proprie Romanorũ eſt, & ad
mentem Ianuariũ pertinens: nam ſicut annus quiſq; decennouenalis circuli pro
pter legalem Hebræorũ obſeruationem à paſchali menſe inchoat, ibidemq; fini-
tur: ita & hic Romanorũ inſtitutione à luna Ianuarij menſis inchoat, atq; ibi de-
ſinit, ſicut ille, ſic & iſte, primũ, & ſecundũ cõmunes annos tertiũ habet emboliſ-
mum, quartũ & quintũ cõmunes, ſextũ emboliſmũ, ſeptimũ cõmunem, octauũ
emboliſmũ. Hendecas quoq; cycli lunaris inſtar decennouenalis circuli VII an
nos cõmunes, & IIII habet emboliſmos. Et habent cõmunes anni menſes lu-
nares XII, id eſt, dies CCCLIIII. Emboliſmi autẽ menſes XIII, dies ui-
D delicet CCCLXXXIIII, præter unũ duntaxat ſeptimumdecimũ cycli huius
annũ, qui eſt decennouenalis primus, in quo unus dies ratione ſaltus lunaris in-
tercipitur. Quod ut manifeſtius fiat, ſingulorũ ex ordine curſum uideamus an-
norum, & quod Dionyſius in menſe paſchali nos in Ianuario facere curemus:
Anno lunari primo, decennouenali quarto, à Calendis Ianuarijs uſque in XII
Calendas Ianuarias, quia cõmunis eſt, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari II,
decennouenali V, à XII Cal. Ian. uſq; V Idus Decemb. quia cõmunis eſt,
fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari III, decennouenali VI, à IIII Idus
Decemb. uſq; in V Cal. Ian. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIIII:
Anno lunari IIII, decennouenali VII, à IIII Cal. Ian. uſq; in XVI Cal.
Ian. quia cõmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari V, decennouenali
VIII, à XV Calen. Ian. uſq; in VIII Idus Decembris, quia cõmunis eſt,
fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari VI, decennouenali IX, à VII Idus
Decemb. uſq; in VIII Cal. Ian. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXX
IIII: Anno lunari IX, decennouenali X, à VII Calen. Ian. uſq; in XIX
Cal. Ian. quia cõmunis eſt, fiũt dies CCCLIIII: Anno lunari VIII, decenno
uenali XI, CCXVIII Cal. Ian. uſq; in IIII Nonas Ian. quia emboliſmus eſt,
fiũt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari IX, decennouenali XII, à III No
nas Ian. uſq; in XI Cal. Ian. quia cõmunis, fiũt dies CCCLIIII: Anno lunari
X, decennouenali XIII, à X Cal. Ian. uſq; in III Idus Decemb. qa cõmunis
eſt, fiũt dies CCCLIIII: Anno lunari XI, decennouenali XIIII, à II Idus
Decemb. uſq; in III Cal. Ian. quia emboliſmus eſt, fiunt dies CCCLXXXIIII:
Anno lunari XII, decennouenali XV, à II Cal. Ian. uſq; in XIIII Cal. Ian.
quia cõmunis eſt, fiunt dies CCCLIII: Anno lunari XIII, decennouenali

A XVI, à XIII Cal.Ian.uſq; in VI Idus Decemb.quia cõmunis eſt,fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XIIII, decennouenali XVII, à V Idus Decemb. uſq; in VI Cal.Ian.quia emboliſmus eſt,fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari XV, decennouenali XVIII, à V Cal. Ian.uſq; in XVII Cal.Ian. quia cõmunis eſt,fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XVI, decennouenali XIX à XVI Cal. Ian. uſq; in Nonas Decemb. quia cõmunis eſt, fiunt dies CCCLIIII: Anno lunari XVII, decennouenali I, à Nonis Decembris uſq; in X Cal.Ian.quia emboliſmus eſt,fiunt dies CCCLXXXIIII: Anno lunari XVIII, decennouenali II, à IX Cal.Ian.uſq; in II Idus Decemb. quia cõmunis eſt,fiũt dies CCCLIIII: Anno lunari XIX, decennouenali III, ab Idibus Decemb. uſq; in II Calen. Ian. quia emboliſmus, fiunt dies CCCLXXXIIII. Idcirco autẽ ſeptimidecimi lunaris anni cõputus ab ipſo quo prior explicitus eſt annus die incipit, & non à ſe ſequente ut cæterorũ, ne ꝑpter ſaltũ lunæ, quẽ dicunt,unus eidem anno dies deeſſe uideat. Quod ipſum Dionyſius decennouenalem cyclum huiuſmodi ordine percurrens edocuit, ab eodem die quo ultimi concluſit anni metas primi inchoando principium.

ARGVMENTVM DE EO, QVOTA SIT LVNA IN CALENDIS IANVARIIS. CAP. LVI.

POteſt qui uult à cyclo lunari facere argumentũ,ad inueniendum quota ſit luna Calendarũ Ianuariarũ.Sume em̃ cyclum lunæ quẽlibet,utputa quintũ, multiplica per XI, fiunt LV, adde unũ ſemper regularem,fiunt LVI, partire
B per XXX, remanent XXVI, uiceſima ſexta eſt luna in Calen. Ian. anno quinto cycli lunaris.Item ſume octo,multiplica per XI, fiunt LXXXVIII, adde unum regularem & partire per XXX, remanent XXIX, uiceſima nona eſt luna in Calendas ſupraſcriptas anno cycli lunaris octauo. Tantũ memor eſto,ſeptimodecimo,octauodecimo,& nonodecimo cycli memorati anno non unũ,ut in reliqs,ſed duos adijcere regulares,et lunã Cal.Ian.ſine errore reperies.

ARGVMENTVM QVOTVS SIT ANNVS CYCLI LVNARIS, VEL DECENNOVENALIS. CAP. LVII.

IPſe autem cyclus lunæ ſi uis noſſe quotũ agat annum,ſume annos Domini, utputa DCCXXV, & ſubtrahe ſemper duo,remanẽt DCCXXIII, hos partire per X & IX, remanet unũ,primus annus eſt cycli lunaris.Quoties autem nihil remanet,nonusdecimus eſt. Et quia decennouenalis circulus cõmunem cum lunari uiam quãuis ocyor currit,ſi uis ſcire et eius quotus ſit annus,ſume annos Domini,utputa DCCXXV, & unum ſemper adijce, fiunt DCCXXVI, hos partire per X & IX, remanent IIII, quartus eſt annus cycli decennouenalis. Quod ſi nihil remanſerit,ultimus eſt.

DE XIIII LVNA PASCHAE. CAP. LVIII.

SExtus ſæpe dicti circuli locus,amplectitur lunas XIIII primimenſis,quæ paſchalis dominicæ diem ſingulis annis abſque omni ambiguitate demonſtrent: nam quæ poſt XIIII lunã dominica dies occurrit,ipſa eſt paſchalis dominicæ reſurrectionis dies. Quæ quidẽ decimaquarta luna primũ in æquinoctio, id eſt, duodecimo Calendarũ Apriliũ, ultimo uiceſimo nono ab hinc die, id eſt, XIIII Calendarũ Maiarũ ſuum ueſpere proceſſum terris oſtendit, quibus terminis per

C nis per annos denos & nouenos legali tempore paſchalis obſeruantiæ diſcurſus
conſtat eſſe cōprehenſos: & ſi fieri poſſet, ut eadem omnibus annis ſabbati die
luna decima quarta cōtigiſſet, nil noſtræ paſchalis obſeruantiæ tempus à legali
diſcreparet: Nā & ipſi iuxta legis edicta ſemper decima quarta luna primi men
ſis ad ueſperā immolantes, & comedentes agni immaculati carnē, ſanguinemqꝫ
illius ad repellendū exterminatorem noſtris poſtibus aſpergentes, id eſt, baptiſ
mi & paſchaliū celebrantes ſolennia miſſarū, ſpiritalem ſuperaremus Aegyptū,
atqꝫ illuceſcente mane in luna decima quinta eiuſdē menſis primū azymorū diē
intraremus, ſeptemqꝫ dies eiuſdem celebritatis legitimos à mane quinti decimi
diei uſqꝫ in ueſperū uiceſimi primi menſis ipſius, id eſt, à dominico Paſchæ uſqꝫ
in dominicū octauarum Paſchæ debita cum ueneratione cōpleremus. Sed quo-
niam lunæ dies eadem diuerſas ſeptimanæ deuoluit in ferias, inde fit, ut qui pro-
pter reſurrectionē noſtri redemptoris in dominicū diem Paſchæ initium reſerua
re docemur, aliquoties noſtra feſtiuitas ſeptimo poſt legaliū azymorū exordi-
um die ſumat ingreſſum: non tamen unquā contingat, ut non noſtra ſolennitas
paſchalis aliquem legaliū paſchæ dierum, ſæpe autē omnes intra ſe cōplectatur.
At cōtrahi qui dominicū Paſchæ diem à decima ſexta luna, uſqꝫ ad uigeſimā ſe-
cundā celebrandū æſtimant, duplici miſeria laborant, quia & legitimū Paſchæ
principiū nunquā habent, & crebro euenit, ut nullum dierū, qui in lege præſcri-
pti ſunt, in ſua paſchali obſeruatione conſequantur: dum & ueſperam quartidc-
cimi diei, quo Paſcha initiari ſtatutum eſt, & mane quintidecimi, quo ſeptima
azymorū dierū ſolennitas inchoari præcepta, à ſua prorſus feſtiuitate repudiant:
Atqꝫ inſuper in huius pœnam peccati uiceſimū ſecundum diem, qui in tota pa-
D ſchali inſtitutione per Moyſen nec ſemel appellatus inuenitur, frequēter in ſui
Paſchæ principiū ſanciri præcipiunt. Sunt qui in alterā partem à uia ueritatis, ſed
non minore labantur errore, cum ſcriptura præcipiat uia regia gradiendum, &
neqꝫ ad dexteram, neqꝫ ad ſiniſtram ab ea diuertendū. Qui à decima quarta luna
uſqꝫ uigeſimā dominicū Paſchæ obſeruandū decernendo, præoccupant ſæpius
initiū Paſchæ legalis, dum quod ipſa in decima quarta luna fieri ſtatuit, illi in de-
cimā tertiā cōuertunt: & quod de uigeſima ſtatuit, ſanctam eam & celeberrimā
conſecrans, quaſi hæc ad Paſcha minime pertineat, funditus contemnat. Quos
inter alios fidei & actionis catholicæ defenſores, etiam beatus THEOPHILVS
Theophilus Alexandrinæ Antiſtes eccleſiæ manifeſta ratione deuincit, ſcribens Imperatori
ad Theodo- THEODOSIO maiori: Sed quia accidere, inquit, interdū ſolet, ut occaſione de-
ſium maiorē cimæ quartæ lunæ menſis primi nōnulli in errorem cadant, ſi decima quarta ipſa
» luna in dominicū diem ueniat: quo facto, neceſſe eſt iam ieiunium ſolui ſabbati
» die, quādo decima tertia luna uenire monſtratur, et incipimus legi contraria face
» re. Conuenit itaqꝫ diligēter aduertere, ut quoties decima quarta luna in domi-
nicū incurrit diem, in ſequentem ſeptimanā paſchalem diem potius differamus,
duplici hoc modo: Primū quidē, ne decima tertia luna inuenta in ſabbati die ſol-
uamus ieiunium, quod conſequens non eſt, quod nec ipſa lex præcipit, maxime
cum & lumen ipſius lunæ imperfectum adhuc in proprio globo eſſe uideatur.
Deinde, ne dominica die luna decima quarta cōſtituta ieiunare cogamur, inde-
centem rem illicitamqꝫ facientes: hoc enim Manichæorū ſectæ conſuetudo poſ-
ſedit: Quoniā igitur nec decima quarta luna ueniente in dominicū diem ieiuna
re debemus, neqꝫ conſequens eſt, ut ſi in ſabbati die decima tertia eueniat ſolua-
mus ieiunium, neceſſariò aſſerimus hoc in ſeptimanā ſequentem deberi differri,

ſicuti

A ſicuti paulo ſuperius comprehendi: non tamen ex hac dilatione præuaricatione aliqua circa paſchalem calculum perpetrata: queádmodũ enim decimus numerus cõplectitur nonum, ſic & quoties decima quarta luna in dominicũ incurrerit diem, eò quod in eo ieiunare non liceat, in proximam ſeptimanã differri neceſſe eſt diem Paſchæ: nulla enim ex hoc imminutio fieri Paſchæ uidetur, quia ipſi ſequentes dies cõplectuntur & reliquos.

ARGVMENTVM INVENIENDI EAM. CAP. LIX.

OPortet autẽ calculatorem quencꝫ peritum decimas quartas lunas primi menſis, ſicut et epactas lunæ annuas retinere memoriter. Sed et ſi quis has quocꝫ argumẽto inuenire deſiderat, uideat quot ſint epactæ lunares anni cuiuſcuncꝫ cõputare uoluerit, & ſi quidem, XIIII aut XV ſunt, XI Calendarum Aprilium uel XII Calendarũ earundem die decimã quartã lunam uenire cognoſcat: quia nimirum XI Calendarũ ſupraſcriptarũ, ſicut ſæpe dictum eſt, proprius eſt omnium locus epactarũ. Sin autem pauciores ſunt epactæ, dimittat eas creſcere per dies uſcꝫ dum quartũ decimũ impleant numerũ, & ibi ſemper lunam Paſchæ decimã quartam habere non dubitet. Porrò plures quindenario numero ſi habuerit epactas, & has uſcꝫ ad triceſimũ numerũ, id eſt, ipſius terminum menſis per dies creſcere ſinat, & ſic à noua luna inchoans, atcꝫ uſcꝫ ad decimam quartã ex ordine percurrens, diem uotis paſchalibus aptum rite reperiet. Sed & hoc notandũ, quia decima quarta luna ſi cõmunis eſt annus XI diebus prius: ſi uero emboliſmus, XIX tardius quàm præcedente anno tranſierat ſem

B per redire conſueuit, excepto uno duntaxat primo circuli decennouenalis anno, in quo propter rationem ſaltus lunaris XII diebus anno unum curſum præcurrere ſolet.

DE DIE DOMINICO PASCHAE. CAP LX.

SEptimo decennouenalis circuli titulo dies Paſchæ dominicus cõprehenditur, qui de dominica noſtri Saluatoris reſurrectione à mortuis exordiũ cœpit: Nam cum in ueteri teſtamẽto tribus argumentorũ indicijs paſchale tempus ſit obſeruari præceptũ, uidelicet ut poſt æquinoctium, ut menſe primo, ut tertia eius ſeptimana, id eſt, à ueſpera decimæ quartæ lunæ, quod eſt initiũ decimæ quintæ, uſcꝫ in ueſperum, id eſt, terminũ uigeſimæ primæ celebretur, quarta in eiuſdẽ obſeruatione regula eſt nobis à tempore dominicæ reſurrectionis impoſita, ut cum æquinoctio tranſcenſo lunam primi menſis decimã quartã ueſpere ortum facere uiderimus, non ſtatim ad faciendum Paſcha proſiliamus, ſed dominicũ diem quo ipſe Paſcha, id eſt, tranſitũ de morte ad uitam, de corruptione ad incorruptionem, de pœna ad gloriam reſurgendo facere dignatus eſt, expectantes, in ipſo tandem congrua Paſchæ ſolennia celebremus. Quod ſi quis obiecerit, non æquinoctij memoriã, ſed tantũ primi menſis & tertiæ in eo ſeptimanæ poſuiſſe legiferum. Sciat, quia etſi æquinoctium nominatim non exprimit, in hoc tamen ipſo quod à plenſlunio primi menſis Paſcha faciendũ præcipit, æquinoctiũ tranſcenſum plenaria ratione depromit: quoniam abſcꝫ ulla dubitatione conſtat, eam quæ prima tranſito æquinoctio plenũ ſuũ globũ oſtenderit, primi menſis exiſtere lunam. Quoties ergo diem dominicũ mox aduentante decima quinta luna habemus, nil noſtrũ tempus paſchale à legali diſſonat, quãuis alijs ſacramentorũ generibus eiuſdem Paſchæ ſolennia colimus. Quoties uero ſecundo, uel tertio, uel quarto, uel quinto, uel ſexto, uel ſeptimo, ab hinc die idem dominicus occur

 rerit,

C rerit, ne ſic quidẽ legem aut Prophetas ſoluimus, ſed euangelicæ potius gratiæ
Theophilus. ſacramentis adimplemus: quia enim & Saluator noſter, ſicut Theophilus cuius
ſupra memini, uenerabilis Alexandriæ Epiſcopus ſcribit, decima quarta quidẽ
eſt traditus luna, hoc eſt, quinta poſt ſabbatum: decima quinta autẽ crucifixus
die tertia reſurrexit, hoc eſt, decima ſeptima luna, quæ tunc in dominica die ui-
detur inuenta, ſicuti & ex Euangeliorũ obſeruatione comperimus. Habemus
ergo ſolatium quo recte facere Paſcha poſſimus, etiam ſi dilatio fuerit conſecu
ta propter incurrentem neceſſitatẽ, ut ſi decima quarta primi menſis in ſabbato
euenerit luna, aut ſi in alijs ante ſabbatũ diebus ſeptimanæ ſequentis acciderit,
ſine dubitatione Paſcha celebremus. Si uero in dominicum inciderit, omni mo-
do in ſeptimanã ſequentem, ut ſæpius dictum eſt, differamus, propter eas quas
præfati ſumus cauſas. Hijs ergo demonſtratis atque patefactis, hoc etiam conſi-
derandũ eſt, quod & lex frequenter cauſa neceſſitatis eos qui cònſtrictione tem
poris quadam non potuerunt in primo menſe Paſchá celebrare, ſecundo idem
facere præcipit: melius enim eſt in neceſſitate poſitos ſuperiora quàm inferiora
ſectari: quoniam inferiora à ſuperioribus continentur, ſuperiora autem ab infe
riori numero nõ includuntur. Illud iterũ quod iam poſuimus declarantes, quod
decimus numerus nonum intra ſe contineat, nonus autẽ decimũ continere non
poſſit. Quod ſi lex ad ſecundũ menſem tranſire nos præcipit, ſi nõ poſſimus ſan-
ctum Paſcha primo menſe celebrare propter quaſdam neceſſitates, nõ intelligo
cur non ſi decima quarta in dominicũ diem incurrerit luna, in ſeptimanã ſequen
tem rationabiliter dilationem Paſchæ facere debeamus, manente & primo men
D ſe & decima quinta luna in qua Saluator crucifixus eſt, manente etiam & ſepti-
ma decima quando poſt triduum reſurrexit. Vbi autẽ primum dominicus reſur-
rectionis Chriſti dies fuerit, uarie refertur: & quidem, ut ſupra memorauimus;
quidam VIII Calendarum Aprilium, ſed alij VI, nonnulli V Calendarũ
earundem die fuiſſe adſeuerant. Vbi notandũ, quia ſi octaua Calendarũ memo-
ratarũ, ut antiquiores ſcripſere, reſurrectio Domini facta eſt, quintus profecto
circuli decennouenalis tunc agebatˉ annus, habens concurrentes VII, & lunã
decimã quartã, ſicut ſemper XI Calendarũ Aprilũ. Si autem VI Calendarũ
Apriliũ Dominus reſurrexit, tertiusdecimus circuli præfati annus extitit, V ha
† IX bens concurrẽtes, & lunam decimã quartã, ut ſemper † VIII Calendarũ Apri
lium. Porrò ſi V Calendarũ ſupraſcriptarũ reſurrectio celebrata eſt Chriſti, ſe-
cundus circuli decennouenalis exiſtens annus concurrentes habebat IIII, &
lunam decimã quartã: ſicut ſemper VIII Calendarũ Apriliũ, quæ cunctæ de-
cimæ ſeptimæ lunæ, in qua die dominica prima ſacroſanctæ reſurrectionis ſunt
acta myſteria, curſu panduntur, indubio tantũ diligentiſſime cauendũ, ne hanc
decima ſexta luna, ut quidã patratam confirmando, non ſolũ ineuitabile noſtræ
calculationis diſpendiũ, ſed & grauiſſimũ catholicæ fidei incurramus periculũ.

DE LVNA IPSIVS DIEI. CAP. LXI.

VLtima ſæpe memorati circuli meta panduntur lunæ dominici Paſchæ pro
pter uariantem eiuſdem dominici occurſum ſeptem dierũ ambitu incluſæ,
id eſt, à XV uſq; ad XXI, qui pro certo dies creberrima legis ſunt adnotati-
one præfixi, dicẽte Domino: Primo menſe XIIII die mẽſis comedetis azyma,
uſq; ad diem XXI eiuſdem menſis ad ueſperã: VII diebus fermentatũ non
inuenietur in domibus ueſtris. Cuius primi menſis ſeptemq; eius dierũ azymo-
rum nunc regula talis eſt, ut quæ poſt æquinoctium decima quinta luna oc-
currerit

A currerit, primi menſis intelligatur, & hæc quencunq; VII dierum uſque ad uiceſimum primum dominicum acceperit, paſchalis feſti gaudijs aptum porrigat, Quod ideo toties repeto, quia fuere quidam qui dominicum Paſchæ diem, uerbi gratia, à VII Calendarum Aprilium die luna uiceſima notantes, dicerent: et quid peccare nos oſtenditis in conſtituendo tempore Paſchæ, cum nullus unquam calculator uetuerit VII Calendas Apriles Paſcha celebrari; omnibus æque confitentibus tunc æquinoctium eſſe tranſcenſum, nullus negauerit lunã uigeſimã dominico paſchali aptam? Quibus reſpondendum, quia & VII Calendas Apriles, ubi luna congruerit, & luna uigeſima, ubi dies oportunus arriſerit, dominicũ Paſcha rite actitabitur. Sed quia luna, quæ VII Calendas Apriles die XX eſt, pleniluniũ ante æquinoctium habuit, non licet luna exiſtente uiceſima VII Calendas Apriles dominicũ Paſchæ diem celebrari. Quæ uero in æquinoctio, uel poſt æquinoctium plena eſt, mox ubi dominicus aderit dies, paſcha legitimum dabit. Idem error, eadem eſt reſponſio, cum memorati calculatores XI Calendas Apriles, luna decima ſexta: X Calendas Apriles, luna decima ſeptima: IX Calendas Apriles, luna decima octaua: VIII Calẽdas Apriles, luna decima nona: VI Calendas Apriles, luna uigeſima prima: V Calendas Apriles, luna uigeſima ſecunda Paſcha faciendum decernunt. Quod eo ſæpius anno faciunt, cum in Calendas Ianuarias XXV habuerint lunam. Cum uero hanc ibi uigeſimam ſeptimã habuerint, tunc longius à ueritate deuiant: quia nimirum primo menſis deputant lunam, quæ III Nonas Martias nata, triduo ferè ante æquinoctium plena exiſtere monſtratur. Et quia decima quinta, decima ſexta, & decima ſeptima diem Paſchæ dominicũ facere non ualet, eò quod has

B ætates XIIII, XIII, & XII, Calendarũ Aprilium die tenuerit, profecto nec reliquas ſuas ætates quamuis æquinoctiũ ſequentes, eiuſdem dominicæ reſurrectionis conuenientes poteſt habere ſolennijs.

QVID INTER PASCHA ET AZYMA DISTET CAP. LXII.

ET quoniã de Paſchæ obſeruatione aliquanta perſtrinximus, etiam hoc intimare placuit, quod iuxta legis ſcripturã alia Paſchæ, alia ſolennitas eſt azymorum: Vna quippe dies Paſchæ, id eſt tranſitus, eſt quartadecima uidelicet primi menſis, in quo ueſpeſcente agnus immolari iuſſus eſt: & mox ſequenti nocte tranſiuit Dominus Aegyptiorũ primogenita percutiẽs, & ſignatas agni ſanguine domus filiorũ Iſraël liberãs: ſequẽtes uero dies VII, id eſt à XV uſq; ad XXI menſis eiuſdẽ, azymorũ proprie uocanẽ: ſcriptũ nanq; eſt in Exodo, ubi agnus immolari XIIII die primi menſis ad ueſperã mandatur: Et comedetis feſtinantes: eſt enim Paſcha, id eſt tranſitus Domini. Et: Trãſibo per terrã Aegypti nocte illa, percutiãq; omne primogenitũ in terra Aegypti. Et paulo poſt: Et cum dixerint uobis filij ueſtri: Quæ eſt iſta religio: dicetis: Victima tranſitus Domini eſt, quãdo tranſiuit ſuper domos filiorũ Iſraël in Aegypto, percutiẽs Aegyptios & domus noſtras liberãs. Item in Leuitico: Menſe primo, inquit, XIIII die menſis ad ueſperã phaſe Domini eſt, & XV die mẽſis huius ſolennitas eſt azymorũ Domini: VII diebus azyma comedetis, dies primus erit uobis celeberrimus ſanctusq;. Omne opus ſeruile nõ facietis in eo, ſed offeretis ſacrificium in igne Domino VII diebus. Et ne nos quiſpiam uerba legis aliter quàm ueritas habet intellexiſſe autumet, uideat doctiſſimus legalium literarum & Sacerdos quid de hijs ſentiat. IOSEPHVS ſcribit in libro Antiquitatum in hunc modum:

Paſcha dies.

Azymorum dies.

C modũ decima quarta luna primi menſis agnus immolat̃, decima quinta aũt ſuccedit feſtiuitas azymorum, quæ VII diebus celebratur. Secunda uero azymorum die, quæ eſt ſextadecima, frugum primitias quas metunt offerunt. Quem legalium morem ſacrorũ etiam nunc eccleſiæ conſuetudo non ignobiliter imitatur, unam uidelicet noctem tranſitus dominici, id eſt reſurrectionis eius à mortuis, † quã pius triumphando fideles ſaluare dignatus eſt, principaliter obſeruãs, in cuius exortum ſanguis ipſius, uidelicet agni immaculati, populum eius fonte regenerationis ablutum mundat ab omni peccato. Ac deinde alios ſeptẽ dies in memoriã eiuſdem dominicæ reſurrectionis congrua feſtiuitate ſubiungens. Verum quia ipſa quoq; dies Paſchæ à fermento caſtigari præcipitur, hanc Euangelij ſcriptura aliquando primã azymorũ cognominat: Et primo, inquiens, die azymorũ quando paſcha immolabant dicunt ei diſcipuli: Quo uis eamus & paremus tibi ut manduces Paſcha? Item die XV menſis primi, à qua VII dies azymorũ inchoant, propter uiciniã Paſchæ nomine uocat illius cum dicit: Et ipſi non introierunt in prætoriũ, ut non contaminarentur, ſed manducarent Paſcha: non quia legi contraria eſt euãgelica ſcriptura, ſed quia ſacramentũ quod decebat hac nobis ſocietate uocabulorũ uiuacius inculcare curauit. Salua enim ſubtiliore diſcuſſione, poſſumus intelligere quod myſtica Paſchæ ſolennia ſinguli noſtrûm in die baptiſmatis egerint: ſpiritalem uidelicet exterminatorem ſigno pretioſi ſanguinis euadendo, ſpiritales tranſeundo tenebras, toto autẽ uitæ proficientes tempore, quod deinceps in hac peregrinatione gerimus, ſeptẽ dies azymorum celebremus: quibus ſicut Apoſtolus edocet, non in fermento mali-

D tiæ & nequitiæ, ſed in azymis ſynceritatis & ueritatis epulari debemus. Et quia nos in baptiſmo, ut de poteſtate Satanæ in partem ſortis ſanctorũ tranſire queamus, ſynceritatẽ ac ueritatem neceſſe eſt tenere, itemq; toto noſtræ peregrinationis tempore, quod ſeptenario dierum numero uoluitur, quotidiano profectu ad meliora trãſire præcipimur, quaſi & in Paſcha azymis ueſci, & in diebus azymorum Paſcha ſpiritaliter agere cognoſcimur.

† qua impios

TYPICA PASCHAE INTERPRETATIO. CAP. LXIII.

NAm ſicut tota paſchalium obſeruantia ceremoniarũ, ita etiã tempus quo agi præcepta eſt totũ myſterio ſacro redolet. In primis nanq; æquinoctiũ tranſgredi in dominicæ Paſchæ celebratione iuxta legis decreta curamus, ut uidelicet ſolennitas, in qua mediator dei & hominum deſtructa poteſtate tenebrarum mundo lucis iter aperuit, etiam temporis ordine foris quid intus habeat oſtendat. Et quæ nobis æternæ beatitudinis lumen promittit, tunc maxime celebretur, cum ſolis lumen annuo proficiens incremento, primam ſumit de noctis umbra uictoriam: Deinde menſem primum anni, qui & Nouorum uocatur, in quo Paſcha celebremus attendimus. Ipſe autem eſt menſis, in quo mundus iſte formatus, & homo eſt primus in paradiſi ſede locatus: Quia per huius myſteria ſolennitatis primam nos ſtolam recepturos, primum ſupernæ beatitudinis regnum, à quo in longinquam regionem diſceſſimus, nos repetituros eſſe ſperamus. De cuius gloria regni beatus Apoſtolus Petrus: Cœlos autem nouos, inquit, & terram nouam, & promiſſa ipſius expectamus, in quibus iuſtitia habitat. Sed & Ioannes in Apocalypſi ſua: Et dixit qui ſedebat in throno: Ecce noua facio omnia. Deinde etiam tertiam menſis eiuſdem ſeptimanam in Paſcha obſeruamus, quod reſurrectionis dominicæ gaudijs aptiſſime congruit:

Quia

A Quia & eadem ſacroſancta eius reſurrectio tertia die facta eſt, & tertio tempore ſeculi, id eſt cum gratiæ cœleſtis aduentu tota eius in carne diſpenſatio, quæ per reſurrectionis conſummata eſt gloriam, mũdo apparuit. Prima ſeculi nanque tempora lege naturali per Patres, media lege literali per Prophetas, extrema chariſmate ſpiritali per ſeipſum ueniens illuſtrare dignatus eſt. Sed & ipſa tunc lunæ conuerſio pulcherrimũ nobis ſacramenti cœleſtis ſpectaculum præbet: nanq; luna, quæ rotundi facta ſchematis, à ſole lumen, ut ſupra diximus accipit, ideoq; ſemper ex dimidio orbe, quem ad ſolem habet, lucida eſt: ex altero autem dimidio ſemper obſcura, à prima uſq; ad XV lucis crementum ad terras, defectum uero habet ad cœlos. A XV autem uſque ad nouiſſimam crementum eiuſdem ſuæ lucis à terrenis auerſum, paulatim ad cœleſtia reuertitur: Quæ nimirum eius conuerſio recte paſchalis gaudij myſteria ſignat, quibus omnem mentis noſtræ gloriam à uiſibilibus auertere delicijs, caducisq; fauoribus, atq; ad ſolam cœleſtis gratiæ lucẽ ſuſpendere contemplando docemur: Vel ſi utrancq; eius conuerſionem in bonum delectat interpretari, poſſumus intelligere, q̃ creſcens ad oculos humanos lumen lunæ uirtutum gratiã, quibus apparens in carne Dominus mundo illuxit, inſinuet, de quibus dicitur: Et Ieſus proficiebat ſapientia & ætate, & gratia apud deum & homines. Recreſcẽs uero ad cœlos, reſurrectionis aſcenſionisq; illius gloriã deſignet, quæ in ſe quidem ipſa mox perfecta prouenit, ſed in animo fideliũ quibuſdam lucis ſuæ profectibus uſq; ad finem ſeculi creſcere non deſinit. Reſurgens enim Dominus à mortuis primo ſingulis ac binis, ac deinde pluribus, modo ſeptem, modo undecim, modo duodecim, modo plus quàm quingentis fratribus ſimul, ad ultimũ diſcipulis omnibus apparuit: quibus uidentibus aſcẽſurus in cœlũ præcepit eos ſuæ

B diſpẽſationis eſſe teſtes in Hieruſalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & uſq; ad ultimum terræ. Et bene luna cum noſtros creſcit ad oculos paulatim à ſole recedit: cum uero ad cœlos, paribus ad eum ſpacijs redit. Hoc enim eſt quod ipſe dixit: Exiui à patre & ueni in mundum, iterũ relinquo mundum & uado ad patrẽ. Et quod de ipſo pſalmus: A ſummo cœlo egreſſio eius, & occurſus eius uſq; ad ſummum eius. Quia ergo luna eo ſuæ lucis incremento, quod exiens à ſole ad noſtros euoluitur obtutus, domini Saluatoris in carne, uſq; ad tẽpora paſſionis doctrinam uirtutesq; ſignificat, eò autem quod ad ſolem rediens paulatim ad inuiſibilem nobis cœli faciẽ recolligit, reſurrectionis illius ac poſterioris gloriæ miracula demonſtrat, merito à decima quinta paſchalis uoti gaudijs apta prædicatur. Hijs quidem paſchalis temporis a legis obſeruatione ſumptis indicijs, hæredes noui teſtamenti etiam diem dominicã, quam ſcriptura unam ſiue primam ſabbati cognominat, adnectimus: nec immerito, quæ & conditione primitiuæ lucis excellens, & triumpho dominicæ reſurrectionis inſignis, & noſtra quoq; nobis reſurrectione manet ſemper exoptabilis. Septem quoq; dies lunæ, id eſt, a XV uſq; ad XXI, per quos eadem dominica naturali ordine diſcurrit, uniuerſitatẽ eccleſiæ, quæ per totũ mundum paſchalibus eſt redempta myſterijs, aperte denuntiant: Nam & ſeptenario ſæpe numero uniuerſitatem deſignare ſcriptura conſueuit. Vnde quod ait Propheta: ſepties in die laudem dixi tibi, nil melius intelligitur, quàm quod alibi ait: Semper laus eius in ore meo. Et ſpecialiter totam catholicæ eccleſiæ perfectionem eo figurari Ioannes teſtatur, qui ad ſeptem Aſiæ ſcribens eccleſias, uniuerſalis per orbem eccleſiæ myſteria pateſecit. Vnde & per omnia quæ ſingulis ſeptem ſcribit hortamenta, hunc uerſiculum intexere curauit: Qui habet aures audiat quid ſpiritus dicat eccleſijs: quod

Septenarius numerus.

C quod unicuilibet dixerat hoc omnibus ſe dixiſſe palàm probãs eccleſijs. Nec minus etiam moralem nobis commendant paſchalia tempora ſenſum, in nomine quidem Paſcha, ut de uitijs ad uirtutes tranſitum quotidie faciamus ſpiritalem. In menſe autem nouorũ, in quo adulti fructus aduentu ſuo pronuntiant ueterũ ceſſationem, ut exuentes ueterem hominẽ cum actibus eius, renouemur ſpiritu mentis noſtræ, & induamus nouum hominẽ qui ſecundum deũ creatus eſt, in iuſtitia & ſanctitate, & ueritate. Et ut uegetati diuerſarum uarietate uirtutũ, earũq; folijs ueluti amœnæ arboris adumbratione uelati, tanq; lætæ atq; fructiferæ ſegetes pullulemus in plenilunio, ut perfectum ſplendorẽ fidei & ſenſus gerentes, à peccati tenebris ſegregemur, inreuerſa eadẽ luce lunari ad cœlos, quod à quintadecima luna fieri incipit, ut quanto magni ſumus humiliemur in omnibus, dicentes cum Apoſtolo ſinguli: Gratia autem dei ſum id quod ſum. Quæ profecto gratia muneris ſuperni, quæ tertio tempore ſeculi manifeſtius effuſa eſt, pulcherrima figurarũ conſequentia tertia lunæ hebdomade, lumen ipſius quod catenus ad terras creuerat, ad cœleſtia iam creſcere inchoat, pulchre hanc in paſcha obſeruare præcipimur, ut gratiæ quam accipimus nunq; obliti, per ſingulos gradus ſpiritalis tranſitus largitori illius obediẽdo uicem rependere meminerimus: uel certe increſcente ad homines luna, uitæ nobis actiuæ, inreuerſa uero ad cœlos ſpeculatiuæ typus oſtendit: Vel in hac nobis cõuerſione dilectio proximi, in illa noſtri ſignatur autoris: Aut huc cõuerſus lucis eius profectus, ut bona foris operemur admonet, portò illuc, ut eadẽ bona opera ſolo ſupernæ mercedis intuitu geramus: Huc, ut luceat lux noſtra coram hominibus, & uideant bona noſtra opera, illuc, ut glorificent patrẽ noſtrũ qui in cœlis eſt.

Paſcha myſticum.

Menſis nouorum quid ſignificet.

D In una ſabbati, quæ noui teſtamenti propria ſolennitas eſt, inſtruimur, ut ſpe futuræ noſtræ in Chriſto reſurrectionis patienter in præſenti omnia aduerſa pro Chriſto, & ipſam mortis toleremus iniuriã, audientes ab Apoſtolo: Quia ſi ſpiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis habitat in nobis, qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis uiuificabit & mortalia corpora noſtra, per inhabitantẽ ſpiritũ eius in nobis. Cuius ſpiritus qa ſeptiformis eſt gratia, poteſt eadem VII dierum lunariũ numero, quo præfata una ſabbati, id eſt dies dominica circunfertur intimata, non inconuenienter intelligi. Verum de myſterio temporis Paſchæ, ſiquis plenius ſcire uult, legat beati Aurelij Auguſtini ad Ianuariũ epiſtolam de ratione paſchali.

Vna ſabbati.

DE CIRCVLO MAGNO PASCHAE. CAP. LXIIII.

Magnus circulus Paſchæ.

Circulus Paſchæ magnus eſt, qui multiplicato per inuicẽ ſolari ac lunari cyclo, DXXXII conficitur annis. Siue enim decies nouies uiceni & octoni, ſeu uicies & octies deni ac noueni multiplicentur, DXXXII numerũ complent. Vnde fit, ut idẽ circulus magnus decennouenalis, lunæ circulos XXVIII, Solis autẽ, qui uicenis octonisq; conſummari ſolent annis, X & IX habeat circulos: biſſextus decies nouies ſeptenos, id eſt CXXXIII, menſes ſolares, uicies octies, CCXXVIII, id eſt $\overline{\text{VI}}$CCCLXXXIIII. Menſes aũt lunares, uicies octies CCXXXV, id eſt $\overline{\text{VI}}$DLXXX dies, exceptis biſſextis, uicies octies $\overline{\text{VI}}$DCCCCXXXV, id eſt $\overline{\text{CXCIIII}}$CLXXX: appoſitis aũt biſſextis $\overline{\text{CXCIIII}}$CCCXIII. Qui ubi memoratã ex ordine menſium dierumq; ſummam compleuerit, mox in ſeipſum reuolutus, cuncta quæ ad ſolis uel lunæ curſum pertinent, eodem quo prætericrant ſemper tenore reſtaurat: tantũ anni dominicæ incarnationis ſuo certo tramite proficiũt in maius, & Indictiones quoquo ferantur in ordine, nil ſiderũ curſum, atque ideo nihil paſchalis calculi ordinem

A dinem mouent. Quod ut apertius clareſcat, placuit eundem plenario ordine cir culũ præſenti opuſculo præponere, ſumpto exordio à quingenteſimo triceſimo ſecundo dominicæ incarnationis anno, ubi primũ Dionyſius circulum cœpit, & perducto opere uſq; ad milleſimũ ſexageſimũ tertium eiuſdem ſacroſanctæ incarnationis annũ: quatenus legentes quiq; non ſolum præſentẽ uel futurũ proſpicere, ſed & præteritũ omnem paſchalis ſtatũ temporis inerrabili poſſent intuitu reſpicere, atq; ad dilucidationẽ priſcæ lectionis annos omnes, qui aliquando in quæſtionẽ uenerant, quando uel quales fuerint euidentius agnoſcant. *Nos in finem reiecimus certo conſilio.*

BEDAE ANGLO

SAXONIS DE TEMPORVM RATIONE, CAPVT LXV.

B DE ſex huius mundi ætatibus, ac ſeptima uel octaua quietis, utraq; cœleſtis, & ſupra in cõparatione primæ hebdomadis, in qua mũdus ornatus eſt, aliquãta perſtrinximus, & nunc in cõparatione æui unius hominis, qui μικρόκοσμος græce à philoſophis, hoc eſt minor mũdus ſolet nuncupari, de eiſdẽ aliquãto latius exponemus. *Homo minor mundus.* Prima eſt ergo mundi huius ætas, ab Adam uſq; ad Noẽ, continens annos iuxta hebraicã ueritatẽ, ĪDCLVI: iuxta LXX Interpretes ĪICCXLII: generationes iuxta utrãq; editionẽ numero X, quæ uniuerſali eſt delectà diluuio: ſicut primã cuiuſq; hominis obliuio demergere conſueuit ætatẽ: Quotus enim quiſq; eſt qui ſuam recordetur infantiã. Secunda ætas a Noẽ uſq; ad Abrahã generationes iuxta hebraicã autoritatẽ complexa X, annos autẽ CCXCII. Porrò iuxta LXX Interpretes annos ĪLXXII: generatiões uero XI. Hæc quaſi pueritia fuit generis populi dei, & ideo in lingua inuenta eſt, ideſt, hebræa. A pueritia nanq; incipit homo noſſe loqui poſt infantiã, quæ hinc appellata eſt q; fari non poteſt. *Secunda ætas.*

Tertia ab Abrahã uſq; ad Dauid generationes iuxta utrãq; autoritatẽ XIIII, annos uero DCCCCXLII cõplectens. Hæc uelut quædã adoleſcentia fuit populi dei, à qua ætate qa incipit homo poſſe generare, propterea Matthæus Euangeliſta generationũ ex Abrahã ſumpſit exordiũ, qui etiam pater gentiũ conſtitutus eſt, quando mutatũ nomen accepit. *Tertia ætas.* Quarta à Dauid uſq; ad trãſmigrationẽ Babylonis, annos habens iuxta hebraicam ueritatẽ CCCCLXIII: iuxta LXX tranſlationẽ XII amplius: generationes iuxta utroſq; codices XVII. Quas tamen Euangeliſta Matthæus certi myſterij gratia XIIII ponit. A qua uelut iuuenili ætate in populo dei regũ tẽpora cœperũt: Hæc nãq; in hominibus ætas apta gubernando ſolet exiſtere regno. *Quarta ætas.* Quinta quaſi ſenilis ætas, à tranſmigratione Babylonis uſq; in aduentũ domini Saluatoris in carnẽ, generatiões & ipſa XIIII. Porrò annis DLXXXCX extẽta, in qua ut graui ſenectute feſſa malis crebrioribus plebs hebræa quaſſatur. *Quinta ætas.* Sexta, quæ nunc agitur ætas, nulla gene- *Sexta ætas.*

C la generationũ uel temporũ ſerie certa eſt, ſed ut ætas decrepita ipſa totius ſecu
li morte conſummãda. Has ærumnoſas, plenasq́ laboribus mundi ætates quiq;
felici morte uicerunt, ſeptima iam ſabbati perennis ætate ſuſcepti, octauam
beatæ reſurrectionis ætatem, in qua ſemper cum Domino regnent, expectant.

DE CVRSV AETATVM EARVNDEM.

CAP. LXVI.

PRima igitur ætate ſeculi naſcentis, prima huius die, fecit deus lucem quã ap
pellauit diem: Secunda firmamentum cœli in medio librauit aquarũ, ipſis
aquis ac terra, cum cœlo ſuperiore, ac uirtutibus quæ in eo Conditorẽ laudarẽt,
ante horum ſex dierum exordium creatis. Tertia die congregatis in ſuum locũ
aquis, quæ cuncta contexerant, aridam iuſſit apparere. Quarta ſidera in firma-
mento cœli poſuit, quæ nunc, quantũ æquinoctij coniectura colligimus, XII
Calendarum Aprilium uocatur. Quinta natatilia & uolatilia creauit animãtia.
Sexta animalia terreſtria, & ipſum hominem formauit Adam, de cuius latere
dormientis matrem omnium uiuentiũ produxit Euam, quæ nunc quantũ mi-
hi uidetur eſſe credibile, decima Calendarum Apriliũ dies appellatur. Vnde me
rito creditur, ſi non uerior ſententia uincit, quod beatus Theophilus cum cæte
ris, non ſolum Palæſtinæ, ſed & permultis aliarum regionum Epiſcopis de Pa-
Quoto die cru ſcha diſputans ſcripſit, eodem X Calendarum Aprilium die Dominum fuiſſe
cifixus ſit Chri crucifixum. Decebat enim una eademq́ non ſolum hebdomadis, ſed & men-
ſtus. ſis die, ſecundũ Adam pro generis humani ſalute uiuifica morte ſopitũ, de pro-
ducto è latere ſuo ſacramentis cœleſtibus ſponſam ſibi ſanctificare eccleſiam:
qua uidelicet die primum Adam, patrem uidelicet humani generis ipſe creaue-
D rat, eiq́ de latere coſtam tollens ædificauit mulierem, cuius adiutorio genus
ANNO propagaret humanum.
MVNDI Adam annorum CXXX genuit Seth, cui ſuperuixit annis DCCC. Verũ
CXXX. LXX Interpretes ante natum Seth poſuere annos CCXXX, poſtea DCC.
Seth. Seth interpretatur reſurrectio, ſignificans reſurrectionẽ Chriſti à mortuis, cuius
Abel. mortẽ illatã à Iudæis ſignificat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occiſus.
CCXXXV. Seth annorum CV genuit Enos, cui ſuperuixit annis DCCCVII. Porrò
†DCCVII LXX ante natũ Enos annos CCLV, poſtea poſuere †DCCVI. Enos inter-
Enos. pretatur homo, de quo benedicitur. Iſte cœpit inuocare nomen Domini: Quia
hominum eſt proprium, ut ſuæ fragilitatis memores inuocent Conditoris auxi
liũ, eorũ duntaxat qui in fide Chriſti uiuentes filij reſurrectionis eſſe lætanť.
CCCXXV. Enos annorũ XC genuit Cainan, cui ſuperuixit annis DCCCXV. Sed
LXX ante natum Cainan CXC annos, poſtea DCCXV poſuere.
CCCXCV. Cainan annorum LXX genuit Malaleel, poſt cuius ortum uixit annis D
CCCXL. LXX ante natũ Malaleel CLXX, poſtea dixere DCCXL.
CCCCLX. Malaleel annorum LXV genuit Iareth, cui ſuperuixit annis DCCCXXX.
LXX ante natum Iareth CLXV, poſtea poſuere DCCXXX.
DCXXII. Iareth annorum CLXII genuit Enoch, cui ſuperuixit annis DCCC. In
Enoch quedã hac generatione nuſquam utriq; codices diſcrepant. Hunc Enoch nonnulla di
diuine ſcripſe uine ſcripſiſſe, Iuda Apoſtolo atteſtante comperimus. Sed ut beatus Auguſti-
rat. „ nus dicit: Non fruſtra nõ ſunt in eo canone ſcripturarum, qui ſeruabatur in tem
„ plo Hebræi populi ſuccedentiũ diligentia ſacerdotũ, niſi quia ob antiquitatem
„ ſuſpectæ fidei iudicata ſunt, nec utrum hæc eſſent quæ ille ſcripſiſſet poterat in-
ueniri.

A ueniri. Vnde illa quæ ſub eius nomine proferuntur, & continent illas de gigan-
tibus fabulas, quod non habuerint homines patres, recte à prudentibus iudi-
cantur non ipſius eſſe credenda.

Enoch annorum LXV genuit Mathuſalam, poſt cuius ortum ambulauit DCLXXXVII.
cum deo CCC annis LXX. Ante natum Mathuſalam poſuere CLXV an-
nos, poſtea CC. Et bene in ſeptima generatione Enoch, qui interpretat̃ dedi-
catio, tulit à mortalibus deus, quia ciuitas electorum in ſex huius ſeculi pro deo
laborans ætatibus, in ſeptima ſabbati futuri gloriam dedicationis expectat, atq;
reprobi ſola præſenti ſunt felicitate contenti. Cain ciuitatem quã ſtatuit non in
ſeptima generatione, ſed in primogenito Enoch filio conſecrat.

Mathuſalam annorum CLXXXVII genuit Lamech, cui ſuperuixit annis DCCCLXXIIII.
DCCLXXXII, id eſt, uſq; ad diluuium. LXX ante natum Lamech CLX
VII ponunt annos, poſtea DCCC & II. Qui numerus, ut lector facilime
uidebit, iuxta Hebraicam ueritatem XX annis, iuxta ipſorũ uero autoritatem
XIIII annis diluuij tempora tranſit. De qua famoſiſſima quæſtione doctiſſi-
mi patres, Hieronymus in libro quæſtionum Hebraicarũ, Auguſtinus in libro
de Ciuitate dei quintodecimo pleniſſime diſputant.

Lamech annorũ CLXXXII genuit Noë, cui ſuperuixit annis DXCV. MLVI.
LXX ante natum Noë ponunt annos CLXXX†VIII, & poſtea DLXV. † IX
In hac ſola generatione ſumma uniuerſitatis diſcrepat, qa XXIIII annis plus
uixiſſe Lamech in Hebræis, quàm in LXX translatorũ codicibus inuenitur.

Noë anno DC uenit diluuiũ menſe ſecundo, XVII die menſis. Sanè de MDCLVI.
differentia annorũ inter Hebræam & LXX interpretum autoritatem, ne quis
nos laceret nouas mouiſſe quæſtiones, legat præfatorũ patrum memorata opu-
B ſcula, & intelliget hanc iam olim notiſſimam fuiſſe diſtantiam, cuius originem
diſtantiæ cũ beatus Auguſtinus ſolertiſſime quæſiſſet, dixit in libro ſupraſcripto
» capitulo XIII inter alia ſic: Credibilius ergo quis dixerit, cum primo de bib-
» liotheca Ptolemæi deſcribi iſta cœperũt, tunc aliquid tale fieri potuiſſe in codice
» uno, ſed primitus inde deſcripto, unde iam latius emanaret, ubi potuit quidem
» accidere etiam ſcriptoris error. Et hoc in illa quæſtione de uita Mathuſalæ non
» abſurdũ eſt ſuſpicari. Et poſt aliquanta: Recte fieri, inquit, nullo modo dubita-
» uerim, ut cum diuerſum aliquid in utriſq; codicibus inuenitur, quandoquidem
» ad fidem rerum geſtarum utrunq; eſſe non poteſt, uerum ei linguæ potius creda
» tur, unde eſt in aliam per interpretes facta translatio.

SECVNDA ſeculi ætate prima huius diei, quæ eſt uiceſima ſeptima menſis ſe
cundi, egreſſus eſt Noë de arca, in qua pauci, id eſt, VIII animæ ſaluæ factæ ſunt
per aquam. Quod cõmemorans in Epiſtola beatus Apoſtolus Petrus mirifice
ſtatim exponere curauit, cum ſubiunxit, quod & nos nunc ſimilis formæ ſaluos
fecit baptiſma, non carnis depoſitio ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio
in deum, per reſurrectionem Ieſu Chriſti qui eſt in dextera dei. In aqua diluuij
baptiſmum, in arca & hijs quæ continebat, eccleſiam & fideles illius, in octona-
rio animarum numero, myſterium dominicæ reſurrectionis in cuius fide bapti-
zamur, docens eſſe figuratum.

Sem C annorũ genuit Arphaxad biennium poſt diluuium. Ab Arphaxad MDCLVIII.
Chaldæos originem duxiſſe Hieronymus ſcribit. Superuixit autẽ Sem nato Ar-
phaxad D annis, id eſt, uſq; ad quinquageſimum annum natiuitatis Iacob.
Arphaxad annorũ XXXV genuit Sale. Hic LXX interpretes una gene- MDXCIII.

 ratione

C ratione plus quàm Hebraica ueritas poſuere, dicentes quod Arphaxad cum
eſſet annorum CXXXV genuerit Cainan. Qui cum CXXX annorum fue-
rit, ipſe genuerit Sale. Quorũ translationem Euangeliſta Lucas hoc in loco ui-
Græci chronographi. detur eſſe ſecutus. Verum Chronographi Græcorũ cum generationum ſeriem
ad autoritatem hebraicam caſtigaſſent, ablata una generatione Cainan, nec ta-
men numerum annorum in generationibus, quas cum eis habuere cõmunes,
ad eorum autoritatem caſtigare curaſſent, propriam ſecuti autoritatem dederũt
huic ætati annorum ſummam minorem quidem LXX translatorum editione
annis CXXX, ſed hebraica ueritate annis DC & L maiorem, id eſt, annis
DCCCC & XLII. Vixit autem Arphaxad poſt natum Sale annos CCC &
† CCCCXXX. III: cui tamen LXX poſt natum Cainan ſcribunt annos † CCCXXX, &
XXX. Cainan poſt natum Sale CCCCXXXVIII.

MDCCXXIII. Sale annorũ XXX genuit Heber, cui ſuperuixit annis CCCCIII. LXX
ante natum Heber poſuere annos CXXX, poſtea CCCXXX. Ab hoc He-
ber Hebræorum nomen & genus oritur.

MDCCLVII. Heber annorũ XXXIIII genuit Phalech, cui ſuperuixit annis CCCXXX.
Phalech. LXX ante natũ Phalech annos poſuere CXXXIIII, poſtea CCLX. Pha-
lech interpretatur diuiſio, cui propterea tale nomen impoſuere parentes, quia
tempore natiuitatis ipſius terra per linguarũ confuſionem diuiſa eſt. Cuius di-
» uiſionis Arnobius rhetor in expoſitione Pſalmi CIIII ita meminit: Sem pri-
» mogenito Noë pars facta eſt à Perſida & Bactris uſq; in Indiam longe & uſq;
» Rhinocoruras. Quæ ſpatia terrarũ habent linguas ſermone barbarica XX &
» VII. In quibus linguis Gentes ſunt patriarum CCCC & VI non diuerſa-
» rum linguarũ, ſed ut dixi, diuerſarum patriarum. Verbi gratia, cum una lingua
D latina ſit, ſub una lingua diuerſæ ſunt patriæ Brutiorũ, Lucanorũ, Apulorũ, Ca-
» labrorũ, Picentum, Thuſcorũ. Et hijs atque huiuſmodi ſimilia ſi dicamus.
» Cham uero ſecundus filius Noë à Rhinocoruris uſq; Gadira habẽs linguas
» ſermone Punico à parte Garamantum, latino à parte Boreæ, Barbarico à parte
» Meridiani Aethiopum & Aegyptiorũ, ac barbaris interioribus uario ſermone
» XX duabus linguis in patrijs CCCXC & IIII. Iapheth autẽ tertius, à Media
» uſq; ad Gadira ad Boream. Habet autẽ Iapheth flumen Tigridem, qui diuidit
» Mediam & Babyloniam in patrijs ducentis, ſermone uario, in linguis XX &
» III. Fiunt ergo omnes ſimul linguæ LXXII, patriæ autem generationum
M, quæ in tripartito ſeculo hoc ordine ſitæ ſunt. Habet, ut diximus, Iapheth flu-
men Tigridem, qui diuidit Mediam & Babyloniam, Sem autem Euphraten,
Cham uero Geon, qui uocatur Nilus.

MDCCLXXXVII. Phalech annorum XXX genuit Reu, cui ſuperuixit annis CCIX. LXX
ante natum Reu CXXX annos ponunt, poſtea CCIX. Hijs temporibus pri-
mum templa conſtructa, & quidam principes Gentiũ tanquã dñ ſunt adorati.

MDCCCIX. Reu annorum XXXII genuit Seruch, cui ſuperuixit annis CCIX. LXX
alias 1819. ante natum Seruch CXXXII annos ponunt, poſtea CCVII. Scythiatum re-
† Tanaus. gnum dicitur exortum, ubi primus regnauit † Taurus.

MCCCCXLIX. Seruch annorum XXX genuit Nachor, cui ſuperuixit annis CC. LXX
ante natum Nachor ponunt annos CXXX, poſtea CC. Aegyptiorũ impe-
† Vizoues. rium dicitur inchoare, primo eis regnante † Zoues.

MDCCCLXXVIII. Nachor annorũ XXIX genuit Thare, cui ſuperuixit annis CXIX. LXX
ante natum Thare ponunt annos LXXIX, poſtea CXXIX. Aſſyriorũ Si-
cyoniorumq;

A cyoniorumq́ꝫ regnum naſcitur: hijs primum Belo, illis Aegialo regnante.
Thare annorum LXX genuit Abraham, cui ſuperuixit annis CXXXV. MDCCCCXL
Hactenus ſecunda ſeculi ætas protenditur, cuius tota ſerie recenſita beatus Au- VIII.
guſtinus in libro de Ciuitate dei XVI, capitulo decimo, hoc modo concluſit:
» Fiunt itaque anni à diluuio uſque ad Abraham MLXXII ſecundum uulga-
» tam editionem, hoc eſt, interpretum LXX. In Hebræis autẽ codicibus longe
» pauciores annos perhibent inueniri, de quibus rationem aut nullam aut difficil-
limam reddunt.

TERTIA mundi ætas à natiuitate cœpit Abraham Patriarchæ, qui LXXV ĪIXXIII.
annorũ cum eſſet, relicta gente patria, ad imperiũ dei uenit in terram Chanaan,
accipiens promiſſionem naſcituri de ſuo ſemine Saluatoris, in quo benedíceren
tur omnes Gentes, ſimul & ſeipſum in gentem magnam eſſe futurum, quarum
una ſpiritalis, altera eſt promiſſio carnalis. Hijs temporibus Ninus & Semira-
mis Aſſyrijs regnant.

Abraham annorum LXXXVI genuit Iſmaël, à quo Iſmaëlitæ: genuit au ĪIXXXIII
tem Iſmaël XII duces, & uixit annos CXXXVII.

Idem Abraham annorum C genuit Iſaac, qui primus & ſolus in tota teſta- ĪIXLVIII.
menti ueteris ſerie legitur octaua die circunciſus. Quod non ſine magno myſte-
rio priuilegium eſt filio promiſſionis donatum.

Iſaac annorũ LX genuit Eſau & Iacob Patriarchis Idumææ & Iſraeliticæ ĪICVIII.
gentis, poſt quorũ ortum uixit annos CXX. Hijs temporibus primus apud
Argos regnauit Inachus annis L, cuius filia Io, quã Aegyptij mutato nomi-
ne Iſidem colunt.

B Iacob annorũ CXXX deſcendit in Aegyptũ in animabus LXX. Huius ĪICCXXX
temporibus Memphis in Aegypto ab Ape Argiuorum rege condita: Sparta VIII.
quoq́ꝫ à Sparto filio Phoronæi regis Argiuorum conditur.

Habitatio filiorũ Iſraël qua manſerunt in Aegypto fuit CCCCXXX an- ĪICCCCLIII
norum, quibus expletis eadem die egreſſus eſt omnis exercitus Domini de ter-
ra Aegypti, ut ſcriptura teſtatur Exodi: quorũ tamen ſummam annorum chro-
nographi à ſeptuageſimo quinto anno natiuitatis Abraham, quando terram re-
promiſſionis intrauit computant, ſequentes editionem LXX interpretũ, quæ
» dicit: habitatio autem filiorum Iſraël qua habitauerunt in Aegypto & in terra
» Chanaan, ipſi & patres eorum, anni CCCCXXX. Quã neceſſariò ſequen-
dam & ipſa hebraica ueritas oſtendit, quæ narrat Chaath filium Leuí, quem na-
tum eſſe conſtat in terra Chanaan, uixiſſe annos CXXXIII, & filium eius
Amram patrẽ Moſis annos CXXXVII, & ipſum Moſen LXXX fuiſſe an
norũ tempore egreſſionis de Aegypto. Quia nimirũ horum ſummã annorum
conſtat CCCC & XXX implere non poſſe. Annuit autẽ horũ translationi &
Apoſtolus cum ait: Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini eius, nõ dicit, &
ſeminibus, quaſi in multis, ſed quaſi in uno, & ſemini tuo qui eſt Chriſtus. Hoc
autẽ dico teſtamentum confirmatũ à deo, quæ poſt CCCC & XXX annos
facta eſt lex, non irritum facit ad euacuandas promiſſiones patrum.

Moſes annis XL eductum ex Aegypto regit populum Iſrael in deſerto, ĪICCCCXC
quorũ primo anno tabernaculum Domino conſtruit, & VII menſibus opus III.
perficiens, menſe primo anni ſecundi prima die menſis erexit. Huc uſq́ꝫ ut Euſe-
bius cõmemorat, quinq́ꝫ libri Moſis continent geſta annorum ĪIIDCCXXX,
ſecundum LXX Seniorũ interpretationem. Quot uero annos huius tempo-

 ris hebraica

C ris hebraica ueritas contineat, Ioſephus in primo cõtra Appionem grammaticũ A
„ libro ita cõmemorat: Neq; igitur innumera apud nos habentur uolumina inter
„ ſe inuicem diſcordantia, ſed II tantum & XX ſunt libri, qui omnium tem-
„ porum ſeriem continent, qui & iuſte creduntur diuinitus inſpirati. Ex quibus
„ quinq; ſunt Moſi, continentes leges uitæ, & ſucceſſionis humanæ proſapiam,
„ uſq; ad ipſius Moſi terminum pertendentes. Qui paulo minus ad tria milia an-
„ norum continentiam gerunt.

ĪIDIX. Ioſue annis XXVI regit populum Iſraël, ut Ioſephus docet: nam ſcriptura ſancta quot fuerint anni ducatus illius tacet. Quare uero Euſebius in Chronicis XXVII poſuerit, infra dicemus. Primo autẽ ſui ducatus anno, Ioſue primo menſe decima die menſis populum patefacto Iordanis alueo in terram repromiſſionis induxit, quo uidelicet anno, ut in Chronicis præfati Euſebij reperimus, principium erat quinquageſimi primi Iubilei ſecundum Hebræos, id eſt, ĪID anni erant ab initio mundi completi, ſingulis Iubileorũ ordinibus per quinquagenos annos deputatis. At uero hanc temporis huius eſſe ſummã noſtra inquiſitio nequaquã inuenire ualuit, conſtat enim quia MDCLVI ad diluuiũ uſq; fuere anni. Inde ad Abraham CCXCII, qui LXXV erat annorum quando promiſſionem dei accepit. Promiſſionis anni CCCCXXX, ducatus Moſi anni XL, qui profecto numerus non ĪID, ſed VII minus, id eſt, ĪICCCCXCIII, ut prænotauimus, annos implet.

ĪIDLIX. Othoniel annis XL de tribu Iuda primus Iſraëli Iudex Domino iubente conſtituitur. Huius temporibus primis filij Iſraël ſeruiere Chuſan Raſathaim regi Meſopotamiæ VIII annis.

IIDCXXXIX. Aoth annis LXXX filius Gera, filij Gemini, qui utraque manu utebatur pro dextera, cuius in principijs ſeruiuit Iſraël Eglon regi Moab annis XVIII, D donec eum ipſe percuſſo Eglo liberauit. Hoc tempore Cyrene ciuitas condita eſt in Libya.

ĪIDCLXXIX. Debbora annis XL propheti ſſa de tribu Ephraim, cum Barach de tribu Neptalim, cuius in initio ducatus oppreſſit filios Iſraël Iabin rex Chanaan XX annis, qui regnauit in Aſor. Sed occiſo ab Iſraël principe militiæ eius Siſara, humiliatus tandem ac deletus eſt. Hoc tempore Miletus condita.

IIDCCIX. Gedeon annis XL ex tribu Manaſſe. Sub quo ſeruiuit Iſraël Madianitis & Amalechitis VII annis, ſed Gedeon pugnante liberatus eſt. Tyrus condita ante templum Hieroſolymorum annis CCXL, ut ſcribit Ioſephus.

ĪIDCCXXII Abimelech annis tribus, filius Gedeonis, qui regnabat in Sychem. Hercules Ilium uaſtat.

ĪIDCCXLII. Thola annis † XXIII filius Phoa patrui Abimelech, uir de Iſſachar,
† XXXIII qui habitabat in Sanir montis Ephraim. Bellum Laphitarum & Centaurorum, quos ſcribit Palephatus primo de incredibilibus libro nobiles fuiſſe equites Theſſalorum. In Troia poſt Laomedontem regnauit Priamus.

ĪIDCCLXVII. Iair annis XXII, ex tribu Manaſſe. Hercules agonem olympiacum conſtituit, à quo uſque ad primam Olympiadem ſupputantur anni CCCCXXX.

Iepte

A Iepte Galathites annis .VI. Philiſtini & Ammonitæ deprimunt Iſraël, ĪĪ DCC ex quibus Ammonitæ debellātur ab Iepte, qui in libro Iudicum ab ætate Moſis LXXIII. uſque ad ſemetipſum ait ſupputari annos CCC.

Abeſan de Bethleem annis VII. Agamemnon imperat Mycenis annis ĪĪ DCCL XXX XXXV, cuius anno XV Troia capitur. *Agamemnon.*

Achialon Zabulonites annis X. Hic cum annis decem ſuis in LXX ĪĪ DCCXC. Interpretibus non habetur, pro quorū damno ſupplendo Euſebius Ioſue filio Nun, Samueli & Sauli, quorum annos ſcriptura non dicit, plures annos quàm in Ioſepho legebat adnotauit, quatenus ab egreſſu Iſraël ex Aegypto uſque ad ædificationem templi CCCLXXX annorum ſummam quam ſcriptura prædicat haberet.

Labdon de tribu Ephraim annis VIII. Huius anno tertio Troia capta ĪĪ DCCXC eſt, completis à primo anno Cecropis, qui primus apud Atticam regnauit, an- VIII. nis CCCLXXV. A quadrageſimo autem & tertio regni Nini Aſſyriorum regis annis DCCCX†XXVI. Mortuo Labdon ſeruiuit Iſraël Philiſtæis † XXV. annis XL.

Samſon de tribu Dan annis XX. Hactenus liber Iudicum tempora ĪĪ DCCC ſignat, habens annos CCXCIX, Iudices autem XII. Latinis, qui po- XVIII. ſtea Romani nuncupati ſunt, poſt tertium annum captiuitatis Troiæ, ſiue ut *Reges Latini.* quidam uolunt octauum, regnauit Aeneas annis tribus, poſt quē Aſcanius annis XXXVIII: Ante Aeneam Ianus, Saturnus, Picus, Faunus, Latinus in Italia regnarunt annis circiter CL. Aſcanius Aeneæ filius Albam urbem condidit.

B Heli ſacerdos annis XL. In Hebræorum libro XL anni inueni- ĪĪ DCCC untur: In LXX autem interpretatione XX. Hectoris filij Ilium re- LVIII. ceperunt, expulſis Antenoris poſteris, Heleno ſibi ſubſidium ferente. Latinorū tertius Syluius Aeneæ filius regnat annis XXIX, qui quod poſt mortem patris editus, ruri fuerat educatus, & Syluij. & Poſthumi nomen accepit. A quo omnes Albanorū reges Syluij uocati ſunt. Reges Sicyonijs defecerunt, qui ab *Reges Sicyoniorum.* Aegealeo uſque ad Zeuxippum regnauerunt annis DCCCCLXII. Poſt quos ſacerdotes carni conſtituti ſunt.

Samuel annis XII, ut docet Ioſephus. In ſcriptura enim ſacra quàm ĪĪ DCCC diu præfuerit minime patet: Ab hoc tempora Prophetarum incipiunt. Latino- LXX. rum quartus Aeneas Syluius regnauit annis XXXI.

Saul primus Hebræorum rex annis XX. Et huius quia in Canonica ſcri- ĪĪ DCCCXC. ptura non habetur de antiquitatum Ioſephi tempus regni notauimus. In Lacedæmone regnauit primus Euriſtheus annis XLII. Corinthi primus Ale- *Corinthiorum* this annis XXXV. *imperium.*

QVARTA mundi ætas non ſolum cum inchoato Iudææ gentis imperio, ſed & cum innouata promiſſione, quæ patribus olim data eſt, imperij Chriſtiani ſumit exordium, iurante Domino Dauid ueritate, de fructu uentris eius ſedere ſuper ſedem eius.

Dauid primus ex tribu Iuda rex annis XL. Latinorum Quintus Lati- ĪĪ DCCCC nus Syluius annis L. Epheſus condita ab Andronico. Carthago condita eſt, XXX. *Epheſus.*

 ut quidam *Carthago.*

C ut quidam uolunt, à Charcedone Tyrio: ut uero alij, à Didone filia eius anno CXLIII poſt Troianum excidium.

IIDCCCC LXX. Solomon filius Dauid annis XL. Qui quarto regni ſui anno menſe ſecundo templum Domino ædificare cœpit in Hieruſalem, collectis ab egreſſu Iſraëlis ex Aegypto annis CCCCLXXX, ut Regum quoque liber teſtimonio eſt: quod in figuram uniuerſi temporis, quo in hoc ſeculo Chriſti ædificatur eccleſia, quæ in futuro perficitur, ſeptem annis perfecit, & ſeptimo octaui anni menſe dedicauit. Latinorum ſextus Alba Syluius, Syluij Aeneæ filius regnauit annis XXXIX. Regina Saba uenit audire ſapientiam Solomonis.

IIDCCCC LXXXIII. Roboam filius Solomonis annis XVII. Hieroboam de tribu Ephraim, ſeparauit decem tribus à domo Dauid & à Domino, in figuram Hæreticorum, qui ſuos ſequaces † à Chriſti eccleſia ſegregant. Huius quinto anno Seſac rex Aegypti ueniens Hieroſolymam templum ſpoliauit. Latinorũ ſeptimus Aegyptus Syluius, Albæ ſuperioris regis filius regnat annis XXIII. Samus condita, & Smirna in urbis modum ampliata.

† à Chriſto & eccleſia.

II DCCCCXC Abiam filius Roboam annis III. Hic pugnantem contra ſe Hieroboam ſuperauit, occiſis de exercitu eius milibus quingentis, eò quod ſperaſſet in Domino.

IIIXXXI. Aſa filius Abiam annis XLI. Ab hoc conductus Benedab rex Syriæ Damaſci contra Iſraël, percuſſit omnem terram Neptalim. Latinorum octauus Capys Syluius Aegypti ſuperioris regis filius regnat annis XXVIII. Aſa

D idola deſtruit, templum mundat, egredientem contra ſe Zara Aethiopem cum ſuo ſternit exercitu. Ambri rex Iſraël emit montes Samariæ à Somer duobus talentis argenti, & ædificat eam. Achiel de Bethel Hiericho inſtaurat.

3. Reg. 16.

IIILVI. Ioſaphat filius Aſa annis XXV. Helias Thesbites tres ſemis annos pluuiam cõtinuit propter peccata Achab & populi Iſraël, & inter cætera magnalia Heliſæum filium Sophath, qui erat de Abel in aula pro ſe unxit prophetam. Latinorum Nonus † Carpentus Syluius ſuperioris regis Capys filius regnauit annis XIII. Poſt quem filius eius Tiberinus Syluius annis VIII, à quo & fluuius appellatus eſt Tiberis, qui prius Albula dicebatur. Poſt quem Agrippa Syluius filius eius annis XL. Ioſaphat fecit rectum corã Domino.

† Capetus.

IIILXIIII. Ioram filius Ioſaphat annis VIII. Helias curru igneo rapitur quaſi uſque in cœlum, & Heliſæus hæres prophetiæ derelictus primo miraculo aquas Hiericho ſanat. In diebus Ioram receſſit Edom, ne eſſet ſub Iuda, & conſtituit ſibi regem. Ambulauit autem Ioram in uijs domus Achab, filia quippe Achab uxor erat eius.

IIILXV. Azarias filius Ioram anno uno. Ionadab filius Rechab clarus habetur. Azariam cum filio ſuo Ioas & nepote Amaſia ob enormitatem ſcelerum, & quia nec patrem filiumũe quiſpiam eorum bonũ habebat, Euangeliſta Matthæus à domini Saluatoris genealogia ſecludit.

IIILXXI. Athalia mater Azariæ annis VI, quæ uidens interfectum ab Hieu rege Iſraël filium ſuum Azariam, interfecit omnem ſtirpem regiam domus Ioram, præter ſolum Ioas filium Azariæ, quẽ Ioſabeth ſoror Azariæ uxor Ioadæ Pon-

A tificis furata eſt de medio filiorum regis, cum interficerentur. In LXX interpretibus VII. annis regnaſſe Athalia narratur.

Ioas filius Azariæ annis XL. Iſte bono principio, & fine uſus peſſimo, in principijs ſui regni templum innouat, in extremis inter cætera facinora Zachariam quoque filium Ioadæ, tutoris quondam ac regnificatoris ſui, inter templum & altare lapidari præcepit: Quem ob meritorum gratiam Dominus in Euangelio filium Barachiæ, id eſt, benedicti Domini cognominat. Latinorum XII Aremulus Syluius Agrippæ ſuperioris regis filius regnauit annis XXIX, qui præſidium Albanorum inter montes, ubi nunc Roma eſt poſuit. Huius filius fuit Iulius, proauus Iulij Proculi, qui cum Romulo Romam commigrans fundauit Iuliam gentem. III CXI.

Amaſias filius Ioas annis XXIX. Heliſæus Propheta defunctus ſepelitur in Samaria. Azahel rex Syriæ adflixit Iſraël. Latinorum XIII Auẽtinus Syluius Aremuli ſuperioris regis maior filius regnauit annis XXXVII, atque in eo monte qui nunc pars urbis eſt mortuus & ſepultus, æternum loco uocabulum dedit. III CXL.

Azarias qui & Ozias, filius Amaſiæ annis LII. Aſſyriorum XXXVI Thonosconcoleros, qui uocatur græce Sardanapalus, Tharſum atque Anchialem condidit, & in prælio uictus ab Arbace Medo ſemet incendio concremauit. Vſque ad id tempus reges fuiſſe Aſſyriorum hiſtoria refert, & fiunt ſimul anni MCXCVII. Omnes autem anni Aſſyriorum à primo anno Nini ſupputantur MCCXL. Latinorum XIIII Procas Syluius Auentini ſuperioris regis filius regnauit annis XXIII. Poſt quem XV Amulius Syluius annis XLIIII. Arbaces Medus Aſſyriorum imperio deſtructo regnum in Medos tranſtulit, ubi primus ipſe regnauit annis XXVIII. Macedonum regnum inchoat, primum habens regem Caranum annis XXVIII. Lacedæmoniorum reges deficiunt, Lydorum incipiunt. III CXCII.

B

Ioatham filius Oziæ annis XVI. Olympias prima ab Elienſibus conſtituitur poſt annos Troianæ captiuitatis CCCCV. Remus & Romulus generantur Marte & Ilia. Ioathan inter cætera uirtutum bonarum opera portam domus Domini ſublimiſſimam ædificauit, quæ in Actibus Apoſtolorum Specioſa uocatur. Omnes ſiquidem portæ templi in terra fuerunt, excepta Specioſa quæ pendebat, quæ ab Hebræis porta uocabatur Ioathan. III CCVIII.

Achaz filius Ioathan annis XVI. Ab hoc conductus Theglath Phalaſar rex Aſſyriorum Raſin regem Syriæ interfecit, & habitatores Damaſci tranſtulit Cyrenen. Roma condita in monte Palatino XI Calendas Maij à geminis Remo & Romulo filijs Rheæ Syluiæ, quæ erat filia Numitoris fratris regis Amulij, uirgo ueſtalis ſed conſtuprata. Conſualibus ludis Sabinæ raptæ anno ab urbe condita tertio. Remus raſtro paſtorali à Fabio Romuli duce occiſus eſt. III CCXXIIII.

Ezechias filius Achaz annis XXIX. Huius anno VI Salmanaſſar rex Aſſyriorũ capta Samaria tranſtulit Iſraël in Aſſyrios, cuius regnum à primo Hieroboã ſteterat annis CCCLX. Mortuo Romulo, qui XXXVIII regnauit annis, III CCLIII.

C per quinos dies Senatores rempublicam rexerunt, atque ita unus expletus eſt
Numa Pompilius. annus. Poſt quos Numa Pompilius annis XLI, qui Capitolium à fun-
damentis ædificauit.

III CCCVII. Manaſſes filius Ezechiæ annis LV. Hic ob ſcelera ſua catenatus, &
compeditus in Babyloniam ducitur, ſed ob pœnitentiam & preces reſtitui-
Tullus Hoſtilius. tur in regnum. Romanorum tertius Tullus Hoſtilius regnauit annis
XXXII. Qui primus Regum Romanorum purpura & falcibus uſus eſt,
& adiecto monte Cœlio urbem ampliauit.

III CCCX. Amon filius Manaſſe annis II. In Hebraica ueritate II annis:
Hiſtrus. in LXX legitur regnaſſe XII. Hiſtrus ciuitas in Ponto condita. Amon
a ſeruis ſuis interficitur.

III CCCXLI. Ioſias filius Amon annis XXXI: Hic mundata Iudæa & Hieruſalē,
templo etiam innouato, poſt abiectas idololatriæ ſordes Paſcha Domino
celeberrimum facit XVIII anno regni ſui, & cum Nechaone Aegypti-
Maximianopolis. orum rege congreſſus occiditur in campo Maggedo, quæ nunc Maximiano-
polis uocatur. Romanorum quartus Ancus Martius Numæ ex filia nepos,
Ancus Martius. regnauit annis XXIII. Qui Auentinum montem & Ianiculum Vrbi ad-
didit, & ſupra mare ſextodecimo ab urbe miliario Hoſtiam condidit. Poſt
Tarq: Priſcus. quem Tarquinius Priſcus annis XXXVII. Qui Circum Romæ ædifica-
uit, numerum Senatorum auxit, Romanos ludos inſtituit, muros & cloa-
cas ædificauit, Capitolium extruxit. In Hebræo XXXI annis regnaſ-
ſe Ioſias legitur: In LXX Interpretibus XXXII. Sed & Euſebius inter
regnum eius & Ioachim alium de ſuo adiecit annum, propter menſes bis ter-
D nos, quibus Ioachaz, uel Ioachim regnauerat. Verum quid ueritas habeat
Hieremias pandit, qui ſe à decimo tertio anno Ioſiæ uſque ad annum quar-
tū Ioachim XXIII annis prophetaſſe perhibet, & Nabuchodonoſor quarto
anno Ioachim regnare cœpiſſe. Nonodecimo autem regni eius anno Hieroſoly
mam fuiſſe deſtructam.

III CCCLII. Ioachim filius Ioſiæ annis XI. Poſt Ioſiam regnauit Ioachaz filius
eius tribus menſibus: Quem Nechao uinctum ducens in Aegyptum, Ioachim
conſtituit regem. Huius anno tertio Nabuchodonoſor capta Hieruſalem, &
plurimis captiuatis, in quibus erant Daniel, Ananias, Azarias, & Miſaël,
partem uaſorum templi Babyloniam transfert. A quarto Ioachim anno ſcri-
ptura Regum Nabuchodonoſor computat, quia ex eo non ſolum Chaldæis
& Iudæis, ſed & Aſſyrijs, Aegyptijs, Moabitis, alijſq; innumeris gentibus inci-
pit regnare. Ioachim qui & Iechonias filius Ioachim, menſibus tribus, & die-
bus X. Hic circundata à Chaldæis Hieruſalem exijt ad regem Babylonis &
mater eius, & ductus eſt in Babylonem cum populo ſuo anno octauo regni Na
buchodonoſor.

III CCCLXIII. Sedechias qui & Mathias filius Ioſiæ annis XI. Huius anno XI, Re
gis autem Babylonis XIX Iudæa captiuata in Babyloniam, & templum
Domini incenſum eſt, anno ex quo fundari cœpit CCCCXXX. Qui
autem reliqui fuerant Iudæi transfugerunt in Aegyptum, qua poſt annos V
percuſſa à Chaldæis in Babyloniam ſunt & ipſi tranſmigrati.

† extremo. QVINTA mundi ætas ab † exterminio cœpit regni Iudaici: Quod iu-
xta

A xta prophetiam Hieremiæ LXX annis permanſit.

Anno XIIII poſtquam percuſſa eſt ciuitas, qui eſt uiceſimus quintus annus tranſmigrationis regis Ioachim, cum quo & Ezechiel captiuatus eſt, ipſe III CCC LXXVII. Ezechiel in uiſionibus dei adductus in terram Iſraël, uidit renouationem ciuitatis ac templi, ceremoniarumq́ eius. Romanorum ſextus Seruius regnauit annis XXXIIII, qui tres montes Vrbi addidit, Quirinalem, Aeſquilinum, Viminalem. Foſſas circum muros duxit. Cenſus Romanorum ciuium primus inſtituit.

Anno XXVI poſt euerſionem Hieroſolymorum, qui eſt annus XXX IIII CCCLX VII tranſmigrationis regis Ioachim, ſubleuauit Euilmerodach rex Babylonis XXIX. anno quo regnare cœperat caput Ioachim regis Iudæ de carcere, & poſuit thronum eius ſuper thronum regum qui erant cum eo in Babylone. Meminit huius temporis adhuc futuri propheta Hieremias ita ſcribens: Ecce ego mittam *Hierem. 25.* & adſumam uniuerſas cognationes Aquilonis, ait Dominus, & ad Nabuchodonoſor regem Babylonis ſeruum meum, & adducam eos ſuper terram iſtam, & ſuper habitatores eius, & ſuper omnes nationes, quæ in circuitu illius ſunt, & interficiam eos, & ponam eos in ſtuporem, & in ſibilum, & in ſolitudines ſempiternas, & ſeruient omnes gentes iſtæ regi Babylonis LXX annis. Cumq́ impleti fuerint anni LXX, uiſitabo ſuper regem Babylonis, & ſuper gentem illam, dicit Dominus, iniquitatem eorum, & ſuper terram Chaldæorum, & ponam illam in ſolitudines ſempiternas. Et alibi ſcribens ad tranſmigrationem, quam tranſduxerat Nabuchodonoſor de Hieruſalem in Babylonem cum Iechonia rege: Cum cœperint, inquit, impleri in Ba-
B bylone LXX anni, uiſitabo uos, & ſuſcitabo ſuper uos uerbum meum bonum, & reducam uos ad locum iſtum, ait Dominus. Rurſus eiuſdem temporis iam præteriti uerba dierum ita recordantur: Si quis euaſerat gladium, ductus in Babylonem ſeruiuit regi & filijs eius, donec imperaret rex Perſarum, & compleretur ſermo Aomini ex ore Hieremiæ, & celebraret terra ſabbata ſua: Cunctis enim diebus deſolationis egit ſabbatū, uſque dum cōplerentur LXX anni. Anno autē primo Cyri regis Perſarum, ad complendum ſermonem Domini quem locutus fuerat per os Hieremiæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri regis Perſarum, & cætera. Quibus uerbis oſtenditur, quia uaſtata Chaldæi Iudæa non ut Aſſyrij in Samariam alios miſere colonos, ſed deſertā reliquere terram, donec ipſi poſt annos LXX in eam rediere Iudæi. Conſentit hijs Ioſephus in decimo Antiquitatum libro, ſcribens templum & Hieruſalem, & omnem Iudæam LXX annis permanſiſſe deſolatam: qui rurſum enumerando reges Babylonis, ſi tamen ipſe ſic ſcripſit, & non codex fallit mendoſus, C ferè annos ab euerſa Hieruſalem uſque ad euerſionem regni Chaldæorum facit colligi: Scribit enim, poſt Nabuchodonoſor, qui teſte ſcriptura ſacra, XXV poſt euerſam Hieruſalem uixit annis, Euilmerodach filium eius regnaſſe annis XVIII. Poſt quem Egeſar filium eius XL, cui ſucceſſiſſe † filiū eius La- † *fratrem* boſordiach menſibus IX. Hoc defuncto ad Balthaſar, qui Naboan nuncupatur, tranſiſſe imperiū. Qui cum iam XVIII regnauerit annis captam, à Cyro Perſarum, & Dario Medorum rege Babyloniam exequitur. Darius autem Aſtyagis filius, qui Babyloniorum deſtruxit imperiū, cum Cyro cognato ſuo

agebat

C agebat annum ſexageſimum & ſecundum, cum Babylon fuiſſet inuaſa, qui tamen alio nomine uocabatur à Græcis, quiq; Danielem prophetam ſumens ad ſe in Mediam duxit, & omni eum honore celebrauit. Huius Darij Daniel ipſe ita meminit: In anno primo Darij filij Aſueri de ſemine Medorum, qui imperauit ſuper regnum Chaldæorum. Ego Daniel intellexi in libris numerum annorũ, de quo factus eſt ſermo Domini ad Hieremiã prophetam, ut complerentur deſolationis Hieruſalẽ LXX anni. EVSEBIVS in temporum libro, XXX annos ab euerſione Hieruſalem uſque ad initium Cyri regis Perſarum, Iulius autem Africanus LXX computat. Porrò Hieronymus in ex
» poſitione Prophetæ Danielis ita dicit: Tradunt Hebræi huiuſcemodi fabu
» lam uſque ad ſeptuageſimum annum, quo Hieremias captiuitatem populi
» Iudæorum dixerat eſſe ſoluendam. De quo & Zacharias in principio uolumi nis ſui loquitur: Irritam putans dei pollicitationem Balthaſar, falſumq; promiſſum, uerſus in gaudium fecit grande conuiuium, inſultans quodammodo ſpei Iudæorum, & uaſis templi dei. Sed ſtatim ultio conſecuta eſt.

III CCCC XXIII. Perſarum primus Cyrus regnauit annis XXX. Hic ut impleretur uerbũ Domini ex ore Hieremiæ, primo ſui regni anno laxata Hebræorum captiuitate, quinquaginta fermè hominum milia regredi fecit in Iudæam, reſtituens eis uaſa templi Domini aurea & argentea V̄ CCCC. Qui congregati in Hieruſalem menſe ſeptimo ædificauerunt altare, & à primo die menſis eiuſdem cœperunt offerre holocauſtum Domino. Anno autem ſecundo aduentus ſui menſe ſecundo templi fundamenta iecerunt, anno incenſionis eius iuxta Africanum
D LXXII, iuxta autem Chronica Euſebij XXXII. Sed impedientibus Samaritis, intermiſſum eſt opus uſq; ad annum Darij ſecundum, qui etiam in regno Aſueri & Artaxerxis ſcripſerunt accuſationem aduerſum Iudæos. Et reſcripſit Artaxerxes ne ædificaretur Hieruſalem. Romanorum ſeptimus Tarquinius regnauit annis XXXV, qui cauſa Tarquinij iunioris filij ſui, qui Lucretiam corruperat, à regno expulſus eſt.

III CCCC XXXI. Cambyſes Cyri filius annis VIII. Hic deuicta Aegypto cunctã eius religionem abominatus, ceremonias eius & templa depoſuit. Babylonem in Aegypto ædificauit. Hunc aiunt ab Hebræis Secundum Nabuchodonoſor uocari, ſub quo Iudith hiſtoria conſcribitur.

III CCCC XXXII. Fratres Magi menſibus VII. Ieſus ſacerdos magnus & princeps gentis, Zorobabel, Aggeus, Zacharias, & Malachias prophetæ clareſcunt. Pythagoras phyſicus philoſophus clarus habetur.

III CCCC LXVIII. Darius annis XXXVI. Inter Dariũ & Cambyſen regnaſſe duos fratres Magos in libris Chronicorũ Euſebij reperimus. Verũ Hieronymus in expoſitione Danielis ſcribit poſt Cambyſen Smerdem magnũ regnaſſe, qui Pantapthen, inquit, filiã Cambyſis duxit uxorẽ, qui cum à ſeptẽ Magis fuiſſet occiſus, & in locum eius Darius ſuſcepiſſet imperium, eadem Pantapthes nupſit Dario, & ex ea Xerxen filium genuit. Secundo anno Darij ſeptuageſimus captiuitatis Hieruſalem annus impletur, ut uult Euſebius, teſtem adhibens Zachariã prophetam, apud quem ſecundo Darij anno loquitur angelus: Domine exercituũ uſque quo tu non miſereberis Hieruſalem & urbium Iuda quibus iratus es? iſte ſeptuageſimus annus eſt. Item quarto Darij regis anno dicit idem Propheta: Cum ieiunaretis & plangeretis per hos LXX annos: Nunquid ieiunium ieiunaſtis mihi? Sexto Darij anno templi ædificatio cõpletur, die tertia menſis Adar,

qui

A qui eſt quadrageſimus ſextus annus, ex quo eius ſub Cyro fundamenta ſunt
iacta. Vnde in Euangelio dicunt Iudæi: Quadraginta & ſex annis ædifica-
tum eſt templum hoc. Cœperunt autem ædificare anno ſecundo Darij, menſe
ſexto, die uiceſima quarta: & anno ſexto, ut dictum eſt, menſe duodecimo, die
tertia compleuerunt. Ex quo apparet opus templi & antea non parua ex parte
peractū: Annos autē LXX à deſtructione illius uſq; ad perfectā reſtaurandi
licentiam eſſe computandos. Pulſis urbe regibus, qui imperauerunt annis
CCXLIII, uix uſque ad decimum quintum lapidem Roma tenebat imperiū.
Romæ poſt exactos Reges primum Conſules à Bruto eſſe cœperunt: Deinde
Tribuni plebis ac Dictatores: Et rurſum Conſules rempublicam obtinuerunt
per annos ferme CCCCLXIIII, uſque ad Iulium Cæſarem, qui primus ſin-
gulare arripuit imperium Olympiade CLXXX† III. †IIII

Xerxes filius Darij annis XX. Hic Aegyptum quæ à Dario diſceſſerat ca- III CCCC
pit, & aduerſus Græciam pugnaturus, ſeptingenta milia armatorum de regno, LXXXVIII.
& trecenta de auxilijs, roſtratas etiam naues mille ducentas, onerarias autem
tria milia numero habuiſſe narratur. † Attamen uictus patriam refugit. Hero- † Et
dotus hiſtoriarum ſcriptor, Zeuxis pictor agnoſcitur. Artabanus menſibus
VII. Socrates naſcitur.

Artaxerxes, qui & Longimanus, id eſt, μακρόχειρ. annis XL. III CCCC LXXXIX.

Huius anno VII, prima die menſis primi Eſdras ſacerdos & Scriba legis III DXXIX
dei aſcendit de Babylone cum epiſtolis regis, & in prima menſis quinti uenit in
Hieruſalem cum uiris MDCC. Et inter alia ſtrenue geſta caſtigauit filios tranſ
migrationis ab uxoribus alienigenis. Eiuſdem anno uiceſimo Neemias pincer
na de Suſis caſtro adueniēs, murū Hieruſalē LII diebus reſtituit, & ducatū gen
B ti XII annis præbuit. Huc uſq; diuina ſcriptura temporū ſeriē continet. Quæ
autē poſt hæc apud Iudæos ſunt geſta, de libro Machabæorū & Ioſephi atq; Afri
cani ſcriptis exhibētur, qui deinceps uniuerſam hiſtoriā uſq; ad Romana tēpora
proſecuti ſunt. Et quidē Africanus in quinta temporū uolumine huius tēporis
ita meminit: Manſit itaq; imperfectū opus uſq; ad Neemiā & uiceſimum annū
regis Artaxerxis, quo tempore regni Perſarum C & XV anni fuerunt euoluti:
Captiuitatis autē Hieruſalem cēteſimus octogeſimus & quintus annus erat. Et
tunc primū Artaxerxes iuſſit muros extrui Hieruſalem, cui operi præfuit Nee-
mias, & ædificata eſt platea, & muri circundati. Et ex illo tempore ſi numerare
uelis, LXX annorum hebdomadas uſq; ad Chriſtum poteris inuenire. Xer-
xes menſes II. Poſt quem Sogdianus menſes VII. Plato naſcitur. Hippo-
crates medicus inſignis habetur.

Darius cognomento Nothus annis XIX. Aegyptus receſſit à Perſis. Re- III DXL
uerſis de captiuitate Iudæis, non reges ſed Pontifices præfuerunt uſq; ad Ariſto VIII.
bolū, qui cum dignitate Pontificis etiā regale ſibi cœpit uſurpare uocabulum.

Artaxerxes, qui cognominatus eſt Memnon, Darij & Pariſatidis filius, annis III DLXXX
XL. Sub hoc rege uidetur Heſter hiſtoria cōpleta. Ipſe quippe eſt qui ab He VIII.
bræis Aſuerus, & à LXX Interpretibus Artaxerxes uocatur. Athenienſes
XXIIII literis uti cœperunt, cum antea XVI tantum literas haberent. Car
thaginenſium bellum famoſum. Galli Senones duce Brenno Romam inuaſe
runt, excepto Capitolio, & incenſam VI menſibus uaſtauerunt. Tribuni mi
litares pro Conſulibus eſſe cœperunt. Ariſtoteles auditor eſt Platonis, octauū
decimum ætatis annum gerens.

III DCXIII. Artaxerxes, qui & Ochus, annis XXVI. Iſte Aegyptum ſuo iunxit impe
C rio, Nectanebo rege in Aethiopiam pulſo, in quo Aegyptiorum regnum de-
Demoſthenes ſtructum eſt. Demoſthenes orator omnium rumore celebratur. Romani Gal
Plato. los ſuperant. Plato moritur. Poſt quem Academiam Speuſippus tenuit.
Speuſippus. Arſes Ochi filius annis IIII. Iudæorum Pontifex maximus Iaddus cla-
III DCXVII. rus habetur, cuius frater Manaſſes templum in mõte Garizi conſtruit. Speu-
Xenocrates. ſippus moritur: Cui ſuccedit Xenocrates IIII Ochi anno. Alexander Phi-
lippi & Olympiadis filius, uiceſimum ætatis annum gerens Macedonibus re-
gnare incipit.

III DCXXIII Darius Arſami filius annis VI. Alexander aduerſum Illyrios & Thracas
feliciter dimicans, ſubuerſis Thebis in Perſas arma corripuit, & apud Granicũ
flumen regijs ducibus oppreſſis, urbem Sardis capit. Idem capta Tyro Iudæam
inuadit, à qua fauorabiliter exceptus deo uictimas immolat, & Pontificẽ tem-
pli Iaddum honoribus plurimis proſequitur, Andromacho locorum cuſtode di
miſſo. Septimo regni ſui anno Alexandriam in Aegypto condidit. Nec mora
Babylonem obtinuit, interfecto Dario, in quo Perſarum regnum deſtructum
eſt, quod ſteterat annis CCXXXI. Quo tempore etiam Latini à Romanis
perdomiti ſunt.

III DCXX VIII. Alexander poſt mortem Darij annis V regnauit: nam antea VII. Ale-
xander Hircanos & Mardos capit, reuertensq́ in Hammone condidit Pare-
tonium. Idem Indicum uſque Oceanum uictorijs potius quàm bellis perue
nit, ac Babylonem reuerſus, XXXII uitæ, regni autem ſui XII anno uene-
ni hauſtu perijt. Poſt quem translato in multos imperio, Aegyptũ Ptolemæus
Lagi filius tenuit. Macedonas Philippus, qui & Arideus, frater Alexãdri. Si-
D riam & Babylonem, & omnia regna orientis Seleucus Nicanor. Aſiæ regna-
uit Antigonus, qui apud Danielem per quatuor hirci, qui Arietem cõtereret,
Antigonus. cornua deſignantur.

III DCLXVI Aegypto primus regnauit Ptolemæus Lagi filius annis XL. Appius Clau
dius Cæcus Romæ clarus habetur, qui aquam Claudiam induxit, & uiam Ap-
piam ſtrauit. Ptolemæus Hieroſolymis & Iudæa in ditionem ſuam doloreda-
ctis, plurimos captiuorum in Aegyptum tranſtulit. Iudæorum Pontifex maxi
mus Onias Iaddi filius clarus habetur. Tertio decimo Ptolemæi anno Syriæ &
Babyloni, & ſuperioribus locis regnare incipit Seleucus Nicanor, à quo tempo
re Machabæorum hebræa hiſtoria Græcorum ſupputat regnum; à quo & Edeſ
ſeni ſua tempora computant. Seleucus Seleuciam, Laodiciam, Antiochiam,
† Beroën Apamiã, Edeſſam, † Beroëam & Pellam urbes condidit. Iudæorum Pontifex
maximus religioſiſſimus ac pijſſimus Simon Oniæ filius clarus habetur. Poſt
quem Eleazarus frater eius ſuſcepit templi miniſterium, filio eius Onia paruo
admodum derelicto. Seleucus in eas urbes quas extruxerat Iudæos transfert,
ius eis ciuiũ, & municipalem ordinẽ cum Græcis æquali honore concedens.

Ptolemæus Philadelphus annis XXXVIII. Soſtratus Cnidius Pharũ in
III DCCVI. Alexandria conſtruxit. Ptolemæus Iudæos qui in Aegypto erant liberos eſſe
Pharos. permiſit, & Eleazaro Pontifici multa Hieroſolymam & in templi donaria ua
ſa tranſmittens, LXX Interpretes petit, qui ſcripturam ſanctam in græcũ uer
terent eloquium. Aratus agnoſcitur. Iudæorum pontificatum poſt Eleazarũ
auunculus eius Manaſſes accepit. Tantæ autem potentiæ fuiſſe narratur Ptole
† enim mæus iſte Philadelphus, ut Ptolemæum patrem uinceret. Narrant † autẽ hiſto

rix, ha-

A riæ habuiſſe cũ peditũ CC milia, equitũ XX milia, curruũ duo milia, elephan-
tos, quos primus adduxit ex Aethiopia, quadringentos, & cætera hijs ſimilia.

Ptolemæus Euergetes frater ſuperioris regis annis XXVI. Qui inde Euer- IIIDCC
getes ab Aegyptijs eſt uocatus, quia capta Syria & Cilicia, & propemodũ uni- XXXII.
uerſa Aſia, inter innumera argenti pondera ac uaſa precioſa quæ cepit, etiam
deos eorum quos Cambyſes capta Aegypto in Perſas portauerat, retulit. Iu-
dæorum Pontifex Onias Simonis Iuſti filius clarus habet̃, cuius item filius Si-
mon non minore gloria fulget, ſub quo Ieſus filius Sirach ſapientiæ librum
componens, quem uocant Panareton, etiam Simonis in eo fecit mentionem.

Ptolemæus Philopator filius Euergetis annis XVII. Antiochus rex
Syriæ uicto Philopatore Iudæam ſibi ſociat. Iudæorum Pontifex maximus IIIDCCL.
Onias filius Simonis inſignis habetur, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius
legatos mittit.

Ptolemeus Epiphanes filius Philopatoris annis XXIIII. Secundus liber IIIDCC
Machabæorum apud Iudæos huius temporis geſta continet. Onias ſacerdos LXXIIII.
adſumptis Iudæorum plurimis fugit in Aegyptum, & à Ptolemæo honorifice
ſuſceptus accepit eam regionẽ quæ Heliopoleos uocabatur, & concedente rege
templum extruxit in Aegypto ſimile templi Iudæorum, quod permanſit uſque
ad imperiũ Veſpaſiani annis CCL. Sub occaſione igitur Oniæ Pontificis in-
finita examina Iudæorum in Aegyptum confugerunt, eo tempore & Cyreneo-
rum multitudine repleta eſt. Hæc autem uel Oniæ uel cæteris fuit cauſa Aegy-
ptum petendi, quia pugnantibus contra ſe magno Antiocho & ducibus Pto-
lemæi, poſita in medio Iudæa in contraria ſtudia ſcindebatur, alijs Antiocho, alijs
Ptolemæo fauentibus.

Ptolemæus Philometor annis XXV. Ariſtobolus natione Iudæus, Peri- IIIDCCCIX.
B pateticus philoſophus agnoſcitur, qui ad Philometorem Ptolemæum explana-
tionum in Moſem cõmentarios ſcripſit. Antiochus Epiphanes, qui poſt Seleu-
cum cognomento Philopatorem annis XI regnauit in Syria, Iudæorũ legem
impugnans, omniaq; ſordibus idolorum complens, in templo Iouis olympij
ſimulacrum ponit. Sed & in Samaria ſuper uerticem montis Garizi Iouis Pere- *Iupiter Pe-*
grini delubrum ædificat, ipſis Samaritanis ut id faceret precantibus: Verum Ma- *regrinus.*
thathias ſacerdos leges patrias uindicat, aduerſus Antiochi ducis arma corri-
piens, quo mortuo ducatum Iudæorum ſuſcepit filius eius Iuda Machabæus,
anno CXLVI regni Græcorum, uiceſimo autem Ptolemæi, Olympiade
CLV. Qui mox Antiochi duces de Iudæa expellens, & templum ab ido-
lorum imaginibus emundans, patrias leges poſt triennium ſuis ciuibus reddi-
dit. Vnde poſt receſſum Oniæ ſacerdotis in Aegyptum, de quo ſupra diximus,
& mortem Alchimi, qui effugato Onia Pontificatum indignus inuadere ten-
tabat, omnium fauore Iudæorum Machabæo ſacerdotium decernitur, quod
poſt mortem eius frater Ionathas ſortitus, XVIII annos ſumma miniſtrauit
induſtria.

Ptolemæus Euergetes annis XXIX. Ionathas dux Iudæorum & Ponti- IIIDCCC
fex cum Romanis & Spartiatis amicitias facit, quo à Triphone interfecto, in ſa- XXXIX.
cerdotium frater Simon aſſumitur, anno regni Euergetis VII, quod VIII
annis ſtrenuiſſime gerens filio Ioanni reliquit. Hic aduerſus Hircanos bellum
gerens Hircani nomen accepit, & à Romanis ius amicitiæ poſtulãs, decreto Se-
natus inter amicos relatus eſt, Samariam, quæ noſtro tempore Sebaſte uocatur,

k obſidione

C obſidione captam ſolo coæquauit, quam poſtea Herodes inſtaurans Sebaſten in honorem Auguſti appellari uoluit.

III DCCCLV. Ptolemæus Phyſcon, qui & Soter, annis XVII. Cicero Arpini naſcitur ma
M. Cicero. tre Heluia, patre equeſtris ordinis ex regio Volſcorum genere. Hyrcano in pon
tificatum, quod ipſe XXVI annis tenuit, Ariſtobolus annũ unum ſuccedit,
qui rex pariter & Pontifex primus apud Iudæos diadematis ſumpſit inſigne,
poſt CCCCLXXXIIII annis Babyloniæ captiuitatis. Poſt quem regnauit
† Ianates alibi legitur, & Ianeus. † Ionaeus, cognomento Alexander, annis XXVII, qui pontificatum quoq; adminiſtrans crudeliſſime ciuibus præfuit.

III DCCC LXV. Ptolemæus qui & Alexander annis X. Huius anno ſeptimo Syria in Romanam ditionem ceſſit, capto Philippo à Gabinio. Expulſus de regno Ptolemæus Phyſcon per matrem Cleopatram in Cyprum ſecedit.

III DCCC LXXIII. Ptolemæus, qui à matre fuerat eiectus annis VIII, regreſſus de fuga regnũ obtinuit, quia Alexandrum qui ante eum fuerat, ob interfectionẽ matris ciues pepulerant. Sylla Athenienſes uaſtat.

III DCCCCIII Ptolemæus Dionyſius annis XXX. Ab huius anno quinto Alexandra uxor Alexandri Pontificis poſt mortem eius regnauit Iudæis annis IX, ex quo tempore Iudæos rerum confuſio & uariæ clades oppreſſerunt. Poſt cuius mortem Ariſtobolus & Hyrcanus filij eius contra ſe de imperio dimicantes, occaſionem præbuere Romanis ut Iudæam inuaderent. Itaque Pompeius Hieroſolymam ueniens, capta urbe, & templo reſerato uſque ad Sancta ſanctorum accedit, Ariſtobolum uinctum ſecum abducit, Pontificatum confirmat Hyrcano, deinde Antipatrum Herodis Aſcalonitæ filium Procuratorem Palæſtinæ
Virgilius. facit, manſitq; in Pontificatu Hyrcanus annis XXXIIII. Virgilius Maro
D in pago qui Ander dicitur, haud procul à Mantua, naſcitur, Pompeio & Craſſo Conſulibus. Pompeius captis Hieroſolymis tributarios Iudæos facit. Virgilius Cremonæ ſtudijs erudit. Cæſar Germanos & Gallos capit, & Britannos quoque, quibus ante eum ne nomen quidem Romanorum cognitũ fuerat, uictos obſidibus acceptis ſtipendiarios fecit.

III DCCCCV. Cleopatra ſoror Ptolemæi annis XXII. Orto enim bello ciuili inter Cæſarem & Pompeium, uictus Pompeius Alexandriam petit, ibiq; ab ipſo à quo ſperabat auxilia Ptolemæo percuſſus interijt: mox Cæſari ubi Alexandriã uenit ipſe quoque Ptolemæus parare uoluit inſidias, unde bello ei inlato, uictus in illo perijt. Cæſar Alexandria potitus regnum Cleopatræ dedit, cum qua conſuetudinem ſtupri habuerat: cuius tertio regni anno ipſe primus Romanorum ſingularem obtinuit imperium, à quo Cæſares Romanorum principes appellati. Cleopatra regio comitatu urbem ingreſſa.

III DCCCCX CAESAR ob inſolentiam morũ coniurantibus in eum LX uel amplius
† IIII Senatoribus equitibusq; Romanis in Curia confoſſus interijt, poſt annos † V & menſes VI quàm regnare cœperat. Caſſius Iudæa capta templũ ſpoliat.

III DCCCC LXVI. OCTAVIANVS Cæſar Auguſtus Romanorũ ſecundus, regnauit annis LVI, & menſibus VI, A quo Auguſti appellati reges Romanorum, quorum XV uiuente Cleopatra, XL & unũ poſtea uixit annos. Vndecimo
Herodes. Auguſti anno deficiente in Iudæa Pontificatuũ principatu, Herodes nil ad eum pertinens, utpote Antipatri Aſcalonitæ & matris Cypridis Arabicæ filius, à Romanis Iudæorum ſuſcepit principatum, quod tenet annos XXXVI, qui ne ignobilis forte & à Iudæorum ſemine argueretur extraneus, combuſſit libros omnes,

A omnes, quibus nobilitas gentis Iudææ in templo ſeruabatur adſcripta, ut deficien tibus probamentis, & ipſe ad hanc pertinere putaretur. Inſuper etiã ut ſuam ſobolem regio illorũ generi cõmiſceret, proiecta Doſide fœmina Hieroſolymitana, quam priuatus acceperat uxorem, & nato ex eo filio Antipatro, ſociat ſibi Mariamnem filiã Alexandri, neptem Ariſtoboli fratris Hyrcani, qui ante eum rex erat Iudæorum. Hæc quinq; ei genuit filios, quorum duos Alexandrum & Ariſtobolum ipſe necauit in Samaria: nec mora, poſt etiam matrem illorũ, qua nil charius nouerat, ſimili ſcelere peremit. E quibus Ariſtobolus Herodem ex Beronice ſuſceperat filium, quem in Actibus Apoſtolorum ab angelo percuſſum legimus. Tertio inter Auguſtum & Antonium orto bello, quod Antonius, qui Aſiam & Orientem tenebat, repudiata ſorore Auguſti, Cleopatram duxiſſet uxorem. Antonius & Cleopatra uicti, ſemet interficiunt. A quo tempore quidam primũ annum Auguſti monarchiæ ſupputant. Hactenus qui uocabantur Lagidæ in Aegypto regnauerunt, annis CCXCV.

Anno Cæſaris Auguſti XLII: à morte uero Cleopatræ & Antonij, quando & Aegyptus in prouinciam uerſa eſt, anno XXVII, Olympiadis CXCIII anno tertio: ab urbe autem condita anno DCCLII, id eſt, eo anno, quo compreſſis cunctarum per orbem terræ gentium motibus, firmiſſimam ueriſſimamq; pacem ordinatione dei Cæſar compoſuit, IESVS CHRISTVS filius dei ſextam mundi ætatem ſuo conſecrauit aduentu, anno imperij Auguſti XLVII. Herodes morbo intercutis aquæ, & ſcatentibus toto corpore uermibus miſerabiliter & digne moritur, pro quo ſubſtitutus ab Auguſto filius eius Archelaus regnauit annis IX, id eſt, uſque ad ipſius Auguſti IIIDCCCC LII.

B finem. Tunc enim non ferentibus ultra, ſed accuſantibus apud Auguſtum ferocitatem eius Iudæis, in Viennam urbem Galliæ relegatur, & ad minuendam Iudaici regni potentiam, inſolentiamq; domandam, quatuor fratres eius pro eo ſunt Tetrarchæ creati, Herodes, Antipater, Lyſias & Philippus: quorum Philippus & Herodes, qui Antipas prius nuncupabatur, etiam uiuente Archelao Tetrarcha fuerant ordinati.

TIBERIVS priuignus Auguſti, hoc eſt, Liuiæ uxoris eius filius ex ſuperiore genitus coniuge, regnauit annis XXIII. Huius anno XII Pilatus Iudææ procurator ab eodem dirigitur. Herodes Tetrarcha, qui Iudæorum principatum tenet annis XXIIII, in honorem Tiberij & matris eius Liuiæ Tiberiadem condidit & Libiadem. IIIDCCCC LXXXIX.

Anno XV imperij Tiberij Dominus poſt baptiſmum, quod prædicauit Ioannes, mundo regnum cœlorum adnuntiat, peractis à principio mundi ſecundum Hebræos annis, ut Euſebius in Chronicis ſuis ſignat, quatuor milibus, adnotando quod XVI Tiberij anno principiũ fuerit LXXXI Iubilei, ſecundum Hebræos. Quare autem noſtra ſupputatio undeuiginti minus ponendos æſtimauerit annos, facile qui ſuperiora libelli huius legerit inueniet. Iuxta uero Chronica eadem quæ ipſe Euſebius de utraq; editione, ut ſibi uidebatur compoſuit, anni ſunt V̄CCXXVIII. IIIDCCCC LXXXI.

Anno XVIII imperij Tiberij Dominus ſua paſſione mundum redemit, & prædicaturi per Iudææ regiones Apoſtoli, Iacobum fratrem Domini Hieroſolymis ordinant Epiſcopum, ordinant & ſeptem Diaconos, & lapidato Stephano eccleſiæ per regiones Iudææ & Samariæ diſperguntur. Agrippa cognomento Herodes filius Ariſtoboli filij Herodis regis, accuſator Herodis Tetrar- IIIDCCCC LXXXIIII.

C chæ Romam profectus à Tiberio in uincula conijcitur, ubi plurimos ſibi adſci-
uit ad amicitiam, & maxime Germanici filium Caium.

IIIDCCCCXCIII. CAIVS cognomento Caligula, regnauit annos IIII, & menſes X,
dies VIII. Hic Herodem Agrippam amicũ ſuum uinculis liberatum regem
Iudææ facit, qui permanet in regno annis VII, ideſt, uſque ad quartũ Claudij
annum: quo ab angelo percuſſo ſucceſſit in regnum filius eius Agrippa, & uſq;
ad exterminium Iudæorum XXVI annis perſeuerat. Herodes Tetrarcha &
ipſe Caij amicitiam petens, cogente Herodiade Romam uenit, ſed accuſatus
ab Agrippa etiam Tetrarchiam perdidit, fugiensq; in Hiſpaniam cum Hero-
diade, mœrore perijt. Pilatus qui ſententiam damnationis in Chriſtum dixerat,
tantis irrogante Caio angoribus coartatus eſt, ut ſua ſe manu peremerit. Caius
in deos ſe referens Iudæorum loca ſancta ſordibus idolorum prophanat. Mat-
thæus in Iudæa prædicans Euangelium ſcripſit.

IIIIVII. CLAVDIVS annos XIIII, menſes VII, dies XXVIII. Petrus
Apoſtolus cum primus Antiochenam fundaſſet eccleſiam, Romã pergit, ibiq;
XXV annis cathedram tenet Epiſcopalem, ideſt, uſque ad ultimum Neronis
annum. Marcus Euangelium quod Romæ ſcripſerat, Aegypto Petro mittente
prædicat. Quarto Claudij anno fames grauiſſima, cuius Lucas meminit facta
Britanni. eſt. Eodem anno ipſe Britanniam adiens, quã neque ante Iulium Cæſarem, neq;
poſt eum quiſquam adtingere auſus fuerat, ſine ullo prælio ac ſanguine intra
pauciſſimos dies plurimam Inſulæ partem in ditionem recepit. Orcadas etiam
Inſulas Romano adiecit imperio, ac ſexto quàm profectus erat menſe Romam
redijt. Nono regni ſui anno Iudæos tumultuantes Roma expulit, quod & Lu-
D cas refert Sequenti anno fames maxima Romam corripit.

IIIIXXI. NERO annos XIIII, menſes VII, dies XXVII. Huius ſecundo
anno Feſtus Iudææ procurator ſucceſſit Felici, à quo Paulus Romam uinctus
mittitur, & biennium in libera manens cuſtodia, poſt hæc ad prædicandum di-
mittitur, necdum Nerone in tanta erumpente ſcelera, quanta de eo narrant hi-
ſtoriæ. Iacobus frater Domini cum XXX annis Hieroſolymorũ rexiſſet ec-
cleſiam, ſeptimo Neronis anno lapidatur à Iudæis, uindicantibus in illo quod
Paulum interficere nequiuerunt. Feſto magiſtratui Iudææ ſuccedit Albinus,
Albino Florus, cuius luxuriam & auaritiã, cæteraq; flagitia non ferentes Iudæi,
contra Romanos rebellauerunt, aduerſum quos Veſpaſianus magiſter militiæ
tranſmiſſus, plurimas urbes Iudææ cepit. Primus Nero ſuper omnia ſcelera ſua
etiam Chriſtianos perſequitur, quorũ eximios Romæ Petrum cruce, Paulum
occidit gladio. Hic iure militari nihil omnino auſus, Britanniam penè amiſit:
nam duo ſub eo nobiliſſima oppida illic capta atque euerſa ſunt.

IIIIXXX. VESPASIANVS annos IX, menſes XI, dies XXII. Hic
apud Iudæam Imperator ab exercitu appellatus, & bellum Tito filio cõmen-
dans Romam per Alexandriam proficiſcitur: qui ſecundo anno Iudææ regnum
Iudæorũ regnum ſubuerſum. ſubuertit, templumq; ſolo ſtrauit, poſt annos primæ ædificationis eius MLX
XXIX. Conſummatũ eſt hoc bellum annis IIII: duobus quidem Nerone
uiuente, & duobus alijs poſtea. Veſpaſianus inter alia magnorum operum in
priuata adhuc uita in Germaniam, ac deinde in Britanniam à Claudio miſſus,
tricies & bis cum hoſte conflixit: duas ualidiſſimas gentes, XX oppida, Inſu-
lam Vectam Britanniæ proximam imperio Romano adiecit. Coloſſus erigitur,
habens altitudinis pedes CVII.

A TITVS annos II, menſes II, uir omnium uirtutum genere mirabi IIII XXXII.
lis, adeo ut amor & delitiæ humani generis diceretur. Hic Amphitheatrum Ro
mæ ædificat, & in dedicatione eius V ferarum milia occidit.

DOMITIANVS frater Titi iunior annos †XVI, menſes V. Hic IIII XLVIII.
ſecundus poſt Neronem Chriſtianos perſequitur: ſub quo Apoſtolus Ioannes † XV,
in Pathmũ Inſulam relegatus eſt. Et Flauia Domicilla Flauij Clementis Con- *Flauia Domi-*
ſulis ex ſorore neptis, in Inſulam Pontianam ob fidei teſtimoniũ exulatur. Qui *cilla.*
& ipſum Ioannem fertur in feruentis olei dolium miſiſſe, ſed Ioannem tam im-
munem rediſſe à pœnis, quàm à corruptione carnis manebat ſemper immunis.

NERVA annum I, menſes IIII, dies VIII. Hic primo edicto ſuo IIII XLIX.
cunctos exules reuocauit, unde & Ioannes Apoſtolus hac generali indulgentia *Ioannes*
liberatus, Epheſum redijt. Et qa cõcuſſam ſe abſente per Hæreticos uidit eccleſiæ *Euangeliſta.*
fidem, confeſtim hãc deſcripta in Euangelio ſuo uerbo dei æternitate ſtabiliuit.

TRAIANVS annos XIX, menſes VI, dies XV. Ioannes Apo IIII LXVIII.
ſtolus ſexageſimo octauo anno poſt paſſionem Domini, ætatis autẽ ſuæ nona-
geſimo octauo Epheſo placita morte quieuit. Traiano aduerſum Chriſtianos
perſecutionẽ mouente, Simeon qui & Simon filius Cleophæ, Hieroſolymorũ *Simeon.*
Epiſcopus crucifigitur: & Ignatius Antiochiæ Epiſcopus Romam perductus, *Ignatius.*
beſtijs traditur. Alexander quoqꝫ Romanæ urbis Epiſcopus martyrio coronat̃, *Alexander*
& ſeptimo ab urbe miliario uia Numentana ubi decollatus eſt ſepelitur. Plinius *Romanus*
Secundus Nouocomenſis orator & hiſtoricus inſignis habetur, cuius plurima *Epiſcopus.*
B ingenij opera extant. Pantheũ Romæ quod Domitianus fecerat fulmine con- *Plinius.*
crematum: cui nomen inde datum eſt, quod omnium deorũ ſit ipſa domus ha- *Pantheum.*
bitaculum. Iudæi per diuerſas terrarum partes ſeditionem mouentes digna cæde
ſternuntur. Traianus Romani imperij, quod poſt Auguſtum defenſum magis
fuerat quàm nobiliter ampliatum, fines longe lateqꝫ diffudit.

ADRIANVS conſobrinæ Traiani filius annos XXI. Hic per Qua- IIII LXXX
dratum diſcipulum Apoſtolorũ, & Ariſtidem Athenienſem, uirum fide ſapien IX.
tiaqꝫ plenũ, & per Serenũ Granium legatũ, libris de Chriſtiana religione cõpo- *Quadratus.*
ſitis inſtructus, præcepit per epiſtolam Chriſtianos ſine obiectu criminum non *Ariſtides.*
damnari. Idem Iudæos ſecundo rebelles ultima cæde perdomuit, etiã introeundi
eis Hieroſolymam licentia ablata, quã ipſe in optimũ ſtatum murorum extru-
ctione reparauit, & Aeliam uocari de nomine ſuo præcepit. Idem eruditiſſimus
in utraqꝫ lingua bibliothecã Athenis miri operis extruxit. Hieroſolymæ primus *Marcus pri-*
ex gentibus conſtituit̃ Epiſcopus Marcus, ceſſantibus hijs qui fuerãt ex Iudæis, *mus Epiſco.*
qui ſunt numero XV, et præfuerũt à paſſione Domini per annos ferè C & VII. *Hieroſolym.*

ANTONINVS cognomento Pius, cum filijs ſuis Aurelio & Lucio an- IIII CXII.
nos XXII, menſes III. Iuſtinus philoſophus librum pro Chriſtiana reli- *Iuſtinus phi-*
gione cõpoſitum Antonino tradidit, benignumqꝫ eum erga Chriſtianos homi- *loſophus.*
nes fecit. Qui nõ longe poſt ſuſcitante perſecutionẽ Creſcente Cynico pro Chri *Creſcens*
ſto ſanguinẽ fudit ſub Pio Romæ Epiſcopo. Hermes ſcripſit librum qui dicitur *Cynicus.*
Paſtoris, in quo præceptum angeli continet, ut Paſcha die dominico celebrare- *Paſtoris liber*
tur. Polycarpus Romam ueniens, multos ab hæretica labe caſtigauit, qui Valen *Polycarpus.*
tini & Cerdonis fuerant nuper doctrina corrupti.

M. ANTONINVS Verus cum fratre Lucio Aurelio Cõmodo annos IIII CXXXI
XVIII, menſem unũ. Hij primum æquo iure imperiũ adminiſtrauerunt, cum
uſqꝫ ad hoc tempus ſinguli Auguſti fuerint: bellum deinde contra Parthos ad-

C mirabili uirtute & felicitate geſſerunt. Perſecutione orta in Aſia Polycarpus &
Polycarpus. Pionius fecere martyrium: in Gallia quoq; plurimi glorioſe pro Chriſto ſangui
nem fudere. Nec multo poſt uindex ſcelerũ lues multas late prouincias, Italiam
maxime Romamq; uaſtauit. Defuncto Commodo fratre, Antoninus Cõmo-
Melitos. dum filiũ ſuum cõſortem regni facit. Antonino Imperatori Melito Aſianus Sar
denſis Epiſcopus Apologeticum pro Chriſtianis tradidit. Lucius Britanniæ rex
miſſa ad Eleutheriũ Romæ Epiſcopũ epiſtola, ut Chriſtianus efficiat͂ impetrat.
Apollinaris. Apollinaris Aſianus Hierapoli, & Dionyſius Corinthi clari habent͂ Epiſcopi.

IIII CXLIIII L. ANTONINVS COMMODVS poſt mortẽ patris regnauit an-
nos XIII. Hic aduerſum Germanos bellum feliciter geſſit, cæterum ipſe po
omnia luxuriæ & obſcœnitati mancipatus nihil paternæ uirtutis & pietatis ſimi-
Irenæus. le geſſit. Irenæus Epiſcopus Lugdunenſis inſignis habetur. Commodus Impe
rator Coloſſi capite ſublato ſuæ imaginis caput ei iuſſit imponi.

IIII CXLV. AELIVS Pertinax menſes VI. Hic Iuliani iuriſperiti ſcelere occidi-
Iulianus. tur in palatio, quem menſe ſeptimo poſtquam cœperat imperare Seuerus apud
Victor Epiſcopus Romanus pontem Miluium bello ciuili uictum interfecit. Victor decimus tertius Romæ
Epiſcopus datis late libellis conſtituit Paſcha die dominico celebrari, ſicut &
prædeceſſor eius Eleutherius à XV luna primi menſis, uſq; in XXI. Cuius
Theophilus. decretis fauẽs Theophilus Cæſareæ Palæſtinæ Epiſcopus, ſcripſit aduerſus eos
qui decima quarta luna cum Iudæis Paſcha celebrabant, cum cæteris qui in eo-
dem Concilio aderant Epiſcopis Synodicam & ualde utilem epiſtolam.

D

IIII CLXIII. SEVERVS Pertinax annos XVIII. Clemens Alexandrinæ eccleſiæ
Clemens presbyter, & Panthenus Stoicus philoſophus in diſputatione dogmatis noſtri
Alexand. diſertiſſimi habent͂. Narciſſus Hieroſolymorũ Epiſcopus, & Theophilus Cæſa
Panthenus. rienſis, Polycarpus quoq; & Bachylus Aſianæ prouinciæ Epiſcopi inſignes ha-
Narciſſus. bentur. Perſecutione in Chriſtianos facta plurimi per diuerſas prouincias, inter
Leonides. quos & Leonides pater Origenis martyrio coronati ſunt. Clodio Albino, qui ſe
Clodius in Gallia Cæſarem fecerat, apud Lugdunum interfecto, Seuerus in Britannias
Albinus. bellum transfert, ubi ut receptas prouincias ab incurſione barbarica faceret ſe-
curiores, magnam foſſam firmiſſimumq; uallum, crebris inſuper turribus com-
munitũ per CXXXII milia paſſuum à mari uſq; ad mare duxit, & Eboraci
obijt. Perpetua & Felicitas apud Carthaginẽ Africæ in caſtris beſtijs deputatæ
pro Chriſto Nonis Martijs.

IIII CLXX. ANTONINVS cognomento Caracalla Seueri filius annos VII. Ale-
Alex. Cappa. xander Epiſcopus Cappadociæ, cum deſiderio locorũ ſanctorum Hieroſolymã
ueniſſet, uiuente adhuc Narciſſo eiuſdem urbis Epiſcopo, perſenilis ætatis uiro,
& ipſe ibi ordinatur Epiſcopus, Domino ut id fieri deberet per reuelationem
Tertullianus. monente. Tertullianus Afer Centurionis Proconſularis filius omnium eccle-
ſiarum ſermone celebratur.

IIII CLXXI. MACRINVS annum unum. Abgarus uir ſanctus regnauit Edeſſæ, ut
uult Africanus. Macrinus cum filio Diadumeno, cum quo imperium inuaſit,
apud Archilaidem militari tumultu occiditur.

IIII CLXXV M. AVRELIVS ANTONINVS annos IIII. In Palæſtina Nico
Emmaus. polis quæ prius Emmaus uocabatur urbs cõdita eſt, legationis induſtriã pro eo
Africanus. ſuſcipiente Iulio Africano ſcriptore temporũ. Hæc eſt Emmaus, quã Dominus
Hippolytus. poſt reſurrectionẽ ſuo ingreſſu, ſicut Lucas narrat, ſanctificare dignatus eſt. Hip
polytus Epiſcopus multorũ conditor opuſculorũ, temporũ canonẽ quẽ ſcripſit

hucuſq;

A hucuſq; perduxit: Qui etiã ſedecennouenalẽ Paſchæ circulũ repenẽs, Euſebio,
qui ſuper eodem Paſcha decennouenalem circulũ cõpoſuit, occaſionẽ dedit.

AVRELIVS Alexander annis XIII. Hic in Mammeã matrem ſuã IIIICLXXXVIII.
unice pius fuit, & ob id omnibus amabilis. Vrbanus Romæ Epiſcopus multos *Vrbanus.*
nobiliũ ad fidẽ Chriſti & martyriũ perduxit. Origenes Alexandriæ, imò toto *Origenes.*
orbe clarus habetur. Deniq; Mammea mater Alexandri eum audire curauit, &
Antiochiam accitum ſummo honore habuit.

MAXIMINVS annis III. Hic aduerſus eccleſiarũ ſacerdotes & cleri IIII CXCI.
cos, id eſt doctores, perſecutionẽ exercet, maxime propter Chriſtianã Alexãdri
cui ſucceſſerat, & Mammeæ matris eius familiã: uel præcipue propter Origenẽ
presbyterũ. Pontianus & Antheros, Romanæ urbis Epiſcopi martyrio corona- *Pontianus.*
ti, & in cemiterio Calixti ſunt ſepulti. *Antheros.*

GORDIANVS annis VI. Iulius Africanus inter ſcriptores eccleſiaſti- IIIICXCVII.
cos nobilis habetur: qui in Chronicis quæ cõſcripſit, refert ſe Alexandriam pro- *Iulius Africanus.*
perare, Heraclæ opinione celeberrima prouocatũ, quem & in diuinis, & in phi
loſophicis ſtudijs, atq; omni Græcorum doctrina inſtructiſſimũ fama loquere- *Heraclas.*
tur. Origenes in Cæſarea Palæſtinæ Theodorum cognomento Gregorium,
& Athenodorum adoleſcentulos fratres Ponti, poſtea nobiliſſimos Epiſcopos *Athenodorus*
diuina philoſophia imbuit.

PHILIPPVS cum Philippo filio annis VII. Hic primus Imperato- IIII CCIIII.
rum omniũ Chriſtianus fuit, ac poſt tertium imperij eius annũ milleſimus à con
ditione Romæ annus expletus eſt, ita magnificis ludis auguſtiſſimus omnium
præteritorũ, hic natalis annus à Chriſtiano Imperatore celebratus eſt. Origenes *Origenis*
B aduerſus quendam Celſum Epicureũ philoſophũ, qui contra nos libros conſcri *libri.*
pſerat, octo uoluminibus reſpondit: qui ut breuiter dicã, tantũ ſcribendi ſedulus
fuit, ut Hieronymus quodam loco, V librorũ eius milia ſe legiſſe meminerit.

DECIVS anno I, menſibus III. Hic cum Philippus patrem & fi- IIII CCV.
lium interfeciſſet, ob odiũ eorũ in Chriſtianos perſecutionẽ mouet, in qua Fa *Fabianus.*
bianus in urbe Roma martyrio coronatus ſedem ſui Epiſcopatus Cornelio dere *Cornelius.*
liquit, qui & ipſe martyrio coronatus eſt, Alexander Hieroſolymorũ Epiſcopus
apud Cæſaream Palæſtinæ & Antiochiæ Babyias interficiuntur. Hæc perſecu-
tio, ut Dionyſius Alexandriæ Epiſcopus refert, nõ ex præcepto Imperatoris ſu- *Dionyſius Alexandrinus.*
mpſit exordiũ, ſed anno, inqt, integro principalia præuenit edicta miniſter dæmo
nũ, q dicebat in ciuitate noſtra diuinus, ſupſtitioſum cõtra nos exagitãs uulgus.

GALLVS cũ Voluſiano filio annis II, mẽſibus IIII. Huius imperij Dio IIII CCIIII.
„ nyſius Alexandriæ Antiſtes ita meminit: At ne Gallus quidẽ malũ Decij aut ui-
„ dere potuit, aut cauere, ſed in eundem lapidẽ offenſionis impegit: cuius cum re-
„ gnũ floreret initio, & cuncta ei ex ſententia cederẽt, ſanctos uiros qui pro pace
„ regni eius deo ſummo ſupplicabãt perſecutus eſt, cũ qbus & proſperitatẽ ſuã fu
„ gauit & pacẽ. Origenes LXX ætatis anno nõ ad integrũ impleto defunctus, & *Origenes*
in urbe Tyri ſepultus eſt. Cornelius Romæ Epiſcopus rogatus à quadã matro *moritur.*
na Lucina, corpora Apoſtolorum de catacumbis leuauit noctu, & poſuit Pauli
quidem uia Hoſtienſi, ubi decollatus eſt: Petri autem iuxta locũ ubi crucifixus
eſt, inter corpora ſanctorum Epiſcoporum in templum Apollinis, in mõte † Au † *aureo.*
relio, in Vaticano Palatij Neroniani, III Calendas Iulias.

VALERIVS cũ filio Gallieno annis XV. Hic in Chriſtianos pſecutione IIII CCXXII
cõmota ſtatim à Sapore Perſarũ rege capitur, ibiq; luminibus orbatus ſeruitute
miſerabili cõſeneſcit. Vnde Gallienus tam claro dei iudicio territus pacẽ noſtris

C reddidit, ſed ob meritum tamen uel propriæ libidinis, uel paternæ theomachiæ
innumera à Barbaris adſurgẽtibus Romani regni detrimẽta ſuſtinuit. Hac per-
Cyprianus. ſecutione Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus, cuius doctiſſima extant opu-
ſcula, martyrio coronatur: cuius uitæ & paſſionis uolumen egregiũ reliquit Pon
tius Diaconus eius, qui uſq; ad diem paſſionis eius cum ipſo exilium ſuſtinuit.
Theodorus Theodorus, cuius ſupra meminimus, cognomẽto Gregorius, Neocæſariæ Pon
Gregorius Ne ti epiſcopus, magna uirtutũ gloria claret. E quibus unum eſt, quod ut eccleſiæ
ocæſarienſis. faciendæ locus ſufficeret, montem precibus mouit. Stephanus & Xiſtus Ro
mæ Epiſcopus martyrium paſſi.

IIII CC XXIIII. CLAVDIVS annis I, menſibus IX. Iſte Gothos iam per annos XV
Illyricum Macedoniamq; uaſtantes, ſuperat: Ob quæ in Curia clypeus ei au-
Marcion. reus, & in Capitolio ſtatua aurea collocata eſt. Marcion diſertiſſimus Antio-
chenæ presbyter eccleſiæ, quippe qui in eadem urbe rhetoricã docuerat, aduer-
Paulus Samoſatenus. ſus Paulum de Samoſata, qui Antiochiæ Epiſcopus, dogmatizabat Chriſtũ cõ-
munis naturæ hominẽ tantum fuiſſe, accipientibus notarijs diſputauit, qui Dia
logus uſque hodie extat.

IIII CC XXIX. AVRELIANVS annis V, menſibus VI. Hic cum aduerſum nos
perſecutionem mouiſſet, fulmen ante eum magno pauore circunſtantium ruit,
ac nõ multo poſt à militibus occiſus eſt itinere medio quod inter Conſtantino-
Eutychianus polim & Heracleã eſt ſtratæ ueteris loco Cenofrurium appellatur. Eutychia-
Romanus Epi nus Romæ Epiſcopus martyrio coronatus, in cemiterio Calixti ſepelitur, qui
ſcopus. & ipſe CCCXIII martyres manu ſua ſepeliuit.

IIII CC XXX. TACITVS menſes VI: Quo apud Pontũ occiſo obtinuit Florianus im-
periũ diebus LXXXVIII, & ſic apud Tarſum interficitur. Anatholius natio-
D ne Alexandrinus, Laodiciæ Syriæ Epiſcopus, Philoſophorũ diſciplinis erudi-
Anatholius. tus, plurimo ſermone celebratur: cuius ingenij magnitudo de libro quod ſuper
Paſcha compoſuit, & de decẽ libris arithmeticæ inſtitutionis poteſt apertiſſime
Manichæi. cognoſci. Inſana Manichæorũ hæreſis hijs temporibus oritur.

IIII CC XXXVI. PROBVS annis VI, menſibus IIII. Hic Gallias iamdudum à Barba
ris occupatas, per multa & grauia prælia deletis, tandem hoſtibus ad perfectum
liberauit, ſecũdo huius anno, ut in Chronicis Euſebij legimus, iuxta Antioche
†CCCCXX IIII. nos CCCXXV annos fuit: iuxta Tyrios CCCCII: iuxta Laodicenos †CCC
XXIIII: iuxta Edeſſenos DLXXXVIII: iuxta Aſcalonitas CCCLXXX:
ſecundum Hebræos initium LXXXVI Iubilei, quod ſignificat annos IIII
Archelaus. CCL. Archelaus Meſopotamiæ Epiſcopus, librum diſputationis ſuæ quam ha
buit aduerſus Manichæum exeuntem de Perſide, Syro ſermone cõpoſuit, qui
translatus à Græcis habetur à multis.

IIII CC XXXVIII. CARVS cum filijs Carino & Numeriano annis II. Caius Romanæ ec
cleſiæ fulget Epiſcopus, qui à Diocletiano martyriũ paſſus eſt. Phierius presby
Phierius iunior Origenes. ter Alexandriæ ſub Theone Epiſcopo florentiſſime populos docuit, & tantã ſer
monis diuerſorũq; tractatuũ, qui uſq; hodie extant, inuenit elegantiam, ut Orige
nes iunior uocaretur: Vir miræ parſimoniæ, & uoluntariæ paupertatis appetitor,
qui poſt perſecutionem omni tempore uitæ Romæ uerſatus eſt.

IIII CCLVII. DIOCLETIANVS cũ Herculio Maximiano annis XX. Carauſius ſu
mpta purpura Britãnias occupauit. Narſeus rex Perſarũ Orienti bellũ intulit.
Quinquegentiani Africã uaſtauerũt. Aegyptũ Achilleus obtinuit: ob qđ Con
ſtantius & Galerius Maximinus Cæſares aſſumũtur in regnũ. Cõſtantius priui-
gnã Herculij Theodorã accepit, ex qua poſtea VI liberos Conſtantini fratris
habuit.

A habuit Galerius filiā Diocletiani Valeriā. Poſt X annos per Aſclepiodotum
Præfectum prætorio Britanniæ receptæ. XIX anno Diocletiani ipſe in oriēte
Maximianus, Herculius in occidēte uaſtari eccleſias, affligi, interficiꝗ Chriſti-
anos præcipiunt. Secundo autem perſecutionis anno Diocletianus Nicomediæ,
Maximianus Mediolani purpurā depoſuerunt. Attamen cœpta ſemel perſe-
cutio uſꝗ ad ſeptimū Conſtantini annū feruere non ceſſat. Conſtantius XVI
imperij anno, ſummæ manſuetudinis & ciuilitatis uir, in Britannia diē obijt Ebo
raci. Hæc perſecutio tam crudelis & crebra flagrabat, ut intra unum menſem
XVII milia martyrum pro Chriſto paſſa inueniantur: Nam & oceani limbum
tranſgreſſa, Albanū, Aaron, & Iulium Britanniæ, cum alijs pluribus uiris ac fœ
minis felici cruore damnauit. Paſſus eſt hac Pamphilus presbyter, Eu ſebij Cæ
ſarienſis Epſcopi neceſſarius, cuius uitam ipſe tribus libris comprehendit.

Tertio anno perſecutionis, quo & Conſtantius ob ijt, Maximinus & Seue- IIII CCLIX.
rus à Galerio Maximiano Cæſares facti, è quibus Maximinus maleficia & ſtu
pra ſua Chriſtianorū perſecutionibus accumulat. Paſſus eſt ea tempeſtate Pe
trus Alexandriæ Epiſcopus, cū pluribus Aegypti Epiſcopis. Lucianus quoꝗ
uir moribus, & continētia, & eruditione præcipuus, Antiochenus presbyter, paſ
ſus eſt, & Timotheus Romæ X Calendas Iulias.

CONSTANTINVS Conſtantij ex concubina Helena filius, in Bri- IIII CCLXX
tannia creatus Imperator regnauit annis XXXI, & menſibus X. Ab XVIII.
anno perſecutionis quarto Maxentius Herculij Maximiani filius Romæ Au-
guſtus appellatur. Licinius Conſtantiæ ſororis Conſtantini uir, Carnunti
Imperator creatur. Conſtantinus de perſecutore Chriſtianus efficitur. In
Nicæno Concilio fides catholica exponitur, anno poſt Alexandrum DC
XXXVI die menſis ſecundum Græcos Deſij nonodecimo, quod eſt X Ca-
B lendarum Iuliarum, Conſulatu Paulini & Iuliani VV CC. Conſtantinus fe-
cit Romæ, ubi baptizatus eſt, baſilicam beati Ioannis Baptiſtæ, quæ appellata eſt
Conſtantiniana. Item baſilicā beato Petro in templo Apollinis: nec non & bea
to Paulo corpus utriuſꝗ ære Cyprio circundans quinꝗ pedes groſſo. Item baſi
licam in palatio Sororiano, quæ cognominatur Hieruſalem, ubi de ligno crucis
Domini poſuit. Item baſilicam ſanctæ martyris Agnæ, ex rogatu filiæ ſuæ: Et ba
ptiſterium in eodem loco, ubi & baptizata eſt ſoror eius Conſtantia cū filia Au
guſta. Item baſilicam beato Laurentio martyri, uia Tiburtina in agro Verano.
Item baſilicā uia Labicana inter duas lauros beato Petro & Marcellino martyri-
bus: Et Mauſoleū, ubi matrē ſua poſuit in ſarcophago purpureo. Item baſilicā
in ciuitate Hoſtia iuxta portā urbis Romæ, beatorū Apoſtolorum Petri & Pau
li, & Ioannis Baptiſtæ. Item baſilicam in ciuitate Albanenſi ſancti Ioannis Ba
ptiſtæ. Item baſilicam in urbe Neapoli. Idem Conſtantinus Depranam Bithy-
niæ ciuitatem in honorē martyris Luciani ibi conditi inſtaurās, ex uocabulo ma
tris ſuæ Helenopolim nuncupauit. Idem urbem nominis ſui ſtatuens in Thra-
cia ſedem Romani imperij, & totius caput orientis eſſe uoluit. Idem ſtatuit citra
ullam hominē cædem Paganorum templa claudi.

CONSTANTIVS cum Conſtantino & Conſtante fratribus, annos IIII CCCXIII
XXIIII, menſes V, dies XIII. Iacobus Niſibenus Epiſcopus agnoſcitur,
ad cuius preces ſæpe urbs diſcrimine liberata eſt. Impietas Ariana Conſtantij re-
gis fulta præſidio, exilijs, carceribus, & uarijs adflictionum modis primū Atha
naſiū, deinde omnes non ſuæ partis Epiſcopos perſecuta eſt. Maximinus Tre
uirorū Epiſcopus clarus habetur, à quo Athanaſius Alexandriæ Epiſcopus cū
à Conſtan-

C à Conſtantio quæreretur ad pœnam, honorifice ſuſceptus eſt. Antonius mo
nachus CV ætatis anno in eremo moritur. Reliquiæ Apoſtoli Timothei Con
ſtantinopolim inuectæ. Conſtantio Romam ingreſſo, oſſa Andreæ Apoſto-
Hilarius. li & Lucæ Euangeliſtæ à Conſtantinopolitanis miro fauore ſuſcepta. Hila-
rius Pictauienſis Epiſcopus, qui pulſus ab Arianis in Phrygia exulauerat, cum
apud Conſtantinopolim librũ pro ſe Conſtantio porrexiſſet, ad Gallias rediit.

IIII CCCXV. IVLIANVS annis II, menſibus VIII. Iulianus ad idolorum cultũ
conuerſus Chriſtianos perſequitur. Pagani apud Sebaſten Palæſtinæ urbem
ſepulchrum Ioannis Baptiſtæ inuadunt, oſſa diſpergunt, eadem rurſus collecta
& cremata latius diſpergunt: Sed dei prouidentia adfuere quidam ex Hieroſo-
lymis monachi, qui mixti colligentibus, quæcũq; ipſi poterant ablata ad patrem
ſuum Philippum pertulere. Ille confeſtim hæc, ſupra ſe enim ducebat tantũ the
ſaurum proprijs ſeruare uigilijs, ad Pontificem maximum tunc Athanaſium,
per Iulianum Diaconum ſuum mittit. Quæ ille ſuſcepta paucis arbitris, ſub ca
uato ſacrarij pariete incluſa, prophetico ſpiritu profutura generationi poſteræ
conſeruauit: Cuius præſagium ſub Theodoſio principe per Theophilum eiuſ-
dem urbis Epiſcopum cõpletur, qui deſtructo Serapis ſepulchro, ſancti Ioan-
nis ibidem conſecrauit eccleſiam.

IIII CCC XVI. IOVINIANVS menſibus VIII. Synodus Antiochiæ à Meletio & ſuis
facta, in qua ὁμοουσίῳ ϗ ἀνομοίῳ reiecto, medium inter hæc ὁμοιούσιον Macedonum
dogma uindicauerunt. Iouinianus lapſu Conſtãtij prædeceſſoris admonitus, ho
norificis & officioſiſſimis literis Athanaſium requirit, ab ipſo formam fidei &
eccleſiarũ diſponendarum ſuſcepit modum. Sed eius pia lætaq; principia mors
D immatura corrupit.

IIII CCC XXVII. VALENTINIANVS cum fratre Valente annis XI. Apollinaris
Laodicenus Epiſcopus multimoda noſtræ religionis ſcripta cõponit, qui poſtea
Damaſus. à fide deuians hæreſim ſui nominis inſtituit. Damaſus Romæ Epiſcopus fecit
baſilicam iuxta theatrum ſancto Laurentio, & aliam in Catacumbas, ubi iacu-
erunt corpora ſancta Apoſtolorum Petri & Pauli. In quo loco platomã ipſam
Eudoxius. ubi iacuerunt corpora ſancta uerſibus adornauit. Valens ab Eudoxio Aria-
norum Epiſcopo baptizatus noſtros perſequitur. Gratianus Valentiniani fi
lius tertio eius anno Ambianis Imperator factus eſt. Conſtantinopoli Apo-
Ambroſius. ſtolorum martyrium dedicatur. Poſt Auxentij ſeram mortẽ Mediolani Am-
broſio Epiſcopo conſtituto, omnis ad fidem rectam Italia conuertitur. Hila-
rius Epiſcopus Pictauis moritur.

IIII CCC XXXI. VALENS, cum Gratiano & Valentiniano, Valentiniani fratris ſui filijs,
annis IIII. Valens lege data, ut monachi militarent, nolentes fuſtibus iuſſit
interfici. Gens Hunorum diu inacceſſis recluſa mõtibus, repentina rabie per-
cita, exarſit in Gothos, eoſq; ſparſim conturbatos ab antiquis ſedibus expulit.
Gothi tranſito Danubio, fugientes à Valente ſine armorum depoſitione ſuſce
pti, mox per auaritiam Maximi ducis fame ad rebellandum coacti ſunt, uictoq;
Valentis exercitu per Thraciam ſeſe miſcentes ſimul omnia cædibus, incendijs,
rapiniſq; fuderunt.

IIII CCC XXXVII. GRATIANVS cum fratre Valentiniano annis VI. Theodoſius à
Gratiano Imperator creatus, maximas illas Scythicas gentes, hoc eſt, Alanos,
Hunos & Gothos magnis multiſq; prælijs uincit: cuius concordiã non ferentes
Ariani, poſt XL annos eccleſias quas ui tenuere, reliquerũt. Synodus CL Pa
trum congregatur urbe Auguſta aduerſus Macedoniũ ſub Damaſo Romæ Epi
ſcopo.

A ſcopo. Theodoſius Arcadium filium ſuum conſortem facit imperij, à ſecundo Gratiani anno ipſo ſexies & Theodoſio COSS. Theophilus Paſchalẽ computum ſcribit. *Theophilus.* Maximus, uir quidẽ ſtrenuus & probus, atq; Auguſto dignus, niſi contra Sacramenti fidem per tyrannidem emerſiſſet in Britanniã, inuitus propemodum ab exercitu Imperator creatus, in Galliã tranſijt, ibiq; Gratianum Auguſtum dolis circunuentũ apud Lugdunum occidit, fratremq; eius Valentinianum Italia expulit: qui tamen iuſtiſſimã cum matre eius Iuſtina pœnam luit exilij, quia & ipſum Ariana polluit hæreſis, & eminentiſſimam catholicæ fidei arcem Ambroſium perfida obſidione uexauit, nec prius quàm prolatis beatorum Geruaſij & Protaſij martyrum deo reuelante reliquijs incorruptis, nefanda cœpta deſeruit.

THEODOSIVS, qui Gratiano uiuente VI annis iam orientem regebat, poſt mortem eius regnat annis XI ipſe & Valentinianus, quem Italia expulſum benigne ſuſceperat. *IIII CCC XLVIII.* Maximum tyrannum tertio ab Aquileia lapide interficiunt: Qui quoniam Britanniam omni penè armata iuuẽtute copijsq; militaribus ſpoliauerat, quæ tyrannidis eius ueſtigia ſecuta in Gallias, nunquã ultra domum rediere. Videntes tranſmarinæ gentes ſæuiſſimæ Scotorum à Circio, Pictorum ab Aquilone deſtitutam milite ac defenſore inſulam, aduenîunt, & uaſtatam direptamq; eam multos per annos opprimunt. Hieronymus ſacræ interpres hiſtoriæ librum, quem de illuſtribus eccleſiæ uiris ſcribit, uſque ad decimum quartum totius imperij Theodoſij annum perduxit. *Hieronymi Catalogus.*

ARCADIVS filius Theodoſij cum fratre Honorio annis XIII. Corpora ſanctorũ † Ambacij & Michææ prophetarum diuina reuelatione produntur. *IIII CCC LXI.* *† Abacij* Gothi Italiam, Vandali atq; Alani Gallias aggrediuntur. Innocentius

B Romæ Epiſcopus dedicauit baſilicam Geruaſij & Protaſij martyrum beatiſſimorum, ex deuotione teſtamenti cuiuſdam illuſtris fœminæ Veſtinæ. Pelagius Brito dei gratiam impugnat.

HONORIVS cum Theodoſio minore, fratris ſui filio, annis XV. Halaricus rex Gothorum Romam inuaſit, partemq; eius cremauit incendio, IX *IIII CCC LXXVI.* Calendas Septembres, anno conditionis eius milleſimo centeſimo ſexageſimo quarto, ac † ſexto die quàm ingreſſus fuerat, deprædata urbe egreſſus eſt. Lucianus presbyter, cui reuelauit deus ſeptimo Honorij principis anno, locum ſepulchri & reliquiarum beati protomartyris Stephani, & Gamalielis ac Nicodemi, qui in Euãgelio & in Actibus Apoſtolorũ leguntur. *Lucianus.* *† ſic tertio* Scripſit ipſam reuelationẽ græco ſermone ad omnium eccleſiarum perſonam. Quam reuelationem Auitus presbyter, homo Hiſpanus genere, in latinum uertit eloquiũ, & adiecta epiſtola ſua per Oroſium presbyterum occidẽtalibus dedit. *Auitus.* Qui etiam Oroſius ad loca ſancta perueniens, quò eum Auguſtinus ad Hieronymum pro diſcẽda animæ ratione miſerat, reliquias beati Stephani accepit, & patriam reuerſus primus intulit occidenti. Britanni Scotorum Pictorumq; infeſtationem non ferentes Romam mittunt, & ſui ſubiectione promiſſa contra hoſtem auxilia flagitant, quibus ſtatim miſſa legio magnam barbarorum multitudinem ſternit, cæteros Britanniæ finibus pellit, ac domum reuerſura præcepit ſocijs † ad arcendos hoſtes murum trans inſulam inter duo maria ſtatuere, qui abſque artifice magiſtro magis ceſpite quàm lapide factus nil operantibus profuit. *† ob* Nam mox ut diſceſſere Romani, aduectus nauibus prior hoſtis, quaſi maturam ſegetem obuia quæque ſibi cædit, calcat, deuorat. Iterum petiti auxilia

Romani

C Romani aduolant, & cæſum hoſtem trans maria fugant, cõiunctiſq; ſibi Britan
† puluere nis murum nõ terra ut ante † puluereũ, ſed ſaxo ſolidum inter ciuitates quæ ibi-
dem ob metum hoſtium fuerant factæ, à mari uſque ad mare collocant. Sed &
in littore meridiano maris, quia & inde hoſtis timebatur, turres per interualla ad
proſpectum maris ſtatuunt, ſic ualedicunt ſocijs tanquam ultra non reuerſuri.

Bonifacius Romæ Epiſcopus fecit oratoriũ in cemiterio ſanctæ Felicitatis, &
ornauit ſepulchrum eius, & ſancti Syluanij. Hieronymus presbyter obijt XII
Honorij anno, pridie Calendas Octobres, anno ætatis ſuæ XCI.

IIII CCCCII. THEODOSIVS minor Arcadij filius annis XXVI. Valentinianus
iunior Conſtantij filius Rauennæ Imperator creatur. Placidia mater eius Augu
ſta nuncupatur. Effera gens Vandalorum, Alanorum, & Gothorum ab Hi
ſpanis ad Africam tranſiens omnia ferro, flamma, rapinis, ſimul & Ariana im-
pietate fœdauit. Sed beatus Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus, & omnium
doctor eximius eccleſiarum, ne ciuitatis ſuæ ruinã uideret, tertio obſidionis eius
menſe migrauit ad Dominum V Calendas Septembres, cum uixiſſet annis
LXXVI: in clericatu autem uel epiſcopatu annos fermè XL compleſſet,
quo tempore Vandali capta Carthagine Siciliam quoq; deleuerunt. Cuius ca-
ptiuitatis Paſchaſinus Lilybitanus Antiſtes in epiſtola, quam de ratione paſcha-
li Papæ Leoni ſcripſit, meminit. Ad Scotos in Chriſtum credentes ordinatus à
Palladius. Papa Celeſtino Palladius primus Epiſcopus mittitur, anno Theodoſij VIII.
Recedente à Britannia Romano exercitu, cognita Scoti & Picti reditus denega
tione, redeunt ipſi, & totam ab Aquilone inſulam pro indigenis murotenus ca-
peſſunt. Nec mora, cæſis, captis, fugatis cuſtodibus muri, & ipſo interrupto etiã
D intra illum crudelis prædo graſſatur. Mittitur epiſtola lachrymis ærumniſq; re-
† Intercõſulẽ ferta ad Romanæ poteſtatis uirũ, Accium † ter Cõſulem, uiceſimo tertio Theo
doſij principis anno, petens auxilium, nec impetrat. Interea fames dira ac famo
ſiſſima profugos infeſtat: qua coacti quidã hoſtibus dedere manus. Alij de mon
tibus, ſpeluncis ac ſaltibus ſtrenue repugnabant, ac ſtrages hoſtibus dabãt. Re-
uertuntur Scoti domum, poſt non multum tempus reuerſuri. Picti extremam
inſulæ partem tum primum & deinceps inhabitaturi detinent. Famem præfatam
magna frugum opulentia, opulentiam luxuria & negligentia, negligentiã lues
acerrima, & acrior mox hoſtium nouorum, id eſt Anglorum, plaga ſecuta eſt:
quos illi unanimo conſilio cum rege ſuo Vertigerno quaſi defenſores patriæ ad
ſe inuitandos elegerũt: ſed exceptos mox impugnatores atq; expugnatores ſen
ſerunt. Xiſtus Romæ Epiſcopus fecit baſilicam ſanctæ Mariæ matris Domi-
ni, quæ ab antiquis Liberi cognominabatur. Eudoxia uxor Theodoſij princi
pis ab Hieroſolymis remeauit, beatiſſimi Stephani primi martyris reliquias, quæ
in baſilica ſancti Laurentij poſitæ uenerantur, ſecum deferens. Bletla & Attila
fratres, multarumq; gentium reges Illyricum Thraciamq; depopulati ſunt.

IIII CCCCIX MARTIANVS & VALENTINIANVS annis VII. Gens An-
glorum ſiue Saxonum Britanniã tribus longis nauibus aduehitur, quibus dum
iter proſperatũ domi fama referret, mittitur exercitus fortior, qui † iunctus prio
† iunctis ribus, primo hoſtes quos petebat abegit, deinde in ſocios arma uertẽs totã pro-
pe inſulam ab orientali eius plaga uſque ad occidentalem igni uel enſe ſubegit,
conficta occaſione, quod pro ſe militantibus Britones minus ſufficienter ſtipen
dia darent. Ioannes Baptiſta caput ſuum duobus monachis orĩtalibus, qui
ob orationẽ uenerant Hieroſolymã, iuxta Herodis quõdam regis habitaculum
reuelat,

A reuelat, quod deinceps Emiſam Phœniciæ urbem perlatū, & digno honore cultum eſt. Hæreſis Pelagiana Britannorū turbat fidē, qui à Gallicanis Epiſcopis auxilium quærentes, Germanū Altiodorenſis eccleſiæ Epiſcopum, & Lupum *Germanus* Trecaſenum æque Apoſtolicæ gratiæ Antiſtitem fidei defenſores accipiūt: con- *Epiſcopus.* firmant Antiſtites fidem uerbo ueritatis ſimul & miraculorū ſignis. Sed & bel- *Lupus.* lum Saxonū Pictorumq́ aduerſus Britones eo tempore iunctis uiribus ſuſceptum diuina uirtute retundunt: Cum Germanus ipſe dux belli factus, nō tubæ clangore, ſed clamore alleluiæ totius exercitus uoce ad ſydera leuato, hoſtes in fugā uertit immanes: qui deinceps ad Rauennā perueniens, & ſumma reuerentia à Valentiniano & Placida ſuſceptus migrauit ad Chriſtū: Corpus honorifico agmine comitantibus uirtutū operibus Altiodorū defertur. Aëtius Patricius magna occidentalis reipublicæ ſalus, & regi quondā Attilæ terror, à Valentiniano occiditur, cum quo Heſperiū cecidit regnū, neq; hactenus ualuit releuari.

LEO annos XVII. Hic pro Tomo Chalcedonēſe per uniuerſum orbē IIII CCCC XXVI. ſingulis orthodoxorū Epiſcopis ſingulas conſonantesq́ miſit epiſtolas, quid de eodem Tomo ſentirent reſcribi ſibi poſtulans. Quorum adeo conſonantia de uera Chriſti incarnatione ſuſcepit omniū reſcripta, ac ſi uno tempore unoq́ dictante fuiſſent uniuerſa conſcripta. Theodoretus Epiſcopus ciuitatis, quæ à Cyro Perſarum rege condita Cyriæ nomen habuit, ſcribit de uera incarnatione domini Saluatoris aduerſus Eutychen & Dioſcorū Alexandriæ Epiſcopū, qui humanam in Chriſto carnem negant. Scripſit & hiſtoriam eccleſiaſticam à fine *Theodoretus* librorum Euſebij uſq; ad ſuum tempus, id eſt, uſq; ad imperium Leonis huius, *Eccleſiaſticam* ſub quo & mortuus eſt. Victorius iubente Papa Hilario ſcripſit paſchalem cir- *hiſtoriam ſcribit.* culum DXXXII annorum.

ZENON annos XVII. Corpus Barnabæ Apoſtoli, & Euāgeliū Matthæi IIII CCCC XL.
B eius ſtylo ſcriptū ipſo reuelante reperitur, †Odoacer rex Gothorū Romam ob- *†Odoacer legit Caßiodorus Senator.* tinuit, quā ex eo tempore diutius eorum reges tenuere. Mortuo Theodorico Triarij filio alius Theodoricus cognomento Valamer Gothorum ſuſcepit regnum, qui utranq; Macedoniā Theſſaliamq́ depopulatus eſt, & plurima regiæ ciuitatis loca igne ſuccendens, Italiam quoq; infeſtus occupauit. Honoricus rex Vandalorum Arianus in Africa exulatis diffugatisq́, plusquàm CCCXX XIIII Epiſcopis catholicis eccleſias eorū clauſit, plebē uarijs affecit ſupplicijs, & quidem innumeris, manus abſcindens linguas præcidit, nec tamen loquelā catholicæ confeſſionis eripere potuit. Britones duce Ambroſio Aureliano uiro *Ambroſius* modeſto, qui ſolus forte Romanæ gentis Saxonum cædi ſuperfuerat, occiſis in *Aurelianus.* eadem parentibus purpura indutis, uictricem eorum gentem prouocantes ad prælium, uincunt, & ex eo tempore nunc hij, nunc illi palmam habuere, donec aduena potentior tota per longum potiretur Inſula.

ANASTASIVS annos XXVIII. Thraſamundus Vandalorum rex IIII CCCC LXIX. catholicas eccleſias clauſit, & CCXX Epiſcopos exilio Sardiniam miſit. Sym- *Symmachus.* machus Papa inter multa eccleſiarum opera, quæ uel à fundamentis creauit, uel priſca renouauit, ad beatum Petrum, & beatum Paulum, & beatum Laurentiū pauperibus habitacula conſtruxit, & omni anno per Africam uel Sardiniā Epiſcopis qui in exilio erant pecunias & ueſtes miniſtrabat. Anaſtaſius, quia hæreſi fauens Eutychetis catholicos inſecutus eſt, diuino fulmine perijt.

IVSTINVS ſenior annos IX. Ioannes Romanæ eccleſiæ Pontifex IIII CCCC LXXVIII. Conſtantinopolim ueniens, ad portam quæ uocatur Aurea populorū turbis ei

 occurrentibus

C occurrentibus in conſpectu omnium roganti cæco lumen reddidit, qui dum te-
diens Rauennam ueniſſet, Theodoricus eum cum comitibus carceris afflictio-
ne peremit, inuidia ductus, quia catholicæ pietatis defenſor Iuſtinus eum hono-
Symmachus rifice ſuſcepiſſet, quo anno, id eſt, Conſulatu Probi iunioris & Symmachū Pa-
patritius occi- tritium Rauennæ occiderat, & ipſe anno ſequente ibidem ſubita morte perijt,
ſus. ſuccedente in regnum Athalarico nepote eius. Heldericus Vandalorum rex,
Athalaricus. Epiſcopos ab exilio reuerti & eccleſias inſtaurare præcepit, poſt annos LXX
Heldericus. IIII hæreticæ prophanationis. Benedictus Abbas uirtutum gloria claruit, quas
beatus Papa Gregorius in libro dialogorum ſcripſit.

IIIIDXVII. IVSTINIANVS Iuſtini ex ſorore nepos, annos XXXIX. Bilizari-
us Patritius à Iuſtiniano in Africam miſſus, Vandalorū gentem deleuit. Cartha
go quoq; anno exceſſionis ſuæ XCVII recepta eſt, pulſis deuictisq; Vandalis
† Geiſmero & † Geliſmero rege eorū capto Conſtātinopolim miſſo. Corpus ſancti Antonij
monachi diuina reuelatione repertū Alexandriam defertur, & in eccleſia beati
Baptiſtæ Ioannis humatur. Dionyſius paſchales ſcribit circulos, incipiens ab an
no dominicæ incarnationis DXXXII, qui eſt annus Diocletiani CCXLVIII,
Codex Iuſti- poſt Conſulatū Lampadij & Oreſtis, quo anno Codex Iuſtinianus orbi pro-
niani. mulgatus eſt. Victor quoq; Capuanus Epiſcopus librum de Paſcha ſcribens,
Victorij arguit errores.

IIIIDXXX. IVSTINVS minor annos XI. Narſis Patritius Totilam Gothorum
regē in Italia ſuperauit & occidit, qui deinde per inuidiam Romanorū, pro qui-
D bus multa contra Gothos laborauerat, accuſatus apud Iuſtinum & coniugem
† quæ eius Sophiā, † quod ſeruitio premeret Italiam, ſeceſſit Neapolim Campaniæ, &
ſcripſit genti Langobardorum, ut uenirent & poſſiderent Italiam. Ioannes Ro-
manæ eccleſiæ Pontifex eccleſiam Apoſtolorum Philippi & Iacobi, quā præde
ceſſor eius Pelagius cœperat, fecit & dedicauit.

IIIIDXXX IIII. TIBERIVS Conſtantinus annos VII. Gregorius tunc Apocriſiarius,
in Conſtantinopoli, poſt Romanus Epiſcopus, libros expoſitionis in Iob con-
Eutychij hære- dit, & Eutychium eiuſdem urbis Epiſcopū in fide noſtræ reſurrectionis errasse
ſis de reſurre- Tiberio præſente conuicit: Ita ut ipſe Auguſtinus librū eius quem de reſurrecti
ctione. one ſcripſit, ſuis quoq; catholicis allegationibus deſtruens, deliberaret flammis
cremari debuiſſe: Docebat enim idem Eutychius corpus noſtrum in illa reſur-
rectionis gloria impalpabile, & uentis aëreq; ſubtilius eſſe futurū, contra illud
dominicum: Palpate & uidete, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me
uidetis habere. Gens Langobardorum comitante fame & mortalitate omnem
inuadit Italiam, ipſamq; Romanam uaſtatrix obſidet urbem, quibus tempore
illo rex præerat Albuinus.

IIIIDLIII. MAVRICIVS annos XXI. Hirminigildus Leuigildi Gothorum
† inſulis eſt regis filius, ob fidei catholicæ confeſſionē inexpugnabilē, à patre ariano regno
priuatus, † in ſolis & in carcerem ac uincula proiectus, ad extremū noctē ſancta
dominicæ reſurrectionis ſecuri in capite percuſſus, regnum cœleſte pro terreno
rex & martyr intrauit. Cuius frater Richardus mox ut regnū poſt patrem acce-
Leander pit, omnem Gothorum cui præerat gentem inſtante Leandro Hiſpalitano Epi-
Hiſpalenſis. ſcopo, qui & Hirminigildum docuerat, catholicā conuertit ad fidem. Grego-
Gregorius rius Romanæ eccleſiæ Pontifex & doctor eximius, anno Mauricij imperij deci
Pontifex. mo tertio, Indictione decima tertia, Synodū Epiſcoporū XXIIII ad corpus
beati Apoſtoli Petri congregans, de neceſſarijs eccleſiæ decernit. Idem miſſis
Britanniam

A Britanniam Melito, Auguſtino, & Ioanne, & alijs pluribus cum eis monachis
timentibus deum, ad Chriſtum Anglos conuertit. Et quidem Edilbertus mox *Edilbertus rex*
ad Chriſti gratiam conuerſus cum gente Canthuariorũ, cui præerat, proximiſꝗ *Anglorum.*
prouincijs, etiam Epiſcopum doctoremꝗ ſuum Auguſtinum, ſed & cæteros
ſacros Antiſtites Epiſcopali ſede donabat. Porrò gentes Anglorum ab aquilo-
ne Vmbri fluminis ſub regibus Aelle & Aedilfrido ſitæ nec dum uerbum uitæ
audierant. Gregorius XVIII anno Mauricij, indictione IIII ſcribens Au-
guſtino, Londoniæ quoꝗ & Eboraci Epiſcopis, accepto à ſede apoſtolica pal-
lio, Metropolitanos eſſe debere decernit.

PHOCAS annos VIII. Huius ſecundo anno. Indictione VIII, Gre- IIII DLXII.
gorius Papa migrauit ad Dominũ. Hic rogante Papa Bonifacio ſtatuit ſedem
Romanæ & Apoſtolicæ eccleſiæ caput eſſe omnium eccleſiarum, quia eccleſia
Conſtantinopolitana primam ſe omnium eccleſiarũ ſcribebat. Idem alio Papa
Bonifacio petente, iuſſit in ueteri Fano quod Pantheum uocabatur, ablatis ido
lolatriæ ſordibus eccleſiam beatæ ſemper uirginis Mariæ & omnium martyrum
fieri: ut ubi quondam omnium non deorum, ſed dæmoniorũ cultus agebatur,
ibi deinceps omnium fieret memoria ſanctorum. Perſæ aduerſus rempublicam
grauiſſima bella gerentes, multas Romanorum prouincias & ipſam Hieroſoly
mam auferunt, & deſtruentes eccleſias, ſancta †quæꝗ prophanantes, inter orna † *quoꝗ*
menta locorum uel ſanctorum uel cõmunium quæ abſtulere, etiam uexillum
dominicæ crucis abducunt.

HERACLIVS annos XXX. Anaſtaſius Perſa monachus nobile pro IIII DXCII.
Chriſto martyrium patitur, qui natus in Perſide magicas à patre puer artes di- *Anaſtaſius.*
B ſcebat, ſed ubi à captiuis Chriſtianis Chriſti nomen acceperat, in eum mox ani-
mo toto conuerſus relicta Perſide, Chalcedoniam Hierapolimꝗ Chriſtũ quæ-
rens, ac deinde Hieroſolymam petit, ubi accepta baptiſmatis gratia, quarto ab
eadem urbe miliario monaſteriũ Abbatis Anaſtaſij intrauit, ubi † VIII annos † VII
regulariter uiuens, dum Cæſaream Palæſtinæ orationis gratia ueniſſet, captus à
Perſis, & multa diu uerbera inter carceres & uincula Marzabana iudice perpeſ
ſus eſt: tandem mittitur Perſidem ad regem eorũ Choſronem, à quo tertio per
interualla temporis uerberatus, ad extremũ una ſuſpenſus manu per tres horas
diei, ſic decollatus cum alijs LXX martyrium compleuit. Mox tunica eius in-
dutus quidam dæmoniacus, curatus eſt. Interea ſuperueniens cum exercitu He-
raclius princeps, ſuperatis Perſis, Chriſtianos qui erant captiuati reduxit gau-
dentes. Reliquiæ beati martyris Anaſtaſij primo monaſteriũ ſuum, deinde Ro-
mam aduectæ, uenerantur in monaſterio beati Pauli Apoſtoli, quod dicitur ad
aquas Saluias. Anno Heraclij regni XVI, Indictione XV. Aeduinus excel
lentiſſimus rex Anglorum in Britannia tranſumbranæ gentis ad aquilonem,
prædicante Paulino Epiſcopo, quẽ miſerat de Cantia uenerabilis Archiepiſco-
pus Iuſtus, uerbum ſalutis cum ſua gente ſuſcepit, anno regni ſui XI. Aduen
tus autem Anglorum in Britanniam plus minus an: CLXXX, eiꝗ Paulino
ſedem Epiſcopatus Eboraci † donauit, cui profecto rei in auſpitiũ uenturæ fidei † *tradidit*
& regni cœleſtis, poteſtas quoꝗ terreni creuerat regni, ita ut uniuerſos Britan-
niæ fines, quod nemo Anglorum ante eum, qua uel ipſorum uel Britonum gen
tes habitabant ſub ditione acciperet. Eo tempore exortũ apud Scotos in obſer-
uatione Paſchæ errorem quartadecimanorũ Honorius Papa per epiſtolam re-
darguit, ſed & Ioannes qui ſucceſſor eius Seuerino ſucceſſit, cum adhuc eſſet

C electus in Pontificatum, pro eodem Paſcha eis ſimul & pro Pelagiana hæreſi, quæ apud eos reuiuiſcebat, ſcripſit.

IIII DXCIII. HERACLONAS cum matre ſua Martina annis II. Cyrus Ale-
xandriæ, Sergius & Pyrrhus regiæ urbis Epiſcopi, Acephalorum hæreſim in-
ſtaurantes, unam operationem in Chriſto diuinitatis & humanitatis, unam uo-
Pyrrhi ficta luntatem dogmatizant. E quibus Pyrrhus hijs temporibus, id eſt, ſub Theodo
pœnitentia. ro Papa Romam ueniens ex Africa, ficta, ut poſt apparuit, pœnitentia obtulit
eidem Papæ, præſente cuncto clero & populo, libellum cum ſua ſubſcriptione,
in quo condemnarentur omnia quæ à ſe uel à deceſſoribus ſuis ſcripta uel acta
ſunt aduerſus catholicam fidem. Vnde & benigne ſuſceptus eſt ab eo quaſi re-
giæ Pontifex ciuitatis. Sed quia reuerſus domum repetijt & errorem domeſti-
cum, memoratus Papa Theodorus aduocatis cunctis ſacerdotibus & clero
in eccleſiam beati Petri Apoſtolorum principis, condemnauit eum ſub uin-
culo anathematis.

IIII DXCIIII CONSTANTINVS filius Heraclij menſibus VI. Pyrrhi ſuc-
ceſſor Paulus non tantum ueſaria doctrina, ſicut deceſſores eius, ſed & aperta
perſecutione catholicos cruciat, Apocriſiarios ſanctæ eccleſiæ Romanæ, qui ad
eius correctionem miſſi fuerant, partim carceribus, partim exilijs, partim uer-
Placidia. beribus afficiens: Sed & altare eorum in domo Placidiæ ſacratum inuenerabili
oraculo ſubuertens diripuit, prohibens eos ibidem miſſas celebrare. Vnde &
ipſe ſicut præceſſores illius ab apoſtolica ſede iuſta depoſitionis ultione da-
mnatus eſt.

IIII DCXX. CONSTATINVS filius Conſtantini annis XXVIII. Hic dece-
ptus à Paulo, ſicut Heraclius auus eius à Sergio eiuſdem regiæ ciuitatis Epi-
ſcopo, expoſuit typum aduerſus catholicam fidem, nec unam nec duas uolun-
D tates aut operationes in Chriſto definiens eſſe confitendas, quaſi nihil uelle uel
operari credendus ſit Chriſtus. Vnde Martinus Papa congregata Romæ Sy-
Synodus Ro- nodo CV Epiſcoporum, damnauit ſub anathemate præfatos Cyrum, Sergi-
mæ habita ſub um, Pyrrhum & Paulum hæreticos. Et poſt hæc miſſus ab Imperatore Theo-
Martino. dorus Hexarchus, tulit Martinũ Papam de eccleſia Conſtantiniana, perduxitque
Conſtantinopolim, qui poſt hæc relegatus Cerſonam ibidem uitã finiuit, mul-
tis in eodem loco uirtutum ſignis uſque hodie refulgens. Facta eſt autem Syno-
dus præfata anno nono imperij Conſtantini, menſe Octobri, Indictione octa-
Vitalianus ua. Conſtantinus princeps Vitaliano Papa nuper ordinato, miſit beato Petro
Epiſcopus Apoſtolo Euangelia aurea gemmis albis mire magnitudinis in circuitu orna-
Romanus. ta, ipſe poſt aliquot annos, id eſt, per Indictionem ſextam ueniens Romam,
obtulit ſuper altare ipſius pallium auro textile, toto exercitu cum cereis eccle-
ſiam intrante. Sequente anno facta eſt eclypſis ſolis quam noſtra ætas memi-
Theodorus. nit, quaſi decima hora diei, V Nonas Maias. Theodorus Archiepiſcopus, &
Hadrianus. Hadrianus Abbas, uir æque doctiſſimus, à Vitaliano miſſi Britanniam pluri-
mas eccleſias Anglorum doctrinæ eccleſiaſticæ fruge fœcundauerunt. Conſtan
tinus poſt plurimas & inauditas deprædationes prouincijs factas occiſus in bal-
neo perijt, Indictione XII. Nec longo poſt tempore etiam Vitalianus Papa
cœleſtia regna petijt.

IIII DCXX XVII. CONSTANTINVS filius Conſtantini ſuperioris regis annis XVII.
Agatho Epi- Saraceni Siciliam inuadunt, & præda nimia ſecum ablata, mox Alexandriam
ſcopus Rom. redeunt. Agatho Papa ex rogatu Conſtantini Heraclij & Tiberij principum

pijſſimorum

A piiſſimorum, miſit in regiam urbem legatos ſuos, in quibus erat Ioannes Romanæ eccleſiæ tunc Diaconus, non longe poſt Epiſcopus, pro adunatione facienda ſanctarum dei eccleſiarum. Qui benigniſſime ſuſcepti à reuerendiſſimo fidei catholicæ defenſore Conſtantino, iuſſi ſunt remiſſis diſputationibus philoſophicis pacifico colloquio de fide uera perquirere, datis eis de bibliotheca Conſtantinopolitana cunctis antiquorum patrum quos petebant libellis. Adfuerunt autem & Epiſcopi CL, præſidente Georgio Patriarcha regiæ urbis, & Antiochiæ Macario. Et conuicti ſunt, qui unam uoluntatem & operationem aſtruebant in Chriſto falſaſſe patrum catholicorum dicta perplurima. Finito autem conflictu Georgius correctus eſt. Macarius uero cum ſuis ſequacibus, ſimul & præceſſoribus Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo & Petro anathematizatus, & in locum eius Theophanius Abbas de Sicilia Antiochiæ Epiſcopus factus. Tantaq; gratia legatos catholicæ pacis comitata eſt, ut Ioannes Portuenſis Epiſcopus, qui erat unus ex ipſis, dominica octauarum Paſchæ miſſas publice in eccleſia ſanctæ Sophiæ coram Principe & Patriarcha latine celebraret. Hæc eſt ſexta Synodus uniuerſalis Conſtantinopoli celebrata, & græco ſermone conſcripta, temporibus Papæ Agathonis, exequente ac reſidente piiſſimo principe Conſtantino intra palatium ſuum, ſimulq; legatis apoſtolicæ ſedis & Epiſcopis CL reſidentibus. Prima enim uniuerſalis Synodus in Nicæa congregata eſt contra Arium, CCCXVIII patrum, temporibus Iulij Papæ ſub Conſtantino principe. Secunda in Conſtantinopoli CL patrum, contra Macedonium & Eudoxium, temporibus Damaſi Papæ & Gratiani principis, quando Nectarius eidem urbi eſt ordinatus Epiſcopus. Tertia in Epheſo CC patrum, contra Neſtorium Auguſtæ urbis Epiſcopum, ſub Theodoſio magno principe & Papa Celeſtino. Quarta in Chalcedone, patrum DCXXX, ſub Leone Papa, temporibus Martiani principis, contra Eutychen nefandiſſimorum præſulem monachorum. Quinta item Conſtantinopoli, temporibus Vigilij Papæ, ſub Iuſtiniano principe, contra Theodorum & omnes hæreticos. Sexta hæc de qua in præſenti diximus. Sancta perpetua uirgo Chriſti Edilthruda filia Annæ regis Anglorum, & primo alteri uiro permagnifico, & poſt Ecfrido regi coniunx data, poſtquam duodecim annos thorum incorrupta ſeruauit maritalem, poſt reginam ſumpto uelamine ſacro uirgo ſanctimonialis efficitur. Nec mora etiam uirginum mater & nutrix pia ſanctarum, accepto in conſtruendum monaſterium loco, quem † Aeilge uocant, cuius merita uiuacia teſtatur etiam mortua caro, quæ poſt XVII annos ſepulturæ cum ueſte qua inuoluta eſt incorrupta reperitur.

Sexta Synodus. *Prima Synodus.* *Secunda Synodus.* B *Tertia Synodus.* *Quarta Synodus.* *Quinta Synodus.* † *Eylege*

IVSTINIANVS minor filius Conſtantini annos X. Hic conſtituit pacem cum Saracenis decennio terra mariq;. Sed & prouincia Africa ſubiugata eſt Romano imperio, quæ fuerat tenta à Saracenis, ipſa quoque Carthagine ab eis capta & deſtructa. Hic beatæ memoriæ Pontificem Romanæ eccleſiæ Sergium, quia erraticæ ſuæ Synodo, quam Conſtantinopoli fecerat, fauere & ſubſcribere noluiſſet, miſſo & Zacharia Protoſpatario ſuo iuſſit Conſtantinopolim deportari. Sed præuenit militia Rauennatæ urbis, uicinarumq; partium iuſſa principis nefanda, & eundem Zachariam contumelijs & iniurijs ab urbe Roma repulit. Idem Papa Sergius ordinauit uenerabilem IIII DCXLVII. *Zacharias Protoſpatarius principis.*

C rabilem uirum Vuilibrordum cognomine Clementem Freſonũ genti Epiſco-
pum, in qua uſque hodie pro æterna patria peregrinus, eſt enim de Britannia
gentis Anglorum, innumera cotidie diabolo detrimenta & Chriſtianæ fidei
facit augmenta. Iuſtinianus ob culpam perfidiæ regni gloria priuatus exul
in Pontum ſecedit.

IIIIDCL. LEO annos III. Papa Sergius in ſacrario beati Petri Apoſtoli capſam
argenteam, quæ in angulo obſcuriſſimo diutiſſime iacuerat, & in ea crucem
diuerſis ac precioſis lapidibus adornatam, Domino reuelante reperit, de qua
tractis IIII Petallis, quibus gemmæ incluſæ erant miræ magnitudinis, por-
tionem ligni ſalutiferi dominicæ crucis interius repoſitam inſpexit, quæ ex tem-
pore illo annis omnibus in Baſilica Saluatoris, quæ appellatur Conſtantinia-
na, die exaltationis eius ab omni oſculatur atque adoratur populo. Reueren-
diſſimus eccleſiæ Lindisfarnenſis in Britannia, ex anachorita Antiſtes Cuth-
Cuthbertus. bertus, totam ab infantia uſque ad ſenium uitam miraculorum ſignis inclytam
duxit: Cuius dum XI annos maneret corpus humatum incorruptum, poſt
hæc quaſi eadem hora defuncti ſimul cum ueſte qua tegebatur inuentum eſt,
ſicut in libro de eius uita ac uirtutibus, & proſa nuper & hexametris uerſibus
ſcripto, ante aliquot annos ipſi ſignauimus.

IIIIDCLVII. TIBERIVS annos VII. Synodus Aquileiæ facta ob imperitiam fi-
Synodus dei, quintum uniuerſale Concilium ſuſcipere diffidit, donec ſalutaribus beati
Aquileiæ. Papæ Sergij monitis inſtructa, & ipſa huic cum cæteris Chriſti eccleſijs ad-
D nuere conſentit. Giſulphus dux gentis Langobardorum Beneuenti Campa-
† imperio niam igne, gladio & captiuitate uaſtauit, cumque non eſſet qui eius † impe-
tui reſiſteret, apoſtolicus Papa Ioannes qui Sergio ſucceſſerat miſſis ad eum
ſacerdotibus, ac donarijs perplurimis, uniuerſos redemit captiuos, atque ho-
ſtes domum redire fecit. Cui ſucceſſit alius Ioannes, qui inter multa ope-
rum illuſtrium fecit Oratorium ſanctæ dei genetrici, opere pulcherrimo, intra
Hereberchtus eccleſiam beati Apoſtoli Petri. Hereberchtus rex Langobardorum mul-
Alpes Cottiæ tas cortas & patrimonia alpium Cottiarum, quæ quondam ad ius pertine-
ad ſedem Ro- bant Apoſtolicæ ſedis, ſed à Langobardis multo tempore fuerant ablata, re-
manam perti- ſtituit iuri eiuſdem ſedis, & hanc donationem aureis ſcriptam literis Ro-
nuerunt. mam direxit.

IIIIDC LXIII. IVSTINIANVS ſecundo cum Tiberio filio annos VI. Hic au-
xilio Terbellij regis Vulgariorum regnum recipiens, occidit eos qui ſe ex-
pulerant Patritios, & Leonem qui locum eius uſurpauerat, necnon & ſuc-
ceſſorem eius Tiberium, qui eum de regno eiectum, toto quo ipſe regna-
bat tempore in eadem ciuitate in cuſtodia tenuerat. Callinicum uero Patri-
Callinicus. archam, erutis oculis miſit Romam, & dedit Epiſcopatum Cyro, qui erat
Abbas in Ponto, eumque alebat exulem: Hic Conſtantinum Papam ad ſe ue-
nire iubens, honorifice ſuſcepit, ac remiſit, ita ut eum die dominica miſſas
ſibi facere iubens, communionem de manu eius acceperit: quem proſtra-
tus in terra pro ſuis peccatis intercedere rogans, cuncta eccleſiæ priuilegia
renouauit. Qui cum exercitum mitteret in Pontum, multum prohibente Papa
Apoſtolico ad comprehendendum Philippicum, quem ibi relegauerat, con-
uerſus omnis exercitus ad partem Philippici, fecit eum ibidem Imperato-
rem, reuerſuſque cum eo Conſtantinopolim, pugnauit contra Iuſtinianum,

ad duodecimum

A duodecimum ab urbe miliarium, & uicto atque occiſo Iuſtiniano regnum ſuſcepit Philippicus.

PHILIPPICVS annis II, menſibus VI. Hic eiecit Cyrum de pontificatu, eumq; ad gubernandum Abbatis iure monaſterium ſuum Pontum redire præcepit. Idem Conſtantino Papæ miſit literas praui dogmatis, quas ille cum Apoſtolicæ ſedis Concilio reſpuit: & huius rei cauſa fecit picturas in porticu ſancti Petri, quæ acta ſex ſanctarum Synodorum uniuerſalium continerent. Nam & huiuſmodi picturas cum haberentur in urbe regia Philippicus iuſſerat auferri, ſtatuitq; populus Romanus, ne hæretici imperatoris nomen, aut chartas, aut figuram ſolidi ſuſciperent, unde nec eius effigies in eccleſiam introducta eſt, nec nomen ad miſſarum ſolennia prolatum. IIII DCLXV

ANASTASIVS annis II. Hic Philippicum captum oculis priuauit, nec occidit. Idem literas Conſtantino Papæ Romam per Scholaſticum patricium & Hexarchum Italiæ direxit, quibus ſe fautorem catholicæ fidei, & ſancti † ſexti Concilij prædicatorē eſſe docuit. Liudbrandus rex Langobardorum donationem patrimonij alpium Cottiarum, quam Hereberchtus rex fecerat, & ille repetierat admonitione uenerabilis Papæ Gregorij confirmauit. Ecberchtus uir ſanctus de gente Anglorum, & ſacerdotium monachica uita etiam pro cœleſti patria peregrinus exornans, plurimas Scoticæ gentis prouincias ad canonicam paſchalis temporis obſeruantiam, à qua diutius aberrauerant, pia prædicatione conuertit, anno ab incarnatione Domini DCCXVI. IIII DCLXVII. † *xiſti*

THEODOSIVS anno uno. Hic electus in Imperatorem, Anaſtaſium apud Nicæam ciuitatem graui prælio uicit, datóque ſibi ſacramento clericum fieri ac presbyterum fecit ordinaria. Ipſe uero ut regnum accepit, cum eſſet catholicus, mox in regia urbe imaginem illam uenerandam, in qua ſanctæ ſex Synodi erant depictæ, & à Philippico fuerat deiectæ, priſtino in loco erexit. Tiberis fluuius alueum ſuum egreſſus multa Romanæ fecit exitia ciuitati: ita ut in uia lata ad unam & ſemis ſtaturam excreſceret, atque à porta ſancti Petri uſque ad pontem † Moluium aquæ deſcendentes coniungerent. Manſit autem diebus ſeptem, donec agentibus lætanias crebras ciuibus, octauo demum die reuertit. Hijs temporibus multi Anglorum gentis nobiles & ignobiles, uiri & fœminæ, duces & priuati, diuini amoris inſtinctu de Britannia Romam uenire conſueuerant: Inter quos etiam reuerendiſſimus Abba meus Ceolfridus annos natus LXXIIII, cum eſſet presbyter annis XLVII, Abbas autem annis XXXV, ubi Lingonas peruenit, ibi defunctus atque in eccleſia beatorum geminorum martyrum ſepultus eſt, qui inter alia donaria, quæ adferre diſpoſuerat, miſit eccleſiæ ſancti Petri Pandectam à beato Hieronymo in latinum ex hebræo uel græco fonte translatum. IIII DCLXVIII. B † *Miluium* *Pandectæ Hieronymi.*

LEO annis IX. Saraceni cum immenſo exercitu Conſtantinopolim uenientes triennio ciuitatem obſident, donec ciuibus multa inſtantia ad deum clamantibus, plurimi eorum fame, frigore, peſtilentia perirent, ac ſic pertæſi obſidionis abſcederent, qui inde regreſſi Vulgariorum gentem, quæ eſt ſuper Danubium bello adgrediuntur: & ab hac quoque uicti refugiunt, ac naues repetunt ſuas. Quibus cum altum peterent, ingruente ſubita tempeſtate, plurimi etiam merſis ſiue confractis per littora nauibus ſunt necati. IIII DCLXXI.

I 4 Liudbran-

C

Auguſtini oſſa

Liudbrandus audiens quod Saraceni depopulata Sardinia etiam loca fœdarent illa, ubi oſſa ſancti Auguſtini Epiſcopi propter uaſtationem Barbarorum olim translata, & honorifice fuerant condita, miſit, & dato magno pretio accepit, & tranſtulit ea in Ticinis, ibiq; cum debito tanto patri honore recondidit.

DE RELIQVIIS SEXTAE AETATIS. CAP. LXVI.

† chronographiæ

HAec de curſu præteriti ſeculi ex hebraica ueritate prout potuimus elucubrare curauimus, æquum rati ut ſicut Græci LXX translatorum editione utentes, de ea ſibi ſuiſq; temporũ libros condidere, ita & nos qui per beati interpretis Hieronymi induſtriã puro hebraicæ ueritatis fonte potamur, temporum quoque rationem iuxta hanc ſcire queamus. Quod ſi qui laborem hunc noſtrum culpauerint eſſe ſuperfluum, accipiant hij quicunque ſunt iuſtum ſalua charitate reſponſum, quod præfatus Hieronymus priſcæ †choſmographiæ calumniatoribus reddit, ut ſi diſplicet non legant. Cæterum cunctis in commune ſuademus, ut ſiue quis ex hebraica ueritate, quæ ad nos per memoratum interpretẽ pura perueniſſe etiam hoſtibus Iudæis in profeſſo eſt: ſiue ex LXX Interpretum translatione, quæ uel minus ſollicite primo edita eſt, ut multi adſtruunt, uel poſt à Gentilibus corrupta ut beato Auguſtino uidetur: ſeu certe ex utriſque commixto opere codicibus, ut ſibi uiſum fuerit temporum curſum

D

notauerit: & ſiue prolixiora, ſeu breuiora tranſacti ſeculi tempora ſignauerit, aut ſignata repererit, nullatenus tamen ex hoc longiora uel breuiora quæ reſtant ſeculi tempora putet, memor ſemper dominicæ ſententiæ: Quia de die ultima & hora nemo ſcit, neque angeli cœlorum, niſi pater ſolus. Neque enim ullatenus ſunt audiendi, qui ſuſpicantur huius ſeculi ſtatum ſex milium annorum ab initio fuiſſe definitum. Et ne contra ſententiam Domini uenire uideantur, addunt, incertum mortalibus quoto anno ſextæ millenariæ partis uenturus ſit dies iudicij: cuius tamen aduentus maxime circa terminum ſexti millenarij debeat ſperari. A quibus ſi quæris, ubi hæc putanda uel credenda legerint? Mox ſtomachantes, quia aliud quid reſpondere non habent: An non legiſti, inquiunt, in Geneſi, quia ſex diebus mundum fecerit deus? Vnde merito credi debet eum

Terrenum regnum Chriſti quidam futurũ ſomniant.

plus minus ſex milibus annorum eſſe ſtaturum. Et quod eſt grauius, fuere qui propter ſeptimum diem, in quo requieuit deus ab operibus ſuis, ſperarent poſt ſex annorum milia ſanctorum laboris in hac uita mortali, ſeptimo mille annorũ curriculo eos poſt reſurrectionem in hac ipſa uita immortales in delicijs & multa beatitudine regnaturos eſſe cum Chriſto. Verum hijs, quia hæretica ſunt & friuola, funditus omiſſis, intelligamus ſyncere & catholice ſex illos dies, in quibus mundi huius ornatum perfecit deus: & ſeptimum, in quo ab omni opere ſuo requieuit: quem ob id perpetuæ quietis benedictione ſanctificauit, non ſex annorũ milia ſeculi laborantis, & ſeptimũ regni beatorum in terra cum Chriſto, ſed ſex potius ætates ſignificare mundi labentis, in quibus ſancti laborãt in hac uita pro Chriſto, & ſeptimã perpetuæ quietis in alia uita, quã ſolutæ à corporibus percipiũt animæ ſanctæ cũ Chriſto. Quod animarũ ſabbatũ tunc inchoaſſe recte creditur, cum primus Chriſti martyr carne occiſus à fratre, mox anima eſt æternã

translatus

A translatus in requiē. Tunc autem perficietur, cum in die reſurrectionis animæ etiam corpora incorrupta receperint. Et quia nulla ætatum quinque præteritarum mille annis acta reperitur, ſed aliæ plures annos, aliæ pauciores habuere, neque ulla alteri ſimilem habuit ſummam annorum, reſtat ut pari modo hæc quoque quæ nunc agitur, incertum mortalibus habeat ſuæ longitudinis ſtatum: ſoli autem illi cognitum, qui ſeruos ſuos accinctis lumbis, lucernisq; ardentibus uigilare præcepit, ſimiles hominibus expectantibus dominum ſuum, quando reuertatur à nuptijs.

DE TRINA OPINIONE FIDELIVM QVANDO VENIAT DOMINVS. CAP. LXVII.

CVius quidem aduentus horam merito ſancti omnes diligunt, & citius adeſſe deſiderant: ſed periculoſe ſatis agunt, ſi qui hanc prope an longe ſit putare uel prædicare præſumunt. Vnde pulcherrime beatus Auguſtinus remoto illo ſeruo nequam qui dicit in corde ſuo: moram facit dominus meus uenire: iſte quippe proculdubio domini ſui odit aduentum, dat exemplum de tribus ſeruis optimis, aduentum domini ſui ſitienter deſiderantibus, uigilanter expectantibus, fideliter amantibus, quorum unus dicit: uigilemus & oremus, quia citius uenturus eſt Dominus. Alter dicit: Vigilemus & oremus, quia breuis & incerta eſt iſta uita, quamuis tardius uenturus ſit Dominus. Tertius dicit: Vigilemus & oremus, quia & breuis atque incerta eſt iſta uita, & neſcimus tempus quando uenturus ſit Dominus. Proinde ſi hoc factum fuerit quod prædixerat primus, gaudebunt cum illo ſecundus & tertius: Si autem factum non fuerit, B metuendum eſt ne perturbentur qui illi crediderant, & incipiant aduentum Domini non tardum putare, ſed nullum. Qui autem credunt quod dicit ſecundus, tardius eſſe Dominum uenturum, ſi falſum fuerit inuentum, citius Domino ueniente, nullo modo qui ei crediderant turbabuntur in fide, ſed inopinato gaudio perfruentur. Quapropter qui dicit Dominum citius eſſe uenturū, optabilius loquitur, ſed periculoſe fallitur. Qui autem dicit Dominū tardius eſſe uenturum, & tamen credit, ſperat, amat eius aduentum, profecto de tarditate eius etiam ſi fallitur, feliciter fallitur. Habebit enim maiorem patientiam, ſi hoc ita erit, maiorem lætitiam ſi non erit: ac per hoc ab eis qui diligunt manifeſtationem Domini ille auditur ſuauius, iſti creditur tutius. Qui autem quid horum ſit uerum ignorare ſe confitetur, illud optat, hoc tolerat. In nullo eorum errat, quia nihil eorum aut infirmat aut negat.

DE TEMPORIBVS ANTICHRISTI. CAP. LXVIII.

DVo ſanè certiſſima necdum inſtantis dei iudicij habemus indicia, fidem uidelicet Iſraëliticæ gentis, & regnum, persecutionemq; Antichriſti, quam uidelicet perſecutionem trium ſemis annorū futuram fides eccleſiæ tenet. Sed ne hæc improuiſa ueniēs, omnes paſſim quos imparatos inuenerit inuoluat, Enoch & Heliā maximos prophetas & doctores ante huius exortū uenturos in mundum, qui Iſraëliticā plebem ad fidei conuertant gratiam, atq; ad preſſuram tanti turbinis in parte electorum inſuperabilem reddant. Qui cum ipſi primo tres ſemis annos prædicauerint, & ſicut de uno eorum † Helia propheta Malachias

Duo inſtantis iudicij ſigna.

† Irrepſit hæc dictio per ſciolum.

C chias prædixit, conuerterint corda patrum in filios, id eſt antiquorum fidem di
lectionemq́ ſanctorum in eorum qui tunc uicturi ſunt mente plantauerint.
tunc excandeſcens illa horrenda perſecutio, ipſos imprimis martyrij uirtute co-
ronet: deinde cæteros fideles corripiens, uel martyres Chriſti glorioſiſſimos,
uel damnatos apoſtatas faciat. Quod ſignificare uidetur Apoſtolus Ioannes,
ita ſcribens in Apocalypſi: Atrium autem quod eſt foris templum eijce fo-
ras, & ne metieris illud, quoniam datum eſt Gentibus, & ciuitatem ſanctam cal
cabunt menſibus XLII, id eſt eos, qui nominetenus fideles ſola exteriora di
ligunt, ab electorum ſorte ſeparatos oſtendit: quia & ipſi ad perſequendam ec-
cleſiam conuertentur nouiſſima illa perſecutione trium ſemis annorum: Et da
bo, inquit, duobus teſtibus meis, & prophetabunt diebus MCCLX, ami-
cti ſaccis, id eſt arctatiſſimis continentiæ & preſſurarum laboribus accincti præ-
dicabunt. Et paulo poſt: Et cum finierint, inquit, teſtimonium ſuum, beſtia
quæ aſcendit de abyſſo faciet aduerſus illos bellum, & uincet eos, & occidet il-
los, & cætera. Quibus miniſtros eiuſdem beſtiæ, id eſt Antichriſti, de occiſione
†bonorum † horũ duorũ teſtium, id eſt martyrum, lætaturos, eiſdemq́ etiam mortuis inſul
tatutos eſſe commemorat idem alio loco: Et uidi, inquit, de mari beſtiã aſcen
dentem, & dedit illi draco uirtutem ſuam, & poteſtatem magnam: id eſt, uidi ho
minem ſæuiſſimi ingenij de tumultuoſa impiorum ſtirpe progenitum, cui mox
† aſtringens nato, & per magicas artes à peſſimis imbuto magiſtris, † adiungẽs ſe diabolus,
totam uirtutis ſuæ potentiam, per quam magica cæteris omnibus maiora patra-
ret, indiuiduus comes attulit: Et data eſt, inquit, illi poteſtas facere menſes qua-
D draginta duos, id eſt annos tres & dimidium. Percuſſo autem illo perditionis
filio, ſiue ab ipſo Domino, ſiue à Michaële archangelo, ut quidam docent,
& æterna ultione damnato, non continuo dies iudicij ſecuturus eſſe credendus
eſt: alioqui ſcire poſſent homines illius æui tempus iudicij, ſi poſt tres ſemis
annos inchoatæ perſecutionis Antichriſti confeſtim ſequeretur. Nunc au-
tem quia ante conſummatum tempus perſecutionis illius dies iudicij non ue
niat, ſcire omnibus licet. Poſt quantum uero tempus conſummatæ eiuſdem
perſecutionis uenturus ſit, nemini prorſus ſcire conceditur. Denique Daniel
propheta, qui regnum Antichriſti MCCXC diebus futurum deſcribit, ita cõ
cludit: Beatus qui expectat & peruenit ad dies MCCCXXXV. Quod Hiero
nymus ita exponit: Beatus, inquit, qui interfecto Antichriſto ſupra MCCXC
dies, id eſt tres ſemis annos, dies XLV præſtolatur, quibus eſt Dominus atq́
Saluator in ſua maieſtate uenturus. Quare autem poſt interfectionẽ Antichri-
ſti XLV dierum ſilentium ſit, diuinæ ſcientiæ eſt, niſi forte dicamus, Dilatio
regni ſanctorum patientiæ probatio eſt.

DE DIE IVDICII. CAP. LXVIII.

ADueniet autem dies Domini ſicut fur, quia ſicut ipſe teſtatur, neſcimus
quando ueniat Dominus, ſero, an media nocte, an galli cantu, an mane: in
quo cœli, inquit, magno impetu tranſient, elementa uero à calore ſoluẽtur. Qui
autẽ ſint cœli qui tranſient paulo ſuperius docet idem Apoſtolus Petrus dicens:
†quàm cœli erãt prius & terra de aqua, & per aquã cõſiſtẽs uerbo dei per † quæ ille tunc
mundus perijt. Cœli autẽ qui nunc ſunt & terra eodem uerbo repoſiti ſunt, igni
reſeruati in die iudicij. Non ergo firmamentũ cœli, in quo ſidera fixa circumeũt,
nõ cœlum æthereũ, hoc eſt inane illud maximũ à cœlo ſidereo uſq́ ad aëra turbu
lentũ, in quo puro & quieto, diurnæq́ lucis ſemper pleno, errantia VII ſidera
uaga

A uaga ferri creduntur. Sed cœlum hoc aërcum, id eſt terræ proximum, à quo aues *Aues cœli.*
cœli, quod in eo uolent appellantur, quod aqua quondam diluuij deletis ter-
reſtribus tranſcendendo †perdidit, hoc ignis extremi iudicij eiuſdem menſuræ *†perijt*
ſpacio procreſcens occupando diſperdet. Nec ſola hæc beati Petri ſenten-
tia, qua illos dicit cœlos igne iudicij perdendos, qua diluuij perierant, teſta-
tur ſidereum cœlum igne illo quamuis maximo nũ eſſe tangendum, ſed etiam
Domini ſermo qui dicit: Statim autem poſt tribulationem dierum illorum ſol
obſcurabitur, & luna non dabit lumen ſuum, & ſtellæ cadent de cœlo: Neque
enim ſol obſcurari, luna ſuo lumine priuari, ſtellæ poterant cadere de cœlo, ſi cœ *Solem obſcu-*
lum ipſum, locus uidelicet eorum, igne uoratum tranſibit. Nunc autem cœlum *rari.*
quidem aëreum igne marceſcet, ſidereũ manebit illæſum. Porrò ſidera obſcura-
buntur non ſuo lumine uacuata, ſed maioris ui luminis ad aduentum ſuper-
ni Iudicis, ne uideantur obtecta, quod in hac uita lunam ſtellasq; omnes a po-
tiore lumine ſolis interdiu pati cunctis in promptu eſt. Cum autem peracto iu-
dicio fuerit cœlum nouũ, & terra noua, id eſt, non alia pro alijs. ſed hæc ipſa per
ignem innouata, & quaſi quadam reſurrectionis uirtute glorificata claruerint,
tunc, ut Eſaias prædixit, erit lux lunæ ſicut lux ſolis, & lux ſolis ſeptempliciter
ſicut lux ſeptem dierum. Quod autem Ioannes in Apocalypſi cum dixiſſet: ui-
di cœlum nouũ, & terrã nouam: primũ enim cœlum, & prima terra abierũt, ad-
iunxit, atq; ait: & mare iam nõ eſt; utrum maximo illo ardore ſiccetur mare, an
& ipſum uertatur in melius non facile patet: Cœlum quippe nouum, & terram
nouam: non autem, & mare nouum uſpiam legimus futurum. Nam & typice *Mare non fo-*
poteſt intelligi quod dictũ eſt: & mare iam non eſt: quia iam tunc non erit hoc *re poſt diem*
B ſeculum uita mortalium turbulentum, quod ſæpiſſime in ſcripturis maris nomi *iudicij quod ſit*
ne figuratur. Vbi autem ipſum extremi & uniuerſalis iudicij ſit diſcrimen ha-
bendum, inter multos ſæpe quæritur: Conſtat nanque, quia cum deſcendente
ad iudicium Domino, in ictu oculi fuerit omnium reſurrectio celebrata mortuo-
rum, ſancti confeſtim rapiantur obuiã illi in aëra: Hoc etenim intelligitur Apo-
ſtolus indicare cum ait: Quoniam ipſe Dominus in iuſſu, & in uoce Archãgeli
& in tuba dei deſcendet de cœlo, & mortui qui in Chriſto ſunt reſurgent primi,
deinde nos qui uiuimus qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis in nubibus
obuiam Domino in aëra. Vtrum autem & reprobi tunc ſublimius à terra leuen-
tur obuiam Iudici uenturo, an meritis peccatorum ita prægrauentur, ut quam-
uis immortalia corpora habentes ad altiora nequeant eleuari, & præſidente ad
iudicandum Domino ſancti in ſublimi à dextris eius, ipſi autem in inferiori-
bus aſſiſtant à ſiniſtris, tunc potius apparebit. Si uero tunc ignis ille maximus
& altiſſimus uniuerſam terræ ſuperficiem operit, & reſuſcitati à mortuis iniuſti
nequeunt in ſublime raptari, conſtat eos utpote in terra poſitos igni circundatos
Iudicis expectare ſententiam. Sed an illo urantur qui non per illum caſtigandi,
ſed æterno potius ſunt igne damnandi, quis præiudicare audeat? Nanque ali- *Ignis officium*
quos electorũ eo purgari à leuioribus quibuſdam admiſſis & beatus Auguſti- *qui terram ſit*
nus in libro de ciuitate dei uiceſimo ex Prophetarum dictis intelligit. Et ſan- *operturus.*
ctus Papa Gregorius in Homelijs Euangelij, exponens illud Pſalmographi:
Ignis in cõſpectu eius ardebit. Et: In circuitu eius tempeſtas ualida: Diſtrictio-
nem quippe, inquit, tantæ iuſtitiæ tempeſtas ignisq; comitantur, quia tempe-
ſtas examinat quos ignis exurat. Satis autem clarum eſt, quia raptis ad uocem
tubæ obuiam Domino in aëra perfectis ſeruis illius, conflagratio mundana
non

C nō noceat, ſi trium puerorū mortalia adhuc corpora circunpoſitus camini ignis tangere nequiuit. Verum in hijs omnibus utilius eſt cuiq;, caſtum ſe diſtricti iudicis præbere conſpectibus, quàm de iudicij illius modo locoue diſcutere. Sanè quod Apoſtolus cum dixiſſet: rapiemur cum illis in nubibus obuiam Domino in aëra, ſubdidit, dicens: & ſic ſemper cum Domino erimus: non ſic accipiendum eſt, tanquam in aëre nos dixerit ſemper cum Domino eſſe manſuros, †quà quia nec ipſe utique ibi manebit, †quia ueniens tranſiturus eſt. Veniēti quippe ibitur obuiam, non manenti. Sed ita cum Domino erimus, id eſt, ſic erimus habentes corpora ſempiterna, ubicunq; cum illo fuerimus.

DE SEPTIMA ET OCTAVA AETATE SECVLI FVTVRI. CAP. LXIX.

ET hæc eſt octaua illa ætas ſemper amanda, ſperanda, ſuſpiranda fidelibus, quando eorum animas Chriſtus incorruptibilium corporū munere donatas, ad perceptionē regni cœleſtis, contemplationēq; diuinæ ſiue maieſtatis inducat, non auferens gloriam, quā exutæ corporibus à ſuæ quæque egreſſionis tempore beata in requie perceperant, ſed maiore illas gloria etiam corporum redditorum accumulans: in cuius continuatæ, & non interruptæ beatitudinis typum, Moſes cum ſex illos dies primos, quibus factus eſt mundus, à luce & mane inchoatos, ad ueſperū terminatos dixiſſet, in ſeptimo, quo requieuit deus ab operibus ſuis, ſolius mane, non autem & ueſperæ fecit mentionem. Sed cuncta quæ de eo commemoranda putauit, æternæ requiei & benedictionis luce concluſit. Quia ſicut & ſupra meminimus, cunctæ huius ſeculi ætates ſex, in quibus iuſti Domino cooperante bonis operibus inſiſtunt, ita ſunt ſuperna ordinatio-
D ne diſpoſitæ, ut in primordijs ſuis ſingulæ aliquid lætarum rerum habentes, non paruis ærumnarum tenebris preſſurarumq; conſummantur. Requies uero animarum, quam pro bonis operibus in futuro ſeculo percipiunt, nulla unquā curæ alicuius anxietate turbata deficiet, ſed ubi tempus iudicij & reſurrectionis aduenerit, glorioſiore perpetuæ beatitudinis perfectione complebitur. Comparatur hijs ætatibus ſacratiſſimū dominicæ paſſionis, ſepulturæ, & reſurrectionis tempus: Legimus enim ſcribente Euangeliſta Ioanne, quia Chriſtus ante ſex dies Paſchæ uenit Bethaniam, ubi deuotæ mulieris officio Iudas offenſus, prodidit cum ſacerdotum Principibus. In craſtinum autem ipſe ueniens in aſino Hieroſolymam cum turba deo laudes canentiū, per continuos quinq; dies inſidioſis eorum quæſtionibus appetitus, ſexta demum die crucifixus eſt: ſeptima requieuit in ſepulchro: octaua autē, id eſt una ſabbati, reſurrexit à mortuis: Quia præteritis quinque mundi huius ætatibus, ſancti nunquam reproborū inſidias & odia pati ceſſarūt. At in ſexta, quam Dominus ſua incarnatione confirmare in fide, ſua paſſione redimere ab inferis, ſua reſurrectione & aſcenſione ad ſpem & dilectionem regni cœleſtis aſcendere dignatus eſt, eximior beatorum martyrum uirtus atrociora ab infidelibus perſecutionū bella tolerauit. Sed hæc tanto fortius uicere, quanto certius nouere pro illo ſe pati, qui ſecum paſſo prius latroni, ſed tunc cōfeſſori, promiſit: hodie mecum eris in paradiſo. Quæ beatiſſima paradiſi requies, quia non alium finem quàm glorificæ reſurrectionis habet initium, hoc ſignificare uolens Euangeliſta Matthæus, cum Dominum ſexta feria paſſum, & ſabbato ſepultum eſſe ſcripſiſſet, dicturus de reſurrectione ſic incipit:

A cipit: Veſpere autem ſabbati, quæ luceſcit in prima ſabbati, uenit Maria Mag- Matth. 28.
dalene & altera Maria uidere ſepulchrum. Veſperam quippe ſabbati, quo Dominus in ſepulchro quieuit, non in noctem teneb reſcere, ſed luceſcere dicit in una ſabbati, quia uidelicet idem eius ſepulchrum non corruptione ſuſcepti corporis attaminandum, ſed ſicut Eſaias ait: Et erit ſepulchrum eius glorioſum, cito reſurrectionis erat uirtute ſublimandum: quia noſtrarum quoque requies poſt exuta corpora animarum non aliquibus angorum eſt obſcuranda tenebris, ſed ſolis ueræ & perpetuæ lucis ſuſcipienda & accumulanda in fine muneribus. Hæc eſt magna illa & ſingularis octaua, pro qua ſextus & undecimus Pſalmi ſcribuntur, cuius & uerba dierum ita recordantur. Porrò Matathias & Heliphalu &, alij Leuitarum in citharis pro octaua canebant Epinicion, id eſt, uictori Domino in perpetuum uenturæ Ogdoadis, atque iudicij laudes canebant. Epinicion quippe triumphum, palmamq́ ſignificat. Vel de reſurrectionis Chriſti myſterio prophetabant, quæ merito ſingularis & magna uocatur octaua, quia omnis labentis ſeculi dies octaua ita eſt poſt ſeptimum ſabbati octaua, ut ipſa ſit etiam prima ſeptimanæ ſequentis. Quo modo autem prima totius ſeculi dies ita fuit prima, ut non haberet aliquos VII præcedentes quibus eſſet octaua, & ideo ſingulariter prima eſt, ita ſingulariter non ſolum magna, ſed & octaua eſt dies futuræ reſurrectionis, quia ſic poſt ſeptimam ſabbati proximi uentura eſt octaua, ut non aliquos

B habeat dies ſequentes, quibus poſſit fieri prima, ſed ipſa una maneat cœleſti luce perennis: Vnde bene Propheta uiſionem huius diei ſitiens, unam eam uocat dicens: Quia melior eſt dies una in atrijs tuis ſuper milia. Cum ergo octauam in ſcripturis legimus, ſciamus myſtice & diem & ætatem poſſe intelligi, quia & Dominus octaua die, id eſt, poſt ſeptimam ſabbati reſurrexit à mortuis. Et nos non ſolum poſt ſeptem uolubilis huius ſeculi dies, ſed etiam poſt ſæpe memoratas ſeptem ætates in octaua ætate ſimul & die reſurgemus. Quæ uitæ dies in ſe quidem ipſa manſit ſemper, manet & manebit æterna, ſed nobis tunc incipiet, cum ad eam uidendam meruerimus intrare, ubi quo actu occupentur ſancti, perfecta ſpiritus & carnis immortalitate renouati, teſtatur Pſalmiſta, qui deo per laudem amoris canit: Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſeculum ſeculi laudabunt te. Quo uiſu delectentur, idem conſequenter exponit: etenim benedictionem dabit, qui legem dedit, ambulabunt de uirtute in uirtutem, uidebitur deus deorum in Sion. Quales ad hanc uenire poſſint, ipſe qui eſt uia, ueritas & uita teſtatur Dominus: Beati mundo corde, quoniam ipſi deum uidebunt. Ergo noſter libellus de uolubili ac fluctiuago temporum lapſu deſcriptus, oportunum de æterna ſtabilitate, ac ſtabili æternitate habeat finem. Quem rogo ſi qui lectione dignum rati fuerint, me ſuis in precibus Domino cōmendent, piaq́ apud deum & proximos quantum ualent agant induſtria, ut poſt temporales cœleſtium actionum ſudores, æternam cuncti cœleſtium præmiorum mereamur accipere palmam.

Octaua in ſcripturis.

Pſal. 83.

m BEDAE

BEDAE ANGLOSAXONIS CIRCVLI AD DEPREHENDENDAS CVIVSQVE ANNI LVNAS PASCHALES AB ANNO DXXXII, VSQVE IN ANNVM MLXIII.

	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decima quarta luna.*	*Dies dominicus Paschæ.*	*Luna ipſius.*
	Dxxxii	x	Nulla	iiii	xvii	Non̄. April.	iii idus april.	xx
	dxxxiii	xi	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal, april.	xvi
	dxxxiiii	xii	xxii	vi	xix	Id. april.	xvi cal.maias.	xvii
	dxxxv	xiii	iii	vii	i	iiii non̄. april.	vi idus april.	xx
Ogdoas.	dxxxvi	xiiii	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
	dxxxvii	xv	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii idus april.	xvi
	dxxxviii	i	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii non̄.april.	xix
	dxxxix	ii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal.maias.	xx
	dxl	iii	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vii idus april.	xv
	dxli	iiii	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
	dxlii	v	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xii cal. maias.	xix
	dxliii	vi	i	iii	ix	ii non̄. april.	non̄. april.	xv
	dxliiii	vii	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
	dxlv	viii	xxiiii	vi	xi	ii id. april.	xvi cal.maias.	xviii
	dxlvi	ix	iiii	vii	xii	cal. april.	vi idus april.	xxi
	dxlvii	x	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
	dxlviii	xi	xxvi	iii	xiiii	v idus.	ii idus april.	xvii
	dxlix	xii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii non̄. april.	xx
Hendecas.	dl	xiii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal.maias;	xxi
	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paschæ.*	*Luna ipſius.*
	dli	xiiii	Nulla	vi	xvii	Non̄. april.	vi idus april.	xviii
	dlii	xv	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
	dliii	i	xxii	ii	xix	idus april.	xii cal. maias.	xxi
	dliiii	ii	iii	iii	i	iiii non̄. april.	non̄. april.	xvii
	dlv	iii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
	dlvi	iiii	xxv	vi	iii	iiii idus april.	xvi cal. maias.	xx
	dlvii	v	vi	vii	iiii	iii cal. april.	calen. april.	xvi
Ogdoas.	dlviii	vi	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias.	xvii
	dlix	vii	xxviii	ii	vi	vii idus april.	idus april.	xx
	dlx	viii	ix	iiii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
	dlxi	ix	xx	v	viii	xvii cal. maias.	xv cal. maias.	xvi
	dlxii	x	i	vi	ix	ii non̄. april.	idus april.	xix
	dlxiii	xi	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv
	dlxiiii	xii	xxiii	ii	xi	ii idus april.	idus april.	xv
	dlxv	xiii	iiii	iii	xii	calen. april.	nonas april.	xviii
	dlxvi	xiiii	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	calen. april.	xxi
	dlxvii	xv	xxvi	v	xiiii	v idus april.	ii idus april.	xv
	dlxviii	i	vii	vii	xv	iiii cal. april.	calen. april.	xvii
	dlxix	ii	xviii	i	xvi	xv cal. maias.	xi cal. maias.	xviii

Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
dlxx	iii	Nulla	ii	xvii	Noñ. April.	viii idus april.	xv	
dlxxi	iiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xviii	
dlxxii	v	xxii	v	xix	Id. april.	xv cal. maias.	xviii	
dlxxiii	vi	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v idus april.	xxi	
dlxxiiii	vii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii	
dlxxv	viii	xxv	i	iii	iiii id. april.	iiii cal. maias.	xviii	
dlxxvi	ix	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx	
dlxxvii	x	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. maias.	xxi	*Ogdoas.*
dlxxviii	xi	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii idus april.	xvii	
dlxxix	xii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx	
dlxxx	xiii	xx	i	viii	xvii cal. maias.	xi cal. maias.	xx	
dlxxxi	xiiii	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii idus april.	xvi	
dlxxxii	xv	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix	
dlxxxiii	i	xxiii	iiii	xi	ii id. april.	xiiii cal. maias.	xx	
dlxxxiiii	ii	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. april.	xv	
dlxxxv	iii	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii	
dlxxxvi	iiii	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xviii	
dlxxxvii	v	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv	
dlxxxviii	vi	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv	*Hendecas.*

Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
dlxxxix	vii	Nulla	v	xvii	Noñ. april.	iiii idus april.	xviii	
dxc	viii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv	
dxci	ix	xxii	vii	xix	idus april.	xvii cal. ma.	xvi	
dxcii	x	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii idus april.	xvii	
dxciii	xi	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi	
dxciiii	xii	xxv	iiii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xv	
dxcv	xiii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xvii	
dxcvi	xiiii	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. maias.	xvii	
dxcvii	xv	xxviii	i	vi	vii idus april.	xviii cal. ma.	xxi	*Ogdoas.*
dxcviii	i	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvi	
dxcix	ii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. maias.	xvii	
dc	iii	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii idus april.	xx	
dci	iiii	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi	
dcii	v	xxiii	vii	xi	ii idus april.	xvii cal. ma.	xvii	
dciii	vi	iiii	i	xii	calen. april.	vii idus april.	xx	
dciiii	vii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv	
dcv	viii	xxvi	iiii	xiiii	v idus april.	iii idus april.	xvi	
dcvi	ix	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii nonas april.	xix	
dcvii	x	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx	*Hendecas.*

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.
	dcviiii	xi	Nulla	i	xvii	Noñ. April.	vii idus april.	xvi
	dcix	xii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
	dcx	xiii	xxii	iii	xix	Id. april.	xiii cal. maias.	xx
	dcxi	xiiii	iii	iiii		iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
	dcxii	xv	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
	dcxiii	i	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xiiii cal. maias.	xix
	dcxiiii	ii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii cal. april.	xv
Ogdoas.	dcxv	iii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. maias.	xvi
	dcxvi	iiii	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii idus april.	xviii
	dcxvii	v	ix	v	vii	vi cal. april.	iii nonas april.	xxi
	dcxviii	vi	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xvi cal. ma.	xii
	dcxix	vii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi idus april.	xviii
	dcxx	viii	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
	dcxxi	ix	xxiii	iii	xi	ii id. april.	xiii cal. ma.	xxi
	dcxxii	x	iiii	iiii	xii	cal. april.	ii noñ. april.	xvii
	dcxxiii	xi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
	dcxxiiii	xii	xxvi	vii	xiiii	v idus april.	xvii cal. ma.	xx
	dcxxv	xiii	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
Hendecas.	dcxxvi	xiiii	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvii

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.
	dcxxvii	xv	Nulla	iii	xvii	Noñ. april.	ii idus april.	xxi
	dcxxviii	i	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi
	dcxxix	ii	xxii	vi	xix	idus april.	xvi cal. ma.	xvii
	dcxxx	iii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx
	dcxxxi	iiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
	dcxxxii	v	xxv	iii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xv
	dcxxxiii	vi	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix
Ogdoas.	dcxxxiiii	vii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. april.	xx
	dcxxxv	viii	xxviii	vi	vi	vii idus april.	v idus april.	xv
	dcxxxvi	ix	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii
	dcxxxvii	x	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xii cal. maias.	xix
	dcxxxviii	xi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv
	dcxxxix	xii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii
	dcxl	xiii	xxiii	vi	xi	ii idus april.	xvi cal. ma.	xviii
	dcxli	xiiii	iiii	vii	xii	calen. april.	vi idus april.	xxi
	dcxlii	xv	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii
	dcxliii	i	xxvi	ii	xiiii	v idus april.	Idus april.	xviii
	dcxliiii	ii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. april.	xx
Hendecas.	dcxlv	iii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. maias.	xxi

Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cyclilunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
dcxlvi	iiii	Nulla	vi	xvii	Noñ. April.	v idus april.	xviii	
dcxlvii	v	xi	vii	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv	
dcxlviii	vi	xxii	ii	xix	Id. april.	xii cal. maias.	xxi	
dcxlix	vii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii	
dcl	viii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx	
dcli	ix	xxv	v	iii	iiii id. april.	xv cal. maias.	xxi	
dclii	x	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi	
dcliii	xi	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias.	xvii	*Ogdoas.*
dcliiii	xii	xxviii	ii	vi	vii id. april.	idus april.	xx	
dclv	xiii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi	
dclvi	xiiii	xx	v	viii	xvii cal. maias.	xv cal. ma.	xvi	
dclvii	xv	i	vi	ix	ii noñ. april.	v idus april.	xviii	
dclviii	i	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv	
dclix	ii	xxiii	i	xi	ii id. april.	xviii cal. ma.	xvi	
dclx	iii	iiii	iii	xii	cal. april.	noñ. april.	xviii	
dclxi	iiii	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi	
dclxii	v	xxvi	v	xiiii	v idus april.	vii idus april.	xv	
dclxiii	vi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. april.	xviii	
dclxiiii	vii	xviii	i	xvi	xv cal. n.aias.	xi cal. ma.	xviii	*Hendecas.*

Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cyclilunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
dclxv	viii	Nulla	ii	xvii	Noñ. april.	viii idus april.	xv	
dclxvi	ix	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii	
dclxvii	x	xxii	iiii	xix	idus april.	xiiii cal. ma.	xix	
dclxviii	xi	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v idus april.	xxi	
dclxix	xii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvii	
dclxx	xiii	xxv	i	iii	iiii idus april.	xviii cal. ma.	xviii	
dclxxi	xiiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii idus april.	xxi	
dclxxii	xv	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. maias.	xxi	*Ogdoas.*
dclxxi:i	i	xxviii	v	vi	vii idus april.	iiii idus april.	xvii	
dclxxii:i	ii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx	
dclxxv	iii	xx	vii	viii	xvii cal. maias.	x cal. maias.	xxi	
dclxxvi	iiii	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii idus april.	xvi	
dclxxvii	v	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix	
dclxxviii	vi	xxiii	iiii	xi	ii idus april.	xiiii cal. ma.	xx	
dclxxix	vii	iiii	v	xii	calen. april.	iii nonas april.	xvi	
dclxxx	viii	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xviii	
dclxxxi	ix	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. m[illegible]	xix	
dclxxxii	x	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv	
dclxxxiii	xi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiii cal. maias.	xvi	*Hendecas.*

	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*
	dclxxxiiii	xii	Nulla	v	xvii	Noñ. April.	iiii idus april.	xix
	dclxxxv	xiii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
	dclxxxvi	xiiii	xxii	vii	xix	Id. april.	xvii cal. ma.	xvi
	dclxxxvii	xv	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii idus april.	xix
	dclxxxviii	i	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi
	dclxxxix	ii	xxv	iiii	iii	iiii id. april.	iii idus april.	xv
	dcxc	iii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
Ogdoas.	dcxci	iiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. ma.	xix
	dcxcii	v	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
	dcxciii	vi	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvii
	dcxciiii	vii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. maias.	xviii
	dcxcv	viii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii idus april.	xxi
	dcxcvi	ix	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
	dcxcvii	x	xxiii	vii	xi	ii id. april.	xvii cal. ma.	xvii
	dcxcviii	xi	iiii	i	xii	cal. april.	vii idus april.	xx
	dcxcix	xii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
	dcc	xiii	xxvi	iiii	xiiii	v idus april.	iii idus april.	xvi
	dcci	xiiii	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii nonas april.	xix
Hendecas.	dccii	xv	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx

	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*
	dcciii	i	Nulla	vii	xvii	Noñ. april.	vii idus april.	xvi
	dcciiii	ii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix
	dccv	iii	xxii	iii	xix	idus april.	xiii cal. ma.	xx
	dccvi	iiii	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi
	dccvii	v	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
	dccviii	vi	xxv	vii	iii	iiii idus april.	xvii cal. ma.	xix
	dccix	vii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii cal. april.	xv
Ogdoas.	dccx	viii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. april.	xvi
	dccxi	ix	xxviii	iii	vi	vii idus april.	ii idus april.	xix
	dccxii	x	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xx
	dccxiii	xi	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xvi cal. ma.	xv
	dccxiiii	xii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi idus april.	xviii
	dccxv	xiii	xii	i	x	ix cal. april.	ii cal. april.	xxi
	dccxvi	xiiii	xxiii	iii	xi	ii idus april.	xiii cal. maias.	xxi
	dccxvii	xv	iiii	iiii	xii	calen. april.	ii noñ. april.	xvii
	dccxviii	i	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx
	dccxix	ii	xxvi	vi	xiiii	v idus april.	xvi cal. ma.	xxi
	dccxx	iii	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi
Hendecas.	dccxxi	iiii	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvii

dccxxii

Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dccxxii	v	Nulla	iii	xvii	Noñ. April.	ii idus april.	xxi	
dccxxiii	vi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii	
dccxxiiii	vii	xxii	vi	xix	Id. april.	xvi cal. ma.	xvii	
dccxxv	viii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi idus april.	xx	
dccxxvi	ix	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi	
dccxxvii	x	xxv	ii	iii	iiii id. april.	idus april.	xvii	
dccxxviii	xi	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix	
dccxxix	xii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. maias.	xx	Ogdoas.
dccxxx	xiii	xxviii	vi	vi	vii id. april.	v idus april.	xvi	
dccxxxi	xiiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix	
dccxxxii	xv	xx	ii	viii	xvii cal. maias.	xi cal. maias.	xviii	
dccxxxiii	i	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv	
dccxxxiiii	ii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii	
dccxxxv	iii	xxiii	v	xi	ii id. april.	xv cal. ma.	xix	
dccxxxvi	iiii	iiii	vii	xii	cal. april.	vi idus april.	xxi	
dccxxxvii	v	xv	i	xiii	xii cal. april.	viii cal. april.	xvii	
dccxxxviii	vi	xxvi	ii	xiiii	v idus april.	idus april.	xviii	
dccxxxix	vii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi	
dccxl	viii	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. ma.	xxi	Hendecas.

Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dccxli	ix	Nulla	vi	xvii	Noñ. april.	v idus april.	xviii	
dccxlii	x	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi	
dccxliii	xi	xxii	i	xix	idus april.	xviii cal. ma.	xv	
dccxliiii	xii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii	
dccxlv	xiii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx	
dccxlvi	xiiii	xxv	v	iii	iiii idus april.	xv cal. ma.	xxi	
dccxlvii	xv	vi	vii	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. april.	xvii	
dccxlviii	i	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. april.	xvii	Ogdoas.
dccxlix	ii	xxviii	ii	vi	vii idus april.	idus april.	xx	
dccl	iii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi	
dccli	iiii	xx	iiii	viii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii	
dcclii	v	i	vi	ix	ii noñ. april.	v idus april.	xix	
dccliii	vi	xii	vii	x	ix cal. april.	viii cal. april.	xv	
dccliiii	vii	xxiii	i	xi	ii idus april.	xviii cal. ma.	xvi	
dcclv	viii	iiii	ii	xii	calen. april.	viii idus april.	xix	
dcclvi	ix	xv	iiii	xiii	xii cal. april.	v cal. april.	xxi	
dcclvii	x	xxvi	v	xiiii	v idus april.	iiii idus april.	xv	
dcclviii	xi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. april.	xviii	
dcclix	xii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix	Hendecas.

	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*
	dcclx	xiii	Nulla	ii	xvii	Noñ. April.	vii idus april.	xv
	dcclxi	xiiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
	dcclxii	xv	xxii	iiii	xix	Id. april.	xiiii cal. ma.	xix
	dcclxiii	i	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv
	dcclxiiii	ii	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
	dcclxv	iii	xv	i	iii	iiii id. april.	xviii cal. ma.	xviii
	dcclxvi	iiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii idus april.	xxi
Ogdoas.	dcclxvii	v	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv
	dcclxviii	vi	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii idus april.	xvii
	dcclxix	vii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. april.	xx
	dcclxx	viii	xx	vii	viii	xvii cal. maias.	x cal. maias.	xxi
	dcclxxi	ix	i	i	ix	ii noñ. april.	vii idus april.	xvii
	dcclxxii	x	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
	dcclxxiii	xi	xxiii	iiii	xi	ii id. april.	xiiii cal. ma.	xx
	dcclxxiiii	xii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. april.	xvi
	dcclxxv	xiii	xv	vi	xiii	xii cal. april	vii cal. april.	xix
	dcclxxvi	xiiii	xxvi	i	xiiii	v idus april.	xviii cal. ma.	xix
	dcclxxvii	xv	vii	ii	xv	iiii cal. apri.	iii cal. april.	xv
Hendecas.	dcclxxviii.	i	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiii cal. ma.	xvi
	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*
	dcclxxix	ii	Nulla	iiii	xvii	Noñ. april.	vi idus april.	xvii
	dcclxxx	iii	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv
	dcclxxxi	iiii	xxii	vii	xix	idus april.	xvii cal. ma.	xvi
	dcclxxxii	v	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii idus april.	xix
	dcclxxxiii	vi	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv
	dcclxxxiiii	vii	xxv	iiii	iii	iiii idus april.	iii idus april.	xx
	dcclxxxv	viii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii
Ogdoas.	dcclxxxvi	ix	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. maias.	xix
	dcclxxxvii	x	xxviii	vii	vi	vii idus april.	vi idus april.	xv
	dcclxxxviii	xi	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. april.	xvii
	dcclxxxix	xii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. ma.	xviii
	dccxc	xiii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii idus april.	xxi
	dccxci	xiiii	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii
	dccxcii	xv	xxiii	vii	xi	ii idus april.	xvii cal. ma.	xvii
	dccxciii	i	iiii	i	xii	calen. april.	vi idus april.	xx
	dccxciiii	ii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi
	dccxcv	iii	xxvi	iii	xiiii	v idus april.	ii idus april.	xvii
	dccxcvi	iiii	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii noñ. april.	xix
Hendecas.	dccxcvii	v	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx

Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Cõcurrẽtes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dcccxcviii	vi	Null.	vii	xvii	Noñ. April.	vi id. april.	xvii	
dcccxcix	vii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx	
dccc	viii	xxii	iii	xix	id. april.	xii cal. ma.	xx	
dccci	ix	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi	
dcccii	x	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix	
dccciii	xi	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx	
dcccciiii	xii	vi	i	iiii	iiii cal. april.	ii cal. april.	xv	
dcccv	xiii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. ma.	xvi	Ogdoas.
dcccvi	xiiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xix	
dcccvii	xv	ix	iiii	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xv	
dcccviii	i	xx	vi	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv	
dcccix	ii	i	vii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xviii	
dcccx	iii	xii	i	x	ix cal. apriles.	ii cal. april.	xxi	
dcccxi	iiii	xxiii	ii	xi	ii id. april.	id. april.	xv	
dcccxii	v	iiii	iiii	xii	cal. april.	ii noñ. april.	xvii	
dcccxiii	vi	xv	v	xiii	xii. cal. april.	vii cal. april.	xx	
dcccxiiii	vii	xxvi	vi	xiiii	v id. april.	xvi cal. ma.	xxi	
dcccxv	viii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii	
dcccxvi	ix	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. ma.	xvii	Hendecas.
Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decimaquarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
dcccxvii	x	Null.	iii	xvii	Noñ. april.	ii id. april.	xxi	
dcccxviii	xi	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii	
dcccxix	xii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. ma.	xviii	
dcccxx	xiii	iii	vii	i	iiii noñ. april.	vi id. april.	xx	
dcccxxi	xiiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi	
dcccxxii	xv	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii	
dcccxxiii	i	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx	
dcccxxiiii	ii	xvii	v	v	xiiii cal. maias.	viii cal. ma.	xx	Ogdoas.
dcccxxv	iii	xxviii	vi	vi	vii id. april.	vi id. april.	xvi	
dcccxxvi	iiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix	
dcccxxvii	v	xx	i	viii	xvii cal. ma.	xi cal. ma.	xx	
dcccxxviii	vi	i	iii	ix	ii noñ. april.	noñ. april.	xv	
dcccxxix	vii	xii	iiii	x	ix cal. april.	v cal. april.	xviii	
dcccxxx	viii	xxiii	v	xi	ii id. apriles.	xv cal. ma.	xix	
dcccxxxi	ix	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. apr.	xv	
dcccxxxii	x	xv	i	xiii	xii cal. april.	ix cal. april.	xvii	
dcccxxxiii	xi	xxvi	ii	xiiii	v id. april.	id. april.	xviii	
dcccxxxiiii	xii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi	
dcccxxxv	xiii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias	xiiii cal. ma.	xv	Hendecas.

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Cõcurrẽtes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.
	dcccxxxvi	xiiii	Null.	vi	xvii	Noñ. April.	v id. april.	xiiii
	dcccxxxvii	xv	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
	dcccxxxviii	i	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. ma.	xv
	dcccxxxix	ii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
	dcccxl	iii	xiiii	iiii	ii	xi cal. april.	v cal. april.	xx
	dcccxli	iiii	xxv	v	iii	iiii id. april.	xv cal. ma.	xxi
	dcccxlii	v	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. apr.	xvii
Ogdoas.	dcccxliii	vi	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. maias.	xviii
	dcccxliiii	vii	xxviii	ii	vi	vii id. april.	id. april.	xx
	dcccxlv	viii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
	dcccxlvi	ix	xx	iiii	v.ii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii
	dcccxlvii	x	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
	dcccxlviii	xi	xii	vii	x	ix cal. apriles.	viii cal. april.	xv
	dcccxlix	xii	xxiii	i	xi	ii id. april.	xix cal. ma.	xvi
	dcccl	xiii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xix
	dcccli	xiiii	xv	iii	xiii	xii. cal. april.	xi cal. april.	xv
	dccclii	xv	xxvi	v	xiiii	v id. april.	iiii id. april.	xv
	dcccliii		vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. apr.	xviii
Hendecas.	dcccliiii	ii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. ma.	xix

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.
	dccclv	iii	Null.	i	xvii	Noñ. april.	viii id. april.	xvi
	dccclvi	iiii	xi	iii	xviii	viii cal. april.	iiii cal. april.	xviii
	dccclvii	v	xxii	iiii	xix	id. april.	xiiii cal. ma.	xix
	dccclviii	vi	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april	xv
	dccclix	vii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii
	dccclx	viii	xxv	i	iii	iiii id. april.	xviii cal. ma.	xviii
	dccclxi	ix	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii id. april.	xxi
Ogdoas.	dccclxii	x	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv
	dccclxiii	xi	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii
	dccclxiiii	xii	ix	vi	vii	vi cal. april.	iiii noñ. apr.	xx
	dccclxv	xiii	xx	vii	viii	xvii cal. ma.	x cal. ma.	xxi
	dccclxvi	xiiii	i	i	ix	ii noñ. april.	vii id. april.	xvii
	dccclxvii	xv	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx
	dccclxviii	i	xxiii	iiii	xi	ii id. apriles.	xiiii cal. ma.	xx
	dccclxix	ii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. april.	xvi
	dccclxx	iii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii cal. april.	xix
	dccclxxi	iiii	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx
	dccclxxii	v	vii	ii	xv	iiii cal. april.	iii cal. april.	xv
Hendecas.	dccclxxiii	vi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias	xiii cal. ma.	xvi

dccc

Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Cōcurrētes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dccclxxiiii	vii	Null.	iiii	xvii	Noñ. April.	iii id. april.	xx	
dccclxxv	viii	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi	
dccclxxvi	ix	xxii	vii	xix	id. april.	xvii cal. ma.	xvi	
dccclxxvii	x	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii id. april.	xix	
dccclxxviii	xi	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv	
dccclxxix	xii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii id. april.	xvi	
dccclxxx	xiii	vi	v	iiii	iii cal. april.	iii noñ. april.	xviii	
dccclxxxi	xiiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. ma.	xix	Ogdoas.
dccclxxxii	xv	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vi id. april.	xv	
dccclxxxiii	i	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii	
dccclxxxiiii	ii	xx	iii	viii	xvii cal. maias.	xiii cal. ma.	xviii	
dccclxxxv	iii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xxi	
dccclxxxvi	iiii	xii	v	x	ix cal. apriles.	vi cal. april.	xvii	
dccclxxxvii	v	xxiii	vi	xi	ii id. april.	xvi cal. ma.	xviii	
dccclxxxviii	vi	iiii	i	xii	cal. april.	vii id. april.	xx	
dccclxxxix	vii	xv	ii	xiii	xii. cal. april.	x cal. april.	xvi	
dcccxc	viii	xxvi	iii	xiiii	v id. april.	ii id. april.	xvii	
dcccxci	ix	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. apr.	xx	
dcccxcii	x	xviii	vi	xvi	xv cal. maias.	ix cal. maias.	xx	Hendecas.

Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dcccxciii	xi	Null.	vii	xvii	Noñ. april.	vi id. april.	xvii	
dcccxciiii	xii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx	
dcccxcv	xiii	xxii	ii	xix	id. april.	xii cal. ma.	xxi	
dcccxcvi	xiiii	iii	iiii	i	iiii noñ. april.	ii noñ. april.	xvi	
dcccxcvii	xv	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix	
dcccxcviii	i	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx	
dcccxcix	ii	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi	
dcccc	iii	xvii	ii	v	xiiii cal. maias.	xii cal. ma.	xvi	Ogdoas.
dccccci	iiii	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xviii	
dcccccii	v	ix	iiii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv	
dccccciii	vi	xx	v	viii	xvii cal. ma.	xv cal. ma.	xvi	
dcccciiii	vii	i	vii	ix	ii noñ. april.	vi id. april.	xviii	
dccccv	viii	xii	i	x	ix cal. april.	ii cal. april.	xxi	
dccccvi	ix	xxiii	ii	xi	ii id. apriles.	id. april.	xv	
dccccvii	x	iiii	iii	xii	cal. april.	noñ. april.	xviii	
dccccviii	xi	xv	v	xiii	xii cal. april.	vi cal. april.	xx	
dccccix	xii	xxvi	vi	xiiii	ii id. april.	xvi cal. ma.	xxi	
dccccx	xiii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii	
dccccxi	xiiii	xviii	i	xvi	xv cal. maias	xi cal. ma.	xviii	Hendecas.

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Cõcurrẽtes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.
	dccccxii	xv	Nulł.	iii	xvii	Noñ. April.	ii id. april.	xxi
	dccccxiii	i	xi	iiii	xviii	viii cal. april.	v. cal. april.	xvi
	dccccxiiii	ii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. ma.	xviii
	dccccxv	iii	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v id. april.	xxi
	dccccxvi	iiii	xiiii	i	ii	xi cal. april.	ix cal. april.	xvi
	dccccxvii	v	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
	dccccxviii	vi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
Ogdoas.	dccccxix	vii	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. ma.	xxi
	dccccxx	viii	xviii	vi	vi	vii id. april.	v id. april.	xv
	dccccxxi	ix	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
	dccccxxii	x	xx	i	vii	xvii cal. maias.	xi cal. ma.	xx
	dccccxxiii	xi	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii id. april.	xvi
	dccccxxiiii	xii	xii	iiii	x	ix cal. apriles.	v cal. april.	xviii
	dccccxxv	xiii	xxiii	v	xi	ii id. april.	xv cal. ma.	xix
	dccccxxvi	xiiii	iiii	vi	xii	cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
	dccccxxvii	xv	xv	vii	xiii	xii. cal. april.	viii cal. april.	xviii
	dccccxxviii	i	xxvi	ii	xiiii	v id. april.	id. april.	xviii
	dccccxxix	ii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xx
Hendecas.	dccccxxx	iii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

	Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.
	dccccxxxi	iiii	Nulł.	v	xvii	Noñ. april.	iii id. april.	xix
	dccccxxxii	v	xi	vii	xviii	viii cal. april.	cal. april.	xxi
	dccccxxxiii	vi	xxii	i	xix	id. april.	xviii cal. ma.	xv
	dccccxxxiiii	vii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii
	dccccxxxv	viii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iii cal. april.	xxi
	dccccxxxvi	ix	xv	v	iii	iiii id. april.	xv cal. ma.	xxi
	dccccxxxvii	x	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. apr.	xvii
Ogdoas.	dccccxxxviii	xi	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. ma.	xviii
	dccccxxxix	xii	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi
	dccccxl	xiii	ix	iii	vii	vi cal. april.	iiii cal. april.	xvi
	dccccxli	xiiii	xx	iiii	viii	xvii cal. ma.	xiiii cal. ma.	xvii
	dccccxlii	xv	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx
	dccccxliii	i	xii	vi	x	ix cal. april.	vii cal. april.	xvi
	dccccxliiii	ii	xxiii	i	xi	ii id. apriles.	xviii cal. ma.	xvi
	dccccxlv	iii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xvii
	dccccxlvi	iiii	xv	iii	xiii	xii cal. april.	xi cal. april.	xv
	dccccxlvii	v	xxvi	iiii	xiiii	v id. april.	iii id. april.	xvi
	dccccxlviii	vi	vii	vi	xv	iiii cal. april.	iiii noñ. apr.	xviii
Hendecas.	dccccxlix	vii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix

Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Cõcurrẽtes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dcccccl	viii	Nulł.	i	xvii	Noñ. April.	vii id. april.	xvii	
dcccccli	ix	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix	
dccccclii	x	xxii	iiii	xix	id. april.	xiiii cal. ma.	xviii	
dcccccl ii	xi	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv	
dcccccliiii	xii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii	
dcccclv	xiii	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xvii cal. ma.	xix	
dcccclvi	xiiii	vi	ii	iiii	iii cal. april.	viii id. april.	xxi	
dcccclvii	xv	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv	Ogdoas.
dcccclviii	i	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii	
dcccclix	ii	ix	v	vii	vi cal. april.	iii noñ. april.	xxi	
dcccclx	iii	xx	vii	viii	xvii cal. maias.	x cal. ma.	xxi	
dcccclxi	iiii	i	i	ix	ii noñ. april.	vii id. april.	xvii	
dcccclxii	v	xii	ii	x	ix cal. apriles.	iii cal. april.	xx	
dcccclxiii	vi	xxiii	iii	xi	ii id. april.	xiii cal. ma.	xxi	
dcccclxiiii	vii	iiii	v	xii	cal. april.	iii noñ. apr.	xvi	
dcccclxv	viii	xv	vi	xiii	xii. cal. april.	vii cal. april.	xix	
dcccclxvi	ix	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx	
dcccclxvii	x	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi	
dcccclxviii	xi	xviii	iii	xvi	xv cal. maias.	xiii cal. ma.	xvi	Hendecas.
Anni domini.	Indictiones.	Epactæ.	Concurrentes.	Cycli lunares.	Decimaquarta luna.	Dies dominicus Paſchæ.	Lunæ ipſius.	
dcccclxix	xii	Nulł.	iiii	xvii	Noñ. april.	iii id. april.	xx	
dcccclxx	xiii	xi	v	xviii	viii cal. april.	vi cal. april.	xvi	
dcccclxxi	xiiii	xxii	vi	xix	id. april.	xvi cal. ma.	xvii	
dcccclxxii	xv	iii	i	i	iiii noñ. april.	vii id. april.	xix	
dcccclxxiii	i	xiiii	ii	ii	xi cal. april.	x cal. april.	xv	
dcccclxxiiii	ii	xxv	iii	iii	iiii id. april.	ii id. april.	xvi	
dcccclxxv	iii	vi	iiii	iiii	iii cal. april.	ii noñ. april.	xix	
dcccclxxvi	iiii	xvii	vi	v	xiiii cal. maias.	ix cal. ma.	xix	Ogdoas.
dcccclxxvii	v	xxviii	vii	vi	vii id. april.	vi id. april.	xv	
dcccclxxviii	vi	ix	i	vii	vi cal. april.	ii cal. april.	xviii	
dcccclxxix	vii	xx	ii	viii	xvii cal. ma.	xii cal. ma.	xix	
dcccclxxx	viii	i	iiii	ix	ii noñ. april.	iii id. april.	xxi	
dcccclxxxi	ix	xii	v	x	ix cal. april.	vi cal. april.	xvii	
dcccclxxxii	x	xxiii	vi	xi	ii id. apriles.	xvi cal. ma.	xviii	
dcccclxxxiii	xi	iiii	vii	xii	cal. april.	vi id. april.	xxi	
dcccclxxxii.i	xii	xv	ii	xiii	xii cal. april.	x cal. april.	xvi	
dcccclxxxv	xiii	xxvi	iii	xiiii	v id. april.	ii id. april.	xvii	
dcccclxxxvi	xiiii	vii	iiii	xv	iiii cal. april.	ii noñ. apr.	xx	
dcccclxxxvii	xv	xviii	v	xvi	xv cal. maias.	viii cal. ma.	xxi	Hendecas.

	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Cōcurrētes.*	*Cycli lunares.*	*Decima quarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*
	dccccl xxxviii	i	Nulľ.	vii	xvii	Noñ. April.	vi id. april.	xvii
	dccccl xxxix	ii	xi	i	xviii	viii cal. april.	ii cal. april.	xx
	dccccxc	iii	xxii	ii	xix	id: april.	xii cal. maias	xxi
	dccccxci	iiii	iii	iii	i	iiii noñ. april.	noñ. april.	xvii
	dccccxcii	v	xiiii	v	ii	xi cal. april.	vi cal. april.	xix
	dccccxciii	vi	xxv	vi	iii	iiii id. april.	xvi cal. ma.	xx
	dccccxciiii	vii	vi	vii	iiii	iii cal. april.	cal. april.	xvi
Ogdoas.	dccccxcv	viii	xvii	i	v	xiiii cal. maias.	xi cal. maias	xvi
	dccccxcvi	ix	xxviii	iii	vi	vii id. april.	ii id. april.	xix
	dccccxcvii	x	ix	iiii	vii	vi cal. april.	v cal. april.	xv
	dccccxcviii	xi	xx	v	v.ii	xvii cal. maias.	xv cal. ma.	xvi
	dccccxcix	xii	i	vi	ix	ii noñ. april.	v id. april.	xix
	m	xiii	xii	i	x	ix cal. apriles.	ii cal. april.	xxi
	mi	xiiii	xxi.i	ii	xi	ii id. april.	id. april.	xv
	mii	xv	iiii	i.i	xii	cal. april.	noñ. april.	xix
	miii	i	xv	iiii	xiii	xii. cal. april.	v cal. april.	xxi
	mi.ii	ii	xxvi	vi	xiiii	v id. april.	xvi cal. ma.	xxi
	mv	iii	vii	vii	xv	iiii cal. april.	cal. april.	xvii
Hendecas.	mvi	iiii	xviii	i	xvi	xv cal. maias.	xi cal. maias	xviii

	Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decima quarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*
	mvii	v	Nulľ.	ii	xvii	Noñ. april.	viii id. april	xv
	mviii	vi	xi	i.ii	xviii	viii cal. april.	v cal. april.	xvii
	mix	vii	xxii	v	xix	id. april.	xv cal. maias	xviii
	mx	viii	iii	vi	i	iiii noñ. april.	v id. april.	xxi
	mxi	ix	xiiii	vii	ii	xi cal. april.	viii cal. april.	xvii
	mxii	x	xxv	ii	iii	iiii id. april.	id. april.	xvii
	mxiii	xi	vi	iii	iiii	iii cal. april.	noñ. april.	xx
Ogdoas.	mxiiii	xii	xvii	iiii	v	xiiii cal. maias.	vii cal. ma.	xxi
	mxv	xiii	xxviii	v	vi	vii id. april.	iiii id. april.	xvii
	mxvi	xiiii	ix	vii	vii	vi cal. april.	cal. april.	xix
	mxvii	xv	xx	i	viii	xvii cal. ma.	xi cal. maias.	xx
	mxviii	i	i	ii	ix	ii noñ. april.	viii id. april.	xvi
	mxix	ii	xii	iii	x	ix cal. april.	iiii cal. april.	xix
	mxx	iii	xxiii	v	xi	ii id. apriles.	xv cal. ma.	xix
	mxxi	iiii	iiii	vi	xii	Cal. april.	iiii noñ. apr.	xv
	mxxii	v	xv	vii	xiii	xii cal. april.	viii cal. apr.	xviii
	mxxiii	vi	xxvi	i	xiiii	v id. april.	xviii cal. ma.	xix
	mxxiiii	vii	vii	iii	xv	iiii cal. april.	noñ. april.	xxi
Hendecas.	mxxv	viii	xviii	iiii	xvi	xv cal. maias.	xiiii cal. ma.	xv

Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Cõcurrẽtes.*	*Cycli lunares.*	*Decima quarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
mxxvi	ix	Null.	v	xvii	Noñ. April.	iiii id. april.	xix	
mxxvii	x	xi	vi	xviii	viii cal. april.	vii cal. april.	xv	
mxxviii	xi	xxii	i	xix	id: april.	xviii cal. april.	xv	
mxxix	xii	iii	ii	i	iiii noñ. april.	viii id. april.	xviii	*Ogdoas.*
mxxx	xiii	xiiii	iii	ii	xi cal. april.	iiii cal. april.	xxi	
mxxxi	xiiii	xxv	iiii	iii	iiii Id. april.	iii id. april.	xv	
mxxxii	xv	vi	vi	iiii	iii cal. april.	iiii noñ. april.	xvii	
mxxxiii	i	xvii	vii	v	xiiii cal. maias.	x cal. maias	xviii	
mxxxiiii	ii	xxviii	i	vi	vii id. april.	xviii cal. ma.	xxi	
mxxxv	iii	ix	ii	vii	vi cal. april.	iii cal. apriles	xvii	
mxxxvi	iiii	xx	iiii	viii	xvii cal. maias.	xiiii cal. ma.	xvii	
mxxxvii	v	i	v	ix	ii noñ. april.	iiii id. april.	xx	
mxxxviii	vi	xii	vi	x	ix cal. apriles.	vii cal. april.	xvi	
mxxxix	vii	xxiii	vii	xi	ii id. april.	xvii cal. ma.	xvii	
mxl	viii	iiii	ii	xii	cal. april.	viii id. april.	xix	
mxli	ix	xv	iii	xiii	xii. cal. april.	xi cal. april.	xv	
mxlii	x	xxvi	iiii	xiiii	v id. april.	iii id. april.	xvi	
mxliii	xi	vii	v	xv	iiii cal. april.	iii noñ. april.	xix	
mxliiii	xii	xviii	vii	xvi	xv cal. maias.	x cal. maias.	xix	*Hendecas.*
Anni domini.	*Indictiones.*	*Epactæ.*	*Concurrentes.*	*Cycli lunares.*	*Decima quarta luna.*	*Dies dominicus Paſchæ.*	*Lunæ ipſius.*	
mxlv	xiii	Null.	i	xvii	Noñ. april.	vii id. april.	xvii	
mxlvi	xiiii	xi	ii	xviii	viii cal. april.	iii cal. april.	xix	
mxlvii	xv	xxii	iii	xix	id. april.	xiii cal. ma.	xx	
mxlviii	i	iii	v	i	iiii noñ. april.	iii noñ. april.	xv	
mxlix	ii	xiiii	vi	ii	xi cal. april.	vii cal. april.	xviii	
ml	iii	xxv	vii	iii	iiii id. april.	xvii cal. ma.	xix	
mli	iiii	vi	i	iiii	iii cal. april.	ii. cal. april.	xv	
mlii	v	xvii	iii	v	xiiii cal. maias.	xiii cal. ma.	xv	
mliii	vi	xxviii	iiii	vi	vii id. april.	iii id. april.	xviii	
mliiii	vii	ix	v	vii	vi cal: april.	iii noñ. april.	xxi	
mlv	viii	xx	vi	viii	xvii cal. ma.	xvi cal. maias	xv	*Ogdoas.*
mlvi	ix	i	i	ix	ii. noñ. april.	vii id. april.	xvii	
mlvii	x	xii	ii	x	ix cal. april.	iii cal. april.	xx	
mlviii	xi	xxiii	iii	xi	ii id. apriles.	xiii cal. maias	xxi	
mlix	xii	iiii	iiii	xii	Cal. april.	ii noñ. april.	xvii	
mlx	xiii	xv	vi	xiii	xii cal. april.	vii. cal. april.	xix	
mlxi	xiiii	xxvi	vii	xiiii	v id. april.	xvii cal. ma.	xx	
mlxii	xv	vii	i	xv	iiii cal. april.	ii cal. april.	xvi	
mlxiii	i	xviii	ii	xvi	xv cal. maias.	xii cal. maias.	xvi.	*Hendecas.*

F I N I S.

BASILEÆ EXCVDEBAT HENRICVS
PETRVS, MENSE MARTIO, AN.
M. D. XXIX

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINE

Digitized by Google